İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GECEKONDUDA KADININ KONUTU KULLANIMI VE DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Semin ERKENEZ

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Mimari Tasarım

HAZİRAN 2009

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GECEKONDUDA KADININ KONUTU KULLANIMI VE DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Semin ERKENEZ
(502061032)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 4 Mayıs 2009
Tezin Savunulduğu Tarih : 5 Haziran 2009

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülçin PULAT GÖKMEN (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Yurdanur DÜLGEROĞLU (İTÜ)
Prof. Dr. Nilgün ERGUN (İTÜ)

HAZİRAN 2009

ÖNSÖZ

Bu çalışmada kadınların konut üzerindeki etkilerinin ve bağlılıklarının daha fazla olduğu düşüncesiyle, gecekonduda yaşayan kadınların konutlarına ve yakın çevrelerine ilişkin değerlendirmelerinin nelere göre şekillenip, etkilerinin nasıl yansıdığı ve dolayısıyla geleneksel ve modern arasındaki gidiş gelişlerin bu çevre üzerinden gözlemlemek amaçlı geliştirilmiştir. Pınar Mahallesi'nde yapılan çalışmada gecekondu kadının mekana ilişkin deneyimleri değerlendirilerek, modernleşme sürecinde kadının rolünü vurgulamak amaçlanmıştır.

Pınar Mahallesi'ndeki kadınlar ile görüşmelerim aşamasında evlere girmemde bana yardımcı olan Yurdagül Efe ve Suna Kaya'ya,

Çalışmamı yönlendiren hocam Prof. Dr. Gülçin Pulat Gökmen'e değerli katkılarından dolayı,

Öğrenim hayatım boyunca her aşamada maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme ve tüm yardımlarından dolayı arkadaşım Seçkin Horozal'a teşekkür ederim.

HAZİRAN 2009

Semin Erkenez
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **v**
ÇİZELGE LİSTESİ ..... **vii**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **ix**
ÖZET ..... **xiii**
SUMMARY ..... **xv**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Tezin Amacı 4
1.2 Tezin Kapsamı ve Yöntemi 4
2. GECEKONDUDA KADIN VE KONUT İLİŞKİSİ **7**
2.1 Kadın Konut İlişkisi 7
2.2 Dünyada Gecekondu ve Kadın 9
2.2.1 Dünyada gecekondu ve kadın üzerine yapılan çalışmalar 12
2.3 Türkiye'de Gecekondulaşma Süreci, Kadın ve Konut 21
2.3.1 Göçülen yer ile uyumda cinsiyet farklılıkları 29
2.3.2 Gecekondudaki kadın ve iş hayatına katılımı 30
3. KADININ KONUTU KULLANIMI VE DEĞERLENDİRMESİNDEKİ KRİTERLER **33**
3.1 Sosyo-kültürel Özellikler 33
3.1.1 Anlam 34
3.1.2 Kimlik 38
3.1.3 Kişiselleştirme 40
3.1.4 Sosyal statü 42
3.1.5 Mahremiyet 43
3.1.6 Sosyal ilişki 46
3.1.7 Kişisel alan 47
3.2 Fiziksel Özellikler 48
4. ALAN ÇALIŞMASI **53**
4.1 Pınar Mahallesinin Tarihçesi ve Yapılan Çalışmalar 53
4.2 Kadının Konutu Kullanımı ve Değerlenmesi Kapsamında Pınar Mahallesi'ndeki Çalışma Bulguları 56
5. PINAR MAHALLESİ'NDE YAPILAN ÇALIŞMA BULGULARININ ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ **149**
5.1 Görüşülen Kadınların Demografik Özellikleri 152
5.2 Konutun Fiziksel Özellikleri 154
5.2.1 Konut içindeki düzenlemeler 158
5.2.2 Mekan büyüklüğü/yeterliliği 160
5.2.3 Mekan kullanımı 161
5.2.4 Kadınların evlerinde yapmak istedikleri değişiklikler 164
5.3 Sosyo-kültürel Özellikler 166
5.3.1 Evin Anlamı 166
5.3.2 Mahremiyet 169

5.3.3 Kişiselleştirme ve kişisel alan 170
5.3.4 Sosyal ve aile ilişkileri ve sosyal statü 171
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 181
KAYNAKLAR 189
EKLER 195

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Bölgelere göre kullanılan ev aletleri 14
Çizelge 4.1 : Evin değerlendirilmesi 59
Çizelge 4.2 : Evin değerlendirilmesi 64
Çizelge 4.3 : Evin değerlendirilmesi 68
Çizelge 4.4 : Evin değerlendirilmesi 73
Çizelge 4.5 : Evin değerlendirilmesi 76
Çizelge 4.6 : Evin değerlendirilmesi 81
Çizelge 4.7 : Evin değerlendirilmesi 84
Çizelge 4.8 : Evin değerlendirilmesi 88
Çizelge 4.9 : Evin değerlendirilmesi 90
Çizelge 4.10 : Evin değerlendirilmesi 94
Çizelge 4.11 : Evin değerlendirilmesi 97
Çizelge 4.12 : Evin değerlendirilmesi 100
Çizelge 4.13 : Evin değerlendirilmesi 103
Çizelge 4.14 : Evin değerlendirilmesi 106
Çizelge 4.15 : Evin değerlendirilmesi 109
Çizelge 4.16 : Evin değerlendirilmesi 111
Çizelge 4.17 : Evin değerlendirilmesi 114
Çizelge 4.18 : Evin değerlendirilmesi 117
Çizelge 4.19 : Evin değerlendirilmesi 119
Çizelge 4.20 : Evin değerlendirilmesi 122
Çizelge 4.21 : Evin değerlendirilmesi 124
Çizelge 4.22 : Evin değerlendirilmesi 127
Çizelge 4.23 : Evin değerlendirilmesi 130
Çizelge 4.24 : Evin değerlendirilmesi 132
Çizelge 4.25 : Evin değerlendirilmesi 135
Çizelge 4.26 : Evin değerlendirilmesi 138
Çizelge 4.27 : Evin değerlendirilmesi 140
Çizelge 4.28 : Evin değerlendirilmesi 142
Çizelge 4.29 : Evin değerlendirilmesi 144
Çizelge 4.30 : Evin değerlendirilmesi 147
Çizelge A. 1 : Hane halkı yaş grafiği 197
Çizelge A. 2 : Hane halkı eğitim durumu 197
Çizelge A. 3 : Hane halkı meslek durumu 197
Çizelge A. 4 : Ne kadar zamandır İstanbul'da yaşadıklarına ilişkin değerler 198
Çizelge A. 5 : İstanbul'a geliş nedenlerine ilişkin değerler 198
Çizelge A. 6 : Pınar Mahallesi'nde yaşama sürelerine ilişkin değerler 198
Çizelge A. 7 : Yaş grafiğine ilişkin değerler 198
Çizelge A. 8 : Eğitim durumuna ilişkin değerler 198
Çizelge A. 9 : Çalıştıkları işlere ilişkin değerler 199
Çizelge A. 10 : Konutun yapısal özellikleri 199
Çizelge A. 11 : Konutların kat sayısı 199

Çizelge A. 12 : Pınar Mahallesi'nde konut sahipliği 199
Çizelge A. 13 : Konut sahipliğine ilişkin değerler..... 200
Çizelge A. 14 : Evlerin elde ediliş biçimine ilişkin değerler..... 200
Çizelge A. 15 : Evde oturma sürelerine ilişkin değerler 200
Çizelge A. 16 : Evlerin alanına ilişkin değerler..... 200
Çizelge A. 17 : Boya ve bakım işlerini kimin yaptığına ilişkin değerler..... 201
Çizelge A. 18 : Evdeki dekoratif düzenlemeleri kimin yaptığına ilişkin değerler .. 201
Çizelge A. 19 : Evlerindeki mobilyaları kimin seçtiğine ilişkin değerler..... 201
Çizelge A. 20 : Malzeme seçimine katılmasına ilişkin değerler 201
Çizelge A. 21 : Evin yeterliliğine ilişkin değerler 202
Çizelge A. 22 : Evdeki mekan büyüklüklerine ilişkin değerler..... 202
Çizelge A. 23 : Mekan kullanımı..... 202
Çizelge A. 24 : İmkanları olunca evlerinde yapmayı düşündükleri değişiklikler ... 203
Çizelge A. 25 : Evlerinden taşınma isteklerine ilişkin değerler 203
Çizelge A. 26 : Pınar Mahallesinde yaşamaktan duydukları memnuniyet 203
Çizelge A. 27 : Pınar Mahallesinde yaşamaktan duydukları memnuniyetin nedenlerine ilişkin değerler..... 204
Çizelge A. 28 : Evin anlamı 204
Çizelge A. 29 : Eve gelen misafirlerin odalara girip giremeyeceğinin değerlendirilmesi..... 204
Çizelge A. 30 : Evlerin içinin dışarıdan görünmesinden duydukları rahatsızlığa ilişkin değerler..... 205
Çizelge A. 31 : Evde kendilerine ait yerlerinin olup olmamasına ilişkin değerler.. 205
Çizelge A. 32 : Paraları olunca yapmak istediklerine ilişkin değerler..... 205
Çizelge A. 33 : Evde alınan kararlara etkileri 205
Çizelge A. 34 : Boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler 206
Çizelge A. 35 : Komşularla olan ilişkiler..... 206
Çizelge A. 36 : Komşuları ile görüşme sıklıklarına ilişkin değerler..... 206
Çizelge A. 37 : Komşularıyla görüştükleri alanlar 206
Çizelge A. 38 : Kentte görüştükleri kişiler..... 207
Çizelge A. 39 : Arkadaşlarının oturdukları yerler 207
Çizelge A. 40 : Çevredeki lüks konutlardan etkilenip etkilenmemeleri 207
Çizelge A. 41 : Geldikleri yerdeki akrabalarına ilişkin değerler..... 207
Çizelge A. 42 : Geldikleri yere gidip gitmediklerine ilişkin değerler..... 208
Çizelge A. 43 : Geldikleri yeri ziyaret sırasında nasıl hissettiklerine ilişkin değerler 208
Çizelge A. 44 : Geldikleri yerdeki evlerini gecekondu ile kıyaslamalarına ilişkin değerler 208

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Khadipakha Gecekondu Yerleşkesi (Shrestha, 2002).....13
Şekil 2.2 : Dharavi Gecekondu Bölgesi.....17
Şekil 4.1 : Pınar Mahallesi hava fotoğrafı 53
Şekil 4.2 : Senem Yılmaz'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b) 56
Şekil 4.3 : Duvardaki resimler 58
Şekil 4.4 : Koltuk takımı (a: Oturma odası takımı, b: Salon takımı) 58
Şekil 4.5 : Saadet Ören'in evinin planı (a) ve görünüşü(b) 61
Şekil 4.6 : Mevlana resmi ve tablo 62
Şekil 4.7 : Akvaryum (a) ve pusulalı (b) 63
Şekil 4.8 : Duvardaki düğün resimleri(a) ve yastıktaki resim(b).....63
Şekil 4.9 : Giriş holündeki takvim (a) ve girişteki el işi (b). 63
Şekil 4.10 : Songül İnce'nin evinin planı(a) ve görünüşü(b).....65
Şekil 4.11 : Kızının kitaplığı (a) ve buzdolabı üzerindeki resimler(b).....67
Şekil 4.12 : Boncuk ayırıcı kapı (a), hoparlörlerde dekoratif düzenlemeler (b).....67
Şekil 4.13 : Mutfak(a) ve banyo/wc (b).....68
Şekil 4.14 : Melek Eyrek'in evinin planı (a) ve görünüşü (b) 70
Şekil 4.15 : Salonda duvara astığı resimler (a,b). 71
Şekil 4.16 : Oğlunun yatak odası (a) ve kendi yatak odası (b) 72
Şekil 4.17 : Gülkız Güneş'in evinin planı (a) ve görünüşü (b).....74
Şekil 4.18 : Tuvalet aynası (a) ve şifonyer (b) üzerindeki dini semboller ve kişisel eşyalar 75
Şekil 4.19 : Salon (a,b) 75
Şekil 4.20 : Banyo (a) ve koridordaki lavabo (b).....76
Şekil 4.21 : Nida Kaya'nın evinin olanı (a) ve görünüşü (b).....77
Şekil 4.22 : Nida Kaya'nın mutfağı (a) ve giriş holü (b).....78
Şekil 4.23 : Nida Kaya'nın salonu (a,b) 79
Şekil 4.24 : Nida Kaya'nın buzdolabının üstündeki resimler (a) ve mutfaktaki çöp kutusu (b) 79
Şekil 4.25 : Nida Kaya'nın tuvalet aynası (a) ve özel takvim (b).....80
Şekil 4.26 : Koltuğun yanındaki nikah şekerleri.....80
Şekil 4.27 : Sibel Çakır'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b).....82
Şekil 4.28 : Sibel Çakır'ın mutfağı.....83
Şekil 4.29 : Sibel Çakır'ın salonu(a) ve oturma odası(b) 83
Şekil 4.30 : Mahire Doğan'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b).....85
Şekil 4.31 : Duvar köşesindeki resim 86
Şekil 4.32 : Mahire Doğan'ın köşesi ve özel eşyaları 87
Şekil 4.33 : Tutiye Pelit'in evinin planı (a) ve görünüşü (b).....88
Şekil 4.34 : Salondaki (b) ve yatak odasındaki (a) kişisel düzenlemeler 90
Şekil 4.35 : Hatice Yeziz'in evinin planı (a) ve görünüşü (b) 91
Şekil 4.36 : Hatice Yeziz'in salonu 93
Şekil 4.37 : Salonda ve yatak odasındaki aile özel fotoğraflar(a,b).....93
Şekil 4.38 : Giriş holündeki salondaki resimler (a,b).....93

Şekil 4.39 : Melek Doğan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 95
Şekil 4.40 : Melek Doğan'ın mutfağı (a) ve mutfak rafları (b)..... 96
Şekil 4.41 : Seyhan Erdoğan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 98
Şekil 4.42 : Seyhan Erdoğan'ın salonu..... 99
Şekil 4.43 : Seyhan Erdoğan'ın mutfağı..... 99
Şekil 4.44 : Seyhan Erdoğan'ın kızının oyuncak dolabı ve özel tasarlanmış elbise dolabı..... 99
Şekil 4.45 : Meryem Çevik'in evinin planı(a) ve görünüşü(b)..... 101
Şekil 4.46 : Meryem Çevik'ın evini koridoru ve kapının üzerindeki dini resim..... 102
Şekil 4.47 : Meryem Çevik'ın kızlarının odası..... 103
Şekil 4.48 : Seher Tercan'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b)..... 104
Şekil 4.49 : Seher Tercan'ın kendi yatak odasındaki duvarda asılı olan aile fotoğrafları (a,b)..... 105
Şekil 4.50 : Nezihe Tercan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 107
Şekil 4.51 : Nezihe Tercan'ın mutfağı (a,b)..... 108
Şekil 4.52 : Duvardaki aile fotoğrafı ve yaptığı düzenlemeler..... 108
Şekil 4.53 : Nermin Çakır'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 110
Şekil 4.54 : Dilek Öztürk'ün evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 112
Şekil 4.55 : Dilek Öztürk'ün salonu (a,b)..... 113
Şekil 4.56 : Dilek Öztürk'ün mutfağı (a) ve mutfaktaki biblolar (b)..... 113
Şekil 4.57 : Suna Akdeniz'in evinin planı(a) ve görünüşü(b)..... 115
Şekil 4.58 : Mutfak kapısının üzerindeki dini sembol..... 116
Şekil 4.59 : Suna Akdeniz'in salonu ve büfesi üzerindeki çocuklarının fotoğrafları..... 116
Şekil 4.60 : Suna Akdeniz'in mutfağı..... 117
Şekil 4.61 : Şehriban Tiribanoğlu'nun evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 118
Şekil 4.62 : Emine Gümüşkaya'nın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 120
Şekil 4.63 : Emine Gümüşkaya'nın salonu (a,b,c)..... 121
Şekil 4.64 : Tülay Yalçın'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 122
Şekil 4.65 : Tülay Yalçın'ın salonu (a,b)..... 123
Şekil 4.66 : Salon duvarındaki resimler (a,b)..... 123
Şekil 4.67 : Suna Kaya'nın evinin planı (a) ve görünüşü(b)..... 125
Şekil 4.68 : Suna Kaya'nın salonu (a,b)..... 126
Şekil 4.69 : Türkan Gümüşkaya'nın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 128
Şekil 4.70 : Türkan Gümüşkaya'nın büfesi ve duvardaki resimler (a,b)..... 129
Şekil 4.71 : Ayetlerin yazılı olduğu resimler ve ortasında farklı bir resim..... 129
Şekil 4.72 : Asiye Akyüzlü'nün evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 131
Şekil 4.73 : Emine Koçyiğit'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 133
Şekil 4.74 : Fotoğraflar (a) ve madalyalar (b)..... 134
Şekil 4.75 : Dini semboller..... 134
Şekil 4.76 : Emine Çap'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 136
Şekil 4.77 : Emine Çap'ın salonu..... 137
Şekil 4.78 : Emine Çap'ın mutfak rafları..... 137
Şekil 4.79 : Fatma Gün'ün evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 138
Şekil 4.80 : Fatma Gün'ün salonu (a) ve çocuk odasındaki yemek takımı (b)..... 139
Şekil 4.81 : Gülümser Efe'nin evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 141
Şekil 4.82 : Yurdagül Efe'nin evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 143
Şekil 4.83 : Aile fotoğrafları ve takdir belgeleri (a,b)..... 143
Şekil 4.84 : Vesile Güler'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)..... 145
Şekil 4.85 : Vesile Güler'in oturma odası..... 146

Şekil 4.86 : Vesile Güler'in salonu 146
Şekil 5.1 : İstanbul'da yaşama süreleri 149
Şekil 5.2 : İstanbul'a geliş nedenleri 150
Şekil 5.3 : Pınar Mahallesi'nde yaşama süreleri 151
Şekil 5.4 : Yaş grafiği 152
Şekil 5.5 : Eğitim durumu 152
Şekil 5.6 : Çalıştıkları işler 153
Şekil 5.7 : Konutların yapısal özellikleri 154
Şekil 5.8 : Konutların kat sayısı 155
Şekil 5.9 : Pınar Mahallesi'nde konut sahipliği 155
Şekil 5.10 : Konut sahipliği 156
Şekil 5.11 : Evlerin elde ediliş biçimi 156
Şekil 5.12 : Evde oturma süreleri 157
Şekil 5.13 : Evlerin alanı 157
Şekil 5.14 : Boya ve bakım işlerini kimin yaptığına ilişkin değerlendirmeler 158
Şekil 5.15 : Evdeki dekoratif düzenlemeleri kimin yaptığına ilişkin değerlendirmeler 158
Şekil 5.16 : Evlerindeki mobilyaları kimin seçtiğine ilişkin değerlendirmeler 159
Şekil 5.17 : Malzeme seçimine katılması 159
Şekil 5.18 : Evin yeterliliği 160
Şekil 5.19 : Yemek yedikleri mekan 161
Şekil 5.20 : Uyudukları mekanlar 162
Şekil 5.21 : Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan duydukları memnuniyet 164
Şekil 5.22 : İmkanları olunca evlerinde yapmayı düşündükleri değişiklikler 164
Şekil 5.23 : Evlerinden taşınma istekleri 165
Şekil 5.24 : Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan duydukları memnuniyetin nedenleri 166
Şekil 5.25 : Evin anlamı 167
Şekil 5.26 : Evlerine ilişkin düşüncelerini yansıtan sıfat çiftleri 168
Şekil 5.27 : Evlerine gelen misafirlerin odalara girilip girilemeyeceğinin değerlendirilmesi 169
Şekil 5.28 : Evlerinin içinin dışarıdan görünmesinden duydukları rahatsızlık 169
Şekil 5.29 : Evde kendilerine ait yerlerinin olup olmaması 170
Şekil 5.30 : Paraları olunca yapmak istedikleri 171
Şekil 5.31 : Evde alınan kararlara etkileri 172
Şekil 5.32 : Boş zamanlarda yapılan aktiviteler 172
Şekil 5.33 : Komşularla ilişkiler 173
Şekil 5.34 : Komşuları ile görüşme sıklıkları 174
Şekil 5.35 : Kadınların komşularıyla görüştükleri alanlar 174
Şekil 5.36 : Kentte görüştükleri kişiler 175
Şekil 5.37 : Arkadaşlarının oturdukları yerler 175
Şekil 5.38 : Çevredeki lüks konutlardan etkilenip etkilenmemeleri 176
Şekil 5.39 : Geldikleri yerdeki akrabalar 177
Şekil 5.40 : Geldikleri yere gidip gitmedikleri 178
Şekil 5.41 : Geldikleri yeri ziyaret sırasında hissettikleri 178
Şekil 5.42 : Geldikleri yerdeki evlerini gecekondu ile kıyaslamaları 179
Şekil B. 1 : Pınar mahallesinde çalışılan evler (A: 2,9,24 nolu evler, B: 28,29 nolu evler, C:14,15 nolu evler) 209

GECEKONDUDA KADININ KONUTU KULLANIMI VE DEĞERLENDİRMESİ

ÖZET

Üçüncü Dünya Ülkeleri üzerindeki sömürge politikaları ve sömürge ülkelerin yöneticilerinin ithal çözümleri sonucunda bu ülkelerdeki kırsal kesimdeki halk yoksul kalmış ve kentlere yönelmiştir. Bu problem erkekleri etkilediği kadar, kadının konumu üzerinde de oldukça olumsuz etkilere neden olmuştur. Kadınlar göçe mecbur kalmış ve cinsiyet ayrımcılığından dolayı da oldukça adaletsiz şartlar altında çalışmak zorunda kalmışlardır. Kadınların konumu ancak 20 yy.son çeyreğinde dikkat edilen bir konu halini almıştır. Dünyada 1975'te yapılmaya başlanılan kadın kongreleri ve 1980'lerdeki feminist yaklaşımların da etkisi ile araştırmalar kadınlara yönelmiş ve günümüze kadar özellikle Üçüncü Dünya Ülkelerinde kadınların çevreleri ve konutları ile etkileşimleri üzerine birçok çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye de, 1950'lerden itibaren tüm dünyadaki gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, köyden kente göçle karşı karşıya kalmıştır. Gecekondu olgusunun ilk başlarında araştırmalar erkeklerin kente gelmeleri, tutunmaları ve daha sonra ailelerinin de yerleşmesi üzerine odaklanmıştır. 60'lı yıllarda kadınlar araştırmaların içinde yer almaz iken, ancak 70'li yıllarda kadınların kentte çalışma hayatına katılımları ile fark edilmiş ve yapılan çalışmaların içerisinde sadece erkekler değil aynı zamanda kadınlar da çalışma kapsamına alınmıştır. 80'ler dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de feminist akım etkisi altına almıştır. 1990'lar ise gecekondulu kadınlar üzerine yapılan çalışmaların daha hız kazandığı ve farklı araştırmaların yapılmaya başlandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınların kente geliş, tutunma ve adaptasyon süreci içerisinde yaşadıkları, göç olgusu ve iş hayatına katılımları sosyo kültürel açıdan farklılaşmalara neden olmaktadır. Sosyal yaşantıları, ev içindeki konumlarında, ev içindeki ve dışındaki davranışlarında değişimler olmuştur. Bu değişiklikler mekana ve davranış biçimlerine yansımış ve değişiklikler meydana gelmiştir. Aslında gecekondulu kadının mekan ile etkileşimini incelemek geleneksel ve modern arasında nerede olduğu görmek için ip uçları vermesi açısından önemli bir noktadır. Çünkü kadınlar açısından evleri ve yakın çevresi önemli bir yere sahiptir. Gecekondu kadını konut ve yakın çevresini aktif bir şekilde kullanır. Kendi amaçlarını daha da geliştirmek ve yaşadığı konuttaki olumsuzlukları olumlu yönde değiştirmek için çaba sarf eder. Zaten bu çabası da kadının, üretici, doğurgan ve sosyal ve aile içindeki düzen kurucu olan, aktif rolünün bir sonucudur.

Bu kapsamda İstanbul'da 1970'li yılarda oluşmuş ve üzerinde çeşitli çalışmaların yapıldığı Pınar Mahallesi'nde gerçekleştirilmiştir. Gecekondudaki kadınlarının evleri ile ilgili görüşleri ve katkıları incelenmek istenmiştir. Bu açıdan bakıldığından çalışan kadınların çalışmayan kadınlara göre farklı tecrübelerinin ve imkanlarının olmasından dolayı araştırma bu iki kadın gurubu arasında yapılmıştır. Kadınların evlerini değerlendirmedeki etkenler, toplumun kadın ve konutu ilişkilendirmesi, kadının konut içindeki konumu, kadın için evin önemi, mekan düzenlemeleri ve

kullanımları üzerine yoğunlaşmıştır. Ayrıca sadece konut içinde değil konut dışı yakın çevreye ilişkin mahalleye ve memlekete dair düşüncüleri de araştırılmıştır.

WOMEN'S HOME USE AND ASSESMENT IN GECEKONDU

SUMMARY

As a result of colonization policies applied on the third world countries and imported solutions used by the governors of these countries, people living in rural areas have been in penury and tended to move to cities. This problem has negatively affected the position of women, as much as it has affected men. Women have been forced to migrate and to work under unfair conditions due to sexual discrimination. The position of women could only be a matter of concern in the last quarter of 20th century. Thanks to the women conferences which were first held in 1975 and feministic approaches adopted in 1980's, researches have been conducted in this area and there has been a significant amount of study regarding the relationship between the women and their environment including their domiciles in the third world countries.

In Turkey, as it has been the case in all of the developing countries since 1950's, there have been migrations from village to city. The researches dealing with the concept of gecekondu had been initially focusing on the arrival of men in the city, their adaptation, and their families' settling down in the city. While women were not involved in researches in 1960's, they were noticed in 1970's with their contribution to the working life in the city. Thus women were also involved in researches, then. In 1980's, as it did in the whole world, feministic trend significantly affected Turkey. 1990's was a period in which researches dealing with women who live in gecekondu gained momentum and different kinds of studies were carried out.

The problems that women face after their arrival in the city and during their adaptation to city life, the notion of migration and their participation in working life result in socio-cultural differences. There have been changes in their social lives, their positions at home, and their attitudes in and out of house. These changes have affected the place and their behaviors, consequently resulting in alterations. Indeed, examining the relationship between the woman living in a gecekondu and the domicile is an essential point, due to the fact that it may provide clues for understanding her place between the traditional and the modern, since for women, their houses and their close environments carry a great deal of importance. The woman living in a gecekondu utilizes the environment productively. She struggles to develop her aims and to transform the negative things at home into positive. This struggle of the woman is the result of her active, productive, reproductive and fertile role which establishes the order both in the society and in the family.

Within this context, this research was conducted on Pınar Quarter, which was founded in 1970's and on which various researches had been carried out. It was desired to examine the thoughts of the women living in gecekondu about their dwellings and their contribution to them. When we look from this point of view, as it is normal that there are differences between the working women and those who do not work; the research includes the comparison of those two groups. It focuses on the active factors during the assessment of the house, the fact that the society associate

woman and the domicile, the position of woman in the house, the importance of the house for woman, and the design and the assessment of place. Additionally, women's ideas not only about indoors, but also about their outdoors close environment; about their district and their country have been examined.

1. GİRİŞ

II. Dünya Savaşı sonrasında özellikle Gelişmekte Olan Ülkelerde kırsal alandan kentlere doğru büyük bir akış yaşanmıştır. Nüfus yoğunluğu, bu akış ile kırsaldan belirli kent merkezlerine doğru hızlı bir şekilde artmıştır (Tatlıdil, 1989). Kentlerdeki bu nüfus artışı kentte özellikle sosyo-kültürel, ekonomik ve mekansal açıdan değişimlere neden olmuştur. Kente gelen insanlar çoğu zaman olumsuz koşullar ile karşı karşıya kalmış ve bu sorunlarda kadınlar erkeklere göre daha olumsuz bir şekilde etkilenmişlerdir. Kadınların erkeklere bağımlı olarak düşünülmesi ya da tümden görmezden gelinmesi, dar gelirli kadınların ihtiyaçlarının karşılanmamasına ve pozisyonlarında olumsuz etkilere neden olmuştur (Chant, 2008). Aslında kadınlar özellikle dar gelirli ailelerde sosyal ve ekonomik açıdan çok önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak bu özellikleri çevreleri tarafından önemsenmemektedir. Halbuki ister kırsalda, ister kentsel mekanda kadınların etkisi oldukça önemlidir (Moser, 1987). Bu açıdan gecekondu yerleşimlerindeki kadınlar, üzerine çalışılması gereken bir konu özelliği taşımaktadır. Gecekondulu kadının evin düzenine, bakımına, onarımına, yeni ilavelere katılımı ve aileye ekonomik katkısı büyüktür. Bazıları evde yaptığı işlerle, bazıları zengin evlere temizliğe giderek, bazıları kentte çeşitli işlerde çalışarak aile bütçesine katılmakta, bazen ailenin tamamen sorumluluğunu yüklenmektedir. Gelişmekte Olan Ülkelerin en önemli sorunlarından biri, kırsal veya kentsel kökenli kitlelerin kentlere gelmesiyle karşılaşılan hızlı kentleşme sürecidir. Bu dönemde kadınlar geçmişe göre daha görünür bir pozisyonda olsa da çalışmalar yeterli düzeyde değildir.

Üçüncü Dünya Ülkelerinde geleneksel anlamda kadınlar ve erkekler arasındaki görev paylaşımında kadınların toprakta çalışma ve üretim ile ilgilenmesi kadının konumu açısından önemli rol oynamaktayken, politik ve ekonomik nedenlerden kadın çiftçiler bu haklarını ve dolayısı ile statülerini kaybetmişlerdir. Bununla beraber göçler ile Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki kadınlar hem geçim hem de barınma sıkıntısı ile karşı karşıya kalmışlardır. Ekonomik gerileme kadınların zamanı ve emekleri üzerine büyük yükler getirmiş ve hane halkı refahı için kişisel

sorumlulukları artmıştır. Bu açıdan kadınların barınmalarına ilişkin problemlerin önemi daha da artmıştır ve kadın üzerine yapılan çalışmalar kadınların üzerindeki yükü azaltmayı hedeflemiştir(Dankelman, 1988).

Ülkemizde tüm dünyada olduğu gibi II. Dünya Savaşı sonrasında kırdan kente göç ve bunun karşısında kentsel hizmet ve konut sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte gecekondu oluşumları birçok açıdan incelense de gecekondudaki kadına yönelik kapsamlı çalışmalara son yıllara kadar pek fazla rastlanılmamaktadır. 1950'lerden beri belli başlı sosyal, politik ve ekonomik olgulardan biri olan kırdan kente göç ve gecekondulaşma konularında ilk çalışmalar niteliksiz erkek iş gücü üzerine odaklanmıştır. 1970'lerde bu durum aile göçlerine dönüşmüş ve 1980'lere kadar kadınların bu göç olgusu karşısında yaşadıkları tartışılmamıştır. Ancak 1980'lerle başlayan ve 1990'larda artan kadınların göçe ilişkin deneyimleri ile ilgili araştırmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ayrıca gecekondu bölgelerinde kadınların evlerindeki konumları ve yaşam koşularıyla ilgili araştırmalar hız kazanmıştır. Gecekondulu kadınlara ilişkin araştırmalarda genel olarak kadınların göç ile yaşadıkları kente uyum, iş hayatına katılımlarına ve mekansal değişimlere ilişkin konulara odaklanılmıştır (Erman, 2004).

Türkiye'de gecekondu olgusunun ilk başlarından beri göç sonucu gelen insanların kente adapte olacakları kente karışacakları düşünülse de geçen yıllar bunun pek o kadar kolay olmadığını göstermiştir. Kentte yaşamaya başlayan kadınlar çalışmadıkları takdirde kent ile ilişkileri pek fazla mahalle dışına çıkmamaktadır. Yaşadıkları yere uyum ve kent yaşamına katılım kadınlar açısından önemli bir unsurdur (Erman, 2004).

Modern ve geleneksel yaşam arasında kalan göçmen insanın modern kent yaşamının etkilerini yaşam tarzlarına dolayısıyla da mekana nasıl yansıttığı önemli bir noktadır. Burada da kilit noktası kadındır. Çünkü kadın kendi evlerinde çalışsın ya da çalışmasın evin düzen kurucusudur. Günümüzde kadınların dünyada olduğu gibi Türkiye'de de aile içindeki yapıları ve toplum içindeki pozisyonları değişmekte ve daha çok iş hayatına girmektedirler. Geleneksel aile ilişkileri içindeki adetler, gelenek ve görenekler kentleşme, sanayileşme ve modernleşme ile alışılagelmiş geleneksel aile yapılarında ve kadınların bu aileler içindeki konumlarında ve yaşam tarzlarında değişikliklere neden olmuştur. Kadınların daha aktif bir biçimde iş hayatlarına katılımları ailenin çekirdek aileye dönüşmesi, aile bireylerinin

eğitimlerini ve demografik özelliklerini değiştirmiştir. Kadınların daha bazı açılardan yenilikleri takip etmesi ve yeniliğe açık olmaları açısından yerleşim sorunlarında etkileri olacağı düşünülmektedir.

Kadınlar mekana kimliklerini yansıtıp ve mekanı tanımlarken, bu etkinin terside düşünülebilmektedir. Kadınların yaşadıkları mekanlar yani fiziksel çevreleri kadının kimliğini etkileyerek kadında da değişikliklere neden olabilmektedir. Bir başka deyişle kadın ve konut ilişkisini mekanın kadını tanımlaması, etkilemesi, kimliğini değiştirmesi olarak ele almak mümkündür. Ayrıca davranışsal açıdan da kadının mekan kullanımı ve düzenlemesinde ve çevreyle ilişkili görüşlerinde değişikliklere neden olmaktadır.

İkinci bölümde, dünyada ve Türkiye'de gecekondudaki kadının konut ile ilişkisi incelenmiştir. Dünyada kadın ve konut üzerine yapılmış çalışmalardan örnekler verilmiştir. Yine aynı şekilde Türkiye'de de gecekondulaşma sürecinde kadının bu süreçte göç edilen yere uyum, çalışma hayatı irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde, kadının konutlarını değerlendirmesinde ve çevresi ile etkileşiminde ve davranışında etkili olan sosyal-kültürel özellikler (anlam, kimlik, mahremiyet, kişisel alan, kişiselleştirme, sosyal statü ve sosyal ilişkiler) ve mekandaki davranış özelliklerinin bir onucu olan fiziksel özellikler (mekansal gereksinimler, mekan kullanımı mekan organizasyonu ve iç mekan/dış mekan ilişkisi, kullanıcı memnuniyeti) incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, alan çalışması olarak seçilen Pınar Mahallesinin özellikleri incelenmiş ve bu alan üzerinde yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Bu tezin kapsamında kadınların konutlarını değerlendirme kullanımına yönelik çalışma bulguları görüşülen her ev için ayrı ayrı anlatılmıştır.

Beşinci bölümde alan çalışmasında elde edilen bulgular, fiziksel ve sosyo-kültürel özellikler çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu değerlendirme içinde çalışan ve çalışmayan kadınların tercihlerine yönelik veriler doğrultusunda oluşturulan tablolar ve grafikler analiz edilmiştir.

Sonuç bölümünde, çalışma bulguları çalışmada incelenen kavramlar doğrultusunda çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir, ayrıca çalışma sayesinde ileride yapılacak çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

1.1 Tezin Amacı

Gecekonduda yaşayan kadınların evlerindeki mekanlarını kullanımı ve değerlendirmelerini incelemek tezin amacını oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde modern ve geleneksel arasındaki geçişi daha net gözlemleyebilmek için gecekonduda çalışan kadınların işleri nedeniyle modern ve geleneksel arasında gidip gelerek bu iki zorlayıcı gücün arasında kalan yaşamları nedeniyle yaşadıkları Türkiye'deki kültürel değişimin gözlemlenmeye çalışılacaktır. Çünkü çalışan gecekondu kadını gündelik temizlik işlerinden dolayı belki diğerlerinin karşılaşmadığı kadar kent yaşamının içerisine girmektedir. Bu sayede kent ile kesişim ve etkileşim alanları oluşturmaktadır.

Kadının kent hayatına katılımı kent ile ilişkisini attırarak kadının kimliğindeki farklılaşmalar ve bunun sonucunda mekanın tekrar üretildiği belirlemek hedeflenmektedir. Diğer bir değişle kullanıcı ihtiyaçlarını belirleyerek çalışan ve çalışmayan kadınların kentlileşme süresi içerisinde değişimlerden etkilenmesi ve bunun sonucu bunu yaşam alanlarına yansıtması arasında farklılıklar ve benzerlikler üzerinden incelenmektedir.

1.2 Tezin Kapsamı ve Yöntemi

Gecekondudaki kadınların mekan kullanımını ve değerlendirmelerini saptamak amacıyla eski gecekondu yerleşmelerinden biri olan Pınar Mahallesi alan çalışması yapılacak yer olarak belirlenmiştir. Pınar Mahallesi, 1970'li yılarda gecekondulaşmaya başlayan bir bölge ve üzerinde çok sayıda çalışma yapılmış bir alan, tezde bu çalışmaları temel alarak ve onlarda kadınların durumuna bakmak ve bugünkü durum ile karşılaştırabilmek amacıyla çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Analiz yapılırken ev içindeki aktivite düzeni, aktivitenin yapılışındaki özel yol, aktivitenin anlamı ve mekandaki modern ya da geleneksel yansımalara dikkat edilmiştir. Eşya seçimleri ve eşyaların yerleşimleri, evin genelindeki plan ile ilgi düzenlemeler, yeterlilikler ve eve ilişkin istekler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca evdeki beğenilerin ya da ihtiyaçların neye göre şekillendiği kendi kişisel özeliklerin mekana yansımalarının olup olmaması da araştırılmıştır. Yapılan görüşmelerde elde edilen bilgilerin tümünün kullanılabilmesi için evlerin ve kişilerin tek tek anlatıldığı bir yöntem izlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda sorulara verilen yanıtlar tablolaştırılmış, grafikler çizilmiş ve yanıtlar analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu araştırma kente daha çok temas ettiği düşünülen çalışan kadının ev hanımı olan hem cinslerine göre farklı deneyimleri olduğu varsayımından yola çıkılarak, bunun mekana yansılamalarını incelemek üzere çalışmayan ve çalışan kadın grupları arasında gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle dünyada ve Türkiye'de gecekondu ve kadın-konut ilişkisine yönelik araştırmalara bakılmıştır. Kadınların gecekondulaşma süreci içerisindeki durumları incelenmiştir. Ayrıca Pınar Mahallesi'nde daha önce yapılan çalışmalara bakılmış ve mahallenin sosyo-kültürel yapısına ilişkin bilgiler ve gecekondulular ın mekansal özellikleri mekan kullanımları analiz edilerek derlenmiştir. Ayrıca mahalle muhtarı ile görüşülerek güncel gelişmeler ve konutların durumuna yönelik son bilgiler öğrenilmiştir.

Alan çalışmasında toplam 30 kadın ile görüşme hedeflenmiş ve bu sayıya ulaşılmıştır. Görüşme aşamasında mahallenin yıkılması korkusu olduğundan ilk başlarda kadınlar görüşme yapmak istememişlerdir. Bu yüzden evlere girmek oldukça güç olmuştur. Ancak ikna olan kadınların yardımı ile onların komşularına akrabalarına götürmeleri sayesinde hedeflenen sayıya ulaşılmıştır. Bu kadınların 16'sı çalışan kadınlardan seçilmiştir. Kadınların iş hayatları belirli bir düzen içerisinde bulunmamaktadır. Hayatları boyunca belirli dönemlerde işe girip çıkmışlar ya da halen çalışan kadınlardan oluşmaktadır. Geriye kalan 14 kadın ise hayatları boyunca hiç çalışmamış kadınlar arasından seçilmiştir. Kadınlara konutlarını değerlendirmelerinin tespitine yönelik sorular yöneltilmiştir. Ayrıca gidilen evlerdeki misafir kadınlar da sorulara katılmışlardır, böylece daha çok kadının düşüncesi görüşmeler sonucunda öğrenilmiştir. Gidilen bazı evlerde kadınlar ile bütün gün birlikte vakit geçirilmiştir. Böylece gözlemlerle davranış araştırması yapılmıştır. Anket sorularının dışında sohbetlerde kadınların çocuklarına, hedeflerine ve yakın çevrelerine ilişkin ipuçları yakalanmaya çalışılmıştır.

Anketlerin dışında her evin krokileri çizilmiş, evdeki eşyaların düzenleri krokide belirlenmiş ve araştırılan noktalara özgü şeyler fotoğraflanarak belgelenmiştir. Kadınların bazıları mahallenin yıkılma korkusundan dolayı bazı sorulara düşüncelerinin dışında cevaplar verdiği görülmüştür. Örneğin evinizden memnun musunuz buradan taşınmayı düşünür müsünüz sorusuna hayır diyenler için farklı bir açıdan soru tekrarlanılarak gerçek düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Evin anlamı ile ilgili sorularda soru anlaşılmadığından açık uçlu yanıtlama olmamış, ancak

seçenekler söylenince soruya yanıt alınabilmiştir. Ayrıca bu soruya seçenek dışı cevaplar söyleyerek yanıtlayan kadınlarda vardır.

2. GECEKONDUDA KADIN VE KONUT İLİŞKİSİ

2.1 Kadın Konut İlişkisi

Toplumsal cinsiyet açısından mekanlar incelendiğinde konutlar, pazarlar ve alışveriş merkezleri gibi küçük mekanların kadınların; spor ve rekreasyon alanları, üretim ve sanayi alanları gibi büyük mekanların erkeklere ait mekanlar olarak düşünülmektedir. Bu eşlemeden dolayıdır ki kadın çalışsın ya da çalışmasın her zaman 'ev kadını' olarak görülmektedir (Özbay, 1995). Konut yaşam aktivitelerinin gerçekleştiği ve bunların düzenlendiği yerdir. Alışveriş, yemek pişirme, temizlik, çamaşır yıkama gibi ev işleri, her türlü aile tipinde yapılması zorunlu işlerdir. Haftada ortalama 33 saat ev işlerine ayrılmakta ve bunun % 75'i kadınlar tarafından yapılmaktadır (Bauer, 1995). Bu tür sorumluluklar ev işinin geleneksel olarak kadının görevi olmasından dolayı kadın tarafından yapılmaktadır. Bunda geleneklerin ve erkek egemen toplum yapısının oldukça büyük etkisi vardır. Kadınların evleri ile birlikte düşünülmesi ve kadınların en temel görevlerinin evleri olarak görülmesi bütün toplumların ortak özelliği olmuştur. İyi bir anne ve eş olmak, evdeki günlük yaşam için gerekli yemek, ev temizliği, çamaşır, ütü vb. işleri üstlenmek, diğer bir deyişle iyi bir 'ev hanımı' olmak kadın çalışsın ya da çalışmasın öncelikli olarak yerine getirmesi gereken sorumluluk olarak kadına sunulmaktadır. Kadın evi ile bir bütün olarak düşünülür. Bu nedenle evin bakımı, düzeni ve temizliğini üstlenmek kadının evi ile olan bağının erkeklerden daha fazla olmasına neden olmaktadır. Bu süreç ve yükün ağırlığı kadının sosyal statüsü, ekonomik koşulları ve eğitimine göre ciddi bir şekilde farklılaşmaktadır (Ayata, 1995).

Konut içi mekanların düzeni sadece fiziksel ihtiyaçlar göre değil, aynı zamanda aile içi ilişkiler, kurallar ve bireylerin yükümlülükleri ile de şekillenmektedir. Kadın konut içinde ve konut oluşumda oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu konut tasarımı yapan kişiler tarafından dikkate alınmamaktadır. Bu değişmesi gereken bir yaklaşımdır. Dünyada dar gelirlilere konut tasarımında kadınların konut kullanımı ve tercihleri oldukça dikkate alınması gerekliliğini vurgulayan çalışmalar başlamıştır. Bazı kadınlar hem evde hem dışarıda çalışırken, bazıları evlerini ek gelir

getirecek işler için de kullanabilmektedir. Bazılarının da zamanlarının çoğu evleri ve yakın çevresinde geçmektedir. Her iki durumda da kadın evi ile sürekli bir etkileşim içerisindedir (Moser, 1987).

Gecekondulu kadınlar kenti ve kent mekanlarını en az kullanan kadınlardır. Özellikle ev kadınlarının yaşamları ev ve mahalleri çevresinde şekillenmektedir. Düşük statülü işlerde çalışan gecekondulu kadınlar diğerlerine oranla daha çok kente açılabilseler de maddi koşullar ve bazı alışkanlıklar bu açılımı kısıtlayabilmektedir. Genel olarak gecekondulu kadınlarda sosyal çevre komşu ve akrabalardan oluşmaktadır. Bu açıdan gecekondulu kadınlar için evleri çok daha önemli olmaktadır. Bu kapalı yaşamdan ötürü gecekondulu kadın için, özellikle çalışmayanlar açısından değerlendirecek olursak, konut ve çevresi kadının sosyalleşebilmesi açısından çok önemli bir mekan olmaktadır. Bu durum kadını evini daha yoğun kullanmasını bir zorunluluk haline getirmektedir (Kümbetoğlu, 1995).

Gecekonduda yaşayanlar kentin nimetlerinden yeterli ölçüde faydalanamamaktadır. Kadınlar açısından erişilebilirlik erkeklere göre daha da azdır. Kadınlar için yaşam temposu tamamen eve bağlı olmaktadır.. Kümbetoğlu'nun yaptığı araştırmaya göre gecekonduların yeni eklentiler yapmak için para biriktiren kadınlar çalışarak yaşamlarını güzelleştirebileceklerine dair inançlarını vurgulamışlardır. Bu kadınlar kentte bulamadıkları sosyal destekleri konutları kadar yakın çevrelerini ve komşuluk ilişkilerini kullanarak kendi aralarında yaratmaktadırlar (Kümbetoğlu, 1996).

Kümbetoğlu'nun gözlemlerine göre genelde 'işsiz, eğitimsiz, çocuklu ve bağımlı' nüfus gurubunda yer alan kadınlar çoğu durumda gecekondu bazı ilavelerle iyileştirilene değin kötü şartlar altında oturmaktadırlar. Ayrıca gecekondudaki kadın sıkı aile ilişkilerini mekana taşımakta ve yakınları ile aynı mahalleyi paylaşan kadınların geniş bir aile yapısı içinde yer aldıkları gözlenmektedir. Kadın gecekonduda alan sıkıntısından dolayı çoğunlukla birçok kişiyle aynı mekanı kullanabilmektedir. Gecekondudaki kadınlar mekan yetersizliklerini vurgulasalar da tek güvencelerinin sahip oldukları mekan olmasından dolayı ve geçim sıkıntısı, çocuklarının gelecekleri vb. nedenlerle bu şartlara katlanmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedirler. Mekanın erkek için yeterli, kadın için daha sınırlı olması konutun gerçek kullanıcılarının kimler olduğunun bir göstergesidir. Kadınlar bu şekilde yaşam alanlarının konut dışına yaymaktadırlar(Kümbetoğlu, 1996).

2.2 Dünyada Gecekondu ve Kadın

Üçüncü Dünya Ülkelerinde Avrupa'nın ve Amerika'nın uyguladıkları politikalar yeni şehir oluşumlarını etkilemiştir. Yeni kent formları var olan Üçüncü Dünya Ülkelerindeki kent kültürünün yıkılmasına neden olmuştur. Ülkeler Avrupa'dan etkilenerek yeni kent formlarını kendi ülkelerinde uygulamaya geçirmişlerdir. Böylece bu şehirler de dünya ekonomisinin ve sosyal sistemin bir parçası haline gelmiştir (Gugler, 1989). Buda Üçüncü Dünya Ülkelerinin kentlerinde kırsal ile kent arasındaki farklılıklara, hizmette bölgesel eşitsizliklere neden olmuştur.

Düşük gelirli ülkelerde yöneticilerin belirli bir alt yapı çalışması yapmadan Avrupa sistemlerini kendi ülkelerinde uygulamaya sokmaları ve bununla sanayileşme süreçlerine girilmesi, insanların kente akmasıyla sonuçlanmıştır. Kente çalışmaya gelen insanlar kendilerine uygun fiyatlarda konut bulamamaları nedeniyle ve yüksek miktarda kira ödememek için yasal olmayan oluşumlara yönelmişlerdir. İnsanlar gecekonduda oturup paralarını evlenme, çocuklar, eğitim, kendi evlerine sahip olma ya da araba almak için tasarruflarda bulunmayı yüksek kira vermeye tercih etmektedirler(Turner, 1991). II. Dünya savaşından sonra Asya, Afrika ve Güney Amerika'da insanların köylerden kentlere göç etmesiyle, her ülkenin kendi sosyolojik, tarihsel ve kültürel özelliklerine göre farklılaşarak kent mekanında bazı oluşumlar meydana gelmeye başlamıştır ve bu olay 'kentlerin köyleşmesi' şeklinde ifade edilmektedir (Karpat, 2003).

Dünyadaki gecekondu oluşumları yirminci yüzyılın başlarında göçün zayıflığı ekonomik ve siyasi etkenlerden kaynaklanmış II. Dünya Savaşı'ndan sonra Üçüncü Dünya Kentlerinin genel bir özelliği haline gelmiştir ve 1960'larla başa çıkılamayacak bir artış gerçekleşmiştir. İnsanların kentlileşememeleri özellikle Üçüncü Dünya Ülkelerinde yerli halkın yoksul olması ve mülk edinememesinden kaynaklanmaktadır. Gecekondular ilk gerçekleştiğinde hükümetler konut yapımına oldukça hevesli olsalar da sonraları nedense bu çabalarından vazgeçmişlerdir. Bu vazgeçişlerde IMF ve Dünya Bankası büyük rol oynadığı araştırmacılar tarafından söylenmektedir. Sonuç olarak devletler bu sorunlar karşısında oldukça yetersiz kalmışlardır (Davis, 2007).

Gecekondular özellikle fiziksel özelliklerine ya da yasal konumlarına göre tanımlanmaktadırlar. Birleşmiş Milletler, bu yerleşimleri '*toprağın yasal olmayan ya*

*da illegal işgali veya düşük gelirli insanlar tarafından bina inşa edilmes*i' olarak tanımlamaktadır. Üçüncü Dünya Ülkeleri de bu olguyu toprağın kanunsuz bir şekilde işgal edilmesi yani yasa ihlali olarak görmektedirler (Karpat, 2003).

Bu oluşumlar her ülkede farklı olarak göçmelerin yaptığı evlerin yerel kültür ve kuruluş sürecinin özel koşullarına göre isimlendirilmişlerdir: Gecekondu(Türkiye); favela (Brezilya); berriadas (Peru); villas miseria (Arjantin), bustee veya basti (Kalküta, Delhi); chawls (Bombay); ahatas (Kampar); cheris (Madras); sarija (Bağdat-Irak) beraka ve noualla (Fas); bindonville (Algeria-Fas); gourbivilles (Tunus) bunlardan bazılarıdır (Karpat, 2003).

Gelişmekte Olan ve Geri Kalmış Ülkelerin çoğunda kadınlar açısından bakıldığında ev odaklı ve üretkenlikten uzak bir yaşam gözlemlemek mümkündür. Kadının konut odaklı ilk dönüşümü 1950 ve 1960'lı yıllarla sanayileşme ve kentleşme süreçleri ile başlamaktadır. Diğer bir taraftan da kadının, artan tüketim ihtiyaçlarının karşılanması için çalışma hayatına atılımı da yine bu dönemlere rastlamaktadır (Dankelman, 1988).

Üçüncü Dünya Ülkelerinde kadın ve erkeklerin toplumda farklı roller üstlenmesi genelde iki cinsin farklı ihtiyaçları olduğu düşündürmektedir. 1950'lilerde yeşil devrime giriş ve tarım sektöründeki endüstrileşmenin hız kazanması kadınların üzerinde oldukça olumsuz etkilere neden olmuştur. Kadınların kırsal kesimdeki başlıca görevleri arasında yiyecek üretimi yapmak ve bunları saklamak ve ev halkı için hazırlamaktır. Ancak Üçüncü Dünya Ülkelerindeki kırsal kesimlerdeki problemler, erozyon ve topraktaki verimsizlik kadınlar için işleyecek toprakları kaybetmelerine neden olmuştur. Gelişmekte Olan Ülkelerde kolonileşmenin etkisi, ithal kanunlar, sosyal zorlamalar kadınların aktivitelerini ciddi bir şekilde kısıtlanmasına neden olmuştur. Örneğin Afrika'da ve Orta Amerika'da Avrupa kanunları kadınların yerlerinden ayrılmasına ve güçlerinin azalmasına neden olmuştur. Topraktaki egemenlik kadından erkeğe doğru kaymış, kadınların ekonomik ve politik özelliklerini ortadan kaldırarak daha fazla erkeğe bağımlı bir hale gelmiştir (Dankelman, 1988).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın dayatmacı ve sömürgeci politikası erkeklerin üzerindeki etkisini göstermiştir. Erkeklerin işçi olarak kentlere göç etmesi, evin bütün sorumluluğunu kadınların üzerine yüklenmiştir. Beslenme, giyinme,

çocukların bakımı gibi işlerin dışında evin tüm işleri (bakım, onarım vb.) hep bkadınların üzerine kalmıştır. 1988'lerde 74 Gelişmekte Olan Ülkede yapılan bir araştırmada Afrika ve Karayipler'de % 5 den fazla, Latin Amerika, Orta Asya ve Kuzey Afrika'da % 15'i aile reisi konumunda bulunmaktadırlar. Kenya, Botswana ve Gana'da bu oran daha da artmakta ve % 50'lere ulaşmaktadır. Bu araştırmalar gösteriyor ki, bu ülkelerde en zor şartlarda ve en fakir durumda kadınlar bulunmaktadır (Dankelman, 1988).

Kadınlar üretimde dışlanmanın yanında iş hayatında da birçok zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Kadınlar tarım sektörün de işçi olarak çalışırken en düşük paralar ile çalıştırılmaktadır. Örneğin Filipinler'de şeker fabrikalarında kadınlar 2-3 pezo arasında bir ücret alırken erkekler 4-5 pezo arasında almaktadır. Yine Endonezya'da kadınlar yılda 3000 rupiden az kazanırken, bu erkeklerin kazandıkları paranın neredeyse %14'üne denk gelmektedir. Bununla birlikte eğitim olanaklarının da kısıtlanması ya da eğitim politikalarının kadınlara ulaşmaması kadınların daha olumsuz koşularda yaşamlarına neden olmaktadır. Bu devletlerin plansız hareketleri 'cinsiyet ayrımcılığı' olarak tanımlanmaktadır. Örneğin Brezilya'da kadınlar kente göç etmekte ve kentte geçinmek için enformel işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bununla birlikte konut sorunu da kadınları oldukça olumsuz yönde etkilemektedir (Dankelman, 1988).

Kadınları üç gruba ayırmak mümkündür. Birincisi geleneksel çevre yöneticisi, ikincisi gelişmeyi sağlayan doğal çevrenin yapılandırıcısı ve üçüncü olarak da yenilikçi olan kadındır. Bu üçüncüsü kentsel alandaki düşük gelirli kadın açısından önemli bir gelişimdir. Kadın ve erkeklerin mekandaki oynadıkları rolden ötürü farklı ihtiyaçları olduğu düşünülebilir. Kadının yeniden üretici kimliği, çocuk bakmayı ve doğurmayı kapsamaktadır (Stromquis, 1998)

Barınma ve geçim sıkıntısını üst üste geldiği yoksul bölgelerde ise kadının üzerindeki baskı daha da artmaktadır. Kadın bir yandan geleneksel ev kadınlığı görevini sürdürürken diğer taraftan da dışarıda çalışmak zorunda kalmaktadır. Kadının geleneksel görevinin ağır basması ya da eğitimsizlik gibi faktörler kadının formel sektörlerde çalışmasına engel teşkil etmektedir (Chant, 1996).

2.2.1 Dünyada gecekondu ve kadın üzerine yapılan çalışmalar

Üçüncü Dünya Ülkelerinde düşük gelirli insanların kendilerinin ürettikleri çözümler sadece bir yasa ihlali değil, sosyal ve ekonomik problemlerin bir karışımıdır. İnsanlar oldukça zor koşullarda hayatlarına devam etmek zorunda kalmaktadırlar. Kentlerde nüfus çoğunluğunu dar gelirli insanlar oluşturmakla birlikte bu insanların yaşama alanları ancak %10-15'lik bir alana karşılık gelmektedir. Buradaki insanlar sadece yer sıkışıklığından kaynaklanan sorunlarla değil alt yapı eksiklerinden kaynaklanan su baskınları, toprak kaymaları vb. doğal afetlerde insanları çok zor durumlarda kalmalarına neden olmaktadır. Çevredeki çöpler, kimyasal atıklar, doğru dürüst tuvaletlerinin olmaması hastalıklara davetiye çıkarmakta ve bu insanların kendilerine baktıracak maddi güçlerinin olmaması hastalıkların artması ölüm oranlarının bu alanlarda oldukça yükselmesi gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu zorluklar ve ekonomik güçlüklerin altından hep kadınların kalkması beklenmekte, kadınlar erkeklerden çok daha zorlu bir hayat içerisinde yaşamaktadırlar (Davis, 2007).

Dünyada 1970'li yılarda göç eden kadınlar dikkat çekmeye başlamıştır, ancak 80'li yıllara kadar göç eden ve zor koşullarda yaşayan kadınların durumu göz ardı edilmiştir. 1990'lar ile kadınların sosyolojik açıdan incelenmeye başlanması hız kazanmıştır (Hondagneu-Stelo, 1998). Oysa kadınlar ve erkekler aynı ekonomik koşullara sahip olsalar bile kadınlar evleri açısından çok daha zor şartlar ile karşılaşmaktadırlar. Özellikle çok fakir konumda, köhneleşmiş konutlarda(slum) yaşayan kadınlar açısından bu çok daha vahim bir durum oluşturmaktadır. Kadınlar için kötü şartlar altında yaşamak demek, uzak mesafeden su almaya gitmek, hastalıklı şartlar altında yaşamak, çocukları okuldan almak ya da doktora gitmek için uzun mesafeli yollar yürümek, ayrıca çoğu zaman susuz kalabilmek anlamına gelmektedir (Claio, 1998).

- **Nepal, Kathmandu Örneği, 2002**

Yerleşimler ve mimari formlar kadın ve erkeğin ideallerini ve gerçeklerini yansıtmaktadır. Ev ailenin durumu, kullanılan malzeme ve teknolojiye göre şekillenmektedir. Özellikle sanayileşememiş ülkelerde evlere bakıldığında, statünün ve kadın erkek arasındaki ayrımın yansıması açık bir şekilde görülebilmektedir Evlerin durumu kadınlar açısından oldukça önemlidir. Alt yapının düzgün sağlanmış olması kadınlara zaman kazandırmakta ve üzerlerindeki yükü azaltmaktadır (Spain,

1998). Feminstler kadın, ev ve çalışma hayatını farklı açılardan ilişkilendirmektedirler. Feminist düşünürler kadınları cinsel iş ayrımının kadınlar açısından esas eziyet olduğunu düşünmektedirler. Ataerkil sistem kadını erkeğin altında gören, sosyal yapı, pratikler ve ideolojilerin birbirleriyle ilişkisi olan bir sistemdir. Kadının çalışma alanı modern ev aile, ilişkiler ve ataerkil sistemin varlığıyla onların ilgili kültürel varsayımları yansıtır. Cinsiyet ayrımı evde olduğu kadar da kentte de fiziksel olarak görülebilmektedir (Shrestha, 2002).

Konut yerleşimleri ve formları kadın ve erkeğin çevresiyle, evdeki sosyal ilişkilerle ve birbirleriyle olan ilişkilere göre şekillenmiştir (Spain, 1998). Yapılan araştırmada cinsiyetler arasındaki eşitsiz iş bölümü ve kadının evdeki gereksinimleri karşılanmaması halinde evin bu yüzden nasıl bir problematik haline geldiği incelenmiştir.

Çalışma üç grup arasında yapılmıştır. Burada seçilen gruplarda aranılan özellikler; farklı gelir düzeyleri, farklı sosyo-kültürel geçmiş, farklı ev teknolojisi kullanımıdır. Araştırma teknoloji, ekonomik durum ve sosyo-kültürel durumlarına göre çalışma ve evdeki ihtiyaçların, gereksinimlerin farklılaşıp farklılaşmaması üzerinedir. Bunun için Nepal, Kathmandu Vadisinde üç farklı özelikteki yerleşim yeri seçilmiştir. Khokona, Gongobu ve Khadipakha da farklı gelirde, etnik yapıda, tarıma dayalı ya da tarıma dayalı olmayan ve farklı ekonomik durumlarındakiler üzerine yapılmıştır.

Khokona eski bir köy yerleşimi ve geleneksel bir ev yapısına sahiptir. Aileler tarımla uğraşmaktadır. Kadınlar ikinci gelir olarak balık ağı örmekte ve halı fabrikasında çalışmaktadırlar.



Şekil 2.1: Khadipakha Gecekondu Yerleşkesi (Shrestha, 2002).

Gongobu yakın zamanda gelişen bir yerleşkedir. Evler yeni teknoloji ile üretilmiştir. Birçok etnik guruptaki insanlar bir arada yaşamaktadırlar. Newar, Brahman, Tamang ve başka gruptan insanlar bulunmaktadır. Bazıları Hindu ve bazıları da Budisttir. Bu köydekiler tarım ile ilgilenmemektedirler. Erkekler eğitimci ya da gündelik işçi olarak çalışmaktadırlar. Kadınlar ise öğretmen ve gündelik işçi olarak çalışmaktadırlar. Çoğu çekirdek ailelerden oluşmaktadır.

Khadipakha bir gecekondu yerleşimidir. 17 yıl önce oluşmaya başlamış bir gecekondu bölgesidir. Burada da farklı, Brahman, Chetri, Tamang, Newar gibi, etnik guruptan insanlar bulunmaktadırlar. Çoğu Hindu ve bazıları da Budisttir. Çoğu çekirdek ailedir. Erkekler yapı sektöründe ve hizmet sektöründe işçi olarak çalışmaktadırlar. Kadınlar fabrika için balık ağı örmektedirler. Aynı zamanda tarım yapılmaktadır ve pirinç ve sebzeleri evlerinde üretmektedirler (Şekil 2.1).

Çalışmada kadınların iş alanlarını tanımlanmış işler ve tanımlanmamış işler olarak ayrılmıştır. Tanımlanmış işler para getiren işlerdir. Tanımlanmamış işler ise kadının yapmakla yükümlü olduğu ev işleri olarak geçmektedir. Bu işlerde erkeklerin işleri paylaşımı ve kadınların iki işte de çalışma saatleri ve ev durumları anketler yolu ile araştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, kadınların ve erkeklerin çalışma saatleri arasında hangi guruptan olursa olsun ciddi bir eşitsizlik söz konusudur. Yalnızca Gongobu da erkeklerin kadınların işlerinde daha paylaşımcı olduğu görülmüştür. Kadınlar kazandıkları paraları ev işlerini kolaylaştıran eşyalara harcamaktadır. Örneğin mutfak teknolojilerine ilgi göstermektedirler. Ayrıca çocukların eğitimine ve yiyecek malzemelerine harcamaktadırlar.

Çizelge 2.1: Bölgelere Göre Kullanılan Ev Aletleri (Shrestha, 2002).

Topluluk	Gelir düzeyi	Yerel Aletler				
		Saman ocağı	Odun ocağı	Gazyağı ocağı	Gaz ocağı	Televizyon
Gongobu	Yüksek	0	2	4	**14**	19
Khokana	Orta	**17**	1	2	0	19
Khadipakha	Düşük	0	5	**14**	1	16

Çizelge 2,1'deki sonuçlara göre kadınların evlerindeki yaşamlarını kolaylaştıran eşyalar bir değerlendirme yapıldığında Gongobu da kadınları gaz ocağı kullandığı

tespit edilmiştir. Buradaki dört kadın çiftçi olmasına rağmen gaz ocağı kullanmaktadırlar. Burada teknolojiyi olarak en düşük seviyede kullananlar Khokana'daki kadınlar olmaktadır. Diğer gecekondu bölgesindekilerden daha iyi şartlara sahip olsalar da tanımlanabilir bir işleri yoktur, yani evde ve tarlada çalışmaktadırlar. Bu nedenle işlerini kolaylaştıran olanaklara sahip değillerdir. Ocakları çevreden toplanan çöplerle yakmaktadırlar. Gaz lambası kullanan iki kadından birisinin kocası yerel yönetici diğeri ise kentte bir fabrikada çalışan işçidir. Televizyona gelince bütün evlerde çoğunlukla bulunmaktadır. Bu eşyanın bulunması da kadından değil erkeğin isteğinden kaynaklanmaktadır (Shrestha, 2002).

Çalışmada iş saatleri ve esas işin özellikleri evdeki değişimleri etkileyebildiği bulunmuştur. Sonuç olarak; teknolojik yeniliklerin evde kullanılması açısından eğer erkek bu eşyanın olup olmamasından etkilenmiyorsa kadının içinde bulunduğu durumu önemsememektedir. Kadınların evdeki kararlara katılımları eşit olmadığından ev içindeki alan ve kaynak kullanımı açısından eşit olmayan bir pozisyonda olmalarına neden olmaktadır. Kadınlar genelde evde ürettikleri ürünleri satarak evin geçimine katkıda bulunmaktadırlar. Kadınlar eve bağlı işlerdeki çalışma saatleri ile erkeklerin çalışma saatlerinden daha fazla zaman harcamaktadırlar ve yanlarında eşleri ve çocukları olduğu zaman onlarla ilgilenmek zorunda olduklarından evdeki işlerini yapamamaktadırlar. Ayrıca evdeki çalışmalarından kazandıkları para, onların ev içindeki durumlarında ve statülerinde de bir değişiklilik yaratmamaktadır. İşin gerçekleştirilmesi için gerekli alan işin getirdiği paraya bağlı olarak önem kazanmaktadır. Yani işin getirisi ailenin kazandığı paradan fazla ise o zaman özel bir alan oluşturulmaktadır.

Kadının statüsünün düzelmesi için öncelikle yaşam koşullarının düzelmesi gerekmektedir. Kadının ev dışındaki hayatı oldukça sınırlı olmaktadır, hatta kazandığı parayı bile harcayamamaktadırlar (Shrestha, 2002).

- **Endenozya, Surabaya Örneği, 2005**

Bu çalışma Endonezya Surabaya'da endüstriyel alanda çalışmak için göç eden kadınların ev ihtiyaçlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmadaki yöntem kadınların hayat hikayeleri üzerinden gitmektedir.

Surabaya Malezya, Hong Kong ve Tayland'dan fabrika işçisi olarak oldukça göç alan bir bölgedir. Buraya çalışmak için gelen kadınlar kazandıkları paraları ya

ailelerine göndermekte ya da kardeşlerinin eğitimlerine katkıda bulunmaktadırlar. Araştırma 1997-1999 yılları arasında Surabaya'nın Rungkut bölgesindeki yedi ayrı bina topluğunda kalan 200 çalışan kadın arasında yapılmıştır. Bu kadınlar içerisinden 18'i seçilip hayat hikayesi yaklaşımı ile araştırma yürütülmüştür.

Gecekonduda çalışan kadın olmak iki önemli rolü aynı anda üstlenmek anlamına gelmektedir. Evinde geleneksel ev işlerini yapmak, evdeki düzeni sağlamak ve diğeri de modern hayata katılarak bir işte çalışmaktır. Kadınlar kendi köylerindeki hayatlarından oldukça farklı bir dünyaya gelmiş oluyorlar. Köyde herkesin toplu bir şekilde hareketi ve yardımlaşma ilişkileri söz konusuyken kentte gelindiğinde çalışma hayatıyla kendi bireysellikleri ön plana çıkmaya başlamaktadır. Kentte herkes kendi yaptığı davranıştan sorumludur (Arifin, Dale, 2005).

Surabaya'da köyden kente göçen fabrika işçisi olarak çalışan kadınlar üzerine yapılan bu çalışmada kadınların yerleşim tercihlerinin neler olduğu incelenmiş. Değişik yaşlardaki evli kadınlar ve genç bekar kadınlar araştırma grubu olarak ele alınmıştır. Bu araştırmaya göre genç kızların evli genç kadınlara göre daha cesur davrandıkları tespit edilmiş. Genç bekar kızlar eğer aileden ayrı yaşıyorsa kiralık bir odayı ya da bir ev arkadaşını, eğer ailesiyle yaşıyorsa ailesinin yanında kendine özel bir odayı tercih ediyorlar. Kazandığı parayla bir ev sahibi olmayı düşünmüyor, evlendikten sonra ev sahibi olmayı planlıyorlar. Kendi çevresi doğrultusunda yaşamayı tercih ediyorlar. Bu tercih aslında kültürel özelliklerinden kopmaması olarak da yorumlanabilir. Kazandığı parayı kendi özel harcamaları ve düğünü için ayırıyor ve eve daha az katkıda bulunuyorlar. Genç evli kadınların ise daha çekingen davrandıkları tespit edilmiştir. Onlar bir odayı tercih ediyorlar ve diğer aile üyeleriyle aynı evi paylaşmaktan rahatsızlık duymuyorlar. Akrabalık önemli bir bağ, dışarıda kendisini rahat hissetmiyor ve tek kalmaktan korkuyor. Kent yaşamı ve köy hayatı arasındaki dengeyi sağlamaya çabalıyor, ancak çelişkiler yaşıyor. Bu kadınlar yaşadıkları mekanları düzenlerken geleneksel yaşantıları doğrultusunda düzenlemelerini yapıyorlar (Arifin, Dale, 2005).

- **Hindistan-Bombay Dharavi Örneği, 2003**

Bu çalışma Hindistan'da köhneleşmiş konutlarda yaşayan ailelerin genel sosyolojik durumlarını inceleyen bir araştırmadır. Araştırmada üç aile ile konuşularak gelir durumları, cinsiyet kadınların konumu ve yaşam koşullarıyla ilgili sorular sorulmuş.



Şekil 2.2 : Dharavi Gecekondu Bölgesi

Dharavi (Şekil 2.2) 2000'den fazla barakayla içinde 800.000 insanı barındıran Asya'nın en büyük slum bölgesidir. Bugün Bombay ve iki çevre banliyö arasında kalan ve demir yoluyla bu bölgelerden ayrılan 67 basit slum ve bazı ek yerleşimlerden oluşmaktadır. Din ve etnik açılardan bakıldığında burası Müslümanların, Hristiyanların, Neobudistlaerin, Melangların, Dharların ve Tamilinlarin bulunduğu tam anlamıyla inanılmaz bir mozaik oluşturmaktadır (Gruber, 2005).

Bu yerleşmede evler genel briketten yapılmıştır. Çatıları kiremit ya da katmanlı metalden oluşmaktadır. Evler bir ya da iki odalıdır. Yerleşmede okul gibi kamusal binalar bulunmaktadır, evlerde elektrik, su ve kanalizasyon vardır ve çevrede tuvaletler bulunmaktadır. Bur çok farklı etnik ve din yapısındaki insanların barındığı Dharavi'de bu guruplar yerleşke olarak birbirlerinden ayrılmışlardır (Gruber, 2005).

Hindistan da kentlerde bazı insanlar geçimlerini çiftçilik ve tarımla sağlamaktadır. Geleneksel sistemin sürdürülmesini sağlayan kast sisteminin olmasıdır. İnsanlar bu normlar ve gelenekler çerçevesinde hareket etmektedirler. Çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren çalışmaya başlamaktadır. Bu Hindistan'da geleneksel bir durumdur. Çocukların genelde başka seçim hakları olmuyor. Çoğu çocuk zor yaşam koşularından dolayı evlerini terk ederek sokaklarda yaşamak zorunda kalıyorlar. Su, çiçek, gazete satmak, araba temizleme gibi marjinal işlerde çalışıyorlar (Gruber, 2005).

Hindistan'da kadınlar oldukça zor koşullarda yaşamaktalar. Yasalar önünde eşit olsalar da, kadınlar sosyal ve ekonomik açıdan oldukça aşağı bir pozisyonda bulunmaktalar. Örneğin boşanma legal olsa da toplum içerisinde bir kadının boşanması kabul edilemez bir durum olarak görülmekte. Sosyal sistemde aile çok önemli bir unsur ve eğer aile dağılırsa kadıların ve çocukların güvenliği

azalmaktadır. Geleneksel sistem kadının tek başına yaşamasına ya da boşanmasına izin vermemektedir. Bunun dışında kadına aile içindeki baskı ve kadına yüklenen sorumlulukta oldukça fazladır (Gruber, 2005).

Bombay, Dharavi de üç aile üzerinde kadınların özelliklerine göre yaşadıkları mekansal özellikler ve aile içindeki yapı incenlemiş. Yapılan araştırmaya göre, ilk ailede, karı ve koca çalışan insanlar ve devletin yaptırdığı konutlarda oturmaktalar. Bu konutlar gecekondu yeniden yapılandırma programıyla inşa edilmiş. Mutfak ve yaşama mekanları birbirinden ayrılmış, evde ayrı banyo ve tuvalet mevcut. Yaşama mekanının duvarı aile fotoğraflarıyla dekore edilmiş. (Gruber, 2005).

İkinci aile ilk aileye yakın yerde, rehabilite edilmemiş alanda, yaşamaktalar. Taştan yapılmış bir barakada yaşıyorlar. Bütün mekanlar aynı yerde. Tuvalet evden 10 dakikalık bir mesafede. Suyu genelde halka açık çeşmeden alıyorlar. Işık için gaz yağı kullanıyorlar. Kadın çalışmıyor. Evlerinde tekstil ürünleri ve televizyon var. (Gruber, 2005).

Üçüncü görüşmede aynı çevrede yemek üreten bir yerde çalışan kadınlarla konuşmalar yapılmış. Kadınlardan bir tanesi iş ve eğitim arasında bir bağlantı olmadığı görüşünde ve ona göre çocuklarının okula gidip gitmemesi çok önemli bulmuyor Yaşam tarzından memnun ve değiştirmeye niyetli değil. (Gruber, 2005).

Çalışma doğrultusunda insanların yaşadıkları mekanlar ve etkileşimleri arasında bağlantı olduğu görülmektedir. Ailelerin yaşam standartları kadınları çalışması, mekana ve ayrıca geleceğe yönelik maddi ve manevi yatırımları da etkilediği görülmektedir (Gruber, 2005).

- **Kalkuta araştırması, 1998**

Araştırma Kalkuta'da 15 yıldır burada oluşmuş ve devlet tarafından düzenlenmesi yapılmamış dört köhneleşmiş konut alanı (Dehiserampur, Auddy Bagan, Darapara ve Topsia Shiptala) ve bir gecekondu yerleşkesindeki (Azad Mohalla) 63 kadın üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada kadınların konut çevrelerinin fiziksel durumu, kadınların günlük yaptıkları işler, para kazanmak için yaptıkları aktiviteler, ücret farklılıkları, aile içindeki konumları ve alan sorunları araştırılmıştır (Bose,1999).

Kadınların üretici işleri fiziksel, biyolojik ve sosyal unsurlara dayanmaktadır. Biyolojik üretim çocuk doğurma, fiziksel üretim evdeki günlük işleri gerçekleştirmek, yemek pişirmek, temizlik ve çamaşır yıkamak gibi, sosyal üretim

ise ideolojik yapıyı devam ettirmek ve çocuklarına aktarmak olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak kadının gerçekleştirdiği bu üretim evde gerçekleştirilmektedir ve genel olarak da ev sakinlerinin bu işlerde yardımı da olmamaktadır. Kadınlar üretici işlerinin yanında, aynı zamanda ücretli işlerde de çalışmaktadır. Bu çalışmada kadınların %65'i marjinal sektörde çalışmaktadırlar. Genelde paralı olarak çalıştıkları işlerin günlük, kendilerine özgü ve cinsiyete dayalı işler olarak söylenilebilir (Bose,1999).

Çalışmada mekansal olarak aynı zamanda kadınların mahremiyet mahalledeki komşuları ile sosyal etkileşimlerin gerçekleştiği alan ve sosyal alan konuları incelenmektedir. Mekansal olarak bakıldığında ev her türlü kadının yeri olarak görülmektedir. Bu yaklaşım bir akıma cinsiyet ayrımcılığının da bir kanıtı olarak düşünülmektedir. Kadınların %21'i ev odaklı çalışmaktadırlar. Sadece kendilerinin görevi olarak görülen üretici işlerde çalışmaktadırlar. % 52'si hem evde hem de mahalle içerisinde ücretli bir işte çalışmaktadır. Kadınların %27'si kentsel mekanda çalışmakta ve herhangi bir mekansal kısıtlama ile karşılaşmamaktadır. Kadınların evin uzağında erkekler ile yan yana biçimde çalışması engellenmektedir. Bu ayrımcılık sadece mekansal olarak da değil, eğim ve yeteneklerini kullanmamaları da erkekler tarafından kontrol edilmektedir. Görüşme yapılan kadınlar devletin ve bazı toplumsal kuruluşların kadınların iş hayatlarına girişlerini destek olmaya çalışsa da kadınlar evlerini terk etmediklerinde iş şanslarını yitirdiklerini belirtmişlerdir (Bose,1999).

- **Meksika, Guadalahara araştırması, 1992**

Guadalahara, sanayileşme ve kentleşme sürecinde, sosyal ve mekansal dinamikleri ile ev merkezli üretim ile Meksika'nın en önemli şehrine dönüşmüştür. 1980'lerde gerçekleşen ekonomik kriz ile oldukça etkilenmiştir. Bu krizde Meksika'lı düşük gelirli aileler hayatlarını devam ettirebilmek adına ailedeki kadınlar oldukça stratejik bir rol oynamışlardır. Kadınlar zaten herhangi bir karşılığı olmadan her gün rutin ev işlerini yaparken, ev merkezli üretim kadınların zaten yaptıkları işleri kombine ederek kadınları çalışma hayatına sokmuştur. Ev merkezli çalışma konut çevresinde ve içinde hem mekansal hem de sosyal düzenlemeyi de beraberinde getirmiştir (Miraftab, 2007).

Düşük gelirli ailelerde sosyal ve mekansal örüntüler kadınların üstlendiği işlere ve kadının rolüne göre şekillenmektedir. Ev merkezli çalışma ev içindeki ataerkil cinsiyetçi imaj ve kimliğinde etkileri olmuştur. Evde bu ekonomik aktiviteler için mekansal değişimleri de beraberinde getirmiştir (Miraftab, 2007).

Çalışma Guadalahara'nın Zapotlaneho bölgesinde ev merkezli üretim yapan düşük gelirli aileler arasında görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Guadalahara Meksika'nın en büyük ikinci kenti ve ev merkezli üretimde de oldukça önemli bir merkezdir. Evlerde ahşap, deri (ayakkabı, çanta, kemer), yiyecek ve giyecek eşyaları üretilmektedir. Zapotlaneho küçük bir bölge olmakla beraber elbise üretim merkezidir. Çalışmada ev merkezli üretimdeki mekansal aktivite ve gereksinimler ile kadın ve erkek arasındaki çalışma esnasındaki farklılıklar incelenmiştir (Miraftab, 2007).

Genel olarak ev içindeki üretim illegal gerçekleştirilmektedir. Ev içindeki üretimi genelde kadınlar gerçekleştirirken pazarlama işleri ile erkekler ilgilenmektedir. Ancak ev içinde erkeklerde dikim işinde çalışabilmektedir (Miraftab, 2007).

Evde üretim için gerekli olan mekansal düzenleme çalışacak kişi ayısına, cinsiyete göre değişim göstermektedir. Evde eğer tek bir kişi çalışıyor ise yaşama alanı ve yatak odası gün içerisinde çalışma alanı geceleri ise normal fonksiyonunda kullanılmaktadır (Miraftab, 2007).

Yapılan çalışmada kadınlar ile erkeklerin çalışma alanında farklılıklar tespit edilmiştir. Eğer evde sadece kadın çalışıyor ise makine ya yaşama alnında ya da geniş mutfakta bulunmaktadır. Kadınlar hem ev içinde üretimi gerçekleştirirken aynı anda evdeki sorumluluklarını da yerine getirmektedirler. çocuklarına bakmak, temizlik, yemek pişirme konuklarını ağırlama ve televizyon seyretme gibi işleri çalışma esnasında gerçekleştirebilmektedirler (Miraftab, 2007).

Ancak erkeklerde bu düzenleme farklılaşmaktadır. Erkekler kadınlara göre daha özel mekanlar oluşturmaktadırlar. Eğer evde erkek dikiş dikiyor ise ya koridor da ya da yemek yenilen ve oturulan mekanı ayıran mekana makineyi yerleştirmekte ve burada çalışmaktadırlar. yine kişi sayısı çoğalınca da nu iş için özel mekanlar ayrılmaktadır. Eğer evde birden fazla kadın çalışıyor ise yaşama mekanlarının bir köşesi bu iş için düzenlenirken, erkekler çalışıyor ise genelde girişte ya da koridor bu iş için düzenlenmektedir (Miraftab, 2007).

Ayrıca kadınlar ile yapılan görüşmeler sonucunda, çalışmanın kadının ev içindeki pozisyonunda olumlu yöndeki değişimleri beraberinde getirdiği ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, ev merkezli olarak kadınların çalışma hayatına girişi evdeki sosyal ve mekansal örüntüleri etkilemektedir. Kadınların çalışmaları erkeler için tetikleyici olmakta ve ev içindeki çalışmalarda daha katılımcı oldukları gözlemlenmiştir. Çalışma kadının ev içindeki yükünü arttırsa da yaşam standartlarının yükselmesini sağlamaktadır (Miraftab, 2007).

2.3 Türkiye'de Gecekondulaşma Süreci, Kadın ve Konut

- **Türkiye'de Gecekondu Olgusu**

1950'lerde devletin sanayiyi teşvik etmesi ve daha sonra 1945 yılındaki marshall yardımlarıyla birlikte tarım sektöründe belirgin değişikler gerçekleştirilmeye başlanması, bu gelişmelerin kırsal kesimdeki dengeleri emek yoğun ilişkiden makineleşmeye doğru değişmesine neden olması ve karayollarındaki ilerlemeyle insanların köyden kente akışını daha da kolaylaşması Türkiye'yi 'gecekondu' olgusuyla tanışmıştır. Barakalar bu dönemde artık briketten yapılırken; artık insanlar da sırtta yorgan gelmeyerek ellerinde adresle kenti tanıyarak bilerek gelmeye başlamışlardır. Nüfusu imkanlarından daha hızlı bir şekilde artan kentler, göçlerle gelen nüfusun barınma ihtiyaçlarını meşru yollarla karşılayamamaları sonucunda gecekondular ketsel mekanda boy göstermeye başlamıştır (Şenyapılı, 2004).

Keleş gecekonduyu, *'Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ya da özel kişilerin toprakları üzerine, bilgileri dışında yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü.*' olarak tanımlamaktadır (Keleş, 1998). Gecekondu, imar kanunlarına aykırı olarak, çoğu zaman ilkel, denetimsiz ve sağlık koşullarından yoksun acele yapılmış konutlara verilen isimdir.

Tekeli gecekondu olgusunu, kente gelen göçmenlerin kente yasal yollarla konut edinmesinin kolay olmamasından dolayı kente gelenlerin gecekondu olgusunu geliştirerek kentte yaşamaya ve uyum sağlamaya çalıştıklarını söylemektedir (Tekeli, 2006).

Göç yoluyla kentlere gelen insanların oluşturduğu gecekondu, kamu toprakları veya gerçek kişilerin topraklarına izinsiz olarak yapılan, sağlıksız ve altyapısı eksik,

genellikle sanayi merkezlerine yakın, kendine özgü bir kültür oluşturan, daha çok örgütsüz olan marjinal işerlere çalışan insanların yaşadıkları yerleşim birimidir (Kızılçelik, 1997)

Kongar ise, *'Tarımda makineleşme, toprağın küçük birimlere bölünmesi ve sonra da tekellerde konsantrasyonu sonunda ortaya çıkan iş gücü, kentsel alanlardaki hizmetler ve ücretler tarafından kentlere cezbedildikleri fakat mevcut sanayi ve hizmetler yapısı içinde emildiklerinde, önce konut gereksinmelerinin karşılanması için, başkasının arsası üzerine ve sağlık koşullarına uygun olmayan bir biçimde inşa edilmiş konutlar, bunların zamanla oluşturduğu egemen yaşam biçimi, kentleşme açısından tampon mekanizma.*' olarak tanımlamaktadır (Kongar, 1982).

Karpat gecekonduyu *' Kentsel imara açılmamış, altyapısı gerçekleştirilmemiş, tarla niteliğindeki arsalar üzerinde çoğu zaman başkasına veya devlete ait kısa dönemde ve uygun teknolojiye bağlı kalmayarak yapılan konut türleridir.'* şeklinde tanımlamaktadır (Karpat, 2003). Yine Karpat'ın yorumuna göre, gecekonduların yapımında konut sahibiyle birlikte onların akraba ve tanıdıklarının yardımı bulunmaktadır. Kırsal alanlardan kentlere göç edenlerin maddi olanakları sınırlı, olduğundan, gecekondu arazisine ya hiç para ödenmemesi ya da çok cüzi bir miktar ödenmesi yapımının evi kullanıcının kendi ve akrabalarının yardımıyla sağlanması nedeniyle ucuza kapatılmasını sağlamaktadır.

Pulat (1992) gecekonduyu, '*Gelişmekte olan ülkelerin büyük kentlerinde, kentlerin eski yeni kesimleri arasında fiziksel ve sosyal geçiş alanları olup, benzer görünümlü, tek katlı, tek odalı, bahçeli, gelişmeye açık, genellikle kente yeni gelen köy kökenlilerin yerleşme niteliği ile yapıp kurduğu, bu nedenle de kiracılık oranının yoksulluk yuvalarına göre düşük olduğu, barınma gereksinimin sürekli olarak karşılanmasını sağlayan yapılardır.*'olarak tanımlamaktadır.

Turgut (1996) konuyu bir çok açıdan ele alarak tanımlamıştır.

□ Gecekondu, kırsaldan kentsel yaşayışa bir geçiş, bu dönüşüm sırasındaki değişen yaşam tarzı ve alışkanlıkların mekana yansımasıdır.

□ Gecekondu, toplumun kırsal kesimden gelen ve barınma ihtiyacı devlet tarafından karşılanılamayan, emilememiş nüfusun mekana yansımasıdır.

□ Gecekondu sorunu bir barınma sorunundan çok, bir gelir dağılımı, sınıfsal yapı ve sosyal güvenlik sorunudur.

Bu tanımlara göre gecekondu olgusu çok yönlü toplumsal-ekonomik ve fiziksel mekan faktörlerinin oluşturduğu karmaşık bir sorundur (Turgut, 1996).

Yapılan bu tanımlardan yola çıkarak gecekondu olgusunu birçok araştırmacının farklı yaklaşımlar geliştirerek incelemeye çalıştığı görülmektedir. Sonuç itibariyle gecekondu, yalnızca bir barınma sorunu değil, çok yönlü toplumsal, sosyal ve ekonomik bir sorundur.

Gecekondu sorununa bakış yüzeysel olmuştur. Bu yüzeysel bakış açısının nedeni gecekondu nüfusunun iş gücünün gayet ucuz bir şekilde kullanılır olmasıdır. Sadece iş gücüyle kalmayıp barınma ihtiyaçlarını kendilerinin karşılıyor olması da işveren için maliyeti düşürmesi ve ayrıca gecekonduda yaşayan insanların oy potansiyellerinin de farkına varılmasıyla olay tamamen çözümsüz kalmıştır (Şenyapılı, 2006).

Ülkemizde gecekondulaşma süreci bazı kırılma noktalarına göre yaklaşımlarda ve algılanışlarda farklılıklar göstermektedir. 1950-1970 dönemi, 1970-1980 dönemi, 1980 sonrası olarak bu süreci incelemek mümkündür (Şenyapılı, 2006). Bu dönemler kırsal kesimden gelip kente yerleşen insanların kent ile olan ilişkileri ve ilk gecekondulaşmadan günümüze kadar gelen zamandaki değişimler açısından farklılaşmaktadırlar. Bu dönemler içinde kadına yaklaşımda farklılar görülmektedir.

- **1950-1970 dönemi**

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusu kırsal kesim itmekte ama kent çekmemekteyken, 1950'lere gelindiğinde değişen devlet politikalarının da etkisiyle köyler iter ve artık kentlerde çeker hale gelmiştir. Gecekondu kavramı 1950'lerden itibaren köyden kente nüfus yoğunluğunun göç ile akması sonucunda ortaya çıkmıştır. Gecekondular ilk oluşmaya başladıkları zamanlarda kentin iş merkezlerine yakın, coğrafi olarak dezavantajlı olan, dere yatağı ve dik yamaçlar gibi arazilerde derme çatma şekilde yapılmıştır (Şenyapılı, 2004). Zamanla bu oluşumlar kent çeperlerini saran ve sürekli bir şekilde artan düşük yoğunluklu alt yapıları yetersiz mahallelere dönüşmüşlerdir (Erman, 2004). Şenyapılı (2006), 1950-60 dönemini kentlerin artan sorunlarının fiziksel mekan sorunları olarak algılandığını ve gecekondu nüfusunun sorunu olan yoksulluk, işsizlik ve emek pazarı deneyimi gibi ekonomik problemlerin gecekondu türü konut kimliğinde ortaya çıktığını söylemektedir. Bu sorun İstanbul gibi büyük kentlerde yaşanan konut problemiyle üst üste gelmiştir. Yöneticilerin ve

kentte yaşayan insanların bu oluşum karşısındaki ilk görüşleri olumsuz ve tehlikeli olduğu yönünde olmuştur (Şenyapılı, 2006).

Bu dönemde kentteki bu derme çatma barakalar çoğalarak mahallere dönüşmeye başlamış, ancak kent dokusu ile bütünleşememiştir. Yapılar çevredeki malzemelerle kırdaki yapı teknolojisi kullanılarak inşa edilmiştir. Gecekonduların bu dönmedeki mekana ait özellikleri genelde bahçe içinde, tek katlı, yoğunluğu düşük ve homojen bir doku oluşturmuştur (Şenyapılı, 2004). Bu dönemde büyüme yatayda olmaktadır. Evlerin hafriyat olanağı olmadığından topografyaya uygun bir şekilde konumlandırılmışlardır. Mahallelerdeki en büyük sorunlar kanalizasyon, yol, su ve çöp oluştururken, burada yaşayan insanlar bu açıdan oldukça elverişsiz koşullar altında yaşamaya başlanmıştır. Konutların içleri ilk aşamalarda yeterli olmamasından dolayı gecekondularda konut yakın çevresini ve bahçe kullanımı yoğun bir şekilde olmaktadır Ayrıca bu alanlar güneşe yönelimlere göre bu alanlar kadınların çalıştığı ve oturup konuştuğu alanlar olarak kullanılmıştır.(Şenyapılı, 2004).

1960'larda gecekondu nüfusunun ucuz iş gücü sağlaması ve devletin bu nüfus karşısında yeterli imkanlarının olmaması ve göç eden insanların kendi barınma sorunlarını kendilerinin çözmeleri devletin bu süreçte gecekondulaşmaya karşı kesin bir duruş almasına engel olmuştur (Şenyapılı,1982; Erman, 2004). Bu dönemde beklenilen modernleşme çerçevesinde köyden gelen insanların kentle bütünleşecekleri ve bu gecekondu olgusunun geçici bir süreç olacağı yönünde düşünceler oluşmuştur. Yasa (1966) gecekondu ailesini toplumsal özellikler açısından hem köydeki geleneksel alışkanlıklara sahip hem de kentteki yaşama adım atmış arada bir geçiş yaşan aile olarak tanımlamaktadır. Kendi evini ve çevresini köydekine benzetmeye çalışırken örneğin bahçesini köydeki gibi düzenlerken bir taraftan da kente süreklilik sağlamayı hayal etmektedirler (Erman, 2004).

Bu dönem kadının ortada görünmediği dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yasa'nın(1966) Ankara'daki gecekondu aileleri arasında yaptığı araştırmada sadece erkeklerle görüşülmüştür. Erkeklere eşlerinin çalışıp çalışmamalarına yönelik sorular sorulduğunda ankete katılanların % 90'ı hanımlarının ev kadını olduğunu söylemişler. Yasa'ya göre bu sonuç doğru bir sonuç değildir. Çevredeki soruşturmaları doğrultusunda çevrede çalışan kadınların %10 ile 15 arasında değiştiğini belirtmektedir. Ayrıca çalışan kadınlar ve ailedeki iş bölümü kente gelen ailelerin kentlileşme süresindeki ilk etkileri arasında değerlendirmektedir. Eşlerinin

çalıştığını söyleyenler, eşlerinin işlerini bırakmaları durumunda maddi sıkıntıya düşeceklerini belirtmişlerdir. Yasa kentlileşme sürecinin asıl bu tür ailelerde kendini gösterdiğini söylemektedir (Yasa, 1966).

Gecekondu nüfusu açısından 1950-60 arası ekonomik olarak kente tutunma dönemiyken, 1960 sonrası kentte kalıcılık kazanılmış ve yasal mekansal statü ve ekonomik açıdan avantajları kullanmaya başlanıldığı dönem olmuştur. Ayrıca bu dönemde kadınla ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamakta gecekondu aile ya da erkeklerin durumları üzerinde durulmaktadır.

- **1970-1980 dönemi**

1970'lere gelindiğinde gecekonduya bakış açısında değişiklikler olmuştur. Gecekondunun moderne geçişteki bir ara dönem olmadığı bunun kalıcı bir olgu olduğu görüşü yaygınlaşmıştır (Erman, 2004). Bu dönemde gecekondu nüfusunun, hem üretim hem de tüketim açısından kente katıldıkları, ancak kentli kesim tarafından sosyo-kültürel açıdan bir kabul görmemiş ve dışlandıkları dönemdir. (Şenyapılı, 1982; Erman, 2004). Bu dönemde kimlik-kentsel dönüşüm-kente uyum üçlüsü dikkat çeken noktaları olmuştur ve ayrıca gecekondu nüfusunda iç farklılaşmalar da yavaş yavaş bu dönmede fark edilmeye başlamıştır (Şenyapılı, 2006). Bu dönem düşeyde büyümenin başladığı dönemdir. Yapılarda taşıyıcı sistem betonarme olmaya başlamış ve bu tür yapılar yaygınlaşmıştır. Kent merkezine yakın yerlerde olan gecekondular kat karşılığında müteahhide verilmiş ve apartmanlaşma süreci başlamıştır (Pulat,1992)

Karpat'ın İstanbul'da 1974 yılında üç gecekondu yerleşmesi üzerinde yapılan çalışmada görüşmeler erkek, kadın, bekar kadın ve bekar erkekler üzerinde yapılmış, gecekondulu birçok konular açısından değerlendirilmiştir. İş hayatında kadınların tercih ettikleri meslekler kent ile uyum ve gecekonduda kadınların konumu üzerine bilgi edinilebilecek bir örnek olarak göze çarpmaktadır. Karpat (2003) kadınların konumlarının köydeki düşük konumlarına kıyasla, bazı değişmeler olsa da, gecekonduda aynen devam ettiğini belirtmektedir. Ayrıca geldikleri memleketlerinde kadınların davranışlarında farklılaşmalara neden olduğunu söylemektedir. Sivas ve Gümüşhane'den gelen kadınların, Karadeniz sahillerinden gelenlere nazaran daha fazla kentteki sosyal ve kültürel aktivitelere katılamaya çalışmakta, iş aramakta ve eğitime ilgi göstermektedirler. Kadınlar evdeki düşük konumlarından oldukça

şikayetçi oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadınların yaşamdan beklentileri ve yaşam tarzlarındaki değişimler erkeklere göre daha belirgin bir şekilde gözlenmektedir. Bu çalışmada kadınlar kentte yaşamaktan oldukça memnun oldukları belirlenmiş ve kente gelmekle nasıl yaşanıldığını ve kendi haklarının neler olduğunu anladıklarını tespitedilmştir. Karpat'a göre kadınların eğitim düzeylerinin, ekonomik koşullarının değişmesi ve özgürlüklerinin artmasının gecekondu sorununa çözümlerinde etkileri olacağı görüşündedir (Karpat, 2003)

1970'lerin sonları gecekondulaşma biçiminde farklılaşmanın başladığı, gecekondulaşmanın ticari bir özellik kazandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Arazi sahipleri kent çevresindeki arsalarını bölerek satmaya başlamışlardır. Ayrıca kentteki dar gelirli inanlar için arsa ve yapı gereci sağlayan ya da yapıp satan illegal gruplar ortaya çıkmıştır. Bunların sonucunda gecekondu bir şekilde kazanç sağlanılan bir oluşum halini almıştır (Pulat, 1992).

70'li yılların bir diğer özelliği ise gecekondudaki kadın ve çocuk nüfusunun iş hayatına katılımı ve ailenin çok gelirli bir nitelik kazanmasıdır. Bu döneme kadar gecekonduda yaşayan kadının kıyafetlerinde köy geleneğine uygun renk ve desenler tercih ederlerken, kentli evlerinde çalışan kadınların giyimlerinde ve ev eşyalarında yavaş yavaş farklılaşmalar görülmeye başlamıştır. Kentli kadın tarafından tercih edilen, topuklu ayakkabı, bluz ve naylon giysiler, gecekondudaki kadın tarafından da tercih edilmeye başlanmış, bir bakıma kent kadını taklit edilmiştir (Erman, 2004).

Her iki döneminde ortak özellikleri gecekondunun kent ile bütünleşememe sorunsalı olarak görülmesidir. Gecekondu kesimi homojen bir gurup olarak görülmüş ve bu olgu köyden kente göç olarak kurgulanmıştır (Erman, 2004).

- **1980 sonrası**

1980 ve 90'lı yıllarda gecekondu toplumu homojen bir topluluk olarak görülmekten çıkmış ve etnik, mezhepsel ve cinsiyete dayalı farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. 1980'lerle dünyada başlayan feminist akımın Türkiye'de de etkisini göstermeye başlamış ve bu akımla beraber gecekonduda yaşayan kadın fark edilerek sorunları tartışılmaya başlanmıştır. Ayrıca bu dönemde sadece iş nedeniyle değil, güvenlik nedeni ile göçün de yaşandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden güvenlik nedeniyle göçte gündeme girmiştir. Bu durum yine batı dünyasında etkili olan kimlik kavramının vurgulandığı bir döneme denk

düşmektedir. Ayrıca kentte büyüyen ikinci ve üçüncü kuşaklarda gecekondu ve kentte büyümeleri ilk kuşaklara göre bu kuşaklarda farklılıklara neden olmuştur. (Erman, 2004).

Ayrıca bu dönemde gecekondu yapımında eski esnekliğini kaybetmiştir. Önceki dönemlerde hemşerilik bağları konut ya da arsa temininde yardımı olurken bu işin 80'lerde kaçak yapılaşmaya uygun araziler cemaat ilişkileri olan gruplar ve mafya tarafından denetlenilmeye başlanmıştır (Işık, 2001).

1980 sonrasında artık kente göçenlerin kentte ilk gelenler gibi rant sağlama durumları ortadan kalkmıştır. Barınmak için oldukça kötü ve sağlıksız konutları oldukça yüksek fiyatlara kiralamak zorunda kalmışlar ve durumdan dolayı daha da mağdur duruma düşmüşlerdir. Bu tür olumsuzluklar zaten yoksul olan insanların daha fazla yoksullaşmasına neden olmuştur (Erman, 2001).

90'lı yıllar ile kadının çalışma hayatındaki etkileşimleri ve çalışma koşulları, göçten dolayı etkilenmeleri ve ailedeki karar mekanizmaları üzerine çalışılmalar hız kazanmıştır. Ayrıca bu dönemde gecekondulardaki mekana ilişkin tercihlerine yönelik çalışmalar başlamıştır. Gecekondu mahallerinin zaman içerisinde farklılaştıkları ve kimisinin tapu alarak apartmana dönüştüğü ve kentin konut piyasasının içerisine katıldığı, kimisinin tipik gecekondu mahallesi özelliklerini koruyarak varlığını sürdürdüğü, kimisinin ise eskiyerek en yoksul sığınma mekanları haline geldiği gözlenmektedir. Yoksulluk, çalışma alanındaki yapısal değişimler, cinsiyet etkeni (kadının enformel sektörde iş hayatına katılımı) ve kentsel çevre literatürde incelenen önemli noktalar haline gelmişlerdir.

Erman'ın(1996) Ankara'da apartmanda ve gecekonduda yaşayan kadınların yaşadıkları çevreye ilişkin sosyal açıdan etkileşimleri yönündeki araştırmada iki farklı konut çevresinin sosyal ve psikolojik etkilerinin oturanlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma Bağcılar'daki alt gelir gurubuna ait apartmanlar ile Çukurca'daki gecekondu mahalleleri ele alınmıştır. Araştırmaya göre apartman ve gecekondu arasındaki sosyal anlamda ve statü açısından oturanların farklılıklar taşıdığı vurgulanmıştır. Ayrıca gecekondulu kadının çevresinin konut ve yakın çevresinden oluştuğu, bu açıdan evinin çevre ile ilişki kurabilmesi açısından önemli olduğu ortaya çıkarken, apartmanda yaşayan kadınların modern dünyaya ve kent yaşamına ilişkin yönelimlerinin gecekondudakilere oranla daha fazla olduğu tespit

edilmiştir. Bu araştırmada kente yeni göç eden kadınlar açısından bakıldığında, özellikle medya ve televizyonun etkisi ile, apartmanların modernliğin sembolü olarak görüldüğü ve hayallerinin bir apartman dairesinde yaşamak olduğundan bahsedilmiştir. Ancak kırsal kesimden gelen kadınların geleneksel anlamda konut içi ve dışındaki komşuları ile olan ilişkileri hayatlarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan da apartmanda oturan kadınların içlerindeki gecekondu ruhundan dolayı apartmanda, gecekondudaki gibi olmayan sosyal yakınlık ve sosyal kontrolden dolayı mutsuz oldukları araştırmanın çarpıcı sonuçlarından biridir (Erman, 1996).

Gecekondulaşma sürecini en başından beri değerlendirecek olursak mekansal ve kültürel olarak adaptasyon süreçlerini belirli bölümlere ayırmak mümkün olmaktadır. Gecekondulu insanın kentle bütünleşmesi ve kentli olma sürecini araştırmacılar akültüratif süreç olarak tanımlamaktadırlar. Buna göre mekansal ve kültürel-sosyal olarak kentle bütünleşmeyi üç aşamada inceleyen Turgut (1996) yedi döneme ayırmıştır.

1.aşama: yönelme-alışma

geçici barınak

Dönem 1. kısmi göç, iş bulma. Kira gecekondusu. Göç.

Dönem 2. gecekondu yapımı. Kırsal nitelikli yaşam.

2. aşama: adaptasyon-uyum

kalıcı barınak

Dönem 3. konutun geliştirilmesi, büyütülmesi.

Dönem 4. köyde kalan ailenin göçü. Yapı niteliğinin iyileştirilmesi

Dönem 5. çekirdek aileye geçiş. Kırsal yaşam alışkınlıklarının azalması

3. aşama: bütünleşme

kent barınağı

Dönem 6. katlı konut, yeni konut. Kadınların çalışması.

Dönem 7. kırsal alışkanlıkların sona ermesi, üçüncü kuşak, kentleşmenin tamamlanması

Turgut'un (1996) çalışmasında görüldü gibi kadınların çalışmaları kentlileşme sürecindeki ilerlemenin bir göstergesi olarak kent ile bütünleşme bölümünde yer almıştır.

2.3.1 Göçülen yer ile uyumda cinsiyet farklılıkları

1990 ve 1997 yılları arasında yapılan bir çalışma doğrultusunda kadınların çoğunluğunun 'dolaylı göç' ile kentlere geldiği tespit edilmiştir. Kadınların göçü uluslararası literatürde 'bağlantılı göç ' olarak ifade edilmektedir. Dolaylı göçten kastedilen iş veya tayin gibi sebeplerden dolayı göç eden ailedeki erkeklerden ötürü kadının onun arkasından gitmesidir. İş, eğitim ekonomik koşullar gibi nedenler kadından daha çok erkeğin göç nedeni olmaktadır. Bunun yanında güvenlik nedeni ile de göç gerçekleşmektedir. Yapılan göç sırasında kadın ve erkekler birbirlerinde daha farklı bir şekilde etkilenmektedirler. Bu farklı etkileşim toplumdaki gelenek ve göreneklerden kaynaklanmaktadır. Toplumun erkek ve kadının aile içindeki sorumluluklarına bağlı olarak göç olgusu kadın üzerinde daha da ağırlaşan bir etki yaratmaktadır. Yani bu durumda köy kent ilişkisi için kullanılan 'itme ve çekme' kadın için geçerli olmamaktadır (İlkkaracan, 1998).

Göç ister zorunlu, ister isteyerek yapılmış olsun bu süreçte kadınların ve erkekleri bu durumdaki kente uyumları toplumsal olarak üstlendikleri rollerden dolayı farklılaşmaktadır. Göç etmiş olan erkeklerin yeni mekanda yaşadıkları sorunlar, ekonomik sıkıntılar, yeterli kaynaklara sahip olamadıklarında toplumsal statüyü koruma ya da kazanma zorluğu yani aile reisi olma yükümlülüğü ile bağlantılıyken, ev düzeninden sorumlu olan kadınların mekandaki sorunlar genelde aileye ilişkin olaylardan kaynaklanmaktadır (İlkkaracan, 1998).

Göç edilen yerdeki iş, eğitim olanakları gibi mevcut kaynakların kadınlara açık olup olmaması, toplumun kadınlara yaklaşımı, hane özelliklerindeki değişiklikler(örneğin geniş ailenin geride kalması ile çocuk bakımı ve ev işlerinin tamamıyla kadının üzerine yıkılması) göç etmiş kadınların yeni çevrelerine uyumlarını olumlu ya da olumsuz etkileyen ana etkenleri oluşturmaktadır. Örneğin; Erman (1997) Türkiye'de kırdan-kente ekonomik göç sürecine katılan kadınlar ile yaptığı bir çalışmada Türkiye'deki köylü kadınların çoğunun şehirde yaşamayı kırsal alanda yaşamaya tercih ettiklerini belirtmektedir. Erman'ın iddiasına göre, köyde kadınların eşleri ve eşlerinin aileleri için yaptıkları zor ve değeri bilinmeyen iş yükü ve geniş aile ve/veya köy çevresinin kadın üzerindeki baskısı göz önüne alındığında, Türkiye'deki köylü kadın için şehirdeki yaşam tercih edilir olmaktadır. Şehirde Çekirdek aile olarak yaşama şansı kadının ev içi yaşamı organize etme görevini üstlenmesini getirdiğinden kadının bağımsızlığını arttırıyor (Erman, 1997).

Bir başka açıdan değerlendirecek olursak, kentteki yabancı çevrede kadının savunmasız kalacağını düşünen aile bireyleri kadının çalışmasını hatta sosyalleşmesini engellerken diğer bir taraftan da kente göç etmiş olmaları kadınların çalışma hayatlarına başlamasında önemli bir etken de olabilmektedir. Yani kente göç bazen kadınlar üzerine bir kısıtlamaya neden olurken, bazen de daha özgür olmalarını sağlamaktadır.

Kalaycıoğlu'nun (1996) Ankara'da gecekondulu kadınlar arasında yaptığı araştırmada %53'ü ailesiyle %47'side eşleriyle birlikte kente geldikleri tespit edilmiştir. Aileleri ile beraber gelen kadınlar kentte yine kendi köylerinden gelen erkeklerle evlenmişlerdir. Bu çalışmaya göre göç eden ilk kuşak kadınlarının köy ile bağları gidip gelerek olmasa da kültürel ve manevi olarak devam ettiği bunun yanında genç nüfusun ise köy bağlarının çok güçlü olmadığı ortaya çıkmıştır. (Kalaycıoğlu, 1996). Bu bir bakıma köy bağlantısının etkisinin kentte de son derece önemli olduğunu da söylemek mümkündür. Ankara'ya gelen kadınların göç nedenleri; yoksulluk ve geçim sıkıntısı nedeniyle ailelerinin ya da kocalarının tercihleri sonucunda gelmeleri olarak tespit edilmiştir (İlkkaracan, 1998).

Bir başka örnek de ise Ümraniye'de İlkkaracan'ın (1998) göç eden 15-64 yaşa aralığındaki kadınlar arasında yaptığı araştırmada, kadın-göç ilişkisi ve göçün kadın üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Bu çalışmada iki önemli unsur belirtilmiştir; ilki kadınların göç ettikleri yerleri kadınların göç deneyimlerini farklılaştırmaktadır. Örneğin Türkiye'nin Doğu ve Batı bölgelerinden gelen kadınlarda farklı yansımalar olmaktadır. İkinci unsur ise nereden gelirlerse gelsin bütün hepsinin kadın olarak göç sürecinde yaşadıklarının ortak noktalarının olmasıdır (İlkkaracan, 1998).

2.3.2 Gecekondudaki kadın ve iş hayatına katılımı

Göç ile ilgili yapılan çeşitli çalışmalarda, göç edilen mekan ile göçmenlerin uyumları sürecinde cinsiyet farklılıklarının olduğu işaret edilmektedir. 1970'lerin sonunda gecekondu kadınları üzerine yapılan çalışmalarda kadının kente göçün ev kadınlığı ile sonuçlandığı saptanmıştır (Özyeğin, 2005). Ankara ve İstanbul gecekondularında 1976-77 yıllarında yürütüle iki örnek çalışmanın sonuçlarına göre İstanbul'da 15-64 yaşları arasındaki kadınların yalnızca %5,5'u, Ankara'da ise %6'sının çalıştığı saptanmıştır (Şenyapılı, 1981; Özyeğin, 2005). Bu değerler kadının bu yıllarda iş

hayatına katılımının formel ya da enformel sektör olarak oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Günümüzde kadının çalışma durumunu incelenecek olursak Kalaycıoğlu'nun (1996) İç ve Doğu Anadolu bölgelerinden Ankara'ya göç etmiş olan ailelerle yaptığı bir araştırmada kadının kentte çalışmasının ev dışına çıkmak anlamına geldiği ve bunun eşleri ya da aileleri tarafından istenilmediğini bildirmektedir. Ümraniye'de yapılan bir araştırmada ise bu durumun görüşülen gecekondulu kadınların yarısında aynı olduğunun göstermektedir. Bunun yanında ise aynı zamanda kadının iş hayatına ilk katılımın da bu göç ile beraberinde geldiği tespit edilmiştir.(Kalaycıoğlu, 1996).

Kırsal kesimdeki kadın köy hayatında üretim sürecinin içinde yer almaktadır, bu katılım erkek tarafından katkı olarak görülmemektedir. Türkiye'deki istatistiklere göre kırsal kesime 100 kadından 85'i ücretsiz olarak aile içinde tarım işçisi olarak çalışmaktayken kente gelindiğinde bu oran düşmektedir. Kentlerde evi geçindiren erkekler olmuş, kadınlar çalışma hayatından uzaklaşmakta ve eve kapanmaktadırlar (Kalaycıoğlu, 2001).

Kadınlar 70'lerden sonra erkeklerin ücretlerindeki düşüşlerden dolayı çalışma hayatına girmeye başlamışlar, ancak buldukları işler düzenli ücretleri ve güvencesi olan işler olmamıştır. En düşük ücret getiren marjinal sektördeki işlerde çalışmaktadırlar. Kırsal kesimden gelen ve kente yerleşen kadınların işe girerken vasıfsızlık ve eğitim yetersizliklerinden dolayı genellikle marjinal sektörde ev ve büro temizlik, hizmet işlerinde yer bulabilmektedirler.

80'li yıllara gelindiğinde sanayi sektöründeki durgunluktan dolayı işçi çıkarılmalarında vasıflı işçilerin yerine vasıfsız işçiler tercih edilmiştir. Kadınlarda genelde vasıfsız işlerde çalıştıklarından işten çıkarılmada ilk tercih edilen kesim olmuşlardır. Eve gelir getiren erkek olarak görüldüğünden kadınların işsiz kalmaların bir sorun olarak görülmemiştir (Kalaycıoğlu, 2001).

90 'lı yıllara gelindiğinde, ev temizliğinde, çocuk bakıcılığında çalışan ve evde ürettiklerini satarak para kazanmaya çalışan kadınların sayısı artmıştır. Ayrıca konfeksiyon sektöründe çalışan kadınlarında sayısı artmıştır (Kalaycıoğlu, 2001).

Kadınların bu şekilde geçici ve düzensiz işlerde yani marjinal sektörde çalışmalarının nedenleri diğer düzenli işlerdeki gibi belirli kurallar ve sosyal güvence içerisinde yer almamasıdır (Kalaycıoğlu, 2001). Ayrıca işveren açısından ucuz işçi sağlamaktadır.

Kadınların en yoksul kesimleri genelde bu türlü ev işleri ya da büro hizmetleri gibi işlere girmektedirler. İşsizlik ve ekonomik zorluklar kadınların bu sektörde yerlerini almalarına neden olmaktadır.

Ankara'da gecekondularda yapılan araştırmada kadınların iş seçimlerinde kendilerine uygun işleri tercih ettikleri görülmüştür. Kadınların %37'isinin ev temizliğinde, % 34'ünün evde üretim yaparak para kazandığının, % 11'inin konfeksiyonda terzi olarak çalıştığının ancak % 5'inin bağımsız olarak çalıştığı tespit edilmiştir (Onat,Ü.,1993, Kalaycıoğlu, 2001)

Kentte göçen ilk kuşak kadınların iş hayatlarına katılımları genelde eğitimlerindeki yetersizlikten dolayı mesleki beceri gerektirmeyen geçici ve düzensiz işlerde olmaktadır. Ancak ikinci kuşak incelendiğinde yine hizmet sektöründe geçici ve düzensiz işlerde çalışırken ilk kuşağa göre daha yüksek ücretlerde ve daha iyi pozisyonlarda işe girmektedirler (Kalaycıoğlu, 2001).

3. KADININ KONUTU KULLANIMI VE DEĞERLENDİRMESİNDEKİ KRİTERLER

Konut sosyal ve fiziksel etkileşimin ürünüdür. Konut fiziksel özelliklerinin yanında, içinde yaşanların kişisel özelliklerini taşıdığı gibi, sosyal düzenin özelliklerini de yansıtmaktadır. Bu çalışmada kadının mekandaki kullanım ve değerlendirmelerini etkileyen faktörler olan sosyo-kültürel özelliklerin ve fiziksel özelliklerin mekandaki etkileri ele alınarak tartışılmıştır.

3.1 Sosyo-kültürel Özellikler

Sosyo-kültürel bağlam içerisinde toplumun kültürel inanışları sosyal pratikleri konut içinde ve çevresinde belirli bir düzen sisteminin oluşumunu sağlar. Raporport'a göre insanlar çok farklı davranış ve ideallerini fiziksel çevrelerine yansıtırlar. Bu yansımalar sosyal, kültürel, ritüeller, ekonomik ve fiziksel faktörlerin etkileşimin değişim ve farklılığından kaynaklanarak, yerden yere çeşitlenir. Konut sadece fiziksel amaçlar için oluşturulan bir yapı sistemi değildir. Konut kültürel bir olgudur, form ve organizasyonu ait olduğu kültürel çevre tarafından oldukça etkilenir. Bu bağlamda konut formu fiziksel etkilerin ya da tek bir nedenin sonucu değil, sosyo-kültürel bütün çeşitliliği ile yansımasıdır (Rapoport, 1969). Sosyo-kültürel özellikler, dini inanışları, aile yapısını, sosyal organizasyonu, ekonomik koşulları ve kişiler arasındaki sosyal ilişkileri içerir.

Yerleşim anlamsal olarak kültürel ve sosyal nesneler olarak ifade edilebilir. Fiziksel olarak ayırıcı bir özelliği bulunmayan mekanların, kişiler ile farklılaşması, bu alanların kişileri için sosyo-kültürel öneminden kaynaklanmaktadır (Yürekli, 1977). Kültürel ve sosyal kavramlar, mekanları sınırlandıran, duyguları ifade eden, düşünme tarzı, sosyal yöntemler, yerleşimin fiziksel özellikleri kadar, kültürel aktivitelerinde tanımlanmasını sağlamaktadır.

Sosyal kontrol mekanizması konut yapısını, endüstriyel kontrol sistemi olan toplumlarda en az, geleneksel yapılar da ise güçlü bir şekilde kendini gösterir. Bu yapı toplum ile kültür arasındaki bağı zayıflattığından kültürün fiziksel çevre

üzerindeki etkilerini de doğal olarak zayıflatmaktadırlar. Aslında bu tür bağlar bakıldığında çok açık bir şekilde görülmezler. Ancak, ev ve kullanım şekli sözsüz bir anlatım ile o toplumdaki sosyo-kültürel özellikleri ortaya koyar (Rapoport, 1990). Bütün bu özellikler konutu anlamlandırma da, mekanda mahremiyet, kişisel alan ve kişiselleştirme, sosyal ilişki ve sosyal statü gibi mekan ve davranış ilişkisinin oluşumuna katkıda bulunan kavramların oluşumunu sağlar.

3.1.1 Anlam

Anlam, çevrenin insanlar üzerinde oluşan iletişimidir (Altman, 1980). Rapoport anlamı, çevreden insana iletilen sözlü olamayan iletişim aracı olarak tanımlamaktadır (Rapoport, 1990). İnsanlar birbirleri ile olan iletişimini anlam ile sağlamaktadır. İşaretler, malzemeler, biçimler, renkler, mobilyalar, büyüklükler ya da peyzaj ile ifade edilmektedir. Anlam yaşam tarzı, ırklar, eğitim düzeyi, yaş, roller ve daha başka değişkenler ile de değişebilir.. Çevresel olarak fonksiyonların işleyişi, yapılan aktivitenin nasıl işlediği konusunda fikir sahibi olunmasını sağlar.

Farklı yorumlayıcılar aynı bilgi karşısında farklı anlamlar çıkarabilmektedirler. Bu farklılaşma onların deneyimlerine, niyetlerine, ilgi alanlarına, amaçlarına ve farklı faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu nedenden konutun kimin tarafından anlamlandırıldığı burada önemli bir nokta teşkil etmektedir (Rapoport, 1990).

Bazı eşyalar insanların çevrelerini nasıl gördüklerini, ne hissettiklerini, neleri sevip neleri sevmediklerini, davranışlarının açık ve net olmasını sağladığını gösterir. İnsanlar mekana ve eşyalarına kullanım, değer veya alışkanlıkları nedeniyle çeşitli anlamlar yüklerler. Buna göre anlam mimari elemanlarda bulunmaz, insanlar tarafından yüklenir. Bu mesajlar ya da semboller kişiler tarafından algılanılabilir ya da algılanmaz, bu da insanın deneyimleri ile ilgili olarak değişiklik gösterir. Yani bir işaretin her evde farklı anlamları olabilir (Rapoport, 1990).

Anlam, bireysel olarak oluşturulmaz, toplumsal olarak kabul edilen yaklaşımlara göre ortaya çıkar. Buna göre kişi tarafından değil içinde bulunduğu kültür ve sosyal çevre tarafından da dikte edilir. Bu aynı zamanda anlamın kültürel bir süreç olduğunu da göstermektedir. İletişim sürecinde gerekli elemanlar şöyle sıralanabilir (Hymes, 1964, Rapoport,1990)

1. gönderici

2. alıcı

3. iletişim kanalı

4. mesaj şekli

5. kültürel kod

6. konu- göndericinin sosyal durumu, alıcının niyeti, yer, ifade edilmek istenilen anlam

7. bağlam ya da sahne, verilen herhangi bir örnek

Bu basamakların gerçekleşmesi insanlar arasında sözsüz bir iletişim gerçekleşmesini sağlamaktadır. Ayrıca burada elemanların yanı sıra göndericinin ve alıcının sosyo-kültürel özelliklerinin de anlamda etkili olduğu görülmektedir. Anlamsal olarak çevreyi oluşturan ve sözsüz anlatımı sağlayan elemanları üçe ayırmak mümkündür; Sabit elemanlar, yarı sabit elemanlar ve değişken elemanlar.

- **Sabit elemanlar:**

Bu elemanlar oldukça seyrek ve yavaş değişen elemanlar olup, çoğu mimari birleşenlerdir. Duvar, tavan, döşeme hızlı değişim göstermeyen özellikler arasında yer almaktadır. Buna göre inşa edilen binalar sokaklar; alansal düzenleme, büyüklük, konum, düzen, bu tür elemanlar aynı zamanda geleneksel çevreninde özelliklerini bir bakıma yansıtarak bir birinin üzerine eklenerek çevreyi oluştururlar. Kavramlar ve dolayısı ile anlamlandırma toplumdan topluma değişebilmektedir. Bu durumun kültürel çeşitlilik ve mesajı bu eğilimde okumaktan kaynaklandığı söylenebilir. Örneğin Avrupalıların Afrika şehirlerini düzensiz bulmalarıdır. Çünkü Afrika'daki düzen geometrikten çok, akraba ilişkilerini, hiyerarşik düzeni, sosyal ve dini etnik ve il yaşantısının kısacası insani ilişkileri yansıtmaktadır. Bazı toplumlarda negatif görünen şeyler diğerlerinde pozitif görülebilmektedir (Rapoport, 1990).

- **Yarı-sabit elemanlar:**

Mekanları düzenlerken kullandığımız elemanları kapsamaktadır. Evdeki mobilyalar, dekorasyon için kullanılan eşyalar, bitkiler, şehirdeki donatılar bu kapsama dahildir. Bu tür elemanların değişikliği hızlı ve kolay bir şekilde yapılabilir. Bu tür özellikler kullanıcının daha çok kontrolü altındadır, kişisel özelliklerini daha çok yansıtmaktadır. Ev içindeki renk kullanımları, malzeme seçimleri, perdeler, mobilyalar, fotoğraflar, tablolar hep bu özellikleri yansıtır. Evler içindeki mekanlara

yüklenen anlamları da etkilemektedir. Evler mekanlarda gerçekleştirilecek ve kültür tarafından yüklenen anlamına göre şekillenmektedir. Örneğin Kenya'da kültürel olarak farklı odalara özel anlamlar yüklenmiştir. Oturma odası yarı özel mekan, yatak odaları mahremiyetin ön plana çıktığı, banyo/tuvalet ve mutfak gibi mekanlar ise gözden uzak olarak konumlandırılmış mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Oturma odalarının yarı özel mekanlar olması kullanıcıların mobilya seçimlerini etkilemektedir. Mekan içindeki cinsiyet(kadın/erkek) ve negatif/pozitif alan vb. anlamlandırmalar mekanda kimin nerede oturacağını ve nerede yemek yiyeceğini göstermektedir. Gelen misafirin oturacağı ve yemek yiyeceği alanlar açısından da mekanda anlamsal ayrımlar yapılmaktadır (Rapoport, 1990).

- **Sabit olmayan özellikler:**

Bu özellikler insanın kendi yapısı ve mekan ile ilgili değişen ilişkilerini, vücut dilini, duruş, el kol hareketlerini, ses tonu, göz teması gibi bir çok davranışsal özellikleri içermektedir. Bu tür davranışlar da toplumdan topluma değişebilmektedir. Aynı hareket farklı kültürlerde farklı anlamlara gelebilmektedir (Rapoport, 1990).

Rapoport (1981) konutu kimliğin ve oturanların statülerinin işareti olan bir üretim, bir eşya, bir süreç, bir yer olarak tanımlarken, konutun aynı zamanda egemenlik alanı, mahremiyet alanı, davranış ya da fonksiyonel gereksinimlerin gerçekleştirildiği eylem yeri olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca konutu tanımlamanın anlamın konusu olduğunu da eklemektedir (Rapoport, 1981) . Çünkü insan hayatını evlerin içinde geçirmekte ve ne ifade ettiğini buna göre oluşturmaktadır. Bu noktada düşünüldüğünde konutun anlamlandırılması onun kişiselleşmesini ve eve dönüşmesini sağlamaktadır.

- **Evin anlamı**

Konut ile ev özüne bakıldığında farklı anlamlar içermektedir. Konut ile içinde yaşayan bireyler arasındaki ilişkiler çok karmaşık ve çok yönlüdür. Konut daha çok fiziksel anlamda ele alınmaktadır. Ev konuttan daha sınırlayıcı ve yere bağlı bir kavramdır. Ev kişinin yaşamını sürdürdüğü, diğerleri ile yaşadığı, yeni yaşamlar ve sosyal kategoriler oluşturduğu, fiziksel, sosyal ve psikolojik etkileşimleri içerir (Özsoy,1994). Yani ev, kişisel ve sosyal kimliği dikkate alarak, kültürel değerleri yansıtmaktadır.

Evin sadece fiziksel olarak barınma olmadığı anlamsal ve sembolik ifadeler taşıması evin karşılığının çeşitlenmesinden de anlaşılabilir. Ev ile ilişkili nesneler evdeki yaşayanların kimlikleri ve yaşam tarzları hakkında ipuçları vermektedir. Ev insanların kültürel yapılarına göre değişmekte, konut ise evden daha genel bir anlam içermektedir ve bilinen fiziksel ve mekansal parametrelerin bütünüdür.

Konut, yapısal çevrenin oldukça önemli bir elemanıdır. Sadece kişisel anlamlar değil, aynı zaman da sosyal düzeni de yansıtmaktadır. Konut insanları mekanda, zamanda ve toplumda yönlendiren karmaşık bir sistemdir ve yaşanan yerle özdeşlik kurma anlamı taşır (Özsoy,1994).

Konut çevrenin bir parçasıdır. Ev ise, insan ve çevre arasındaki ilişkidir. Evde yaşayan kişilerin ev ile arasında anlamsal ilişkileri bulunur. Ev ayrıca oturduğumuz yerle kendimizi tanımlama anlamını da içermektedir. Ev sadece içinde yaşayan kişilerin kim olduğunu tanımlamakla kalmaz, aynı zamanda evin içinde oturanları da şekillendirir.

Dovey (1985) evlerin fiziksel yapılarının ötesinde, aynalar ve söylemler olarak algılandığını söylemektedir. Kişilerin vermek istedikleri mesajları ilettikleri gibi, bilinçaltında gizli kalan nitelikleri de diğerlerine yansıtırlar. Evin önü (ön, duvar, bahçe, yol) ev sahibinin belirli bir gruba olan ait olduğu mesajını verir. Evin dekorasyonu bahçe düzeni ve bitkiler çevreye sözlü olmayan mesajlar verir ve aynı kültürel kodu kullananlar tarafından değerlendirilirler. Yani fiziksel çevremiz kim olduğumuzu dışarıya iletmemize yardımcı olur. İnsanlar kendileri hakkında yansıtmak istedikleri statü imajlarını kuvvetlendirecek bir eve sahip olmak isterler. Eve verilen anlamlar kültürlere göre değişiklik gösterse de ortak olarak evin anlamı konusunda karşımıza en sıklıkla çıkan yaklaşımlar evin kutsallığı, kimliğin yansıtılması, konut ve süreci, kültürel işlevler için mekan, kişinin kimliği ve toplumla olan bağları, güvenlik, sosyo-psikolojik ve fiziksel özelikleri olmaktadır. Bu açıdan baktığımızda öznel ve duyusal nitelikler ile insan ilişkilerinin, fiziksel niteliklerden daha önemli olsa bile, en az onlar ölçüsünde önemli olduğunu ve birlikte ele alınmaları gerekliliğini gösterir (Dovey, 1985).

Ev kavramı zaman, mekan ve sosyo kültürel ilişkiler bağlamında yer ve insanla olan ilişkileri evin anlam kazanmasına yardımcı olmaktadır (Dovey, 1985). Sosyal

ilişkiler ve normlar; bağılılık, kimlik, kendine mal etme ve uygunlaştırma evin kavramsal çerçevesini oluşturan özelliklerdir (Altman, 1985).

Konut insanın aile içindeki yerine göre de farklı anlamlar ifade etmektedir. Konutta yaşama süresi sahiplik ya da kira durumu, insanın zaman içerisinde biriktirdiği deneyimler ve anlama göre eve yüklenen anlamlarda farklılaşmaktadır. Örneğin gecekonduda oturan köyden kente göç etmiş birisi için evi kente tutunmanın bir yoludur ve bu nedenle evi onun için çok önemlidir. Ev kişinin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını içermektedir (Özsoy,1994). Ayrıca cinsiyete göre de evin anlamında farklılıklar görülmektedir. Kadınlar evlerine daha duygusal açılardan yaklaşmakta ve evlerini tanımlarken erkeklere göre daha heyecanlı ve duygusal ifadeler kullanmaktadırlar (Hummon,1984).

Rapoport, (1995) evin anlamında önemli faktörleri şöyle sıralamaktadır:

- Strüktürün malzemesi,
- Barınak olması
- Güvenli ve kontrol alanı olması,
- Kişisel fikirlerin yansıması,
- Aktivitelerin mekanı olması,
- Sosyal ilişkilerin meydana geldiği bir mekan,
- Kişinin/Kullanıcının üstünde aktivitelerini gerçekleştirebileceği ve niteleyebileceği bir mekan,
- Kişi için bir alanı tanımlaması,
- Özel mülkiyetin olduğu bir mekan,
- Kişisel statü göstergesi,

Buna benzer başka tanımlamalarda mevcuttur. Bu çalışmada yukarıdaki anlamlar üzerinden kadınların tanımlamaları incelenmiştir.

3.1.2 Kimlik

Kimlik teriminin sözlük anlamı: 1. Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü. 2. Kim olduğunu kanıtlayan belge, hüviyet(TDK, 1998).

Kimlik kişinin Ben kimim? Sorusunun cevabıdır. Kimlik kişinin sembolik olarak dünyadaki yerini gösterir. Konut, çevrede belirleyici bir eleman olmasına karşın asıl belirleyici ve toplumdan topluma farklılaşan öğelerden biri kimliktir. Birçok toplumda esas belirleyici unsur olarak kimlik görünmez, yerleşke sisteminin diğer bileşenleri bu amaca hizmet ederler (Hummon, 1984).

Kimlik kim olduğumuzu ve mekanda nasıl olduğumuzu açıklar.(Dovey, 1985). Mekan, kimlik duygusunun oluşmasında tek etken olmasa da bu duyguyu arttırır ya da azaltır, kişinin evrenle, toplumla ve kendisiyle barışık olmasında önemli bir rol oynar. (Meis,1992, Özsoy,1994)

Kimlik genel olarak tanımı yapılması zor bir kavramdır. Kimlik dışarı ile içerisi arasındaki sınırı temsil eder. Fakat bu sınır fiziksel anlamda ve görünür bir sınır değildir. Genel olarak kimlikle ilgili kullanılan tanımlar bireysel kimliğe dayanır. Bireysel kimlik genellemelere karşı olarak kişisel farklılığı vurgulamayı hedefler. Bu bakış açısında, gurup homojenliği ve bireysel kimlik arasındaki farklılık bireysellik ve paylaşılan alan arasındaki farklılığı belirtir (Hummon, 1984). Kimlik kendi değer ve özelliklerin açıklanmasını içerir. Kendi değer ve özellikleri de öz saygı ve öz farkındalığın karakterize edilmesidir. Kimlik bireysel bilinci, özün yorumunu içerir.

Rapoport'a(1981) göre kimlik hem gruba ait hem de kişisel olabilmektedir. Bireysel kimlik, grup kimliğinin sınırlandırılmış halidir. Aile yaşantısı, sosyal sınıflandırmalar ve gruplamalar, din ve etnik farklılıklar, cinsiyet ve yaş, kişisel kimlik ve grup kimliğine bağlı olarak yerleşimleri, mekanı ve yeri etkilemektedir.

Mekansal kimlik, konutla ilgili yaklaşımlarda kimliğin mekanı şekillendirmesi konutun eve dönüşmesinde önemli etkenlerden bir tanesidir. Toplumsal olarak bakıldığında ev içinde yaşayanların kimliğinin bir yansımasıyken, bireysel yaklaşımlar mekanda kişinin kendini ifadesinin, 'ben'in bir yoludur (Özsoy,1994).

Geleneksel toplumlarda evler bireyin öz kimliğinden çok, toplumsal kimliğin bireyin üzerindeki yansımasını belirtir. Oysa modern toplumlarda bireysellik daha ön plandadır ve kişinin kimliği daha çok belirginleşir ve çevresine yansır. Yapılan araştırmalara göre kadınların evlerini kendilerini daha iyi ifade edebilme ortamı olarak gördüğü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kadınların bireysel kişiliklerini daha iyi koyabilecekleri düşüncesi ile erkeklerin ise sorumluluk duygusunun daha ağır

basmasından, ailelerine yer sağlamak amacıyla ev sahibi olmak istedikleri ifade edilmektedir (Hummon, 1984).

Genel olarak toplumlarda ev, cinsiyet ve kimlik arasında yakın bir bağ mevcuttur. Geleneksel Amerikan söylemlerinde 'kadının yeri evdir' denilmektedir. Evin sosyal ve kültürel bağlantısının kadınla ilişkilendirilmesi 19 ve 20 yüzyıllara, yani endüstri devrimi ile kentlerin oluştuğu döneme denk gelmektedir. Toplumsal hayatın ve is hayatının evden ayrılmasını orta-sınıf yaşantısının kentte ayrılması takip etmiştir. 'İdeal kadın' evi ile tanımlanmasıyla başlamış ve kadının evdeki görevleri üzerine odaklanmıştır. Kadın kimliği, sadece yeri evi olmasa da, pratik ve sembolik olarak ev ile bütünleşmiştir. Yüksek gelir durumuna sahip kadınların evleri ile daha fazla ilgilendikleri saptanmıştır. Bunun nedeni evden daha çok tatmin olma isteği olarak görülmektedir (Hummon, 1984).

Kadın ve evi arasındaki sosyo-kültürel bağlar II. Dünya savaşından sonrasında daha karmaşık bir hal almıştır. Popüler kültürde kadın, ev kuran ve evi oluşturan kişi olarak görülmektedir. Rubin'in(1976) 'Acı Dünya' '(World of Pain)' kitabında, Amerika'da karı kocanın çalıştığı ailelerde evdeki işlerin kadınların görevi olarak görülmemesine karşın, geleneksel cinsiyet rolleri kadınlardan evdeki görevleri yapmasını beklediğinden dışarıda para ile çalışmalarının kadınlarda suçluluk ve hayal kırıklığı yarattığından bahsetmektedir (Hummon, 1984). Bu da kadın kimliği ile evin nasıl bütünleştiğinin göstergesidir. Bu sadece Amerika'da değil, ülkemizde de geçerli bir söylemdir. '*Yuvayı dişi kuş yapar, Evi ev eden kadındır. Kadınsız ev olmaz.'* gibi atasözleri kadın ile evin ilişkisine örneklerdir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

3.1.3 Kişiselleştirme

Kişiselleştirilme bir yerin işaretlenmesi ve bu amaç ile kullanılmasını ifade eder. Bu davranış kimi zaman bilinçli bir şekilde gerçekleşirken, bazen de bilinçsiz olmaktadır. Kişiselleştirme, mahremiyet kontrolü ve estetik değerlerin bir vurgusu ya da yansıması olarak yapılan bir davranıştır. Yani kişinin yaşadığı alanı kontrol edebilme ihtiyacıdır ve kişinin kendi eylem örüntüsünü yaşam alanı ile örtüştürme isteğinden kaynaklanır (Lang, 1987). Yere aidiyetin kimlik ile ilişkisi kişiselleştirmedir. Bu tür düzenlemelerin yapılması yer ile olan bağların güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Kişinin mekanı ya da yeri işaretlemesi, kendine

göre o mekana eklemeler yapması mekana sahip çıkması anlamına gelmektedir (Lang, 1987).

Kişiselleştirme bir bakıma da özel bir alanın kişiye özgü bir şekilde düzenlenmesidir. Bu organizasyonda kişinin şahsi özelikleri bu mekana yansımaktadır. Kişiliğini yansıtan objeler, kişinin kimliğinin ortaya çıkışını sağlar. Sembolik bir dilin yansımasıdır.

Kişiselleştirilen alan, kişinin gün içerisinde yoğun olarak kullandığı mekanlarda gerçekleştirilmektedir. Ev, ofis, kişinin kendi odası ya da oturma odaları bu tür düzenlenmelerin gerçekleştirildiği mekanlar arasındadır. . Kültürel normlara göre ve kişisel özeliklere göre eşyalar düzenlenmekte ve sergilenmektedir. Bazen çok belirli olmayan sembollere rastlanılsa da bazen oldukça belirgin bir hale gelmektedir. Bu alan dışarıdan görülebilir ancak dokunulması istenilmeyen alandır. (Willats, 2001). Mekanı özel kılan oraya yerleştirilen eşyalardan kaynaklanmaktadır. Örneğin sürekli oturduğu köşeye koyduğu kitabı, elişi, resim ya da fotoğraf gibi görmek istediği ya da kendine ait olan objeler ile etkiler bırakılarak gerçekleştirilmektedir.

Bu kavram cinsiyet, yaşa ve kişinin içinde bulunduğu ruhsal duruma göre farklılıklar gösterebilmektedir. Kadınların erkeklere göre mekana kendilerine has özellikleri daha çok yansıtmaktadırlar. Yani kadınlar mekanı daha çok kişiselleştirmektedirler. Bunu yaparken de mekanı bireyselliklerini ortaya koymak istedikleri özel eşyalar ya da sevdikleri eşyalar (resimler, çiçekler, notlar veya hediyeler gibi duygusal semboller) ile düzenlemektedirler. Ayrıca kadınlar ortamı daha güzelleştirme çabası içerisindedirler (Wells, 2000).

Kadın ve erkekler arasında kişiselleştirmede tercih edilen objelerin anlamlarında farklılıklar görülmektedir. Kadınlar ev içinde daha çok aileyi ve kendilerinin ev içindeki rollerini ifade eden objeleri seçerken, erkekler başarı ve statü göstergesi eşyaları tercih etmektedirler(Hummon,1984).

Kişi ayrıca, toplum içindeki statüsünü de ortaya koymak için önce en çok kendinin kullandığı yaşam alanını kişiselleştirmektedir. Herkesten farklı bir eve sahip olabilme isteği kişinin kendi özelliğini ortaya koyma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Evin içinde yapılan dekorasyon kişinin kendi karakterini yoğun semboller ile çevreye iletir. Yatak odasında bu eğilim daha çok fark edilebilir. Bu açıdan yatak odaları kişisel mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca oturma

odaları yani yaşama mekanları kişinin sosyal kimliğinin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu mekan misafirlerin ağırlandığı ve ailenin sosyal statüsünün de bir bakıma dışarıya tanıtıldığı alandır (Cooper, 1976).

Sonuç olarak bir yerin kişiselleştirilmesi, birçok amaca hizmet etmektedir. Psikolojik güvenlik, yere adaptasyon çerçevesinde gerçekleştirilen hareketlerle oluşan estetik sembolleri taşımaktadır.

3.1.4 Sosyal statü

Sosyal statü yapı çevresinde özelliklede konut çevresinde günümüzde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu gösterge geleneksel toplumdan moderne gittikçe artış göstermektedir. Evin yeri, tipi, mahalle, komşuların özellikleri, sosyal imkanları ve bahçe gibi özellikler kişinin statüsünü etkileyen faktörlerdir (Rapoport, 2001).

Yapım sırasında kullanılan malzemelerin sosyal anlamları bulunmakta ve bunlarda birer statü göstergesi olmaktadır. Hasan Fathy'nin Mısır'da dar gelirliler için yaptığı konutlarda kerpici kullanması, Ekvatorda bambu evlerde sadece fakirlerin oturması, İskoçya'da kereste, taş ve briket arasındaki statü farkı buna örnek olarak verilebilir. Çünkü bu malzemelerin anlamları sosyal kimliği göstermektedir. Ayrıca renk de sık kullanılan bir statü göstergesidir. Evdeki eşyalar bitkiler pencere boyutları, bahçe düzeni statü göstergeleri olarak sayılabilir (Rapoport, 2001).

Rapoport (1990) farklı sosyal statüye sahip grupların, aynı kodlar içeren aynı mekanlarda farklı değerlendirme ve anlamlandırma ile farklı kalite tercihlerinde bulunduklarını ifade etmektedir. Yani farklı statüdekilerin farklı anlamlandırmaları olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal statü, kişinin mesleğini, kültürel temelini, eğitim ve gelir düzeyi ile bir bütün oluşturduğu yapıdır. Bundan yola çıkarsak kişilerin yaşam tarzları ve en önemlisi bunu yansıttıkları evleri bir statü göstergesidir. Tercih edilen konut tipolojisi, malzeme ve eşya seçimleri gibi özellikler insanların sosyal statüsü ve yaşam biçimleri hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olduğu söylenebilir.

Rapoport'a göre toplumlar bireyci ve sosyal olarak ikiye ayrılırlar. Sosyal olanlarda, bir gruba aidiyet önemlidir. Evleri genel barınma içindir ve statü sembolü olarak görmezler. Statü bir gruba aidiyetle grup içinden kazanılabilir. Bu yüzden sadece grubun ortak kullanım alanları süslenir ve bu alanlara özen gösterilir. Bireyci toplumlar ise, toplumsal, tarihi ve ulusal güvenlik gibi konularda toplumsal olsalar da

sosyal çevreleri söz konusu olduğunda bireyci yaklaşımlar görülmektedir (Rapoport, 1981).

Hummon (1984) toplumsal yer ve ekonomik açıdan başarı göstergesinin evler olduğunu söylemektedir. Örnek olarak da Amerika'daki banliyö tarzı yaşantıya olan heves gösterilmektedir. 70'li yıllarda yapılan araştırmaya göre, evlerin oturma odalarındaki eşyalar ailelerin sosyal statüleri hakkında bilgi vermektedir. Buna göre yüksek statülü ailelerin salonlarında heykeller ve büyük bitkiler bulunurken, daha düşük statülü ailelerin ise televizyon ve dini sembolleri sergilemeyi tercih ettikleri söylenmektedir.

Çevresel tercihler de sosyal statüye bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Önceleri şehir merkezinde oturmak bir statü göstergesi iken, günümüzde şehir dışında yaşamak statü belli eden bir kriter olmuştur. Türkiye'de sınıfların birbirleri arasındaki farkları belirginleştirmek adına yapılan konut projeleri de buna bir örnek teşkil etmektedir. Üst sınıf şehirden uzak bahçeli müstakil evleri tercih ederken, üst-orta sınıf korumalı sitelerle kendilerini alt ve orta sınıftan ayırmaktadır. Sadece konut ve yaşanılan çevre değil aynı zamanda evin iç dekorasyonu da bir çeşit statü göstergesidir.

Geleneksel toplumlarda mekan organizasyonlarında sosyal statü önemsenmeden yapılmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu tür toplumlarda önemli olan statüden çok, aile mahremiyeti, aile yapısı ve misafirlerden kabul almaya odaklanmıştır (Rapoport, 2001).

3.1.5 Mahremiyet

Mahremiyet, kişiye ya da bir gruba diğerlerinin optimum düzeyde yaklaşma koşulu ve bir kişinin veya grubun ortamıyla kurmak istediği toplumsal ilişkilerde denetim hakkını elinde tutma isteği olarak tanımlanabilir. Kişisel alan, egemenlik alanı ve mekandaki davranış özellikleri arasında köprü görevindedir. Bu model içerisinde mahremiyet, insanların bazı zamanlarda diğer insanlara açık, bazı zamanlarda ise kapalı olma isteğini sağlayan bir sistemdir (Altman, 1980). Genel ve özel alanlar, küçük konutlardaki yeterli oda sayısının sağlanması ve özel-genel arasındaki sınırın belirlenmesi ilgi çeken bir konudur. Mahremiyet, özel mekanı elde etmek için gerekli olan bir etkendir. Mahremiyetin yapısı geçişlerin ve sınırların özellikleri ve ayrımının tartışılması ve gösterilmesidir (Chermayeff and Alexander,1963; Lawrence, 1987).

Bu sınırlar ve geçişler fiziksel kilitler ya da bariyerler, akustik ya da görsel yalıtım için oluşturulmaktadır.

Mahremiyet olgusal ve normatif görünümün karşılıklı dayanışmasıdır. Mahremiyet kavramı ve alanı verilen durumun deneyimlenmesiyle güçlü bir şekilde ilişkilidir. Toplumun tarihsel geleneğini, toplum teknolojisini, ekolojik ortamını, bireyin hayat döngüsündeki yerini, özün kişisel duyusunu ve bireyin ilişkisindeki doğasını yansıtır (Lawrence, 1987). Morgulis (1977) mahremiyeti insanlar arasındaki alışverişin kontrol mekanizması olarak değerlendirmektedir.

Mahremiyetin içeriği ve fonksiyonu ile düzeyini belirlemede denetim önemlidir. Mahremiyetin düzenlenmesi;

1. sözlü davranışlar,

2. sözsüz davranışlar (Rapoport,1982),

3. kişisel alan ve oda kullanımının tanımlanmasını kapsayan çevresel faktörler,

4. insan davranışlarıyla alakalı sosyal ve kültürel alışkanlıklar, gelenekler ve konut çevresinin tasarlanması şeklinde olur (Altman, 1977; Lawrence, 1987), ile gerçekleşmektedir.

Bu perspektiften bakıldığında mahremiyetin düzenlenmesindeki kültürel, sosyal ve psikolojik uygulamalar günlük hayatın temelini oluşturmaktadır.

Tüm mahremiyet tanımlarının ortak noktası, grup ya da kişilerin diğerleri ile görsel işitsel ve dokunsal etkileşimlerini kontrolünü sağlayan bir mekanizma olduğu görüşüdür (Lang, 1987).

Genelde mahremiyet düzenlemeleri dinamik bir süreç gerektirir. Sonuçta, yerleşim ünitesini çevreleyen mekan ve sınırlar içteki odaların organizasyonu (servisler, sembolik ya da hukuki tanımlanmış mekanların hazırlanmasındaki sınırlar), oturanların amacı ve uzun vadedeki kişisel istekleri ile farklı gruptaki insanların sosyal iletişimlerini sağlayan fiziksel bariyerler ve kültürel özelliklere göre, bu bariyerlerin ulaşılabilirliklerinin ve görülebilirliklerinin düzenlenebilmesidir. Evin çevresi ile olan ilişkisi geleneksel plan organizasyonundan daha karmaşıktır. Benzer olarak iç düzen ve odaların kullanımı, kişisel ve sosyal çeşitlilikle, kültürel çeşitliği kapsayan bağlam ve özel fikirlerin ve değerlerin tespitiyle ilişkili olmaktadır.

Mahremiyet düzeyi sadece dışarı ile sosyal ilişkiler için değil, aynı zamanda sosyo-kültürel özelliklere göre kadın ve erkekler arasında da oluşmaktadır (Altman, 1980).

Mimari anlamda mekanların oluşumundaki açıklık ya da kapalılık, yüzeylerin saydam ya da opak oluşu, ses geçirgenliği, mekanların konumları (banyo, yatak odaları gibi) mahremiyet ile ilgili düzenlemelerdir. Bu özelliklerde topluma ve kültüre göre farklılıklar göstermekte, iklimsel özelliklere göre çeşitlenmektedir. Örneğin Türk evlerinde bahçeyi ve avluyu çevreleyen yüksek duvarlar mahremiyetin konut gelişimindeki etkisinin bir göstergesidir. Ayrıca mekansal olarak da kadın ve erkeğin mekan kullanımında da farklılıklar görülmektedir. Buna karşın gecekondularda mahremiyet düzeyinin geleneksel evlere göre farklılaşmakta, mekanda kadın ve erkeğe yönelik ayrımların azaldığı görülmektedir (Turgut, 1997). Mimari olarak mekanların yerleştirilmesinde oturma odalarını ya da yemek odalarının ön tarafta sokağa yönelik olması, buna karşın yatak odalarının ve banyonun arka tarafta bahçeye yönelik olması mahremiyetin planlamadaki etkisine örnek olarak verilebilir.

Kısacası mahremiyet ile kişisel isteklere bağlı olarak, diğer insanlarla olan sosyal ilişkiler, açıklık/kapalılık veya girilebilirlik/girilemezlik kapsamında düzenlenir. Mahremiyet mekanizması sınırlarını tanımlar. Bu sınırların geçirgenliği kişinin kontrolü altındadır. Diğer bir deyişle mahremiyet mekanizması insanın kendisini tanımlamasına hizmet eder. Bütün kültürlerde bu mekanizma farklı bir şekilde kendini gösterebilmekte, kendi/diğer arasındaki sınırları toplumlar farklı bir şekillerde ifade etmektedir (Altman, 1980).

Mahremiyetin düzeyi kişiyi insanı psikolojik yönden etkileyen bir etkendir. Mahremiyetin fazla olduğu yerde insanlardan izole olma hissini az olduğu yerde ise kalabalık hissini oluşturur. Mahremiyet düzeyi görüşülen kişiye göre farklılık göstermekte ve kişilerin kendi istekleri doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu mahremiyetin sağlanmaması durumu kişilerde strese, huzursuzluğa hatta şiddete neden olabilmektedir (Altman, 1980).

El-Rayef&Sutton'un (1993) Mısır'da yaptığı bir alan çalışmasında kadınlar için mahremiyet düzeyinin oldukça önemli olduğu anlatılmıştır. Kadınların yeni tarz tasarımlar karşısında geleneksel yapılarına ilişkin çelişkiler yaşadıklarından bahsetmektedir. Kadınlar için ev en çok vakit geçirdikleri ve görevlerini yerine

getirdikleri yer olarak görülmekte ve dışarı ile iletişimlerinin az olması, erkeklerin kadınların mahremiyetleri üzerinde tam bir kontrol kurmalarına neden olmaktadır. Evlerde kadınlar gözlerden uzak bir şekilde zamanlarını geçirmektedirler. Kadının ailesi ile kullandığı mekan ile komşuları ile görüştükleri yer aynı değildir. Yeni yapılan tasarımlarda binalar birbirlerine bakmaktadır. Yatak odalarından bir tanesi aynı zamanda ailenin oturduğu mekan olarak kullanılmaktadır. Konuşulan kadınların tanımına göre mahremiyet, dış dünyanın baskısına karşı evde konfor ve rahatlık hissi veren bir mekanizmadır. Kadınlardan biri, ailesi ile oturduğu odasını sevdiğini dışarıdan kimsenin burayı görmemesinden memnun olduğunu belirtmiştir. Ayrıca mutfaktan hiç hoşlanmadığını çünkü mutfak penceresinden komşuların kendilerini görebildiğini eklemektedir (El-Rayef&Sutton, 1993). Bu örnekten de anlaşılacağı gibi mahremiyet kullanıcı tarafından istenilen bir unsurdur.

3.1.6 Sosyal ilişki

Sosyal ilişkiler akraba, komşu ve ailenin ortak iletişimini anlatan bir yapıdır. Sosyal organizasyon, evlilik, kişisel ilişkiler sosyal ilişkilerin doğrultusunda gerçekleşir. Sosyal ilişkiler geleneksel toplumlarda konutu anlamak için vazgeçilmez bir örüntüdür. Çünkü sosyal ilişkiler yerleşim formunu, komşuluk ilişkilerini, sokak örüntülerini, konut gruplarını, konut formunu açıklamaya yardımcı olur. Konutun çevre ile ilişkisi, eve giriş, ev-sokak, ev-bahçe ve diğer evler ile bağlantısını şekillendiren özeliklerdendir. Sosyal ilişkiler Gelişmekte Olan Ülkelerde ve geleneksel toplumlarda oldukça önemlidir ve ön plana çıkmaktadır, modern toplumlarda sosyal ilişkiler görünmez bir hal almaktadır. Modern toplumlarda, hayat tarzı, sınıf ve gelir sosyal ilişkilerden daha ön plana çıkmaktadır (Rapoport, 2001).

Eski yerleşimlerde sosyal ilişkiler evlerin bahçelerinde gerçekleşirken, yapı yoğunluğunun artması sosyal aktivitelerin sokaklarda gerçekleşmesine neden olmuştur. Ayrıca sosyal ilişkilerin zayıflaması ile dışarıya karşı mahremiyet artmış ve çekirdek ailelerde aktiviteler ev merkezli hale gelmiştir. Geleneksel toplumlarda sosyal ilişkiler, ev, aile yapısı arasındaki bağlar kolay kolay birbirinden kopmazlar. Gelişmekte Olan Ülkelerde yeni tasarlanacak bir oluşumda mevcut sosyal ilişkiler kasıtlı olarak korunarak gerçekleştirilir. Özellikle göçmenlerde bu şekilde örüntülere çok önem verilir (Rapoport, 2001).

Sosyal ilişkiler geleneksel bir yapıya sahip olan dini bir gruba mensup toplumlarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü kast ve din sosyal pozisyonlarını ve ritüellerini sabitlemiştir ve bu çok kuvvetli bağlar ile homojenliği sağlamaktadır. Ancak günümüzde bu ilişkiler yerini çekirdek aileye bırakmış, sosyalleşme değişmiş ve doğal olarak evlerin formlarında da değişiklik olmuştur (Rapoport, 2001). Kişilik yapısı, kültürel özellikler, yaşamdan beklentiler sosyal ilişkilerin düzeyini etkileyebilmektedir.

3.1.7 Kişisel alan

Kişisel alan ihtiyacı mahremiyetin sağlanabilmesi için temel bir mekanizmadır. Sommer (1969) kişisel alanı, '*Görünmeyen bir sınır ile çevrelenmiş, kişinin kendi çevresinde olan ve yabancıları sokmak istemediği bir alandır. İnsan bazı kişilerle yakın ilişkiler kurmak istese de, belirli kişilerden de sakınma mesafesini belirler. Kişisel alan küre şeklinden çok, sabun köpüğüne, çevreleyen atmosfere ya da nefes alma odasına benzemektedir.*'şeklinde açıklamaktadır. Eğer yabancı birisi bu alana müdahale edecek olursa insanda bir memnuniyetsizlik oluşur (Lang, 1987). Kişisel alan, kalabalık ortamlara ve bazı özel durumlara göre kaybolabilmektedir. Kişisel alan zaman zaman kişisel alanın içine girebilir ya da çıkabilir.

Hall (1966) kişisel alanı çevresel ilişkilere göre dörde ayırmaktadır. Bunlar yakın mesafe, kişisel mesafe, sosyal mesafe ve toplumsal mesafedir. Tüm bu mesafeler kişinin kültürel yapısı ve bulunduğu ortama göre düzenlenir. Yani bu boyutlar sabit değildir ve kişinin o anda içinde bulunduğu içsel duruma, kültür ve bağlama göre değişiklik göstermektedir. Hall, yakın ve uzak aşamaya ayırdığı farklı uzaklıkları ve bunların oluşturduğu mekanları intim, kişisel, sosyal ve kamusal olarak isimlendirmiştir. İntim uzaklık (0-46 cm arası) yakın mesafeyi anne, baba, kardeş, aile bireyleri, çok yakın arkadaşlar ve sevgililer arasındaki mesafe olarak tanımlamaktadır. Kişisel uzaklık (46-122 cm arası) yakın mesafeye göre daha geniş bir alanı içermektedir ve genel olarak kişisel alan olarak da anılmaktadır. Tanıdıklar, komşular, arkadaşlar bu alana girer. Sosyal uzaklık (122-366 cm arası) toplumda, iş yerlerinde ve sosyal olaylarda kullanılan bir mesafedir. Kamusal uzaklık (366 cm'den sonra) insanların istekleri doğrultusunda kurulan bu ilişki kesinlikle yakın bir mesafe değildir. Bu resmi bir uzaklık olup toplumsal olaylar da sağlanılmaya

çalışılan bir mesafedir. Örneğin, konuşmacıların dinleyicilere olan uzaklığı olarak tanımlanmaktadır (Altman, 1980).

Hall (1966) bu mesafenin kültürler arasında farklılaştığına dikkat çekmektedir. Akdeniz, Ortadoğu ve Latin ülkelerinde bu mesafenin oldukça yakın olduğunu, insanların birbirlerine dokunmaktan ve yakın olmaktan rahatsızlık duymazken, kuzey ülkelerinde bu mesafenin çoğaldığını ve insan ilişkilerinin daha resmi gerçekleştiğini söylemektedir (Altman, 1980).

Kişisel alan ve mesafenin belirlenmesinde cinsiyet farkının önemli bir rol oynadığı ileri sürülmekte, kadınların kişisel alanlarının erkeklere göre daha dar olduğu ifade edilmektedir (Sommer, 2002). İnsanlar kişisel alanlarını sürekli bir şekilde koruma eğilimindedirler, bu alana yabancı biri girdiğinde rahatsızlık duymakta ve tepki vermektedirler.

3.2 Fiziksel Özellikler

Doğal ya da yapay, fiziksel çevre yaşamımızı sınırlamakta, yönlendirmekte hatta tanımlamakta olduğu söylenebilir. İnsanların yaşadığı çevreye göre, dağda, ormanda, deniz kenarında veya büyük kentlerde yüksek binalarda ya da bahçeli evlerde, yaşadıkları psikolojik ve fizyolojik yaşantılarının aynı olmadığı bilinmektedir (Kuban, 1973). Konutta yapısal çevrenin önemli bir elemanındır. Konut hem fiziksel hem de kavramsal bir tasarımdır. Sadece bir strüktür değil, bir takım karmaşık amaçlar için tasarlanmış bir yapıdır (Rapoport, 1969).

Dovey (1985) mekanı yaşanan mekan ve kavramsal mekan olarak iki gruba ayırmaktadır. Buna göre kavramsal mekan soyut, geometrik ve nesnel olarak ölçülen, içinde yerlerin, kişilerin ve nesnelerin olduğu bağlamdır. Buna karşın yaşanan mekan 'dünyada olmak' olarak tanımlanan anlamsal mekansal deneyimdir. Konut kavramının fiziksel var oluşu insanın dünyada var oluşundan kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı konutun fiziksel yapısının temelini; alt-üst, ön-arka ve sağ-sol kavramları ile var olan; mekanda gerçekleşen eylemler (yürüme, oturma...) ve son yer yüzü ve gökyüzüyle sınırlı yatay bir düzlemde geçmekte olan yaşam dünyasını yapısına dayanmaktadır (Dovey,1985)

Konut yalnızca mekansal değil zamansal özellikler de taşıyan, geçmiş deneyimlerle ve anılarla dolu bir yerdir. Her ne kadar incelemeler belirli bir zaman dilimi

içerisinde olsa da insanlardan geçmişteki konut deneyimlerinden etkilenirler (Dovey, 1985). Evin zaman boyutu onun geçmiş/ şimdi/ gelecek zamanını anlatırken, devamlılık, değişim akıcılık ve süreklilik niteliğini taşır. Evin periyodik zaman özelliği; günlük, haftalık, aylık ve yıllık bir düzende ya da başka bir düzende tekrarlanan eylemleri ve amaçları anlatır (Altman,1985).

Yapısal çevre kişinin algıları doğrultusunda kendi alanını oluşturabilmek amacıyla inşa edilir ve değiştirilir. Bu değişim iki temel şekilde meydana gelir: genişleme ve yapısallaşma. Yükseklik, derinlik, genişlik ve doluluk ya da boşluğun algısı bu değişimin alt başlıklarıdır. Binanın bu özellikleri sağlayabilmesi içinde duvarlar, tavan, kapılar ve pencereler oluşturulmuştur (Bernard&Bonnes,1993). Sınırlanan boşluk ya da sınırlayan elemanlar ile bir mekanın tanımlanması mümkün değildir. mekan hareket ile belirlenir. Bu hareket sadece yapı içerisinde bir yerden bire gitmek için yapılan hareket değil, insanın bakışıyla yapı sınırlarına uzanan görsel bir hareketi de içermektedir (Kuban,1973).

Konut toplumun yapısı ve gelişmişliği doğrultusunda ihtiyaçları karşılamak amacı ile çeşitlenmektedir. Ayrıca toplumun yapısına ve kültürel özelliklerine göre oluşan ve değişen davranış ve eylemler konut biçimlenmesini etkileyen faktörlerdir. Toplumsal faktörler, doğal faktörler, tasarımcı faktörü ve kullanıcı faktörü gibi etkenler sonucunda konut, bir fiziksel oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır.

- **Mekan gereksinimi:**

Mekan gereksinimleri mekanın kullanımdaki işlevsellik ile ilgilidir. Mekanın plansal düzenini ve biçimini etkiler. Örneğin her yapı kendi içinde belirli işlerin gerçekleşmesi üzerine kurgulanmıştır (Kuban,1973). Mekansal gereksinimler kişinin günlük yaşamını gerçekleştirmek için gerekli ihtiyaçlarının ideal ölçülerde karşılayabilmesini sağlayan konutun fiziksel özelliğidir. Kişinin aktivitelerini sağlıklı bir şekilde ve sıhhi koşullarda yapabilmesi ve mahremiyet, kişisel alan ve egemenlik alanı gibi psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılaması açısından ihtiyaç duyulan alanlardır. Mekansal gereksinimler belirlenirken mekanı kimlerin ne amaçla ve kaç kişi ile kullanacakları önemli bir noktadır. Aynı nedenler mekan sayısını da etkilemektedir. Bu ölçü tasarımda önemli bir kriter oluşturur. Sonuçta daha fazla oda daha fazla yaşam alanı demek değildir (Perin,1974)

- **Mekan organizasyonu:**

Mekan organizasyonu, bireylerin ya da grupların amaçlarını, aktivitelerini ve değerlerini yansıtmak için yapılan ve çevresel ve eşya düzenine kadar boyutu farklılaşan planlama ve tasarımdır (Rapoport, 1990). Mekan organizasyonu idealleri ve değerleri gösterdiği gibi sosyal ve fiziksel çevre arasındaki bağlantıyı oluşturur. Mekanın tipinin en ideal çeşidini tanımlamayı hedefler. Bu çeşitlilik insan gruplarına göre farklılık gösterir. Bir bakıma mekanı tanımlamaya da etkisi olur. Mekan bizi çevreleyen dünyanın üç ölçüsel uzantısından meydana gelir; 1. Boşluk, mesafe ve insan, 2. insan ve eşyalar, 3. eşyalar ve eşyalar arasındaki ilişki. Mekan organizasyonu aynı zamanda, bu ayrımlar ya da bağlantıların meydana gelişlerini anlamada, analiz etmede ve yapı çevresini kıyaslamada bir yoldur.

- **Mekan kullanımı:**

Mekan kullanımı, mekandaki davranışların, objelerin ya da fikirlerin eyleme geçişidir (Francescato, 1993) Kimin kimle, ne için, nasıl ve nerede bir araya geldikleri ve gerçekleştirdikleri eylemin mekan ile bağlantısı mekan kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Bu eylemler iletişim olarak tanımlanırken, mekan bu iletişim ve düzenlemenin yansımasıdır. Mekan kullanımı mekanın kendi içinde duvarlar, kapılar, zaman, kurallar ve tavırlar ile meydana gelen bir mekanizmadır (Rapoport, 1977). Eylemler, dini ritüellerin, tüketime, eğitime ve iş hayatına yönelik davranışları ve ilgili ve bedensel ihtiyaçlara yönelik davranışları ve kişinin ayrıca çevre ile girdiği ilişkideki davranışlarını kapsar. Mekanların eyleme göre özelleşmesi mekanın kullanımını değiştirmektedir (Perin,1974). Geleneksel Türk evinde oda ve sofa çok fonksiyonlu olarak kullanılırken, günümüzde yatak odaları, misafir odası, çalışma odayı yemek odası gibi mekanlar özelleşmekte ve özelleşen mekanlar sadece belirli eylemler için kullanılmaktadır.

- **İç mekan/Dış mekan kullanımı:**

İç mekan/dış mekan kullanımı insanların doğal çevrelerine ve konutun yakın çevresine bakış açısından kaynaklanan bir davranış sistemi içerisinde meydana gelmektedir. İnsanın çevresi ile olan ilişkisinin katı bir şekilde olmaması iç mekan ve dış mekan ayrımına da yansımaktadır. İç daha saklı ve daha özelken, dışarısı genel ve gösterilir durumdadır. İç ve dış ilişkisi bir akıma bireyden topluma bir geçiş sürecini ifade eder. Bu geçişteki oluşum şekilleri toplumsal yapı ile ilişkili olarak farklılaşmaktadır. Konut girişi eşik, basamaklar, veranda, avlu, ön bahçe, arka bahçe,

bahçe duvarı, bahçe kapısı ve sokak geçiş mekanlarını oluşturur. Yakın tanıdıklar, aile bireyleri ya da yabancılar ile olan ilişkiler kamusal alan/genel, yarı kamusal alan/yarı özel ve özel alan göre düzenlenir. Kamusal alan/Genel alan yabancılar ile bir araya gelinen alan olarak tanımlanabilir. Yarı kamusal/Yar özel alanlar tanıkların, postacı ya da bakkalın girdiği anlalar olarak tanımlanırken, özel alanlar sadece yakın tanıdıkların, aile bireylerinin ve dostların girdiği alanlardır. Örneğin evlerdeki giriş holünün belirgin bir amacı ve düzeni bulunmaktadır. Özel ve genel mekanlar arasındaki giriş çıkışları düzenlenmesi, iç ve dış arasındaki görülebilirliğin kontrolü, yani dış kontrolün yapılabildiği, mekan olma özelliği taşımaktadır. Başka bir örnek kırsalda, bir alanda bulunan müstakil evde bulunan bahçe yarı kamusal bir alanı tanımlar, bahçeden verandaya geçiş yarı özel mekanı ve ev de özel mekanı tanımlar. Bu ayrımlar kırdan kente gelindiğinde yerleşimler farklılaştığından kamusaldan özele geçen eşikler tam kırsala göre farklılaşmaktadır. Bu ayrımlar ve düzenlemeler genel/özel alan ve birey/toplum ayrımına göre düzenlemektedir.

- **Kullanıcı değerlendirmesi**

İnsanların çevreyi etkilemeleri ve çevreden etkilenmeleri memnuniyetlerini etkilemektedir. Yaşadıkları çevreyi ya da konutlarını istekleri doğrultusunda değiştirebilenler insanların daha memnun oldukları gözlenmektedir. Kişiler fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için bulunduğu çevreyi düzenleme ihtiyacı duyarlar. Konut büyüklüğü, oda sayısı, konutun bulunduğu kat, konut birimlerinin komşuluk ilişkisi, alt yapı özellikleri konut memnuniyetini etkileyen faktörlerdir. Lawrence (1987) kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanması açısından bakıldığında, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamada ne çeşit bir yapılaşmış formun uygun olacağının bilinmesi için tasarım sürecinin çeşitli evrelerinin değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Kulanım sonrası değerlendirme çevrenin kullanıcıları ve onların ihtiyaçları üzerine yoğunlaşır. Böylece çevrenin yapılanmasında tasarım kararlarının değerlendirilmesini ve oluşumunu sağlar (Lawrence, 1987). Kullanıcının mekanı, ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirmesi, kullanım sonrası değerlendirme,

- Kullanım sırasında oluşabilecek problemleri önceden tespit etme,
- Mekan kullanımı sırasında başarılı ya da başarısız noktaları tespit etmek ve var olanı yeniden biçimlendirmek ya da yeni oluşumları kurgulama,
- Yeni tasarım kriterlerini geliştirme,

açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Preiser,1988).

4. ALAN ÇALIŞMASI

Pınar Mahallesi alan çalışmasının gerçekleştirildiği gecekondu bölgesidir. Bu bölümde Pınar Mahallesi'nde daha önce yapılan çalışmalardan ve bu tezin kapsamında kadınlar arasında yapılan araştırmanın çalışma bulgularına yer verilmiştir.

4.1 Pınar Mahallesinin Tarihçesi ve Yapılan Çalışmalar



Şekil 4.1 : Pınar Mahallesi hava fotoğrafı

Mahalle İstanbul'un kuzey - batı tarafında, İstinye Maslak güzergahında yer alan eğimli bir araziye konumlanmış bir yerleşimdir (Dülgeroğlu, 1991).

Pınar Mahallesi 1970 yılında kurulan bir gecekondu mahallesidir. Bu bölgeye ilk yerleşmeler Karadenizli iki kardeşin İstanbul'a göç ettikten sonra hazineye ait bu orman arazisine kendi evlerini yaptıktan sonra çevrelerindeki arsaları parselleyip satmaları sonucunda oluşmuştur. İlk toplu yerleşmeler ise başka bir Karadenizli ailenin 40 aile birlikte yer satın alıp ev yapması ile başlamıştır. Mahalle 1972'de 100 haneli, 1978'de 500, 1981'de 891 ve 1990'da 1500 hane sayısına ulaşmıştır. Nüfus

demografik açıdan daha çok doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinden gelenler ve onlarında akrabalarının gelmesiyle oluşmuş homojen bir yapıya sahiptir.

1986'da yapılan çalışmada halkın gelirinin düzeyinin yükselmesi ve dolayısı ile mahallenin daha da gelişebilmesi için, sosyal ve teknik alt yapıları geliştirebilmek için stratejilerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bununla gecekonduların kent ile bütünleşebilmesi için gerekli kaynak sağlamak çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Mahalledeki hanelerin yaklaşık %10'u ile görüşülmüş ve örnekler rastgele seçilmiş ve hane reisleri ile görüşülmüştür. Çalışmanın sonucunda mahallede kanalizasyon probleminin olduğu, sağlık ocağı, çocuk alanları, eczane, kreş ve kitaplık eksikliği olduğu söylenen donatılardır. Ayrıca ortaokulda en çok ihtiyaç duyulan donatı olarak tespit edilmiştir. diğer bir sorunda yol ve su sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların karşında görüşülen bazı kişiler bu donatıların kurulabilmesi için maddi ya da iş gücü ile yardım edeceklerini belirtmişlerdir. Aileler boş zamanlarını dikiş, nakış, örgü ve halı dokuma gibi becerileri geliştirmek istedikleri ortaya çıkan diğer bir bulgudur. Sonuç olarak bu bulgulara göre imeceye dayalı sosyo-ekonomik ve fiziksel bir gelişme dayalı bir modelin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca mahalledeki işsizliğin önlenmesi ve gelir getirici iyileştirme programlarının gerekliliği de vurgulanmıştır (Aksoylu, 1986).

Dülgeroğlu'nun (1991) yaptığı araştırmalarda düşük gelirli bölgelerde doğal büyümenin nasıl gerçekleştiği ve büyüme ile nasıl başa çıkılabileceği çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yerleşmenin fiziksel gelişimleri analiz edilmiştir. Burada büyümeyi düşeyde ve yatayda olarak ikiye ayırırken, yerleşim yerinin büyümesi ve konutun büyümesini farklı parametreler içerisinde değerlendirilmiştir. Yerleşim yerinin büyümesini; nüfusun artması, sosyal servislerin özellikleri, servislerin çeşitliliği, topografya, toplum karakteristiği ve ulaşım kolaylığı gibi parametreler etkili olmaktadır. Konutun büyümesinde ise; sosyal değişiklikler, teknik karakteristik ve yasal kolaylıklar ya da engeller gibi parametrelerin etkili olduğundan bahsedilmektedir. Çalışmada bu parametreler Pınar Mahallesi için incelenmiştir.

Sonuç olarak, konutların büyümesinde teknik özelliklerin daha önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.. Bu çalışmalarda, başlangıçta bahçelerinde sebze yetiştirilen tek katlı konutlar olarak yapılan gecekonduların zaman içinde değişen ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle yatay ve düşeyde geliştiği ve ailenin

büyümesi nedeniyle konuta bağımsız birimlerin eklendiği belirlenmiştir. Ayrıca Pınar Mahallesi'nin önceki yıllara göre daha fazla bir büyüme olduğu çıkan sonuçlardandır (Dülgeroğlu, 1991).

1994'de Asomoah ve ekibinin yaptığı araştırmada büyüyen bir gecekondu yerleşimi olan Pınar Mahallesi'nde devletin burası için yaklaşımından başlayarak, yapı karakteristiğini, problemler tanımlanması ve geçen yıllar içindeki değişimleri incelenerek yola çıkılarak, yapılan tespitlerin doğrultusunda kente uyumun sağlanabilmesi adına mahallede ne gibi proje yaklaşımlarının geliştirilebileceği tartışılmıştır. Çalışmaya göre mahallede en önemli problem binaları düzenleme ve kontrolde uygulama eksikliği ve altyapının(yol, trafik, kanalizasyon, su ve elektrik sistemi) yetersiz oluşu olarak belirlenmiştir. Bu sorunlara karşı çalışmada her konuya özgü çözüm önerileri getirilmiştir. Bunlar eğitimli ustalar tarafından binaların inşası, yeni yollar inşa etmek, mevcut kaldırımları ve yolları geliştirmek, daha çok araba park alanı yapmak, trafik akışını düzenleyici önlemler almak, su deposu yapmak, elektrik sistemini düzgün yapmak ve evler için ödeme sistemi oluşturmak üzere sorunlar üzerine alınan kararladır. Sonucunda bu projelerin gerçekleştirilebilmesi için toplumun bu tür projelere finansman için katkıda bulunması için gönüllü olması ve yöneticilerin bu tür programları yönetmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Asomoah, 1994).

Turgut'un (1996) yaptığı çalışmada gecekondu yerleşimi kültür bileşenleri ve bu bileşenler ile konut mekanı arasındaki etkileşim incelenmiştir. Mahallenin akkültürasyon süreci içerisinde hangi aşamada olduğu araştırmanın kapsamındadır. Bu amaçla araştırmada akültürasyon süreci içerinde yer alan oriyantasyon/ alışma (birinci ve ikinci periyod), adaptasyon/uyum (üçüncü, dördüncü ve beşinci periyod), integrasyon/bütünleşme (altıncı ve yedinci periyod) aşamaları kapsamında geçen süreler, aile yapısındaki değişimlerin mekansal değişimlerdeki etkisi, akkültüratif süreçte meydana gelen kültürel değişimlerin iç mekan kurgusundaki yansımaları, egemenlik alanı, mahremiyet ve kişisel alan davranışlarındaki değişimler ve mekana etkileri, ev/bahçe/sokak kurgusunda davranışsal birleşenlere göre oluşumlar ve ev/bahçe/sokak kurgusunda özelden genele olan değişim, sosyal yapı toplumsal yapıdan bireysel yapıya doğru olan geçiş ve iç mekanda genelden özele doğru olan değişim incelenmiştir. Bu bağlamda kullanıcı bilgileri, yerleşim örüntüsüne yönelik

bilgiler, iç mekan organizasyonuna yönelik bilgiler ve iç mekan kullanımına yönelik bilgiler elde edilmiş, bunlar üzerinden araştırma gerçekleştirilmiştir.

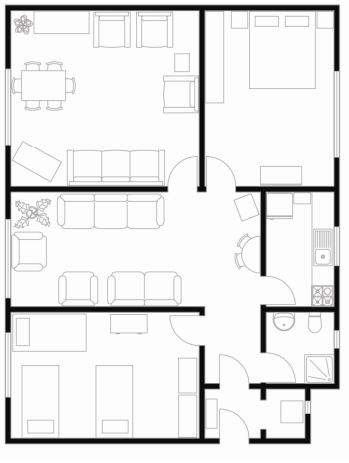
Yapılan araştırmada toplamda 41 ev ile görüşülmüştür. Araştırma yapılan evlerde kırk beş kadının kırk üçünün (% 95) ev hanımı olduğu, birinin memur birinin ise emekli olduğu hane içindeki kullanıcı özelliklerinden ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın sonucunda akkültüratif süreç içerisinde kültürel değişimlerin mekansal yansımalardan yola çıkarak, mahremiyet, kişisel alan, ve egemenlik alanı davranışlarında süreç içinde farklılaşmalar olduğu, iç mekan organizasyonu çok işlevsellikten az işlevselliğe doğru değiştiği, mekansal kurguda da merkezi-orta mekanlı tipte mekan dizininden, lineer –orta mekan(hollü) mekan kurgularına doğru değişim ve oriyantasyon aşaması kısa sürede atlatılırken adaptasyon aşamasının tamamlanıp integrasyon evresini içeren altıncı ve yedinci periodlara ulaşması uzun süre aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şu anda genel olarak Sivas, Kars ve Karadeniz bölgesinden göç edenlerden oluşmaktadır. Muhtarlıktaki kayıtlara göre nüfusun 12.039 görünmesine karşın 20 bin civarında olduğu ifade edilmektedir (Şekil 4.1).

4.2 Kadının Konutu Kullanımı ve Değerlenmesi Kapsamında Pınar Mahallesi'ndeki Çalışma Bulguları

Pınar Mahallesi'nde görüşülen otuz kadın ile yapılan anket numaraları ile Ek A.1'de belirtilmiştir.

- **1. Samyeli Sokak, No-29: Senem Yılmaz**

a  b 

Şekil 4.2 : Senem Yılmaz'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 100 m2 kadardır. Konut betonarme, iki katlı bir bahçeli bir evdir (Şekil 4.1). Evde doğal gaz, elektrik ve su bağlantısı bulunmaktadır. Evin ilk planında ortadaki oda balkonlu bir oturma odası iken, daha sonra balkon kapatılarak oda büyütülmüştür. Evde bir salon ve iki tane de yatak odası bulunmaktadır. Senem Hanım eskiden bir odayı çocukları ile paylaştıklarını, diğer odada ise kayınvalidesi ve kayınpederinin kaldığını ifade etmektedir. Bu ev düzeninden geçmişte geniş aile nedeniyle geleneksel Türk Evlerine benzer bir şekilde kullanıldığı söylenebilir. Her odada bir aile yaşamakta, diğer mekanlar ortak kullanım alanı olmaktadır.

Senem Hanım 1970 İstanbul doğumlu ve doğduğundan beri Pınar Mahallesi'nde yaşıyor. Ortaokul mezunu ve iki erkek bir kız üç çocuk annesi olan Senem Hanım'ın eşi doğalgaz tesisatçısı ve aynı zamanda ek gelir getirmesi açısından okul servisçiliği yapıyor. Eşi lise mezunudur. Erkek çocuklarından birisi inşaat fakültesinde diğeri üniversitede iklimlendirmede okuyor. En küçük çocuğu ise ilköğretimde eğitimine devam ediyor. Üç sene öncesine kadar çalışmayan Senem Hanım eşine destek olması açısından serviste hosteslik yapmaya başlamış. Kendi ailesi 1968'de Sivas'dan İstanbul'a daha iyi ekonomik koşullar için gelmişler. Kendiside evlenince yine bu mahallede oturmaya devam etmiş. Ancak bu mahallede oturmaktan memnun olmadığını belirtiyor. Memnun olmamasının nedenini çocuklarının daha iyi bir çevrede büyümesini istemesi olarak açıklıyor. Bahçeköy ya da Etiler gibi bir semtte çocuklarının büyümesini tercih edeceğini ifade ediyor.

Evleri kendilerine ait, zamanında kayın pederi yapmış, evlendikleri ilk zamanlarda da eşinin ailesiyle birlikte bu evde oturmuşlar. Daha sonra kayınpederi yan tarafta yeni bir ev yapıp oraya taşınmış. Yirmi iki yıldır bu evde oturduğunu söylüyor. Çalışmaya başladığından beri evinde değişiklik yapmadığını anlatıyor, ancak yapmak istediğini, eşyaları yenilemeyi düşündüğünü ifade ediyor. Özellikle koltuk takımını yenilemek istiyor, çünkü koltuk takımlarını kendisi seçerek almamış, kocası ve kayınvalidesi tarafından seçilmiş. Bu açıdan kendi zevkine göre bir takım almak istediğini anlatıyor. Evine su ısıtıcı ya da çırpıcı gibi elektrikli aletler almak istediğini, ancak elektrik faturasının yüksek gelme korkusundan almadığını belirtiyor. Ayrıca kamera ve fotoğraf makinesi de almak istediğini, çocuklarının özel günlerinde ihtiyaç duyduğunu söylüyor.

Evin anlamını, sevdikleri ve ailesi ile birlikte olduğu yer ve kendini güvende hissettiği yer olarak açıklıyor. Evini, güzel, kullanışlı, sevimli, ferah, sessiz,

sağlıksız, zayıf ve yetersiz gibi sıfatlar ile tanımlıyor. Evde yapılacak boya ve bakım işleri ile kocasının ilgilendiğini, bunun yanında mobilyalarda ve evde kullanılan malzemede, renk seçimlerinde de kendisinin karar vermediğini, ancak evdeki dekorasyon boyutundaki düzenlemeleri kendisinin yaptığını anlatıyor. Evdeki eşyalarda oturma odasında tekli ve ikili koltuk takımı yerleştirilmiş, misafir odasında ise vitrini büfesi ve yemek masası olan bir salon takımı bulunmaktadır (Şekil 4.4). Yatak odasının perdesine hem kırışmaması hem de kolay seçebilmek açısından başörtülerini iğnelemiştir. Giriş koridorunun sağ duvarına aile fotoğrafları ve kapının üzerinde dini bir resim asılarak dekore edilmiştir (Şekil 4.3).



Şekil 4.3 : Duvardaki resimler

a 

b 

Şekil 4.4 : Koltuk takımı (a: Oturma odası takımı, b: Salon takımı)

Evinde en beğendiği yerin oturma odası olduğunu, çünkü buranın manzarasını çok beğendiğini, hiç beğenmediği yerin ise mutfak ve banyo olduğunu söylüyor. Beğenmeme nedenini iki mekanında küçük olması olarak açıklıyor. Senem Hanım

genel olarak evini yetersiz olarak tanımlıyor. Salon ve oturma odasının büyüklüğünden memnun olmayan Senem Hanım misafir geldiği zaman yeterli yer olmamasından dolayı şikayet ediyor (Çizelge 4.1). Ayrıca mutfak kapısının oturulan yerin karşısında olmasından ve mutfağa giriş çıkışların oturulanlar tarafından da görülmesini istemiyor ve bir koridor olmasını ve odalara bu şekilde girilmesini istiyor. Mutfağın büyüklüğünü oldukça yetersiz olarak nitelendirirken, bu yüzden mutfağa masa koyamadığını belirtiyor. Ayrıca mutfakta tezgah büyüklüğünden ve dolap yetersizliğinden şikayetler ediyor.

Çizelge 4.1: Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	Yok	Misafirleri ile rahatça oturacakları bir mekan istiyor
Mutfak	Küçük	-Sabit donatılar yetersiz - Mutfak kapısının oturdukları mekana açılmasından rahatsız	Daha geniş masanın rahatça sığabileceği dolapları yenilenmiş bir mutfak
Giriş Holü	Yeterli	Yok	Yok
Odalar	-Çocukların odası küçük -Kendi odasından memnun	Yok	Daha geniş ve fazladan bir oda daha istiyor
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Odaların da aynı şekilde yeterli büyüklükte olmamasından şikayet ediyor ve üç çocuğunun aynı odada kalmasından ve çalışma masalarının, dolaplarının sığamamasından dolayı fazladan bir odaya daha ihtiyaç duyduğundan bahsediyor. Ayrıca banyo ve tuvaletini de yetersiz olarak değerlendirirken, önceden tuvalet ve banyo ayrı olarak kullanıldığını, daha sonra çamaşır makinesinden dolayı girişteki tuvaleti kapatarak buraya çamaşır makinesini koyduklarını ve bu yüzden banyo-tuvaleti bir arada kullanmaya başladıklarını anlatıyor.

Mekanların kullanımı açısından bakıldığında, evde çocukların ayrı odası bulunmakta ve kalabalık misafir olmadığı süresince oturma odasında yatılmadığını belirtiyor.

Yemeği mutfakta yer olmadığından dolayı oturma odası olarak kullanılan orta mekanda masada yediklerini söylüyor. Çamaşır makinesinden dolayı tuvalet/banyonun birleştirilmesinden hiç memnun değil bu nedenden banyosu küçülmüş ve ikisinin ayrı olmasını istiyor.

Senem Hanım oturma odasındaki koltuğu kendine ait yer olarak ifade ediyor. Ferahlığından dolayı burada oturmayı tercih ettiğini söylüyor. Yatak odasının perdesine hem kırışmaması hem de kolay seçebilmek açısından başörtülerini iğnelemiş. Evine gelen kadın misafirlerin bütün odalara girebileceğinden, ancak erkek misafirlerin yatak odasına girmesinden rahatsız olacağını belirtiyor. Ayrıca evinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olacağını ekliyor. Yatak odasına onun için özel alan, o nedenle burada fotoğraf çekilmesini istemediğini belirtiyor.

Şikayetleri olmasına rağmen herhangi bir apartmana taşınmak yerine bu evininde oturmayı tercih ettiğini söylüyor. Fakat eline imkanları olsa çocuklarının daha iyi bir ortamda yaşayabilmesi için daha iyi bir semtten bahçeli bir ev almak istediğini de belirtiyor.

Boş zamanlarında komşularına ve İstinye Park'a gittiğini söyleyen Senem Hanım, ayrıca sinemaya gitmekten de çok hoşlandığını, özel günlerde sinemaya gittiklerini anlatıyor. Komşuları ile ilişkileri oldukça iyi olduğunu, ancak onlarla çalışmasından dolayı haftada bir kere ve evde görüşebildiğini söylüyor. Mahallenin dışında kentte akrabaları ve arkadaşları ile görüştüğünü de ekliyor. Pınar Mahallesi'nin çevresine yapılan lüks konutların mahalleyi hem olumlu, hem de olumsuz yönde etkilediğini belirtiyor. Olumlu etkilemesinin nedenini konutların mahallenin kalitesini arttırması olarak açılarken, bu kalitenin artmasının kiraların artmasına da neden olduğunu ifade ediyor. Ayrıca çocukların bu lüks yaşantıyı görmesi ancak ulaşamamasından ve imkanların sınırlı olmasından dolayı kötü etkileneceğinden yani zengin insanlarla dar gelirli kişilerin bu kadar yakın, bir arada yaşamasının sorunlar çıkaracağını düşünüyor. Bunun yanında evlerinin yıkılacağını kendilerinin de ortada kalmalarından korktuğunu ifade ediyor.

Senem Hanım memleketi ile bağlarının devam ettiğini, anne ve babasının hala Sivas'ta yaşadığını söylüyor. Ancak ara sıra gidebildiklerini ve kendilerini çok iyi hissettiklerini anlatıyor. Çocukları farklı yerlere örneğin denize gitmek isteseler de kocasının ve kendisinin köylerine gitmeyi tercih ettiklerini ifade ediyor. Yaşadıkları

evi ve geldiği yerdeki evi kıyasladığında kendi evinin daha güzel ve konforlu olduğunu söylüyor.

- **2. Samyeli Sokak, No.40: Saadet Ören**

a  b 

Şekil 4.5 : Saadet Ören'in evinin planı (a) ve görünüşü(b)

Ev toplam 80m2 alana sahip, iki oda bir salon ve balkonuz birinci kat apartman dairesidir. Evde doğalgaz tesisatı bulunmaktadır. Saadet Hanım evlendiğinden beri, yani üç senedir, aynı evde ve kirada oturduklarını söylüyor (Şekil 4.5).

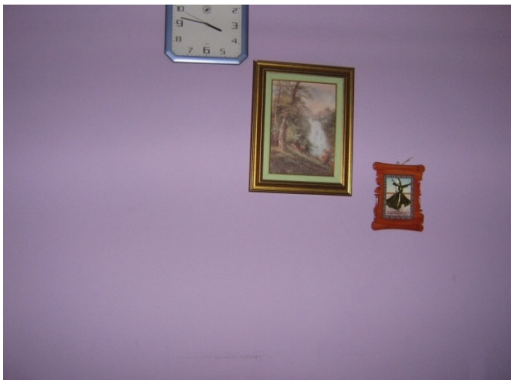
Saadet Ören 1983 Giresun doğumlu, ortaokul mezununu, ancak şu anda açık liseye devam ediyor. Saadet Hanım evlere temizliğe gidiyor. Kocası da yine Giresun doğumlu, lise mezunu ve bir yerde güvenlik görevlisi olarak çalışıyor. İki yaşında bir kız çocuğu var. Ailesi ile on senedir Gültepe'de oturan Saadet Hanım evlenip Pınar Mahallesi'ne yerleştiğini anlatıyor. Kendi ailesinin İstanbul'a gelme nedenini akraba yanında olmak ve iş olanakları olarak açıklıyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olmağını, boğazın herhangi bir semtinde manzarası güzel bir yerde oturmak istediğini söylüyor. Pınar Mahallesi'ni ulaşımının kötü olmasından dolayı sevmediğini belirtiyor. Ulaşımın her yere olmadığından bir yere gitmek için İstinye Park'a kadar yürümek zorunda kaldığını anlatıyor. Kendisi daha çok İstinye ve Yeniköy'deki evlere temizliğe gittiğini buralara giderken zorluk çektiğinden bahsediyor.

Saadet Hanım çalışmasıyla evin kirasına ve taksitlere destek olduğunu söylüyor. Kendi evine sahip olmak istediğini anlatıyor. Bulaşık makinesi, portmanto, vitrin ve

yemek takımı almak istiyor, ancak evde koyacak yer olmadığından alamadığını söylüyor. Ayrıca bazı eşyalarında kirada olduğu için kullanmamayı tercih ettiğini açıklıyor. Örneğin tabak takımlarını açmamış ve kendi evine saklamakta olduğundan söylüyor. Ayrıca kızını çekmek için kamera da istediğini belirtiyor.

Evinin anlamını, ailesi ile birlikte olduğu, huzur duyduğu ve kendini güvende hissettiği yer olarak açıklıyor. Kocası ve çocuğu ile baş başa olduğu yer olarak tanımlarken bunu kendisi için çok önemli olduğunu anlatıyor. Saadet Hanım evini güzel, kullanışlı, sessiz, sevimli gibi olumlu ve sağlıksız, tehlikeli, zayıf, sıkıcı gibi olumsuz sıfat çiftlerini ile tanımlıyor. Konuttaki boya bakım işlerini eşiyle birlikte yaptıklarını belirtiyor.

Evdeki resim çiçek vazo vs. gibi eşyaları kendisinin düzenlediğini anlatıyor. Mobilyaları eşinin bekarken aldığını bu yüzden imkanı olduğunda yeni eşyalar almak istediğini anlatıyor. Ayrıca evdeki malzeme seçiminde boya rengi gibi şeylerde kendi sözünün geçtiğini de ekliyor. Evinde en beğendiği yeri oturma odası olduğunu hiç beğenmediği yerin ise çocuk odası ve banyo olduğunu söylüyor. Oturma odasındaki koltuğun kendi özel yeri olduğunu evde hep buraya oturduğundan bahsediyor. Saadet Hanım balıkları sevdiğinden ve akvaryumun insanı sakinleştirdiğini duymasından dolayı oturduğu koltuğun yanına akvaryum yerleştirmiş ve balıklarla ilgilenmenin çok hoşuna gittiğini belirtiyor. Eve gelen misafirlerin evinin bütün odalarına girebileceğinden bahseden Saadet Hanım evinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını söylüyor.



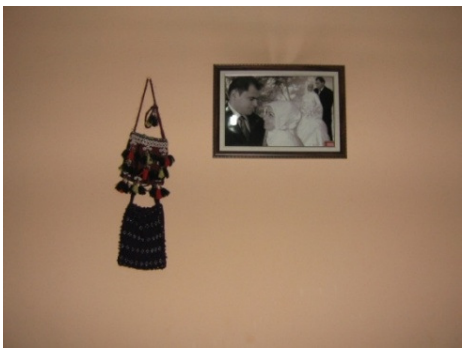
Şekil 4.6 : Mevlana resmi ve tablo

Evin düzenlemesine bakıldığında, salonda koltuk takımı, bir orta sehpa, televizyon ve bilgisayar bulunuyor. Salonun kapıdan girince soldaki duvarı Mevlana resmi ve bir tablo ile süslenmiştir (Şekil 4.6).

a  b 

Şekil 4.7 : Akvaryum (a) ve pusulalı (b)

Odanın köşesine akvaryum koyulmuştur, mutfağına ise çalıştığı evden verilen antika olduğunu söylediği pusula, termometre ve saatin bir arada olduğu bir eşyayı dolabının üzerine yerleştirmiştir (Şekil 4.7).

a  b 

Şekil 4.8 : Duvardaki düğün resimleri (a) ve yastıktaki resim (b)

Kızının odasında, dolabının üzerine kızının resmi ve oyuncakları yerleştirilmiştir. Kendi yatak odasında aile resimleri ve kendi resmi bulunmaktadır. Düğün resimlerini duvara asmıştır. Ayrıca üzerinde kocası ve kendisinin resmi olan yastık yatağının üzerini süslemektedir (Şekil 4.8).

a  b 

Şekil 4.9 : Giriş holündeki takvim (a) ve girişteki el işi (b).

Evin başka hiç bir yerinde kendi resmi bulunmamaktadır. Giriş holü ve kendi odasını memleketinde yapıldığını söylediği elişleri ile süslenmiş, ayrıca burada dini yazıların olduğu bir takvim de bulunmaktadır (Şekil 4.9). Kapıların üzerine süs olarak havlu asılmıştır. Salonda kendi özel alanına akvaryum yerleştirerek kişiselleştirme yapmış olsa da, daha çok yatak odasında özelleşme ve kişiselleştirme çabası görülmektedir.

Çizelge 4.2 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	-Su alıyor -Balkon yok	Balkonlu, yemek takımının sığabileceği daha geniş bir oda
Mutfak	Küçük	-Sabit donatıların yetersizliğinden şikayetçi	Tezgahı geniş rahat bulaşık yıkayabileceği ve yemek yiyebileceği bir mutfak
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	-Çocuk odası küçük ancak -Kendi odasından memnun	Çocuk odası havasız ve karanlık	Daha geniş havadar ve aydınlık bir oda istiyor.
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Tuvalet ve banyonun ayrı olmasını istiyor.

Saadet Hanım evini yetersiz olarak değerlendiriyor (Çizelge 4.2). Salonunun yemek takımı koyabilecek bir büyüklükte olmasını istiyor. Salonu misafir olduğu zaman yatmak için kullanıyorlar. Mutfak küçük olduğu için yemeği salonda yediklerini anlatıyor. Çocuk odasını aynı zamanda çamaşır odası olarak kullanılıyor. Ayrıca çocuk odasında ve tuvalette koku problemi olduğu söylenmektedir. Mutfak dolaplarından oldukça şikayetçi olduğundan bunları yaptırmak istiyor ve kendi evi olsa ya da ev alacak olsa kesinlikle balkonlu evi tercih edeceğini belirtiyor. Bunun nedeni çamaşırları kurutacak yer olmaması ve evin içinde kurutmasının sorun olması olarak açıklıyor. Ayrıca balkonun evi daha ferah bir hale getirdiğini düşünüyor. Saadet Hanım imkanın olması halinde daha iyi şartlardaki bir apartmana geçmek istediğini söylüyor. Ancak hayalinde çok daha iyi bir semtte bahçeli bir ev sahibi olmak olduğunu belirtiyor .

Saadet Hanım daha çok roman ve dini kitapları okumak için tercih ediyor. İnternet kullanıyor ve televizyonda haberleri ve dizileri izlediğini söylüyor. Ailede kararları

kendisinin verdiğini ifade ediyor. Sosyal aktiviteleri sadece evi ve komşuları ile sınırlı değil. Boş zamanlarında evde vakit geçirdiğini, İstinye Park'a gittiğini ve arada sinemaya gittiğini söylüyor. Bazen de el işi yaptığından bahsediyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olan Saadet Hanım her gün sokakta ayaküstü komşuları ile görüştüğünü, ancak haftada bir birbirlerinin evlerine gittiklerinden bahsediyor. Komşuları dışında akrabaları ve farklı semtlerde oturan arkadaşları olduğunu belirten Saadet Hanım onlarla da görüştüğünü söylüyor. Çevredeki lüks konutların herhangi bir etkisi olmadığı görüşündedir.

Saadet Hanım amca, dayıları ve kuzenlerinin halen Giresun'da yaşadıklarını, anne ve babasının ise yazları Giresun'a gittiklerini ve yazlarını orda geçirdiklerini, kendilerinin de her yaz memlekete gidip hasret giderdiklerini söylüyor. Köylerinde kendilerini iyi hissetseler de evlerinin daha iyi ve konforlu olduğunu söylüyor.

- **3. Fener Çiçeği Sokak, No. 59: Songül İnce**

a  b 

Şekil 4.10 : Songül İnce'nin evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 90m2. Kayınvalidesi hemen bitişik evde oturuyor. Aynı bahçeyi kullanıyorlar. Evleri tek katlı yığma ve bahçeli bir gecekondu. Ev kendilerinin. Bir oda ve bir salondan oluşan evde giriş kapısı doğrudan oturulan mekana açılıyor (Şekil 4.10).

Songül İnce 1977 İstanbul doğumlu ilkokulu mezunu, sonradan ortaokulu dışarıdan bitirmiş. Sağlık ocağında temizlik yaparak çalışmaya başlamış, bir süre sonra daha iyi bir pozisyona gelmiş. Kocası ilkokul mezunu ve serbest çalışıyor, alüminyum doğrama yapan bir firmada çalışıyor. On iki yaşında ilköğretimde okuyan bir kızı var. Şartları daha da düzelinceye kadar başka çocuk istemediğini, kızının daha iyi şartlara sahip olmasını istediğini ifade ediyor. Çalışmaya başlamadan önce eşi çalışmasına oldukça karşı çıkmış, ancak Songül Hanım bu konuda çok kararlı

olduğunu ve babasının bu konuda kendine oldukça destek olduğundan bahsediyor. İlk çalışmaya başladığında temizlik işi yapmasının kocasının çok ağrına gittiğini, ancak kendisi buna hiç önem vermeyip çalışmaktan oldukça memnun olduğunu, zaten sağlık ocağında şu anda sağlık gurup sözcülüğüne yükseldiğini anlatıyor. Songül Hanım doğma büyüme Pınar Mahallesi'nde yaşadığını söylüyor. Eşi ve kendisi aslen Sivaslılar. Ailesinin gelme nedenini daha ekonomik koşular ve iş olanakları olarak açıklıyor.

Songül Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu söylüyor. Hem işyerine hem de şehir merkezine yakın olması ve akrabalarının aynı çevrede yaşamasının değerlendirmesinde etkili olduğunu belirtiyor. Alışveriş merkezinden dolayı mahallede yaşayanlara yeni iş olanaklarının açılmasının da önemli olduğunu düşünüyor. Ancak kızı açısından değerlendirdiğinde Pınar Mahallesini oldukça yetersiz buluyor. Bir kütüphanenin olmaması, gençlerin gidebileceği kafelerin, oturma mekanlarının yetersizliğinden şikayetçi ve bu eksikliklerin önemli olduğunu, çocukların böyle yerlere gitmek istediklerini, bu tür ihtiyaçlarını mahalleden uzakta karşılamalarının sıkıntı yaratacağını düşünüyor.

On dört yıldır, yani evlendiğinden bu yana aynı evde oturduğunu ve evlerinin kocasının yaptırdığını söylüyor. Songül Hanım çalışmaya başladığından bu yana evde birçok değişiklik yaptığını ve daha da yapacağını anlatıyor. Çalışmaya başlaması ile ve doğal gaz çektirildiğini, buzdolabı aldığını, yeni yatak odası takımı aldığını, oturma odası takımını değiştirdiklerini, dış duvarlara yalıtım yapıldığını, tavana lambri yapıldığını ve evin genelinde iç tadilat yaptırdığını anlatıyor. En kısa zamanda kızı için çatıyı yatak odası olacak şekilde düzenlemeyi düşünüyor. Banyoda ve mutfakta yenilik yapmayı da planlıyor. Ayrıca, eşya olarak bir mikrodalga fırın almak istiyor. Elektrikli ev aletleri alacak durumda, ancak dolap yetersizliğinden hiç birini alamadığından bahsediyor. Mutfağını yaptırır yaptırmaz su ısıtıcı, tost makinesi, mikser, mutfak robotu alacağını söylüyor. Evde bilgisayar yok ancak kızına karnesinin iyi gelmesi koşulu ile alacağını vaat etmiş. Evde fotoğraf makinesi var. Kamera, müzik seti ve dvd/vcd oynatıcı gibi şeylere ihtiyaç duymadıklarından bahsediyor.

Evinin anlamını, ailesi ile birlikte olduğu, özgürce yaşadığı yer olarak açıklıyor. Evini güzel, sağlıklı, güvenli, sağlam, sessiz, sevimli gibi olumlu ve sıkıcı gibi olumsuz sıfat çiftleriyle tanımlarken, evin kullanışsız olduğunu, ancak kullanışlı hale

getirmeye çalıştığını söylüyor. Evinde en beğendiği yer salon ve hiç beğenmediği yerin ise tuvalet olduğunu söylüyor. Düzgün bir banyosu olmadığından burayı hiç sevmiyor. Konuttaki bütün düzenlemeleri kendisinin yaptığını anlatıyor. Boya ve bakımını, tablo ve vazo gibi dekoratif düzenlemeleri, eşya seçimlerini ve malzeme seçimlerinde hep kendisinin belirleyici olduğunu ifade ediyor.

a  b 

Şekil 4.11 : Kızının kitaplığı (a) ve buzdolabı üzerindeki resimler (b)

Songül Hanım evde oldukça etkili ve yeniliklere oldukça açık. Evde yaptığı değişiklileri ve yapacaklarını anlatırken çok heyecanlı anlatıyor ve bunları kendisinin başarabilmesinden oldukça gurur duyuyor. Salondaki koltuğu kendi köşesi olarak gösteriyor. Kendi özel yeri olarak gösterdiği köşede özel eşyalar yok. Kızının masası plaketler ve kızının resimleri ile süslenmiş. Yine buzdolabının üzerinde de kendinin ve kızının resmi var, yatak odasına kendi resmini koymuş (Şekil 4.11). Evin başka bir yerinde kendi resmi yok. Salonda tekli bir kotlu ve iki kanepeden oluşan bir takım bulunuyor.

a  b 

Şekil 4.12 : Boncuk ayırıcı kapı (a), hoparlörlerde dekoratif düzenlemeler (b)

Ev mumlar, biblolar, çiçekler ve abajurlar ile süslenmiş. Evin içinde tuvalet dışında mekanların kapıları hatta yatak odasının bile kapısı bulunmamaktadır. Bu kısıtlı alandan kaynaklanan bir düzenleme olarak düşünülebileceği gibi ekonomik nedenlerden de kaynaklanıyor olabilir. Kapı yerine boncuktan ayırıcılar kullanılmış (Şekil 4.12). Evine gelen misafirlerin bütün odalarına rahatça girebileceğinden bahsediyor. Ancak evinin dışarıdan da görülmesinden rahatsız olacağını belirtiyor.

Evinin büyüklük açısından ihtiyaçlarını karşılamadığını ve yetersiz olduğunu söylüyor (Çizelge 4.3). Ayrıca evin ara sokakta ve caddeye uzak olmasından da şikayetçi. Tuvalet aynı zamanda banyo olarak da kullanılıyor.

Çizelge 4.3 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	Yeterince ışık almaması	Daha geniş ve ferah bir oda istiyor.
Mutfak	Küçük	-Tezgah küçük -Dolaplar yetersiz	Daha geniş ve düzenli bir mutfak istiyor
Giriş Holü	Ayrı bir giriş yok	____	Ayrı bir giriş
Odalar	Kendi odasının biraz daha büyük olmasını istiyor.	Kızı için ayrı bir oda yok.	-Daha geniş ferah bir oda -Kızı için ayrı bir oda
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Tuvalet ve banyonun ayrı olmasını istiyor.

a  b 

Şekil 4.13 : Mutfak (a) ve banyo/wc (b)

Kapı doğrudan oturdukları mekana açılıyor. Ayrıca mutfakta da dolapları yok tezgah oldukça dar ve zor iş yapılıyor (Şekil 4.13). Kızı yer olmadığından dolayı salonda yatıyor ve aynı zamanda burada ders çalışıyor. Salonun bir köşesine kızının kitaplığı ve çalışma masası yerleştirilmiş. Yemeği de aynı yerde yiyorlar. Oda ışığı giriş kapısı tarafından alabiliyor. Bu olumsuzluklara rağmen evinden taşınmayı düşünmüyor ve eğer imkanı olsa bile yine Pınar Mahallesi'nde bahçeli bir evde yaşamak istediğini söylüyor.

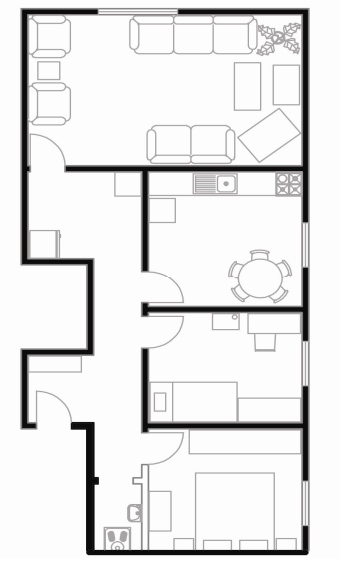
Boş zamanlarında İstinye Park'a ya da sinemaya gittiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkileri iyi, ancak çalışma hayatından dolayı nadiren ve evde ya da sokakta görüşebildiklerini anlatıyor. Komşuları dışında kentte arkadaşları akrabaları ve kızının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüklerini genel olarak arkadaşlarının aynı mahallede olduğunu söylüyor. Çevrede yapılan lüks konutların mahalleyi oldukça etkilediği görüşünde. Bu etkinin hem olumlu hem de olumsuz farklı etkileri olduğunu düşünüyor. Olumlu yanlarının bu konutlar sayesinde burada yaşayan birilerinin farkına vardılar diyor. 'Bizde insan sınıfına girdik.' olarak ifade ediyor. İş imkanlarının doğduğu o evlere çalışmaya gidenlerin insan gibi yaşamanın farkına vardıklarından bahsediyor. Ev işlerine çalışmaya giden kadınların görgülerinin arttığını evde eşlerin birbirlerine tavrından kadının yerinden ev düzeni ve alışkanlıklara kadar yeni şeyler gördüklerini anlatıyor. Olumsuz olarak görmesinin nedeni ise yıkılma korkusu yaşanması ve orada yaşayan insanların Pınar Mahallesi'nde yaşayanları küçük basit ve hor görmeleri olduğunu söylüyor. Ayrıca bu siteler yapılmadan önce Pınar Mahallesi'ni kendi memleketine benzettiğini ancak bu sitelerden sonra kendi toprağı gibi görmemeye başladığını anlatıyor.

Sivas'ta teyze, dayı gibi akrabalarının olduğunu aynı zamanda babasının da Sivas'ta evlerinin olduğundan bahsediyor. Memleketini 'Benim toprağım gittiğim zaman kendimi çok iyi hissediyorum.' şeklinde ifade ediyor ve her yaz mutlaka gittiklerini söylüyor. Her şeye rağmen yinede kendi gecekondusunu oraya göre daha rahat ve konforlu buluyor.

Songül Hanım kendisini sürekli bir şekilde geliştirme çabasında olan bir kadın, böylece kızının daha faydalı olacağını düşünüyor ve bunun için çaba sarf eden bir anne. Kızının bir ara gecekonduda yaşadıkları için üzüntü duyduğundan bahsediyor. Bunun önüne geçebilmek için psikolojik kitaplar aldığını, kızı ile iyi bir şekilde iletişim kurmaya çalıştığını hatta kızının kendi durumlarından rahatsız olmasını, anne

kız arasındaki problemleri aşabilmek için belediyenin kadınların sorunlarının çözmelerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuş bir terapiye devam ettiklerinden bahsediyor. Bu terapilerin hem kendi hem de kızı açısından oldukça faydalı olduğunu anlatıyor. Ailedeki kararları kocası ile birlikte aldığını söyleyen Songül Hanım eşi ile evde iş bölümü yaptıklarını söylüyor. Kocası ilk başlarda çalışmasını istemediği için evde hiç bir şekilde Songül Hanıma yardımcı olmadığını, ancak zamanla Songül Hanım, yavaş yavaş bu duruma kocasını alıştırdığını ve artık kocasının kendisine ev işlerinde oldukça yardımcı olduğundan bahsediyor.

- **4. Yosun Sokak, No. 42: Melek Eyrek**

a  b 

Şekil 4.14 : Melek Eyrek'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev yaklaşık 85 m2dir. Apartmanın giriş katındadır. Ev iki oda bir salon, ancak ayrı bir banyosu bulunmamakta, tuvalet banyo olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.14).

Melek Eyrek yirmi altı yaşında evli ve dokuz yaşında bir erkek çocuk annesidir. İlkokul mezunu olan Melek Hanım evlere gündelik temizliğe gittiğini ve kocasının ilkokul mezunu olduğunu, özel bir firmada garson olarak çalıştığını söylüyor. Oğlu ilköğretimde okuyor. Ailesi Ordu'dan gelmişler ve yirmi senedir İstanbul'da yaşadığını anlatıyor. Kocası da kendisi gibi Orduludur. Ailesi ilk geldiği zaman Pınar Mahallesi'ne yerleşmiş, Ancak evlenince Kasımpaşa'da gittiğini ve yedi sene Kasımpaşa'da oturduktan sonra tekrar Pınar Mahallesi'ne döndüklerini söylüyor. Ailesinin İstanbul'a gelme nedenini iş olanakları olarak açıklıyor. Melek Hanım Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olmadığını üzerine basarak belirtiyor.

Tekrar Kasımpaşa'ya taşınmak istediğini söylüyor. Bu memnuniyetsizliğini Pınar Mahallesi'nin az gelişmiş olması, ulaşımının kötü olması, sağlık kuruluşlarının örneğin bir polikliniğin olmaması ve kendi alım güçlerine uygun mağazaların olmaması olarak açıklıyor.

Melek Hanım üç senedir yani Kasımpaşa'dan geldiğinden bu yana aynı evde ve kirada oturduğunu söylüyor. Çalışmaya başladığından beri oturma odasındaki eşyalarda değişiklik yaptığını anlatıyor. Elektrikli aletlerinin olduğunu, sadece bir elektrikli ızgara istediğini ve bir de bilgisayar almak istediğini söylüyor. Ayrıca imkanlarının olması halinde beyaz deri koltuk takımı ve lake yemek takımı almak istediğini belirtiyor. Oğlunun ayrı bir oda takımının olmasına rağmen kapaklı dolapları sevmediğini sürme kapaklı bir oda takımı almak istediğinden bahsediyor. Kendi yatak odası takımını çalıştığı evin hanımın verdiğini ve çok mutlu olduğunu anlatıyor.

Onun için evin anlamı özgürce yaşadığı, güvende hissettiğini ve istediği gibi davrandığı yer olarak tanımlıyor. Evinde huzur duyduğu işten çıkınca bir an evine gitmek için can attığını anlatıyor. Kocası ve oğlu ile baş başa olması başka kimsenin olmaması onun için çok önemli. Evini orta güzellikte, kullanışlı, sevimli, güvenli, ferah ve sağlam sıfatlarıyla tanımlıyor.

a  b 

Şekil 4.15 : Salonda duvara astığı resimler (a,b).

Evinde en beğendiği yerin mutfak olduğunu söyleyen Melek Hanım hiç beğenmediği yerin olmadığını söylüyor. Melek hanım evindeki boya ve bakım işleriyle kendisinin ilgilenmediğini, ancak mobilya ve malzeme seçiminde kendisinin karar verdiğini, ayrıca evdeki bütün düzenlemeleri de kendinin yaptığı söylüyor. Salonu iki tekli koltuk, iki kanepeden, orta sehpası ve bir vitrinden oluşan bir takım ile döşenmiş. Sehpaların üzerine çaydanlık ve tabak gibi süs eşyaları yerleştirilmiş. Vitrinde kocasının, oğlunun ve kendisinin bulunduğu bir resim bulunuyor. Salonda kapının solundaki ve sağındaki duvarda çalıştığı evden aldığı resimler asılı bulunuyor (Şekil 4.15).

a  b 

Şekil 4.16 : Oğlunun yatak odası (a) ve kendi yatak odası (b)

Giriş holü geniş olduğundan çamaşır makinesi ve buzdolabı da buraya yerleştirilmiş. Oğlunun odasında oda takımına uygun bir perde seçilmiş ve yatağın yanındaki duvara resim asılmış. Kendi odasında komidinin üzeri mumlar ile süslenmiş ve dolaba kendi memleketine ait el işi asılmış. Melek Hanım turuncu rengi sevdiğinden evdeki eşyalarda da bu fark edilmektedir (Şekil 4.16).

Evde olduğu zamanlar vaktini sürekli olarak mutfakta geçirdiğini anlatan Melek Hanım, mutfak masasını kendine ait bir yer olarak gösteriyor, hatta arkadaşlarıyla bile mutfakta oturmayı tercih ettiğini söylüyor. Kahve, çay yaptıklarını ve burasını daha ferah bulduğunu ondan dolayı burayı çok kullandığını ifade ediyor. Bu nedenle mutfak biraz daha geniş olsa burada bir oturma köşesi oluşturmayı istediğinden bahsediyor. Evine gelen misafirlerin yatak odasına girmelerinden rahatsız olduğunu söylerken, çok yakın arkadaşlarının dışında kadın arkadaşlarının bile girmesinden rahatsız olduğunu belirtiyor. Ayrıca evinin dışarıdan görülmesinden oldukça rahatsız olacağını da ekliyor.

Bazı mekanları daha büyük olmasını arzu etse evini genel olarak yeterli olduğunu söylüyor (Çizelge 4.4). Banyo ve tuvaletin bir arada olmasını istediğini ancak daha geniş ve tuvaletinde alafranga olmasını istiyor. Salonda sadece yatılı misafir geldiğinde yatılıyor. Onun dışında herkesin kendi odası bulunuyor. Yemek mutfakta ve masada yeniliyor. Melek Hanım imkanı olsa bir apartman dairesine taşınabileceğini ama hayalinde Kasımpaşa'dan bahçeyi kullanabileceği bir ev olduğunu, bu mahallede oturmak istemediğini anlatıyor.

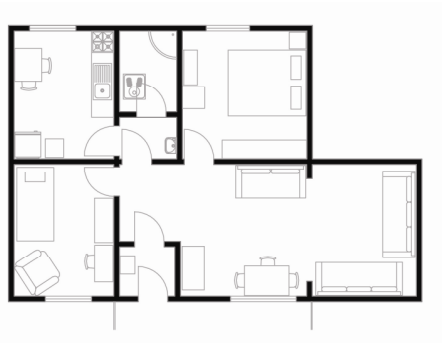
Çizelge 4.4 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	İdare ediyor.	_____	Biraz daha geniş olmasını istiyor.
Mutfak	Yeterli	_____	Oturma köşesi olmasını istiyor.
Giriş Holü	Yeterli	_____	_____
Odalar	Yeterli	_____	Kendi yatak odasının biraz daha büyük olmasını istiyor.
Banyo/WC	Küçük	Alaturka	Daha geniş bir banyo/wc ve klozet olmasını istiyor.

Boş zamanlarını evde geçirdiğinden bahsediyor. Sinemaya, tiyatroya veya çay bahçesine gitmek istediğini, ancak vakitsizlik ve maddi olanaksızlıklardan dolayı gidemediğinden bahsediyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu, nerdeyse her gün iş çıkışlarında ya da akşamları evde görüştüklerini söylüyor. Aynı mahallede oturan arkadaşları ile görüştüğünü, ancak farklı semtlerdeki arkadaşları ile arada telefon ile görüştüklerinden bahsediyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediği görüşünde.

Memlekette anne ve babasının kardeşlerinin bulunduğunu, ancak memlekete gitmekten hoşlanmadığını söylüyor. Zaten çok nadir gittiklerini söylerken kendini oradaki insanların arsında rahatsız ve yabancı hissettiğini onların geri kaldığını ve anlaşamadığını bu yüzden memleketi sevmediğini ifade ediyor. Kendi evini oradaki evler ile karşılaştırdığında İstanbul'daki evleri daha küçük ve sorunlu olduğunu söylüyor. Bu şekilde düşünmesindeki en önemli neden memleketteki evlerin doğanın içinde olması olarak ifade ediyor.

- **5. Çamlıbel Caddesi, No. 165: Gülkız Güneş**

a  b 

Şekil 4.17 : Gülkız Güneş'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Konut 80 m2 toplam alanı olan, tek katlı, bahçeli bir gecekondudur (Şekil 4.17). Doğalgaz tesisatı bulunan evde, elektrik tesisatının oldukça kötü olduğu gözlemlenmektedir. Elektrik sisteminin elektrikli aletleri kaldıracak güçte olmadığı görüşmeden anlaşılmaktadır. Ev iki oda bir salondan oluşmaktadır. Evin giriş holü oturulan mekana açılmaktadır. Yatak odaları ve banyo ve mutfağın açıldığı koridorun kapısı da yine oturulan mekana açılmaktadır.

Gülkız Güneş elli iki yaşında ve Sivas doğumlu, okuryazar ve ev hanımıdır. Gülkız Hanım'ın biri erkek ikisi kız, üç çocuğu var. İki çocuğu evli ve yirmi iki yaşında bekar olan kızı kendileri ile oturuyor. Kocası da kendisi ile aynı memleketten, ortaokul mezunu ve işçi emeklisi. Kızı lise mezunu ve açık öğretimde okuduğunu, aynı zamanda da tekstilde çalıştığını anlatıyor. On altı senedir İstanbul'da yaşadıklarını ve İstanbul'a Yozgat'dan geldiklerini söylüyor. Çocukları Yozgat doğumlu, çocuklar büyüyünce onlara uygun iş olanaklarının olmamasından ve akrabalarının da Yozgat'ta yaşamamasından dolayı İstanbul'a geldiklerini anlatıyor. Önce Sanayi Mahallesinde otururken sonra Pınar Mahallesi'ne taşındıklarını ve yaklaşık on senedir de bu mahallede oturduklarını söylüyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan akrabalara ve şehir merkezine yakın olması nedeniyle memnun olduklarını, ayrıca havasının da iyi olduğunu tek sıkıntılarının evin tapusunun olmaması olduğundan bahsediyor. Havasından ve evin bahçeli olmasından dolayı başka semte taşınmak istemediğin ekliyor.

Evlerini mahalleye geldiklerinde aldıklarını anlatıyor. Evin çatısını, mutfak ve banyosunu yaptırmak istiyor. Yer döşemesi ve mutfakta daha önceden yenilik yaptırmış ve salonu genişletmişler. Evindeki mobilyalar için tanıdıklarının birinin

evinde gördüğü koltuk ve yatak odası takımından almak istiyor. Eğer yer olsa tuvalet ve banyoyu ayırmak istiyor. Evde elektrikli aletlerin olduğunu yeni şeyler almak istese bile elektrik hatlarındaki düzensizlikler den dolayı elektrikli aletlerin bozulduğu bu nedenle yeni şeyler almadıklarını söylüyor.

a  b 

Şekil 4.18 : Tuvalet aynası (a) ve şifonyer (b) üzerindeki dini semboller ve kişisel eşyalar

a  b 

Şekil 4.19 : Salon (a,b)

Gülkız Hanım evinin anlamını, ailesi ile birlikte olduğu yer ve konu komşunu bildiği yer olarak açıklıyor. Evini çirkin, kullanışlı, sağlıklı, güvenli, sessiz, itici ve zayıf gibi sıfatlar ile tanımlıyor. Evdeki düzenlemeleri yapılacak boya badana ve malzeme, mobilya seçimlerini kendisinin yaptığını söylüyor. Evin dekoratif düzenlemesini de kendisinin yaptığını ekliyor. İkili koltuklar ile döşenmiş. Televizyonun olduğu camlı dolapta torunlarının resimleri ve süs eşyaları bulunuyor. Kendi yatak odasında kendine ait kendi tarafındaki komidinin üzerinde özel eşyaları bulunuyor. Ayrıca evin genelinde olduğu gibi yatak odasında da dini resimler ve Kabe bibloları bulunuyor. Tuvalet aynasının önünde tespihlerinin olduğu bir kase bulunuyor, güzel

olanlar ve sürekli kullandıkları da aynanın köşesine asıyor (Şekil 4.18). Evde sadece televizyon sehpasında kızının ve torununun resmi bulunmak, ayrıca mutfakta kızının patronunun hediye ettiği biblolar ile süslenmiş (Şekil 4.19).

Evinde en beğenmediği yerin tuvalet ve olduğunu en beğendiği yerin ise mutfak ve kendi yatak odası olduğundan bahsediyor. Evde kendine ait özel bir yer ya da köşe olmadığını söylüyor. Evin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olduğunu söylerken samimi olduğu kişiler dışında eve gelenlerin mutfağa girmelerinden rahatsız olduğunu da ekliyor. Kendi yatak odasını görüşmeye açarken, kızının istemeyeceğini düşünerek onun odasını göstermek istememiştir.

Evinin genel olarak yeterli olduğunu düşünüyor (Çizelge 4.5). Evde yemekler salondaki masada yenilmekte, ancak kendisi tek başına olduğunda mutfakta yemek yediğini söylüyor. Salondaki masa, kısa ayaklı, tekerlekli bir masadır. Salonda misafir olmadıkça yatılmıyor. Herkesin kendine ait özel odası bulunuyor, hatta kızı arkadaşlarını kendi odasında ağırlamakta ve genelde de odasında vakit geçiriyor.

Çizelge 4.5 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	_____	_____
Mutfak	Yeterli	_____	_____
Giriş Holü	Yeterli	_____	_____
Odalar	Kızının odası küçük buluyor.	_____	_____
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

a  b 

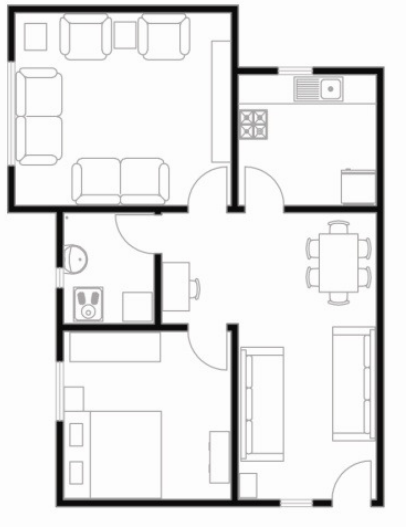
Şekil 4.20 : Banyo (a) ve koridordaki lavabo (b)

Banyoda yer olmadığından çamaşır makinesini kendi odasına kurulmuş ve çamaşırlar burada yıkanıyor. Wc ve banyo bir aradadır, ancak tuvalette hela taşı bulunuyor. Yeni duşa kabin yaptırdıklarından lavabo sığmamış ve koridora konulmuştur (Şekil 4.20).İmkanı olsa bile bu mahallede ve bu evde yaşamak istediğini ve eline bir miktar para geçse kat çıkmak istediğini söylüyor. Evin anlamını konu komşusunu bildiği ve ailesi ile birlikte olduğu yer olarak tanımlıyor. Tek sıkıntısının evlerinin tapusu olmaması olduğunu söylüyor.

Evde kararları kocasının verdiğini söylüyor. Genelde dini yayınları izlediğini ve dini kitapları arada sırada da gazete okuduğundan bahsediyor. Boş zamanlarını evde vakit geçirdiğini ve komşularına gittiğini söylüyor. Haftada bir defa da kuran kursuna gittiğinden bahsediyor. Komşuları ile haftada iki defa görüştüklerini evde sokakta ya da kuran toplantısında bir araya geldiklerinden bahsediyor. Kentte komşularından başka akrabaları ve arkadaşları ile görüştüğünü İstanbul'un farklı semtlerinde de arkadaşlarının olduğundan bahsediyor. Çevreye yapılan lüks konutlardan olumsuz etkilendiğinden bahsederken 'Onlar buraların kalkmasını istiyor. Bizden rahatsızlar. Bu evler yüzünden her şey pahalılaştı, kiralar, alışveriş ekmek bile daha pahalı.' diye durumu açıklamaya çalışıyor.

Sivas'ta kendi akrabalarının olmadığını, ancak kocasının ailesinin olduğunu yazları gittiklerini ve kendini Sivas'ta iyi hissettiğini anlatıyor. Ancak oradaki ev ile kendi evini kıyasladığında gecekondusunun daha konforlu ve daha iyi olduğunu söylüyor.

- **6. Çamlıbel Caddesi, No. 157: Nida Kaya**

a  b 

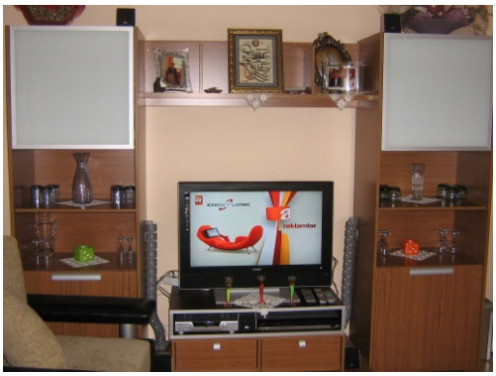
Şekil 4.21 : Nida Kaya'nın evinin olanı (a) ve görünüşü (b)

Evleri kira ve 90m2 lik bir evdir. Ev betonarme iki katlı bir evin giriş katıdır (Şekil 4.21). Ev de çatlaklar gözlemlenmiştir. Evde doğalgaz tesisatı mevcut değil. Ev elektrikli ısıtıcı ile ısıtılıyor. Ayrıca evin ön cephesinden bakıldığında arazide fazla eğim olduğu ve burada kayma riski olduğu da gözlenmektedir. Ev bir oda bir salondur. Dış kapı büyük bir giriş holüne açılmaktadır. Odalar banyo ve mutfak da bu mekana açılmaktadır. Tuvalet ve banyo bir arada yer almaktadır. Tuvalet alaturkadır ve banyo kısmı ayrılmamıştır. Çamaşır makinesi buraya konulmuş, ancak tesisatı yapılmadığı için suyu tuvalete boşaltılmaktadır.

Nida Kaya 1986 Elazığ doğumlu, lise mezunu ve şu anda açık öğretimde okuyor. Eşi lise mezunudur. Kocası özel bir elektronik eşyalar satan bir mağazada, kendisi ise fotoğrafçıda çalışıyor. Kocasının da kendisinin de iş yerlerinin İstinye Park'ta olduğunu söylüyor. İki senelik evli olan Nida Hanım, on bir senedir İstanbul da yaşadığını, İstanbul'a ailesinin Tekirdağ'dan iş olanakları sebebiyle geldiklerini anlatıyor. Ailesi Gültepe'de oturan Nida Hanım evlenince Pınar Mahallesi'ne geldiğini ekliyor. Eşinin ve kendisinin işyerine oldukça yakın olmasından dolayı Pınar Mahallesinde yaşamaktan memnun olduğunu söylüyor. Ama imkanı olsa Etilerde ya da Taksim gibi merkezi bir yerde yaşamak istediğinden bahsediyor. Bütün imkanların oralarda olduğu ve yaşam standartlarının yükseleceğini ifade ediyor.

a  b 

Şekil 4.22 : Nida Kaya'nın mutfağı (a) ve giriş holü (b)

a  b 

Şekil 4.23 : Nida Kaya'nın salonu (a,b)

Nida evlendiğinden beri aynı evde oturuyor. Evdeki mutfak dolaplarının yaptırmış, elektronik eşyalar almış ve evlilik sırasında kendi eşyalarını kendi maaşı ile almış. Eşi ile evlerine film izlemeyi sevdiklerinden plazma televizyon almışlar aynı zamanda ses sistemi de odada mevcut. Özellikle bir eşyaya ihtiyacı olmadığını her şeyinin olduğunu söylüyor.

Evdeki bütün düzenlemeleri mobilyaları, yapılmasının istediği işleri, malzemeleri ve boyasına bakımına kadar hepsine kendisinin karar verdiğini ve kendisinin seçtiğini anlatıyor. Evini eşyalarını kendisi seçtiği için mobilyalarından çok memnun olduğunu ifade ediyor. İkili ve tekli koltukların bulunduğu bir oturma gurubu seçilmiş. Girişte yemek masası ve iki tane kanepe bulunuyor. Ayrıca bilgisayarda buraya konulmuş. Mutfak dolapları yerinede perde çekilmiştir (Şekil 4.22). Salonda da eşinin ve kendi resimleri salondaki özel yaptırılmış rafların üzerine konulmuş. Misafirler için servis sehpaları kullanılmaktadır (Şekil 4.23).

a  b 

Şekil 4.24 : Nida Kaya'nın buzdolabının üstündeki resimler (a) ve mutfaktaki çöp kutusu (b)

a  b 

Şekil 4.25 : Nida Kaya'nın tuvalet aynası (a) ve özel takvim (b)

Mutfakta buzdolabının üzeri özel resimler ve nikah şekerleri ile süslenmiştir. Ayrıca mutfakta ayıcık şeklinde bir çöp kutusu seçmiştir (Şekil 4.24). Yatak odasında tuvalet aynasının önüne kendi özel eşyaları ve resimleri yerleştirilmiştir. Ayrıca komidinin üzerinde kedisinin hazırladığı düğün resimlerinin olduğu bir takvim yer almaktadır (Şekil 4.25). Evin genelinde dini sembollere rastlanılmaktadır.



Şekil 4.26 : Koltuğun yanındaki nikah şekerleri

Evin anlamını kendisini ifade ettiği ve istediği gibi davrandığı bir yer olarak açıklarken, aynı zamanda evin iyi bir yatırım aracıda olduğunu da ekliyor. Oturduğu evi kullanışlı çirkin, sağlıksız, tehlikeli, zayıf, itici, kullanışlı ve ferah gibi sıfatlar ile tanımlıyor. Evinde en beğendiği yer yatak odası hiç beğenmediği yer ise tuvalet ve banyo. Salondaki tekli koltuğu kendisinin özel köşesi olarak gösteriyor. Kendine ait özel yeri olarak gösterdiği koltuğunun yan tarafında kendi ilgisine yönelik eşyaları yerleştirmiş. Nikah şekeri koleksiyonu yapan Nida bu koltuğun köşesine eşyaları bir sepet içinde nikah şekerlerini koymuş, aynı zamanda gelin çiçeğinin ve çeyizlik bir kaç parça eşyanın da bulunduğu bir küçük sandıkta bu köşede bulunmaktadır (Şekil

4.26). Evine gelen kişilerin odalarına rahatlıkla girebileceğini söylerken evi içinin dışarıdan görünmesinden fazlasıyla rahatsız olacağından bahsediyor.

Evini genel olarak yetersiz olduğunu söylüyor (Çizelge 4.6). Kalabalık olunca girişteki kanepelerde yatılmakta ve yemeklerini giriş holündeki masada yemektedirler. Evin sağlamlık açısından tehlikeli olduğunu söylüyor ve bu eve bir çivi bile çakmayacağını ifade ediyor. Mutfak geniş ancak dolapları daha henüz düzgün olmadığını anlatıyor. Bir apartmana taşınacaklarını söyleyen Nida Hanım kendi evleri olduğunu ve o evde de tuvaletin problemli olduğunu onu yaptıracağının anlatıyor. Eline para geçmesi halinde evleri olduğu için araba alacağını belirtiyor.

Çizelge 4.6 : Evin değerlendirilmesi

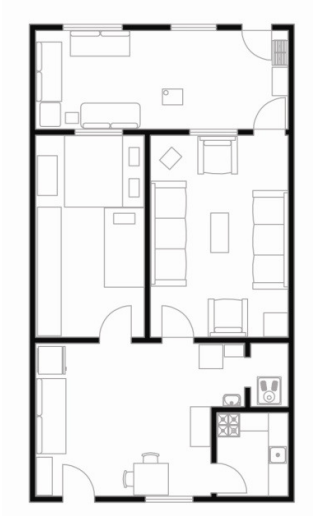
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	- Isınmıyor - Rutubet	-Daha geniş bir oda
Mutfak	Yeterli	-Karanlık - Rutubet - Isınmıyor	Aydınlık ve daha düzenli bir mutfak
Giriş Holü	Küçük	İnce uzun bir giriş olması	Kare ya da dikdörtgen daha geniş bir giriş
Odalar	Kendi yatak odası küçük	- Rutubet - Isınmıyor	Daha geniş ve fazladan bir oda daha istiyor
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Kitap okumadığını söyleyen Nida Hanım televizyonda yarışma programlarını dizileri ve eşinden dolayı haberleri izlediğini söylüyor. Evdeki kararları eşi ile birlikte aldıklarını ancak kadınların daha makul olduklarını düşündüğünden karalarda kendisin daha etkin olduğundan bahsediyor.

Boş zamanlarında parka çay bahçesine ve sinemaya gittiğini bazen de alışveriş merkezlerine gittiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olmasına rağmen çalıştığından dolayı onlarla nadiren evde görüşebildiğini söylüyor. Komşuları dışında kentte akrabaları ve arkadaşları ile görüştüğünü anlatan Nida Hanım arkadaşları ile evden çok dışarıda kafe ya da lokantalarda buluştuğundan bahsediyor. Çevrede yapılan lüks konutların olumlu etkisi olduğu görüşünde. Mahalleyi geliştirdiğini ve alışveriş merkezinin de iş imkanları oluşturduğunu söylüyor. Böyle gecekonduların olacağına keşke her taraf apartman olsa diye de ekliyor.

Memleketinde babasının ve annesinin akrabalarının olduğunu söyleyen Nida evlendikten sonra gitmediklerini kocasının istemediğini ancak kendisinin özlediğini söylüyor. Yine de kendisinin bir haftadan fazlada kalamayacağını belirtiyor.

- **7. Çamlıbel Caddesi, No. 166: Nezihe(Sibel) Çakır:**

a  b 

Şekil 4.27 : Sibel Çakır'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev yaklaşık 75 m2. tek katlı, küçük bahçesi olan bir gecekondudur (Şekil 4.27). Ev önceden bir oda bir salonken, daha sonra ön taraf kapatılarak oturma odasına çevrilmiş. Salondan geçilerek bu oturma odasına çıkılıyor. İki odanın penceresi de bu mekana bakmakta ve buradan ışık alıyor. Dış kapı bir giriş holüne giriliyor ve odalar ,mutfak ve banyo da bu alan açılıyor.

Nezihe Çakır 1970 Samsun doğumlu, ilkokul mezunu ve iki erkek çocuk annesi. Kocası vefat eden Nezihe Hanım, kocası hastalanınca çalışmaya başladığını, evlere temizliğe gittiğini ve kocasının vefatı ile işten ayrıldığını anlatıyor. Asıl adının Sibel olduğunu kendinden önce ölen ablasının nüfus cüzdanının kendisine verildiğinden bahsediyor. Sibel Hanım'ın on dokuz yaşında ortaokul mezunu bir oğlu ve on üç yaşında ilköğretimde okuyan bir oğlu daha var. Büyük oğlu İstinye Park'ta temizlik işinde çalışıyor. On dokuz senedir İstanbul'da yaşıyor, İstanbul'a iş olanakları için Amasya'dan geldiklerini ve İstanbul'a geldiklerinden bu yana da Pınar Mahallesi'nde ve aynı evde oturduklarını anlatıyor. Bu semtte yaşamaktan oldukça memnun olduğunu söylüyor. İlk gelişleri akrabaya yakın olma olsa da, daha sonra mahalleyi çok sevmiş havası ve insanının memleketininkine bezediğinden bahsediyor. İmkanı olsa yine Pınar Mahallesi'nde oturmak istiyor.

Evleri kendilerine ait ve kocası ile birlikte yapmış. Evini kendileri yaptığı için hiç sağlam olmadığını söylüyor. Değişiklik yapmak istediğini ama bir yeri yıkarsa tepelerine çökeceğinden korkuyor. Eğer imkanı olsa mutfak ve tuvaleti yenilemeyi düşünüyor. Ev eşyaları almak istiyor ancak koyacak yeri olmadığından almadığını, oğlunun evleneceğini bir odayı oğluna vereceğini ve onların daha rahat edebilmeleri için banyo ve tuvaletin onların ayrı kullanıcağı bir şekilde düzenlemek istediğinden bahsediyor. Bunun içinde mutfağın yerini değiştirip banyo tuvaleti genişletmek istiyor.



Şekil 4.28 : Sibel Çakır'ın mutfağı

a  b 

Şekil 4.29 : Sibel Çakır'ın salonu (a) ve oturma odası (b)

Sibel Hanım evindeki boya bakım, resim çiçek gibi düzenlemeleri ve malzeme seçimlerini kendinin yaptığını eşyaları da yine kendisinin seçtiğini de ekliyor. Salonda koltuk takımı bulunuyor. Oturma odasında ise sedir ve minderler ile dekore edilmiş (Şekil 4.29). Evde mutfak dolapları yok. Duvara çakılan çıtalara tabaklar yerleştirilmiş. Mutfakta tezgah altına perde çekilmiş (Şekil 4.28). Giriş holü kanepe, kitaplık ve masa ile dekore edilmiştir. Yemek yaparken mutfak küçük olduğundan bu mekanı kullanıyor.

Evinin anlamını, sevdikleri ve ailesi ile birlikte olduğu yer olarak açıklıyor. Evini güzel, sağlıklı, ferah, güvenli, sessiz, sevimli sıfatlarıyla tanımlıyor. Eğer istediği değişiklikleri yapabilirse evinin kullanışlı hale getirebileceğini söylüyor. Evinde en çok beğendiği yer ferah olduğu için oturma odası ve hiç beğenmediği yerin ise mutfak olduğunu söylüyor. Evinde kendine özel bir köşe bulunmadığını, evindeki bütün odalarına girilmesinden rahatsız olmadığını söyleyen Sibel Hanım, evinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını belirtiyor.

Evini genelde yetersiz olarak değerlendirmektedir (Çizelge 4.7). Sibel Hanım'ın oturma odası olarak kullandığı mekanda geceleri oğlunu yatmaktadır. Aynı zamanda da burada yemek yenilmektedir. Ev oldukça yetersiz, örneğin çamaşır makinesini salona koyulmuş daha kutusunu bile açılmamış yeri olmadığından orada kullanılmadan durmaktadır.

Çizelge 4.7 : Evin değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	İdare ediyor.	Dikdörtgen	Kare olmasını istiyor.
Mutfak	Küçük	Yeterli tezgah yok, Dolap yok, Havasız	Büyük yemek masasının da sığabileceği bir büyüklükte mutfak
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	Odalarda çatı akıyormuş	Akmayan bir çatı.
Banyo/WC	Küçük	Birleşik, aynı yerde	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Başka bir apartmana taşınmak yerine burada yaşamayı tercih eden Sibel Hanım eline yüksek miktarda para geçse aynı semtten bahçeli bir ev alacağını ya da evini güçlendirip kat ekleyeceğini söylüyor.

Genelde dini kitapları okuyan Sibel Hanım, ailedeki kararları kocası olmadığı için kendisi alıyor. Boş zamanlarını evde geçirdiğini söylen Sibel Hanım'ın komşuları ile ilişkileri iyi olduğunu, neredeyse her gün evde ya da sokakta görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında aynı mahallede olan arkadaşları ve akrabaları ile görüştüğünden bahsediyor. Çevreye yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediğini düşünüyor. İstinye Park'ı çok beğendiğini zaten bir arada orada çalıştığını anlatıyor.

Pınar Mahallesi'nden başka bir yerde yaşamak istememesinin iki nedeni olduğu söylenebilir. Birincisi mahalleyi seviyor ve buraya alışmış olması, ikinci nedeni ise başka hiç bir yere gitmemiş çalıştığı sırada da hep çevredeki evlere gitmiş olması olarak yorumlanabilir. Kentteki farklı semtlerle ilişkisi olmamasından dolayı bir kıyaslama ve seçme şansı olmadığı düşünülebilir.

Memleketinde anne, babası ve akrabaları yaşadığını, kendisinin ise memlekete çok nadir gittiğini ve nadir gittiğinden dolayı da oraya gidince çok mutlu olduğunu söylüyor. Memleketi ile kendi gecekondusunu kıyasladığında ikisinin de benzer konfora sahip olduğunu ekliyor.

- **8. Çamlıbel Caddesi, No. 190: Mahire Doğan**



Şekil 4.30 : Mahire Doğan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Mahire Hanım'ın evi 72m2, tek katlı, bahçeli bir gecekondudur (Şekil 4.30). Evde doğalgaz tesisatı bulunmamakta ve soba yakılmaktadır. Ev iki oda bir salondan oluşmaktadır. Evin giriş holünde ayakkabılık ve banyo-tuvalet burada bulunmaktadır. Tuvalet alaturkadır ve aynı zamanda banyo olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yer olmamasından dolayı lavabo girişte ayakkabılığın yanına konulmuştur. Holden oturulan mekana girilmektedir. Evdeki odalar ve mutfak buraya açılmaktadır. Soba da buraya kurulmuştur. Salonunda yemek yemektedirler. Mahire Hanım tek bu odada soba olduğundan ev halkının kışın burada yattıklarını belirtmiştir.

Mahire Doğan 1954 Sivas doğumludur. İlkokul ikinci sınıftan terk ve şu anda bir devlet üniversitesinde çay ve temizlik işlerinde çalışıyor. Mahire Hanım'ın 1944

Çorum doğumlu olan eşi çalışmıyor. Otuz beş yaşında, ilkokul mezun ve evli olan bir oğlu, yirmi altı yaşında ortaokul mezunu ve evli bir kızı ile yirmi üç yaşında lise mezunu, bekar bir kız, üç çocuğu sahibidir. Küçük kızının bir pazarlama şirketinde çalıştığını ve kendileri ile birlikte oturduğunu söylüyor. Mahire Hanım kırk sene önce ailesi ile birlikte İstanbul'a gelip Gültepe'ye yerleşmiş. Kocası ile burada evlenmiş ve otuz beş senedir yani evlendiğinden beri Pınar Mahallesi'nde oturduklarını anlatıyor. Kendi ailesinin gelme nedeni iş olanakları kocası ise gelme nedenini iş ve daha iyi eğitim olanakları olduğunu söylüyor. Mahire Hanım Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan oldukça memnun olduğunu ifade ederken, bunun nedenini buradaki komşuluk ilişkilerinin iyi olması, şehir merkezine yakın olması, herkesin birbirini tanıması, pazarı ve otobüsü olması olarak açıklıyor. İmkanı olsa yine Pınar Mahallesi'nde oturmayı tercih edeceğini söylüyor. Çünkü senelerdir burada oturduğunu ve buraya alıştığını ve başka yerde yaşayamayacağını anlatıyor.

Evin kendilerine ait olduğunu anlatıyor. 1996'dan beri çalıştığını ve bu süre içinde kazandığı paralar ile sadece eşyalarda yenilik yaptığından bahsediyor. İmkanı olsa banyo ve mutfakta yenilik yapacağını söylüyor. Evine bulaşık makinesi, elektrikli ızgara ve mikser almak istiyor. Ayrıca kamera fotoğraf makinesi ve müzik seti gibi elektronik eşyalara ihtiyaç olduğundan bahsediyor. Ayrıca koltuk takımı almak istediğini, ancak yer olmadığından alamadığından bahsediyor.



Şekil 4.31 : Duvar köşesindeki resim



Şekil 4.32 : Mahire Doğan'ın köşesi ve özel eşyaları

Evinin onun için kendisini güvende hissettiği ve ailesi ile birlikte olduğu yer olarak anlamlandırdığını söylüyor. 'Kendi evim rahatladığım yerdir.' olarak tanımlıyor. Evinin güvenli, sağlam, ferah, sağlıklı ve sevimli olarak değerlendiriyor ve çok güzel olmadığını düşünüyor. Boya bakım ya da malzeme seçimlerinde kendisinin etkili olduğunu, ancak mobilya seçimleri ya da dekoratif düzenlemeleri kızının yaptığını anlatıyor. Evinde en sevdiği yerin salonu, hiç sevmediği yerin ise yatak odası olduğunu söylüyor. Kızının odasındaki kanepenin köşesinin kendi yeri olduğunu, oturmak için ya da iş işlemek için hep aynı yeri tercih ettiğinden bahsediyor (Şekil 4.32). Salonu kendi köylerinin resmi, yöresel resimler ve dini sembollerin olduğu resimler bulunuyor. Resimler duvarların köşelerine yerleştirilmiş. Kızının odasında özel resimleri ve çiçeklerden oluşan bir köşe oluşturulmuş (Şekil 4.31). Kendi yatak odasında eşyaların hepsi düzensiz bir şekilde ortada olduğu gözleniyor. Evine gelen kişilerin bütün odalarına girebileceğini söylerken dışarıdan evin görünmesinden rahatsız olmadığını ekliyor.

Planla ilgili düzenlemeler açısından evini yetersiz olduğunu söylemektedir (Çizelge 4.8). Salonun biraz daha aydınlık ve geniş olmasını istiyor. Misafirleri gelince sığmamalarından şikayet ediyor. Zaten kendisinin kızının odasında oturduğunu oranın daha aydınlık olduğunu söylüyor. Apartmana geçebileceğini söylese de, yüksek miktarda eline para geçse yazın kapının önünde oturabilmek için aynı mahalleden ve bahçeli bir ev almak istediğini söylüyor.

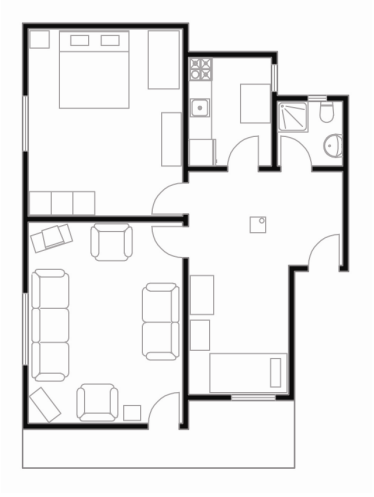
Çizelge 4.8 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	Büyüklük	Şikayetler	Nasıl olmasını isterdiniz
Salon	Küçük	Yeterince güneş almıyor.	-Daha geniş -Aydınlık
Mutfak	Küçük	-Yeterli tezgah yok -Dolap yok	-Daha geniş -Düzgün dolaplar ve tezgah
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	____	____
Banyo/WC	Küçük	Birleşik, aynı yerde	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Okuma yazması çok iyi olmadığından roman falan okuyamadığını ancak heceleyerek gazete okuduğunu söylüyor. Televizyonda tercihini müzik eğlence programları, haberler ve dini programlardan yana kullanıyor. Ailede kararları kendisinin verdiğini söylüyor. Boş zamanlarında komşularına gittiğini, komşuları ile ilişkisinin iyi olduğunu, ancak çalıştığından dolayı haftada bir gün evde bazen de sokakta görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında işten arkadaşları ve akrabaları ile görüştüğünü söylüyor. Arkadaşları aynı mahallede ya da İstanbul'un başka semtlerinde oturduğunu da ekliyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilediğini düşünmüyor.

Memlekette kendi akrabalarının olmadığını kocasının memleketinde kardeşlerinin bulunduğunu onlarında yanlarına gitmediklerini söylüyor. Memleketteki evlerle karşılaştırdığında ise gecekonduyu daha sorunlu buluyor.

- **9. Samyeli Sokak, No. 40: Tutiye Pelit**

a  b 

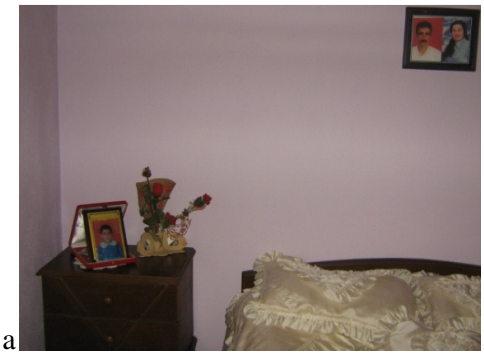
Şekil 4.33 : Tutiye Pelit'in evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Ev 80 m2, ikici kat, bir apartman dairesidir (Şekil 4.33). Evde doğal gaz tesisatı bulunmaktadır. Evin havalandırması oldukça kötü durumdadır ve evde sürekli koku olduğu şikayetleri dile getirilmiştir. Tuvalet ve mutfak penceresi aydınlığa açılmakta ve aydınlıkta hava akımının yeterince olmamasından dolayı da ciddi bir koku problemi oluşmaktadır. Aynı apartmanda oturan diğer ev hanımları da aynı konudan dolayı oldukça şikayetçilerdir. Ev bir oda ve salondan oluşmakta, ancak giriş holü oldukça büyük olduğundan, oğlunun yatağı ve eşyaları buraya konulmuştur. Doğalgaz gelmeden önce sobayı burada kurduklarını söylemiştir. Evdeki diğer odalar ile mutfak ve banyo bu mekana açılmaktadır. Salonda misafir gelince yatılıyor. Onun dışında herkesin kendi odası bulunmaktadır.

Tutiye Pelit 1978 Sivas doğumlu ve bir erkek çocuk annesi, ilkokul mezunu ve şu anda çalışmıyor. Eşi de kendisi ile aynı memleketten ve onun da ilkokul mezunu olduğunu ve şu anda işsiz olan kocasının, önceden dış cephe işinde çalıştığını anlatıyor. Oğlu on bir yaşında ve ilköğretimde okuyor. Şu anda ikinci bebeğine hamile olan Tutiye Hanım bebekten dolayı çalışmayı bırakmış. İşi bırakmadan önce bebek bakıcılığı yaptığını söylüyor. On bir senedir İstanbul'da oturduğunu ve İstanbul'a geldiklerinden beri de Pınar Mahallesi'nde oturduklarını anlatıyor. İstanbul'a gelme nedenlerini iş olanakları ve aile ve akraba yakınlarında olarak açıklıyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan oldukça memnun olduğunu, semtte yaşayanların akrabalarının olması nedeniyle bu mahallede yabancılık çekmediği olarak ifade ediyor. İmkanı olsa bile yine bu mahallede oturacağını söylüyor.

Oturdukları ev kira ve üç yıldır bu evde oturuyorlar. İmkanı olsa girişi bölüp çocuk odası yapmayı düşünüyor. Çalıştığı sırada evdeki koltuk takımlarını yenilemiş. Bulaşık makinesi, tost makinesi, mikser ve fotoğraf makinesi gibi eşya ve aletlere ihtiyaç duyduğunu söylüyor.

Evini kendine ve ailesine ait bir dünya olarak anlamlandırıyor. Evi güzel kullanışlı, güvenli, ferah ve sevimli olarak tanımlıyor. Evinde en beğendiği yer balkonu olduğu için salon, hiç beğenmediği yerin ise tuvalet olduğunu söylüyor. Evdeki bütün boya bakım işleri ile, malzeme seçimlerinde mobilya seçiminde kendisinin karar verdiğini ve dekorasyonunu kendisinin yaptığından bahsediyor. Çocuk odası tam olarak ayrı değilse de sadece oğlu için düzenlenmiş. Bir köşede yatak, bilgisayar ve çalışma masası yerleştirilmiş, ayrıca yapma çiçek gibi dekoratif şeylerde masanın yanına konulmuştur.

a  b 

Şekil 4.34 : Salondaki (b) ve yatak odasındaki (a) kişisel düzenlemeler

Yatak odasında özel fotoğraflar ile kendi özel eşyaları da yer almaktadır. Kendi memleketlerinde ağalık ünvanı kazanan kocasının o gün çekilmiş resmi salonda sehpanın üzerinde ağalık tespihi de balkonda asılı duruyor. Ayrıca oğlunun Fenerbahçeli olmasından dolayı Fenerbahçe saati de odaya asılmıştır. Kapıların üzerine süs olsun diye havlu asılmaktadır. Özellikle olmayan havlu konulmamış kapılara resim çekilmesi üzerine sandıktan havlular çıkartılıp örtülmüştür (Şekil 4.34).

Çizelge 4.9 : Evin değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	İdare ediyor	____	Belki biraz daha geniş olabilir.
Mutfak	Küçük	-Yeterli tezgah yok -Dolap yok -Koku oluyor.	-Daha geniş, burada yemek yemek istiyor. -Düzgün dolaplar ve tezgah
Giriş Holü	Yeterli	____	Ayırarak çocuk odası yapmak istiyor.
Odalar	Yeterli	____	____
Banyo/WC	Küçük	-Birleşik, Alafranga -Koku geliyor	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Kendinize ait özel bir yerininiz var mı sorusuna evin her tarafının kendine ait olduğu cevabını veriyor. Evine gelen bayan misafirlerin evdeki her odaya girebileceğini ancak erkek misafirlerin yatak odasına girmesinden rahatsız olacağını ifade ediyor. Ayrıca evin içinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olacağını ekliyor. Yaşadığı Evini yetersiz olarak değerlendiriyor (Çizelge 4.9). Odaların ve girişin yeterli olduğunu düşünse de mutfak ve banyodaki sorunlardan dolayı böyle bir değerlendirmeyi yapıyor. Mutfağını oldukça yetersiz olarak değerlendiriyor. Yemekleri burada yemek istese de, mutfak küçük olduğundan yiyememekten

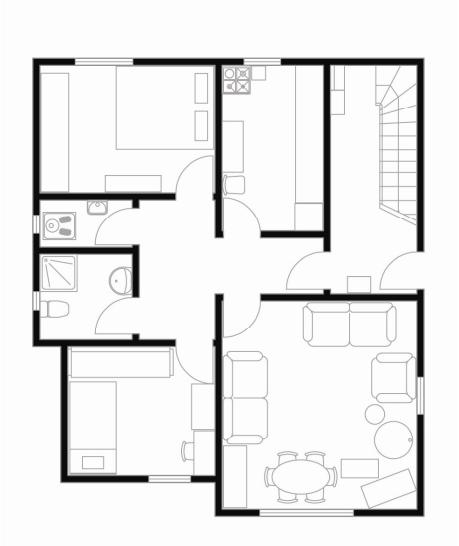
şikayetçi. Mutfaktaki yer sıkıntısından dolayı yemeklerini salonda yiyorlar. Ayrıca çocuk odasını da duvar ile bölerek kapatmak istediğini anlatıyor. Tutiye Hanım eğer eline yüksek miktarda bir para geçse daha iyi bir semtten iki katlı ve bahçesi olan bir ev almak istediğini belirtiyor.

Ailede kararları ortak verdiklerini söylerken bazı konularda kocam bazı konularda kendisinin karar verdiğini anlatıyor. Daha çok dini kitaplar okuduğunu evde internet olduğunu ve kendisinin kullandığından bahsediyor. Televizyonda ise dizi, film, dini programlar ve haberleri izlediğini söylüyor.

Boş zamanlarını el işi yaparak ve komşularına giderek arada sırada da parka giderek değerlendirdiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olan Tutiye Hanım, neredeyse her gün evde ya da kapı önünde komşuları ile görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında oğlunun okul arkadaşlarının aileleri, akraba ve arkadaşları ile de görüştüğünü ekliyor. Çevrede yapılan lüks konutların kiraların artışına neden olduğundan olumsuz etkisi olduğunu düşünüyor.

Memleketinde anne ve babasının olduğunu her yaz mutlaka gittiklerini söylüyor. Orda kendisini iyi hissettiğini havasını ve suyunun güzel olduğunu ancak köy işlerinin ağır olmasından dolayı köyde yaşamak istemediğini anlatıyor. Buradaki evi ile memleketindeki evi değerlendirdiğinde ikisinin aynı derecede olduğunu söylüyor.

- **10. Çamlıbel Caddesi, No. 161: Hatice Yeziz**

a  b 

Şekil 4.35 : Hatice Yeziz'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 75 m2 büyüklüktedir (Şekil 4.35). Evde doğalgaz tesisatı bulunmakta, ancak faturaların yükselmesinden kaloriferler yanmamaktadır. Evin bahçe duvarında çatlaklar olduğunu, yola yıkılmasından korkulduğundan belediyeye durumun bildirildiği söylenmiştir. Evin iki girişi bulunmaktadır. Sokak kapısından merdivenlerle aşağıya inilmekte, burada bazı ev eşyaları ve ayakkabılık bulunmaktadır. kapının birisi eve açılırken, diğer kapı bahçeye açılmaktadır.

Hatice Yeziz 1965 Kars Kağızman doğumlu, liseden ayrılmış ve şu anda çalışmıyor. Eşini iki yıl önce kaybetmiş. Yirmi iki yaşında lise mezunu ve yirmi bir yaşında lise mezunu iki oğlu var. Kocası vefat etmeden önce muhallebicide mutfakta çalıştığını söyleyen Hatice Hanım tekrardan işe dönmek istediğinden bahsediyor. Yirmi iki sene önce evlenince Aydın'dan İstanbul'a geldiklerini ve Pınar Mahallesi'ne yerleştiklerini anlatıyor. Kocasının İstanbul'a gelme nedenini iş olanakları olarak açıklıyor.

Hatice Hanım Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olmadığını söylüyor. Ortamı beğenmediğini çocuklarını daha iyi bir çevrede yetiştirmek istediğinden bahsediyor. Bundan dolayı İstanbul'da bile yaşamak istemiyor Aydına geri dönmek istiyor.

On bir yıldır aynı evde yaşadıklarını evlerinin kendilerine ait olduğunu ve evi satın aldıklarını anlatıyor. Çalıştığı zamanlarda evde pek değişiklik yapamamış ufak tefek ev eşyaları almışlar. Ama şu anda imkanı olsa mutfağı değiştirmek istediğinden bahsediyor. Ayrıca kamera, fotoğraf makinesi ve su ısıtıcı gibi eşyalar da almak istediğinden bahsediyor.

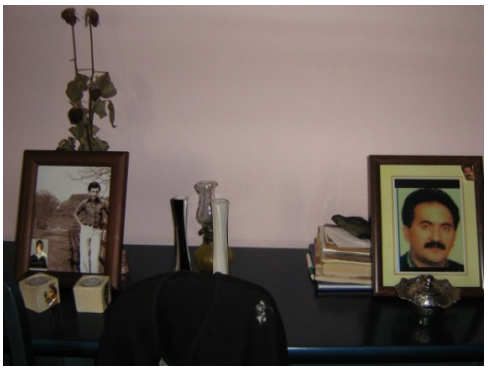
Evin anlamını ailesi ve sevdikleri ile birlikte olduğu yer ve bir şekilde evini sadece başını sokacak bir dam olarak da açıklıyor. Evini çirkin, kullanışsız, tehlikeli, zayıf, sıkıcı ve itici gibi sıfatlar ile tanımlıyor. Evin böyle olumsuz şekilde tanımlaması ve 'Başımı sokacak damdır.' diyerek değerlendirmesinin nedeni kocasını kaybetmiş olmasına bağlanabilir. Evinde en beğendiği yerin salon olduğunu söylüyor. Hiç sevmediği yer ise mutfak. Evde kendine ait köşe olarak salondaki koltuğu gösteriyor. Evine gelen misafirlerin bütün odalara girebileceğini, evinin dışarına da görünmesinden de rahatsız olacağını söylüyor.

Evdeki bütün düzenlemeleri, eşya ve malzeme seçimlerini ve boya bakımına kadar bütün hepsiyle kendisinin ilgilendiğini ve gerekli seçimleri kendinin yaptığını

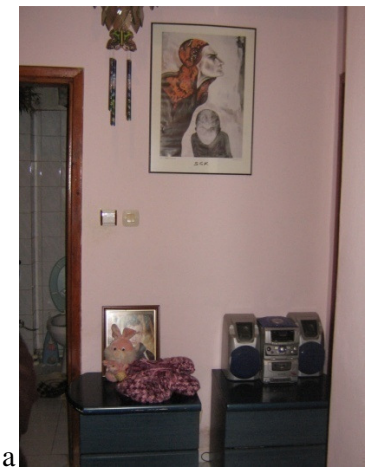
anlatıyor. Evini hiç bir açıdan beğenmediğini söylüyor. Evin giriş holünde Kabe resmi ve küçük bir kitaplıkta bulunmaktadır. Buraya ayakkabılık, buzdolabı, derin dondurucu ve elektrikli ev aletleri de koyulmuştur. Salonda yemek masası, vitrin ve büfe bulunmaktadır (Şekil 4.36).



Şekil 4.36 : Hatice Yeziz'in salonu

a 
b 

Şekil 4.37 : Salonda ve yatak odasındaki aile özel fotoğraflar (a,b)

a 
b 

Şekil 4.38 : Giriş holündeki salondaki resimler (a,b)

Salon ve yatak odası kocasının resimleri ile kocasına verilmiş plaketler ile süslenmiştir. Müzik seti giriş holüne yerleştirilmiştir. Yatak odasında tuvalet aynasının üzerinde özel eşyalar ve kendi ve eşinin resmi bulunmaktadır (Şekil 4.37). Buzdolabının üzerine de aile resimleri yapıştırılmıştır. Ayrıca resimler ve süs eşyaları duvara asılmıştır (Şekil 4.38).

Evini yetersiz olarak değerlendiren Hatice Hanım, özellikle mutfaktan çok rahatsız istediği gibi masa koyamadığını söylüyor (Çizelge 4.10). Çocukların ayrı odası olduğu evde salonda yemek masasında yemek yediklerini anlatıyor. Salonda normal şartlarda yatılmamaktadır, ancak kocasının vefatından sonra yatak odasına giremediğini ve salonda yattığını söylemektedir İmkanı olsa daha iyi bir semtten bahçeli bir evi tercih edeceğini anlatıyor.

Çizelge 4.10 : Evin değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	____	Daha geniş
Mutfak	Küçük	____	Daha geniş
Giriş Holü	Küçük	____	Daha geniş
Odalar	Küçük	____	Daha geniş
Banyo/WC	İdare ediyor	____	Belki biraz daha geniş olabilir ama idare ediyormuş

Boş zamanlarında koşuları ile görüştüğünü, fakat çoğunlukla evinde vakit geçirdiğini söylüyor. Daha önceleri eşi vefat etmeden önce birlikte tiyatro ve sinemaya gittikleri artık gitmediğini anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu, haftada bir evde görüştüklerini söylüyor. Komşuları dışında kenttin farklı semtlerinde arkadaşları olduğunu, onlarla ve çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüklerini belirtiyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini olumsuz yönde etkilediğinden bahsediyor. Evlerin yıkılma korkusunun kendilerini tedirgin ettiğini anlatıyor.

Kars'da anne ve babasının, kardeşlerinin olduğunu, anne ve babasının ise Aydın'da oturduğunu anlatıyor. Her yaz mutlaka annesi ve babasının yanına gittiğini, kendini orada çok iyi hissettiğini hatta oraya taşınmayı düşündüğünden bahsediyor, bunun nedenini havasının suyunun daha güzel olması, meyve sebzenin daha kaliteli olması, İstanbul'da yaşam şartlarının zor olduğunu, Aydın'da ekonomik olarak daha iyi şartlara sahip olacakları olarak açıklıyor. Tek kalma nedeninin çocukları açısından

eğitim olanaklarının olması, yoksa memlekete kıyasla evlerinin daha sorunlu olduğunu anlatıyor.

- **11. Çamlıbel Caddesi, No. 190: Melek Doğan**



b

Şekil 4.39 : Melek Doğan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev toplamda 50m2 dir (Şekil 4.39). Bir oda ve bir salondan oluşmaktadır. Giriş holü oturdukları mekana açılmaktadır. Önceden doğrudan oturma odasına girilirken bundan rahatsız olduğundan giriş sonradan yapılmıştır. Banyo, yatak odası ve mutfak koridora, koridor da oturulan mekana açılmaktadır.

Melek Doğan otuz bir yaşında, İstanbul doğumlu ve İstanbul Üniversitesi İktisat bölümünden ayrılmış. Bir senedir ana sınıfında yardımcı öğretmen olarak çalışıyor. Kocası da İstanbul doğumlu ve ilkokul mezunu, on yaşında bir kızı ve yedi yaşında da bir oğlu var. Çocuklarının ikisi de ilköğretimde okuyorlar. Kocası tekstilde çalışıyor. Doğma büyüme İstanbul'da yaşayan Melek Hanım ailesinin iş olanakları için Sivas'tan gelip İstanbul'a yerleştiklerini anlatıyor. Melek Hanım evlenince Bahçelievler'den gelip Pınar Mahallesi'ne yerleştiğini, ancak bir şekilde de bu semtte yaşamaktan memnun olmadığını ifade ediyor. Kendisi Bakırköy ya da Bahçelievler gibi bir semtte kent imkanlarından daha çok faydalanabileceği bir muhitte oturmak istediğini belirtiyor.

Evlerinin kendilerine ait olduğunu, iki yıl kadar kayınvalidesinin yanında oturduklarını ve kendi evlerini yaptıklarını anlatıyor, dokuz senedir bu evde yaşıyorlar. Çalışmaya başladığından beri yeni aldıkları arabanında taksitlerine yardımcı olduğunu söylüyor. Mutfakta da yenilik yapıldığından bahsediyor. Mutfakta tezgahın yapıldığını, fayans yaptırdıklarını ve mutfağın genişletildiğini anlatıyor. Evin genelinde yalıtım amaçlı strafor yapıldığını ekliyor. İmkanı ve yer

olsa çocuklara ayrı oda yapmak istediğini anlatıyor. Koyacak yer olmamasından dolayı büfe vitrin almak isteyip alamadığını ifade ediyor. Çocukların bilgisayarı olmadığını ancak derslerinden alıkoymasından korktuğu için almak istemediğinden bahsediyor.

Evini sevdikleri ile birlikte olduğu ve huzur duyduğu yer olarak tanımlarken, evde çocuklardan dolayı çok özgürce davranamadığını da ekliyor. Evini kullanışlı, güvenli, sağlam ve ferah olarak değerlendirdiğini, ancak eksiklerinden dolayı pek güzel bulmadığını söylüyor.

a  b 

Şekil 4.40 : Melek Doğan'ın mutfağı (a) ve mutfak rafları (b)

Evindeki bütün düzenlemeleri kendinin yaptığını, malzeme seçiminde boya bakım işlerinde kendisinin etkili olduğunu, mobilyaları ise kocası ile birlikte seçtiklerini söylüyor. Salonda duvara çocukların fotoğrafları asılmıştır. Televizyon sehpası büfe gibi bardaklar ile süslenmiştir. Mutfakta dolaplar yoktur. Tabaklar duvardaki raflara konulmuştur (Şekil 4.40). Yatak odasında tuvalet aynası yoktur. Giriş holüne ayakkabılık koyulmuştur.

En beğendiği yerin yatak odası, hiç beğenmediği yerin ise banyosu olduğunu söylüyor. Yatak odasını sevme nedenini, o odanın diğer yerlere göre daha sıcak olmasından kaynaklanması olarak açıklıyor. Salonda kendine ait bir köşe bulunduğunu ve bu köşenin televizyonun en iyi seyredildiği yer olduğunu söylüyor. Köşesinde herhangi bir kişiselleştirme yapılmazken, evin geneline bakıldığında da evin hanımının kendisine ait kişisel eşyalara rastlanılmamaktadır. Evine gelen misafirlerin bütün odalar girebileceğinden bahsederken, sokaktan evin içerisinin görünmesinden rahatsız olmayacağı belirtiyor.

Evini yetersiz olarak değerlendiriyor (Çizelge 4.11). Melek Hanım en büyük sıkıntısını çocuk odasının olmaması ve tuvaletin banyo olarak kullanılması olarak açıklıyor. Çocukların salonda yatmakta ve ders çalışmaktadırlar. Yemeği salondaki masada yemektedirler. Mutfağa bir tane koltuk yerleştirilmiştir. Tuvaleti alaturka ve banyo için yeterli bir yer bulunmamaktadır. Elinde olsa yani imkanı olsa daha iyi bir semtte apartmana taşınmak istediğini söylüyor. Apartmanın bahçeli olmasının istiyor. Bu evini sevmediğinden dolayı ne yapsa düzeltmeyeceğini ve bu nedenden de fazla bir şeyler yaptırmak istemediğini anlatıyor.

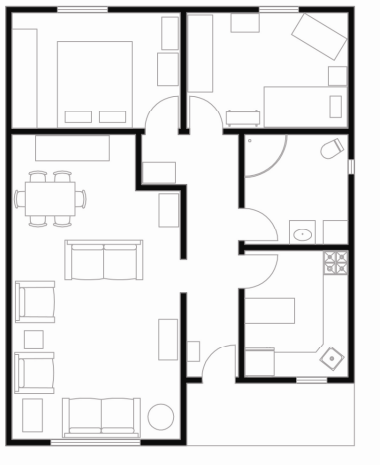
Çizelge 4.11 : Planın değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	____	-Daha geniş -Kartonpiyer yapılmasını istiyor.
Mutfak	Normal	Dolap yok	-Düzgün dolaplar ve tezgah
Giriş Holü	Normal	_____	____
Odalar	Küçük	Çocuk odası yok	Bir oda daha istiyor.
Banyo/WC	Küçük	-Birleşik olmasından rahatsız.	Daha geniş ve ayrı bir banyo tuvalet istiyor.

Boş zamanlarında evde vakit geçirdiğini arada parka ve İstinye Park'a gezmeye gittiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkileri iyi ancak ayda bir ya da iki kez görüşebildiklerini onunda genelde sokakta veya dışarıda olduğunu söylüyor. Komşuları dışında kentte arkadaşları ve çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüğünü ancak çalışmaya başladığından beri pek gidip gelemediğini belirtiyor. Arkadaşlarının bazılarının İstanbul un farklı semtlerinde, bazılarının da aynı semtte olduğunu söylüyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerine bir etkisi olduğu görüşünde değil. Ancak yapım aşaması sırasında çocukların okula gidip gelirken inşaattan dolayı problem olduğundan bahsediyor.

Memlekette amcalarının ve kuzenlerinin, anne tarafından da akrabalarının olduğunu söyleyen Melek Hanım, memlekete nadiren gittiklerini söylüyor. Oranın İstanbul gibi olmadığını, yabancılık çekmese de orada büyümediği için pek gitmeyi aramadığından bahsediyor. Bu kıyaslamayı yaparken de kendi gecekondusunun oradaki evlere kıyasla daha küçük ve sorunlu olduğunu da ekliyor.

- **12. Yosun Sokak, No. 34 : Seyhan Erdoğan**

a  b 

Şekil 4.41 : Seyhan Erdoğan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Konutu 74 m2, iki katlı bir evin giriş katıdır (Şekil 4.41). Evin doğalgaz tesisatı bulunmaktadır. Sokak kapısı koridora açılmaktadır. Ev iki oda bir salon, odalar ve banyo koridora açılmaktadır. Mutfak ve salon evin ön kısmında, yatak odaları ve banyo-tuvalet evin arka kısmında planlanmıştır.

Seyhan Erdoğan yirmi dokuz yaşında, lise mezunu ve İstanbul doğumlu, evli, beş yaşında bir kız çocuğu annesidir. Kendisi bir tasarım firmasında çalışıyor. Kocası da lise mezunu ve oda aynı firmada çalışıyor. Seyhan Hanım doğduğundan beri Pınar Mahallesi'nde yaşadığını, evlendiği zaman önce Çeliktepe'de oturduğunu, burada evi yaptırınca, Pınar Mahallesi'ne geldiklerini anlatıyor. Ailesi Sivas'tan iş olanakları için gelmişler. Seyhan Hanım Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olmadığını ifade ediyor. Eğer imkanı olsa daha merkezi ve deniz kenarında bir semte taşınmak istediğini anlatıyor.

Evin babasına ait olduğunu eskiden bu evde kiracının oturduğunu babasının evinin alt katı olduğunu anlatıyor. Kendisinin evi tekrardan planladığını ve bir senedir de bu evde oturduğunu söylüyor. Çalıştığı paranın hepsini evin inşaatı ve düzenlemesine harcadığını anlatıyor. Evde şu an için almayı düşündüğü veya ihtiyacı olduğu bir eşya olmadığını her şeyinin olduğunu, sadece mikro dalga fırın alabileceğini söylüyor. Ayrıca üstü pergola ile örtülü yer yaptıracağından bahsediyor.

Evinin onun için anlamanı ailesi ile birlikte olduğu yer ve huzur duyduğu yer olarak açıklıyor. ' Ne kadar evimde olsam o kadar iyi.' diye ekliyor. İmkanı olsa başka bir

yere taşınmak yerine araba alacağından bahsediyor. Evini güzel, kullanışlı, güvenli ve sevimli olarak tanımlıyor. Mahallede kendini oldukça güvenli hissettiğinden evi yol üzerinde olmasına rağmen camlara demir taktırmadığından bahsediyor.



Şekil 4.42 : Seyhan Erdoğan'ın salonu



Şekil 4.43 : Seyhan Erdoğan'ın mutfağı

a  b 

Şekil 4.44 : Seyhan Erdoğan'ın kızının oyuncak dolabı ve özel tasarlanmış elbise dolabı

Mobilyaları eşi ile birlikte seçtiklerini bunun dışında boyası ve bakımı ile malzeme seçiminde ve evdeki bütün düzenlemelerde sadece kendisinin karar verdiğini anlatıyor. Seyhan Hanım'ın evinde mutfakta ve bazen de salonda yemek yeniyor (Şekil 4.42). Kızının kendi odası var ve eşyaları özenli bir şekilde Seyhan Hanım tarafından yaptırılmıştır. Çalıştığı yerde çocuk eşyaları tasarlanıyormuş ve oradan gördüğü bir dolap şekline benzer bir şekilde kızının dolabını yaptırmış (Şekil 4.44). Yatak odasına gösterilen özen mutfak içinde geçerlidir. Mutfakta gayet modern bir şekilde yaptırılmıştır (Şekil 4.43). Evin genelinde koridorda, salonda, yatak odalarında ailesine ait resimler bulunmaktadır. Sokak kapısının üzeri süslemiştir.

Evinde en sevdiği yerin mutfak, hiç sevmediği yerin ise yatak odaları olduğunu söylüyor. Salondaki köşedeki koltuğun kendi yeri olduğunu hep burada oturduğunu söylüyor. Evine gelen misafirlerin her odaya girebileceğini söylerken evin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını ifade ediyor. Ancak kendi köşesi olarak gösterdiği köşede kendine ait bir eşya görülmemiştir.

Evinin yeterli olmadığını söylüyor (Çizelge 4.12). Seyhan Hanımın evinin kullanım düzenini beğeniyor ancak kendi yatak odasına girişi sağlayabilmek için salonda bir girinti yapılmış bundan çok rahatsız olduğunu söylüyor. Salonun şeklini bozduğunu düşünüyor. Başka bir yere taşınmak istemediğini bu evi sevdiğini söylüyor.

Çizelge 4.12 : Planın değerlendirilmesi

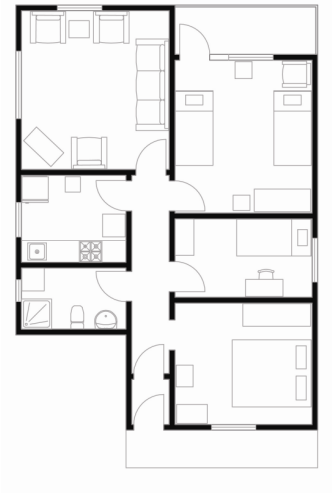
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Normal	Yemek masasının yanında koridordan dolayı olan çıkıntıdan şikayetçi	-Biraz daha geniş -Girintisiz çıkıntısız bir salon
Mutfak	Küçük	____	Daha büyük bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Kendi odasının küçük olduğunu söylüyor.	____	Daha geniş bir oda ve belki bir oda daha olsa daha iyi olacağını düşünüyor.
Banyo/WC	Yeterli	____	____

Boş zamanlarında sinemaya gittiğini ve eşi ile birlikte balık tutmaya gittiklerini anlatıyor. Pınar mahallesinde büyümesine rağmen komşuları ile ilişkisi yok onlarla

görüşmediğinden bahsediyor. İnsanlar ile anlaşamadığını anlatıyor. Zaten çalıştığı için ancak kendi arkadaş çevresi ile görüşebildiğini ifade ediyor. Genelde farklı semtlerdeki arkadaşları ile görüştüğünü anlatıyor.

Memleketinde kendi ailesinin evleri olduğunu ve amaca dayı gibi anne babasının akrabalarının memlekette yaşadıklarını anlatıyor. Kendilerinin de yazları gittiklerini söylüyor. Memlekette kendini çok iyi hissettiğini doğal hayatı ve çeşmeden akan suları çok sevdiğini anlatıyor.

- **13. Kısmet Ağca Sokak, No.28 : Meryem Çevik**

a  b 

Şekil 4.45 : Meryem Çevik'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev üç katlı ve bahçeli bir evdir (Şekil 4.45). Ev en üst kat, ancak kot farkından dolayı sokak kotunda ve buradan girilmektedir. Yaklaşık 80 m2, üç oda bir salondan oluşmaktadır. Giriş holü bir koridora açılmaktadır. Evin odaları, banyo ve mutfak koridora açılmaktadır. Evde herkesin kendi odası, oğlunun ayrı kızların ayrı odası bulunmaktadır.

Meryem Çevik 1968 yılında Trabzon da doğmuştur. İlkokul mezunu olan Meryem Hanım'ın kocası vefat etmiş. İki senedir çalışmadığını daha önceleri evlere temizliğe gittiğini, okullarda temizlik işlerinde ve fabrika gibi birçok işte çalıştığını anlatıyor. Şu anda da evde yaptığı el işlerini satıyor. Yirmi üç ve yirmi iki yaşlarında lise mezunu iki kızı ve on dört yaşında ilköğretim son sınıfta okuyan bir oğlu var. Kızlarının ikisi de çalışıyor. Birisinin bir mağazada diğerinin ise bir şirkette çalıştığını söylüyor. Meryem Hanım yirmi altı senedir Pınar Mahallesi'nde yaşadığını anlatıyor. Evlenince eşi ile birlikte iş olanakları için Sürmemeden

geldiklerini ve Pınar Mahallesine yerleştiklerini anlatıyor. Bu semtte yaşamaktan oldukça memnun olduğunu belirtiyor. Evinin boğaza ve akrabalarına yakın olmasının onu için çok önemli bir etken olduğunu ve imkanı olsa da yine burada yaşamayı tercih edeceğinden bahsediyor.

Ev kendilerine ait kocasının yaptırdığını anlatıyor. Yirmi dört yıldır bu evde oturduklarından bahsediyor. Evin alt katında kocasının ilk evliğinden olan oğullarının oturduğunu söylüyor. İmkanı olsa evde mutfağı, banyo ve tuvaleti yenileyeceğini ve boya badana yaptıracağını söylüyor. Evinde büfe vitrin ve yemek takımının olmadığını ama almak istediğini anlatıyor. Bunların dışında mikser, mutfak robotu ev eşyalarına da ihtiyaç duyduğunu söylüyor.

Evini onun için anlamını kendisine ve ailesine ait bir dünya olarak tanımlarken, aynı zamanda evi bir yatırım aracı olarak da görüyor. Evini güzel, güvenli, sağlam, sessiz, ferah ve sağlıksız sıfatları ile tanımlıyor. Evdeki düzenlemeleri, eşyaları ve malzeme seçimlerini eşi ile beraber yaptıklarını, evdeki dekoratif düzenlemeleri ise kendisinin yaptığını anlatıyor. Salonda tekli koltuk ve iki tane kanepeden oluşan bir takım bulunuyor. Giriş kapısının karşısındaki duvara dini bir resim asılmış (Şekil 4.46). Kızlarının fotoğraflarını kendi yatak odasına yerleştirmiştir. Kızların odasında kızının patronun verdiği İkea'nın tekli koltuğu bulunmaktadır (Şekil 4.47). Ayrıca özel eşyaları komidinin üzerinde yer almaktadır. Koridorda dini resimlere rastlanılmaktadır.



Şekil 4.46 : Meryem Çevik'in evini koridoru ve kapının üzerindeki dini resim



Şekil 4.47 : Meryem Çevik'in kızlarının odası

Evinde en çok oturma odasını sevdiğin, içerinin görünmesinden dolayı da giriş koridorunu hiç sevmediğinden bahsediyor. Evinin dışarından görünmesinden rahatsız olacağını söylerken gelen kadın misafirlerin bütün odalara girebileceğinden söylüyor. Salondaki koltuğun kendi yeri olduğunu ve hep oraya oturduğunu söylüyor. El işlerini burada yaptığını ve işlerinin burada durduğunu anlatıyor.

Çizelge 4.13 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	____	-Daha büyük bir salon
Mutfak	Küçük	____	Daha büyük bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Küçük	Açılınca yola akmasından rahatsız.	Daha geniş ve açılışı farklı yöne olan ir giriş.
Odalar	Memnun	____	____
Banyo/WC	Küçük	Akıyor	Daha geniş ve akmayan bir banyo tuvalet.

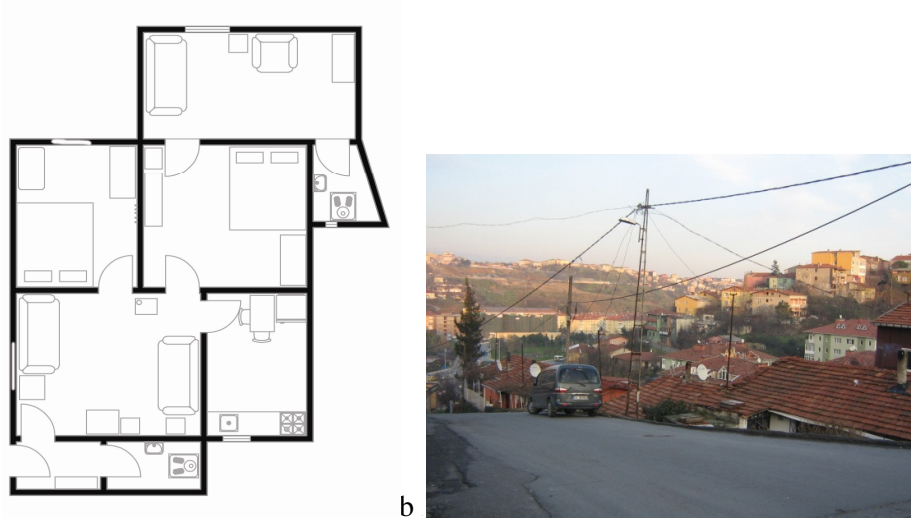
Genel olarak evini yetersiz olarak tanımlıyor (Çizelge 4.13). Meryem Hanım mutfağın büyük olmasını yemeğin burada yenilmesini istediğini anlatıyor. Yemek mutfak küçük olduğundan dolayı salonda yeniliyor. Çocuklarının genel olarak odalarında oturduklarından bahsediyor. Ayrıca banyodaki akma probleminden ve banyonun küçük olmasından da şikayetçi olduğunu anlatıyor. İmkanı olsa yine oturduğu semtten bir ev alacağını, apartman ya da bahçeli bir ev olabileceğini söylüyor.

Boş zamanlarında televizyon izlediğini torunlarını parka götürdüğünü ve kuran kursuna gittiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu, bu yüzden

mahalleden ayrılmayı hiç düşünmediğinden bahsediyor. Haftada bir kez evde ve parkta görüştüklerini ifade ediyor. Komşuları dışında aynı mahallede çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ve akrabaları ile görüştüğünden bahsediyor. çevrede yapılan lüks konutların kendilerini olumsuz etkilediğini evlerin yıkılacağından korktuklarını söylüyor.

Anne babasının ve onların akrabalarının kuzenlerinin memlekette oturduklarını, memlekete iki senede bir gittiklerini ve kendinin çok iyi hissettiğini söylüyor. Şimdiki evlerinin oradaki evlere kıyasla daha küçük ve sorunlu olduğunu anlatıyor.

- **14. Çamlıbel Caddesi, No. 196: Seher Tercan**



a b

Şekil 4.48 : Seher Tercan'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 100 m2, tek katlı bahçeli bir gecekondudur (Şekil 4.48). Evde doğalgaz tesisatı bulunmamakta, ısıtma için soba kullanılmaktadır. Ev şu anda üç oda ve bir salondur. Evin girişinde tuvalet ve ayakkabılık yer almaktadır. Tuvalet aynı zamanda banyo olarak kullanılmaktadır. Giriş holünün kapısı oturma mekanına açılmaktadır. Evdeki diğer oda ve mutfak oturma odasına ulaşılmaktadır. Kendi yatak odasından sonradan eklenen odaya geçilmektedir. Yatak odası ışığı bu odadan almaktadır. Ek odadan ayrı bir banyo ve tuvalete ulaşılmaktadır.

Seher Tercan 1984 Kastamonu doğumludur. Kocasının ailesi ile birlikte oturan Seher Hanım, iki yaşında bir erkek çocuk annesidir. Kocası ve kendisi ilkokul mezunu olan Seher Hanım on iki yaşından beri çalıştığını, ancak çocuğun olmasıyla işten ayrıldığını söylüyor. İlaç fabrikasında işçi olarak çalıştığını söylüyor. Kocasının

Gültepe'de pencere doğrama işinde çalıştığını anlatıyor. Eşinin ailesi Sivaslı. Kendisi 15 yıldır İstanbul'da yaşadığını, ailesinin Kastamonu'dan iş olanakları için İstanbul'a geldiğini anlatıyor. Evlenmeden önce Sanayi Mahallesi'nde oturan Seher Hanım evlenince Pınar Mahallesi'ne geldiğini ve dört senedir burada yaşadığını anlatıyor. Komşuluk ilişkilerinin iyi olması ve sakin bir yer olmasının hoşuna gitmesine rağmen, Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olmadığını söylüyor. İmkanı olsa Sanayi Mahallesi'nde oturmak istediğini oranın imkanlarının daha iyi olduğunu söylüyor. Her şeyin yakın olduğunu, alışveriş imkanlarının daha rahat olduğunu anlatıyor. Ayrıca orada evlerinde tapulu olduğu bununda önemli olduğunu ifade ediyor.

Evleri kayınpederinin ve onlar yapmışlar. Kendisi evlendiğinden beri bu evde oturduğunu, imkanları olsa kat çıkacaklarını anlatıyor. Kendi odası ve çocuk odası, banyosu ayrı, ama ortak oturma odasını kullanıyorlar. Çalıştığı zamanlarda kazandığı para ile ancak geçindiklerini, eve bir şey yapmadığını anlatıyor.

Evinin anlamını sadece başını sokacak bir dam olarak açıklıyor. Evini güzellik açısından orta halli olarak değerlendirirken, evini kullanılışlı, güvenli, sağlam, sessiz, sıkıcı ve sağlıksız sıfatları ile tanımlıyor.

a  b 

Şekil 4.49 : Seher Tercan'ın kendi yatak odasındaki duvarda asılı olan aile fotoğrafları (a,b)

Evdeki boya bakım işleri ve malzeme seçimlerinde, dekoratif düzenlemelerde de kendi karar verdiğini söylüyor. Eşyaların kendi tarafından seçilmediği kocasının öncede nişanlandığını ve eşyaların o zaman alındığını anlatıyor. Kendi kullandığı odalarda istediği düzenlemeleri elinden geldiğince yaptığını, ancak ortak kullanılan oturma odasının düzeninde etkisi bulunmadığını söylüyor. Oturma odasına resimler kapının üzerine asılmış. İki tane kanepe ve televizyon burada yer alıyor. Mutfak

dolapları yeterli değildir, tabaklar duvara monte edilen rafa dizilmiş. Kayınvalidesinin yatak odasında duvara askılık yapılmış ve kıyafetler buraya asılmış. Yazları bahçeye perde çektiklerini ve burada yemek yedikleri anlatıyor. Salona yer sıkıntısından dolayı çamaşır makinesi kurulmuş. Kendi yatak odasında ve arka odada kocasına kendisine ve çocuğuna ait fotoğraflar bulunuyor (Şekil 4.49). Kendi odalarını biblolar ve çiçekler ile düzenlemiş.

Evinde en sevdiği yerin mutfak olduğunu, hiç sevmediği yerin ise kendi odaları olduğunu söylüyor. Oturma odasındaki ikili koltuğun kendi yeri olduğunu, eşiyle ikisinin burada yan yana oturduklarını söylüyor. Kendi köşesi olarak gösterdiği yerde özel eşyalar veya bir düzenleme bulunmamaktadır. Evin her yerine rahatça girilebileceğini ama evin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını ekliyor. Ayrıca kendi odası için seçtiği renklerin daha sonra kayınvalidesi tarafından da uygulandığını bu yüzden kendi oda rengini değiştirmek istediğini anlatıyor. Evi eşyaların gösterdiğini kapı ve pencerelerin çok kötü olduğunu bütün bunlar birleşince de ne kadar temizlesen de bir şeye yaramadığını ifade ediyor.

Çizelge 4.14 : Planın değerlendirmesi

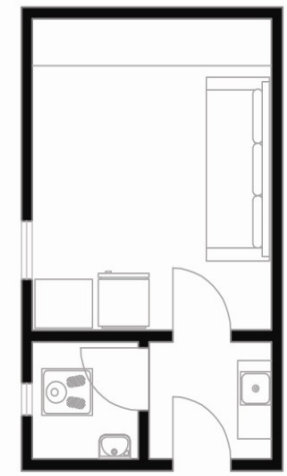
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	-Pencere yetersiz -Rutubet oluyor.	Aydınlık ve geniş bir salon istiyor.
Mutfak	Yeterli	-Pencere yetersiz -Rutubet oluyor. -Tezgah ve dolaplar düzgün değil.	Daha aydınlık bir mutfak
Giriş Holü	Küçük	Açılınca yola akmasından rahatsız.	Daha geniş ve açılışı farklı yöne olan ir giriş.
Odalar	Küçük	Çocuk odasının su aldığını ve rutubet olduğunu anlatıyor.	Daha geniş ve ferah bir oda
Banyo/WC	İdare ediyor	Rutubet var	Rutubetsiz bir banyo

İmkanlarının olmamasından, dışarından sınavlara girmek istediğini, ancak yapamadığını anlatıyor. Bilgisayar kurslarına gitmek istediğini ancak parasının olmamasından yakınıyor. Evde kararları kaynanansının verdiğini, kendisinin etkili olamadığından bahsediyor.

Evlenmeden önce boş zamanlarında çay bahçesine, tiyatroya ve sinemaya gittiğini, ancak evlendikten sonra paraları olmadığını, eşinin de götürmediğinden şikayet ediyor. Böyle yerlere pikniğe ya da denize gitmek istediğini ama imkanları olmadığını söylüyor. Boş zamanlarında komşuları ile görüştüğünü söylüyor. Komşuları ile evde, yazın ise sokakta veya kapı önünde oturduklarını söylüyor. Komşuları dışında kente akrabaları ile görüştüğünü, onların da yakın semtlerde oturduklarını anlatıyor. Çevrelerine yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediğini söylüyor.

Memlekete babaannesinin yaşadığını, ancak sekiz, dokuz senedir istemesine rağmen gidemediklerini anlatıyor. Memleketi ile yaşadığı evi kıyasladığında gecekondunun daha küçük ve sorunlu olduğunu söylüyor, ama iş imkanları açısından değerlendirdiğinde orada böyle bir şansının olmadığından bahsediyor.

- **15. Çamlıbel Caddesi, No. 196: Nezihe Tercan**

a  b 

Şekil 4.50 : Nezihe Tercan'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Ev yaklaşık 30m2 büyüklükte (Şekil 4.50). Evi ayırdığının dolayı tek odada yaşıyor. Nezihe Hanımın mutfağı sadece bir musluktan ibaret ve tezgah bulunmamaktadır. Tek oda içerisinde oturmakta yatmakta ve yemek yemektedirler.

Nezihe Tercan 1968 Sivas doğumlu bir erkek çocuk annesi. İlkokul mezunu ve çalışmıyor. Eşi de ilkokul mezunu ve güvenlik görevlisi olarak çalışıyor. Nezihe Hanım yirmi dört yıldır İstanbul'da yaşadığını, ilk eşi ile evlendiğinde Sivas'tan geldiklerini ve Sanayi Mahallesi'nde oturduklarını anlatıyor. Şimdi eşi ile evlenince Pınar Mahallesi'ne geldiğini ve on iki yıldır da bu mahallede yaşadığını söylüyor. Bu

mahallede yaşamaktan hoşlanmadığını anlatıyor. Bunun nedenini kayınvalidesi ile aynı yerde oturması olarak ifade ediyor. Eğer imkanı olsa Ümraniye'de oturmak istediğini orada akrabaların olduğunu söylüyor.

Oturduğu ev kayınvalidesine ait ve onlar yapmışlar. Bu evde on iki sendedir oturduğunu anlatıyor. İlk zamanlarda kayınvalidesi ile oturduğunu, ancak anlaşamadıkları için evi ayırdığını anlatıyor. Bu nedenden ev tek odadan oluşuyor. Elinden gelse bütün evi baştan yapacağını söylüyor. Evinde yer olmadığından eşyası da yok.

a  b 

Şekil 4.51 : Nezihe Tercan'ın mutfağı(a,b)

a  b 

Şekil 4.52 : Duvardaki aile fotoğrafı ve yaptığı düzenlemeler

Evin onun için anlamı ailesi yani sevdikleri ile birlikte olduğu yer. Onun için evi çirkin, kullanışsız, tehlikeli, zayıf, sıkıcı, itici bir yer. Evinde hiçbir yeri beğenmiyor ve her yerinden şikayetçi olduğunu ifade ediyor. Evinde kendine ait bir yer yok. Evindeki hiç bir şeyle kendinin ilgilenmediğini çünkü yapacak bir şey olmadığını

anlatıyor. Yinede bu küçücük odada bile resimlerle çiçeklerle bir şekilde düzenlemeler yapma çalışmıştır (Şekil 4.52).

Evinin çok yetersiz olduğunu anlatıyor (Çizelge 4.15). Evi genişletmek istediğini ama yapamadığını kayınvalidesinin evinin penceresinin kapanacağından onların izin vermediğini anlatıyor. Tek istediğinin başka yerde bahçeli küçük ama huzurlu ve düzgün bir ev sahibi olmak istediğini gecekondu olmasının fark etmeyeceğini söylüyor. Kayınvalidesi ile huzursuz yaşayacağına böle tek odada oturmayı tercih ettiğini anlatıyor. Ailede kararları ortak aldıklarını ev ayrı olduğundan kayınvalidesinin etkisi olmadığından bahsediyor.

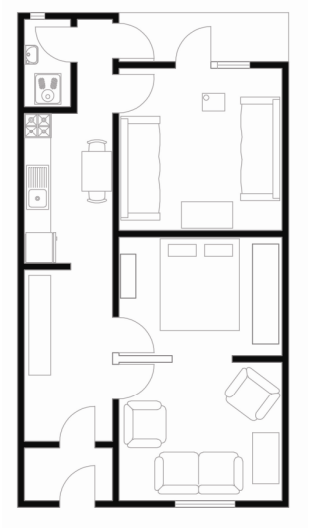
Çizelge 4.15 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	-Pencere yetersiz -Rutubet oluyor.	Çok daha geniş ve aydınlık bir oda
Mutfak	Küçük	Tezgah ve dolap yok Mutfağın aynı zamanda evin girişin de olması.	Aydınlık Daha geniş Dolapları ve tezahı olmamasını istiyor.
Giriş Holü	Ayrıca yok	___	Daha geniş bir giriş
Odalar	Ayrı oda yok	___	Kendileri ve oğlu için ayrı yatak odası istiyor.
Banyo/WC	Küçük	Ayrı banyo yok	Daha geniş tuvalet ve banyonun ayrı olması

Boş vakitlerini evde geçirdiğini ya da el işi yaptığını anlatıyor. Komşuları ile haftada iki gün mutlaka görüştüklerini, genelde evi uygun olmadığı için sokakta görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında aynı mahalledeki ve Ümraniye'deki akrabaları ile görüştüğünü anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediği görüşündedir.

Memlekette anne ve babasının oturduğunu ve her yaz ziyarete gittiklerini anlatıyor. Oraya gittiğinde kendini iyi hissettiğini ancak en fazla bir kalabileceğini daha fazla kalınca sıkılacağını anlatıyor. Memleketteki ev ile kendi evini kıyasladığında gecekondunun daha küçük ve sorunlu olduğunu söylüyor.

- **16. Çamlıbel Caddesi, No. 167: Nermin Çakır**

a  b 

Şekil 4.53 : Nermin Çakır'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Ev 80 m2, tek katlı bahçeli bir gecekondu (Şekil 4.53). Doğalgaz tesisatı bulunmayan konutta soba kullanılıyor. Ev iki oda ve bir salondan oluşmaktadır. Evin giriş holü bir koridora açılmaktadır. Mutfaktan oturma odasına geçilmektedir. Salonları yatak odası ile beraberdir. Yatak odasının ışık alacak cephesi olmadığından salona açılmaktadır.

Nermin Çakır kırk iki yaşında ilkokul mezunu ve Samsun doğumludur. Eşi de kendisi gibi Samsun doğumlu olan Nermin Hanım'ın yirmi yaşında bir kızı ve on dokuz yaşında bir oğlu var. Kızı ilkokul, oğlu ortaokul mezunu ve ikisinin de çalışmadığını söylüyor. Nermin Hanım, kocası ve kızı tekstilde işçi olarak çalışırken oğlunun garsonluk yaptığı anlatmaktadır. Yirmi üç senedir İstanbul'da yaşadıklarını ve İstanbul'a geliş nedenlerinin iş olanakları olduğunu söylüyor. On bir senedir Pınar Mahallesi'nde oturduklarını daha önce de Sanayi Mahallesi'nde oturduklarını anlatıyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu havadar olmasından dolayı burayı sevdiğini anlatıyor. İmkanı olsa yine bu mahalleyi tercih edeceğini söylüyor.

Konut kendilerine ait ve kendileri yapmışlar. Çalışmaya başladığından beri evin yapımında yardım ettiğini ve koltukları kendinin aldığını söylüyor. Evin çatısında ve banyoda yenilik yapmak istediğini anlatıyor. Evini yaşam kaynağı olarak açıklıyor. Evinin ailesi ile birlikte olduğu ve onlara ait bir dünya olarak anlamlandırıyor. Evini güzel, güvenli, sevimli, kullanışlı, sağlıklı, zayıf ve sıkıcı sıfatları ile tanımlıyor.

Evindeki bütün düzenlemeleri kendisinin yaptığını ve malzeme seçiminden eşya ve boya badanasına kadar kendisinin karar verdiğini anlatıyor. Yatak odasının ön tarafına bir oturma gurubu koyulmuş, burası salon olarak kullanılmaktadır. Burada da televizyon bulunmaktadır. Ancak günlük oturdukları yer çocuklarının yattıkları yerdir. Oturma odasındaki televizyon altı camlı raflı dolap oğlunun küçük araba koleksiyonu ile süslenmiştir. Kocasının anne ve babasının fotoğrafları duvara asılmış, ancak resimler tavan ile duvarın birleştiği noktaya asılmış olması dikkat çekici bir görüntüdür.

Evinde en çok sevdiği yerin oturma odası olduğunu hiç sevmediği yerin ise yatak odası olduğunu çünkü buranın ışık almadığını söylüyor. Evde kendine televizyonun karşısındaki koltuğun kendi yeri olduğunu söylüyor. Evine gelenlerin her yere girebileceklerini ve evinin dışarıdan görünmesinde rahatsız olmayacağını anlatıyor. Her ne kadar odalar açık olsa da fotoğraf çekilmesinden rahatsız olmuştur. Bunun nedeni evlerinin yıkılmasından korkmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 4.16 : Planın değerlendirilmesi

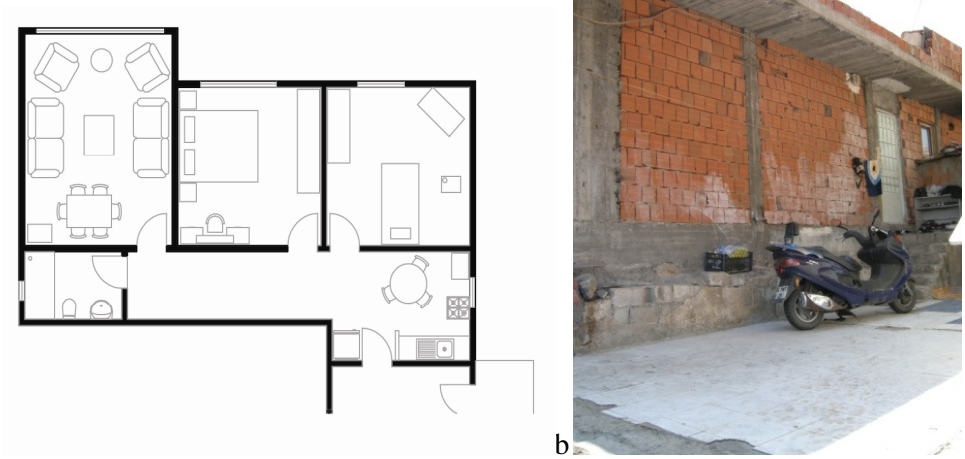
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	Işık almıyor.	Aydınlık ve geniş bir salon istiyor.
Mutfak	Yeterli	____	Daha aydınlık bir mutfak
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	Kendi yatak odası bitişik odadan ışık alıyor.	Ferah ve ışık alan bir oda
Banyo/WC	İdare ediyor	Rutubet var	Rutubetsiz bir banyo

Evinin eksiklerinin olmasına rağmen yeterli olduğunu ifade ediyor (Çizelge 4.16). Evdeki tek şikayetinin yatak odasının ışık almaması olduğunu anlatıyor. Evlerinde oturma odasında kızı ve oğlu yatıyor aynı zamanda yemeği de aynı yerde yiyorlar. Başka bir imkanları olsa yine burada oturacaklarını ve imkanı olsa evine kat çıkmak istediğini açıklıyor.

Boş vakitlerinde evde televizyon izlediğini ve komşuları ile görüştüğünü anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğu ve haftada bir gün evde görüştüklerini söylüyor. komşuları dışında aynı mahallede oturan akrabaları ile görüştüklerini anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların bir etkisi olmadığı görüşünde.

Memlekette kardeşlerinin olduğunu ve her sene memlekete gittiklerinden bahsediyor. oraya gittiğinde kendisin çok huzurlu hissettiğini ve gecekondunun daha küçük ve sorunlu olduğunu anlatıyor.

- **17. Çamlıbel Caddesi, No. 165: Dilek Öztürk**



a b

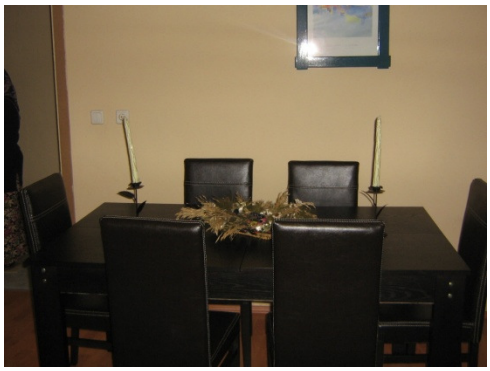
Şekil 4.54 : Dilek Öztürk'ün evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Evi 125m2, tek katlı bahçesiz bir gecekondudur (Şekil 4.54). Ev iki oda ve bir salondur. Soba önceden mutfakta iken, şimdi çocukların odasında kurulu duruyor. Evin üst katında kocasının hobisi olduğu için güvercin besliyorlar. Ev eskiden kayınvalidesinin evi ile berabermiş. Ev önceleri merkezi plan sistemli odaların orta hole açıldığı bir planda iken, evin ikiye bölünmesiyle iki evde orta hole dönüştürülmüş (çocukları evlenince evi ikiye bölmüşler). İlk girişleri ortak daha sonra kapıları ayrılıyor. Mutfakta yemek yiyorlar.

Dilek Öztürk 1970 İstanbul doğumludur. Aslen Ankaralı, ailesinin İstanbul'a akrabaların yanında olabilmek için geldiklerini söylüyor. İlkokul mezunu olan Dilek Hanım tekstil işinde çalıştığını, ancak çocukları doğunca işten ayrıldığını şimdi yeniden başladığını anlatıyor. Kocası da aynı işte çalışıyormuş ve iş yerinde tanışmışlar. Kocası da ilkokul mezunu ve ailesi aslen Karslı ve eli beş yıldır İstanbul'da yaşıyorlar. Kocası İstanbul doğumlu olan Dilek Hanım'ın ilköğretimde okuyan on üç ve dokuz yaşlarında iki oğlu var. Evlendiğinden bu yana yani on dört senedir Pınar Mahallesi'nde yaşadığını söylüyor, komşuluk ilişkilerinden dolayı bu mahalleyi sevdiğini yoksa bir özelliğinin olmadığını ifade ediyor. İmkanı olsa büyüdüğü yer olan Sarıyer de oturmak istediğini anlatıyor.

Evleri kayınpederinin evi ve onların yaptırdığını anlatıyor. Çalıştığı zamanlarda eşyaları almışlar. Eve doğal gaz çektirmek istediğini banyo tuvaleti, kapı, pencereyi, mutfağı düzenlemek ve odaları da parke döşetmek istediğinden bahsediyor.

Onun için evin anlamının özgürce yaşadığı ve kendini güvende hissettiği yer olduğunu söylüyor. Evini 'Sığınağım.' olarak tanımlıyor. Evini güzel, kullanışlı, güvenli, sağlam, ferah ve sevimli sıfatları ile tanımlıyor. Ancak doğal gaz olmamasından ve kışları soba kullanmalarından dolayı evin soğuk olduğunu ve çocuklar açısından sağlıksız olduğunu anlatıyor.

a  b 

Şekil 4.55 : Dilek Öztürk'ün salonu (a,b)

a  b 

Şekil 4.56 : Dilek Öztürk'ün mutfağı (a) ve mutfaktaki biblolar (b)

Konuttaki bütün dekoratif düzenlemeleri kendisinin yaptığını ve malzeme seçiminde, mobilya seçiminde kendisinin karar verdiğini boya ve bakım işleri ile eşinin ilgilendiğini söylüyor. Salon ve koridor aile fotoğrafları ile süslenmiştir. Solanda deri koltuk takımı tercih edilmiştir (Şekil 4.55). Modern bir tarzda döşenen salonun

duvarları tablolar ile süslenmiştir (Şekil 4.55). Mutfakta biblolar ve resimler ile dekore edilmiştir.

Evde en çok kendi yatak odasını beğeniyor hiç beğenmediği yerin ise mutfak olduğunu söylüyor. Mutfağın şeklini beğenmediğini anlatıyor (Şekil 4.56). Evinde kendine ait özel bir alan bulunmadığını söylüyor. Evindeki her yere girilebileceğini söylerken, evinin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını ekliyor.

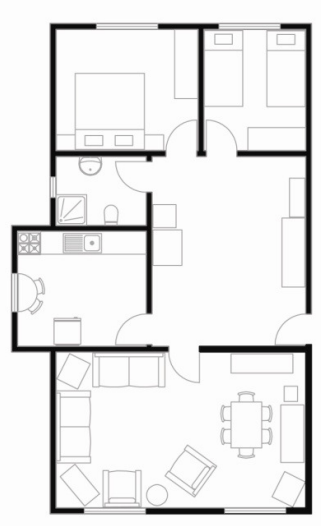
Evini genel olarak yeterli bulduğunu ifade ediyor (Çizelge 4.17). Isınma problemi dışında evinin büyüklüğünün yeterli olduğunu ancak bir tuvalete daha ihtiyaç olduğunu anlatıyor. Çünkü sabahları zorluk olduğunu çocukların geç kaldıklarını anlatıyor. İmkanı olsa dahi yine aynı yerde oturmak istediğini ancak yüksek miktarda bir para ile daha iyi bir semtten bahçeli bir alacağını anlatıyor.

Çizelge 4.17 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	Camların yeterli olmadığından şikayetçi	Boydan boya cam olsun istiyor.
Mutfak	Küçük	Tezgah dar	Daha geniş büyüklükte ve daha geniş tezgahı olan bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	Odalarda rutubetten şikayetçi	Temiz rutubetsiz odalar istiyor.
Banyo/WC	Küçük	Bir arada	Daha büyük ve ayrı olmasını istiyor.

Evdeki kararları kendisinin verdiğini anlatıyor. Boş zamanlarında evde ve çocukları ile vakit geçirdiğini anlatıyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olmasına rağmen onlarla nadiren görüşebildiğini söylüyor. Genelde yolda karşılaştıklarını ve ayaküstü sohbet ettiklerini anlatıyor. Kente akrabaları ve arada sırada da çocukların okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüklerini anlatıyor. Yapılan lüks konutların mahalleyi olumsuz etkisinin olduğu görüşünde. Evlerinin görüntüsünün bozulduğundan dolayı lüks konutlarda oturanların bu evlerin yıkılmasını istedikleri ve üzerlerinde bir baskı oluşturmaya çalıştıklarının anlatıyor. O evlerden dolayı mahalle trafiğinin de arttığını söylüyor. Memlekette dayısının olduğunu ancak gidip gelmediklerini söylüyor. Bu yüzden bir kıyaslama yapamayacağını ifade ediyor.

- **18. Samyeli Sokak, No. 28: Suna Akdeniz**

a  b 

Şekil 4.57 : Suna Akdeniz'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 85 m2 iki oda bir salon olan, iki katlı bir evdir (Şekil 4.57). Doğalgaz tesisatı bulunmaktadır. Dış kapı hole açılıyor ve evdeki bütün odalarda buradan geçiliyor.

Suna Akdeniz 1966 Tunceli doğumlu ve ilkokul mezunu. Eşi Erzincan doğumlu, lise terk ve serbest muhasebecilik yapıyor. Yirmi iki yaşında lise mezunu ve on yedi yaşında lisede okuyan iki oğlu var. Suna Hanım şu anda çalışmıyor, ancak yaklaşık on beş sene tekstil işinde çalıştığını söylüyor. yirmi beş yıldır İstanbul'da yaşayan Suna Hanımın ailesi terör nedeniyle köylerinin boşaltılmasıyla Bursa'ya gelmişler. Eşi ile evlenince de İstanbul'a geldiğini anlatıyor. İstanbul'a geldiğinden beri (yirmi beş senedir) Pınar Mahallesi'nde yaşadığını anlatıyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu söyleyen Suna Hanım ulaşım olanakları, komşuluk ilişkilerinden dolayı semti sevdiğini anlatıyor. İmkanı olsa sakin olduğundan yine burada yaşamak istediğini ifade ediyor. Pınar Mahallesi'ni sakin ve güvenli bir yer olarak tanımlıyor.

Ev kendilerine ait, kayınpederi yapmış. İmkanları olsa mutfakta tuvalet ve banyoda yenilik yapmayı düşünüyor. Çocukları açısından bilgisayar almak istediğini, kendisinin de mikrodalga fırın, dikiş makinesi ve fotoğraf makinesine ihtiyaç duyduklarını anlatıyor.

Evinin onun için anlamı sevdikleri ile birlikte olduğu ve kendini güvende hissettiği yer olduğunu söylüyor. Ayrıca evinin bir yatırım aracı olarak da gördüğünü ifade ediyor. Evini sevimli, sağlam, sessiz, tehlikeli ve kullanışsız sıfatları ile ifade ediyor.



Şekil 4.58 : Mutfak kapısının üzerindeki dini sembol

Evin boyası, bakımıyla ve malzeme seçimlerinde kocası ile birlikte karar verdiklerini, mobilya seçimlerini ve evdeki dekoratif düzenlemeleri kendisinin yaptığını anlatıyor. Holde dini semboller ve resimler bulunmaktadır. Dini semboller mutfak kapısının üzerine asılmıştır (Şekil 4.58).

a  b 

Şekil 4.59 : Suna Akdeniz'in salonu ve büfesi üzerindeki çocuklarının fotoğrafları

Ayrıca odalarda alan yetersizliğinden dolayı kitaplık giriş holüne konulmuştur. Salonda yemek takımı, büfe ve vitrin bulunmaktadır. Ayrıca aile fotoğrafları, tablolar ve biblolar ile dekore edilmiştir. Salon takımı tekli ve ikili koltuklardan oluşan bir koltuk takımıdır (Şekil 4.59).

Evinin çok güzel olmadığını söylese de evinin her yerini beğendiğini, sevmediği yerin olmadığını anlatıyor. Evinde kendine ait özel bir yerin olmadığını anlatıyor. Evin geneline bakıldığında Suna hanım'a ait resimlerin olmadığı görülüyor. Evinin her yerine gelen misafirlerin girebileceğini söylerken, evinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olmayacağını ifade ediyor.

Çizelge 4.18 : Planın değerlendirilmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	Balkonsuz olması	Daha geniş ve balkonu olan bir salon istiyor.
Mutfak	Küçük	Düzensiz Dolaplar eksik	Daha geniş planlı ve yeterli dolapları olan bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Küçük	____	Daha geniş bir oda
Banyo/WC	Küçük	____	Daha büyük olmasını istiyor.

Suna Hanım evinin yetersiz olduğunu söylerken, odaları genişletmek istediğinden bahsediyor (Çizelge 4.18). Yemeklerini salonda yediklerini anlatıyor. Mutfakta da yemek yeniliyormuş, ancak küçük olduğu için tek kişi ya da iki kişi yediği zaman orada yediklerini ifade ediyor (Şekil 4.60). Evde herkesin kendi odası bulunmakta ve salonda yatılmamaktadır. Burayı sevdiğini imkanı olsa kat ekleyeceğini söylüyor.



Şekil 4.60 : Suna Akdeniz'in mutfağı

Boş zamanlarında evde vakit geçirdiğini, İstinye Park'a, çay bahçesine ve parka gittiğini belirtiyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu, her gün evde ya da

bahçede görüştüğünü anlatıyor. Komşuları dışında akrabaları, arkadaşları ve çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüklerini söylüyor. Görüştüğü insanların aynı mahallede oturduklarını anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini olumsuz etkilediğini, yıkım tehdidi altında olduklarını ifade ediyor. Giriş holüne de, soksak kapısının karşınına resimler asılmıştır.

Kendi memleketinde kimsenin kalmadığını, kocasının memleketine gittiklerini anlatıyor. Eşinin kardeşinin, amca ve halalarının ve kuzenlerinin memlekette olduklarını ve kendilerinin sende bir defa ziyarete gittiklerini anlatıyor. Kendi memleketi ya da kocasının memleketi ile kıyaslandığında buradaki evlerinin daha konforlu ve iyi olduğunu ifade ediyor.

- **19. Yosun Sokak, No. 12: Şehriban Tiribanoğlu**

a  b 

Şekil 4.61 : Şehriban Tiribanoğlu'nun evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Evleri 120 m2 ve iki katlı bir ev (Şekil 4.61). İkinci katta, fakat kottan dolayı sokak ile aynı hizada bulunmaktadır. Ev iki oda ve bir salondur. Giriş holü tekrar bir orta hole açılmaktadır. Odalara, mutfak ve banyoya buradan ulaşılmaktadır.

Şehriban Tiribanoğlu otuz dört yaşında Gaziantep doğumlu ve ilkokul mezunu bir ev hanımıdır. Kocası Kastamonu doğumlu ilkokul mezunu ve garson olarak çalışan, Şehriban Hanımın kayınvalidesi de kendileri ile beraber oturuyor. On altı yaşında ortaokul mezunu garson olan, on beş yaşında ilköğretim mezunu kuran kursuna devam eden, on iki yaşında ilköğretimde okuyan ve iki yaşında olan, dört oğlu ve on iki yaşında ilköğretimde okuyan bir kızı var. On sekiz senedir İstanbul'da ve dört senedir de Pınar Mahallesi'nde yaşayan Şehriban Hanım evlenince ailesinin yanına İstanbul'a gelmişler. Pınar Mahallesi'nde gelmeden önce Gültepe'de oturduklarını

söylüyor. Bu semtte yaşamaktan memnun olduğunu, çünkü eşinin iş yerine yakın olduğunu anlatıyor. Oturduğu yerin hiç fark etmeyeceğini ekliyor.

Oturdukları ev kira ve Pınar Mahallesine geldikleri aynı evde oturduklarını söylüyor. Evde bir değişiklik yapmayı gerek görmediğini ifade ediyor. Evdeki eşyalarının yeterli olduğunu hiç bir şeye ihtiyaç duymadığını söylüyor.

Şehriban Hanım evini kendini güvende hissettiği yer olarak anlamlandırıyor. Evini güzel, kullanışlı, sessiz, güvenli ve sevimli olarak tanımlıyor. Evdeki düzenlemeleri boya bakım, mobilya seçimlerini kendisinin yaptığını söylüyor. Salon takımı tekli ve ikili koltuk takımından oluşmaktadır. evin genelinde aile fotoğrafları görülmemiş, daha çok dini sembollere rastlanılmıştır.

Evinde en beğendiği yerin salon olduğunu söylüyor. Evinde hiç beğenmediği bir yerin olmadığını ifade ediyor. Evde kendisine ait bir yer olmadığını söylüyor. Evine gelen bayan misafirlerin bütün odalara girebileceğini ancak erkek misafirlerin yatak odasına girmesinden rahatsız olacağını anlatıyor. Evinin için dışarıdan görünmesinden de rahatsız olacağını ekliyor. Ayrıca istemediği için evde resim çekilememiştir.

Evini yeterli olduğunu, ancak çocukların ve kayınvalidesinin aynı odada kalmasının zor olduğunu söylüyor (Çizelge 4.19). Salonda yerde yemek yenilmektedir. Mutfağın geniş olmasına rağmen burada masa bulunmamaktadır. Kayınvalidesi ve çocukların aynı yerde yattıklarını yatmakta ve giriş holünde ise çocuklar ders çalışıyorlar. Bilgisayar buraya yerleştirilmiştir. Evin genelinde dini resimler ve semboller bulunmaktadır. Başka yere taşınmayı düşünmediğini imkanı olsa aynı semtte ev alacağından bahsediyor.

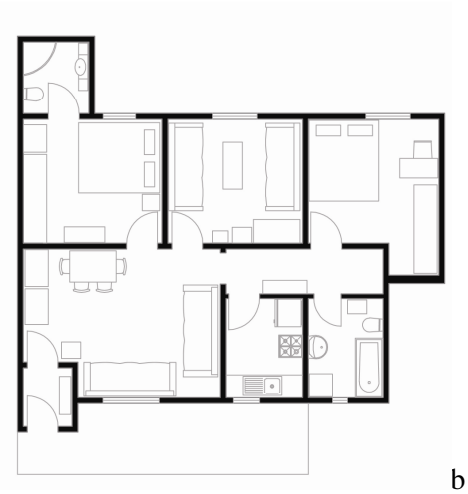
Çizelge 4.19 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	____	____
Mutfak	Yeterli	____	____
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	İdare ediyor.	____	____
Banyo/WC	Yeterli	____	____

Boş zamanlarında evde vakit geçirdiğini arada çay bahçesine gittiğini anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu haftada iki gün evde görüştüklerini ayrıca kentte komşularından başka aynı mahalledeki akrabaları ve arkadaşları ile görüştüğünü anlatıyor.

Memlekette anne ve babasının kardeşlerinin yaşadığını, ancak sekiz, dokuz senedir memlekete gitmediğini anlatıyor. Memleket ile buradaki evini kıyasladığında ikisinin de aynı olduğunu ifade ediyor.

- **20. Çamlıbel Caddesi, No. 192: Emine Gümüşkaya**

a  b 

Şekil 4.62 : Emine Gümüşkaya'nın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev yaklaşık 75 m2 büyüklüğünde, tek katlı bahçeli bir gecekondudur (Şekil 4.62). Doğalgaz tesisatı bulunmaktadır. Ev üç oda bir salondur. Giriş holü oturdukları mekana açılmaktadır. Ayrıca koridor ve iki oda bu mekandan ulaşılmaktadır.

Emine Gümüşkaya elli sekiz yaşında, Sivas doğumlu bir ev hanımıdır. Emine Hanım'ın okuma yazması yok. Otuz iki yaşında ortaokul mezunu pimapen işinde çalışan bir oğlu ve yirmi bir yaşında açık öğretimde okuyan bir kızı var. Oğlu evli ve kendisi ile oturuyor. Kocası ile ayrı ve çocukları ile yaşıyor. Kırk senedir İstanbul'da yaşayan Emine Hanım evlenince iş olanakları için İstanbul Sivas'tan gelmişler ve ilk önce Gültepe Ortabayır'da oturmuşlar. Pınar Mahallesi'nde otuz bir senedir oturduğunu ve alışkanlıktan ve komşulardan dolayı başka yerde oturmayacağını anlatıyor. İmkanı olsa evi tekrardan yapacağını söylüyor.

Ev kendisinin eşi ile birlikte yapmışlar ve otuz bir senedir de aynı evde oturduklarını anlatıyor. Evini genel olarak her yerini beğendiğini, tuvaleti değiştirmeden önce

orayı beğenmediğini ama düzelttikten sonra bir şikayetinin kalmadığını söylüyor. Ayrıca eve gelin gelmesinden dolayı odaya tuvalet ve banyo eklemişler, ayrıca mutfağında dolaplarını ve tezgahını yenilemişler. Ev için almak istediği bir eşyanın olmadığını, ihtiyacı olan her şeyin olduğunu ifade ediyor.

Evini kendini güvende hissettiği yer olarak anlamlandırıyor. Bunu da 'evden aşka yerde uyuyamam ile ifade ediyor. Evini kullanışlı, güvenli, sağlam, ferah, sevimli ve gürültülü olarak tanımlıyor.

a  b 

c 

Şekil 4.63 : Emine Gümüşkaya'nın salonu(a,b,c)

Evdeki düzenlemeleri, boya bakımı ve malzeme seçimleri ile kendisinin ilgilendiğini, mobilyaları ise çocuklarının seçtiğini anlatıyor. Salonu yemek takımı, vitrin ve iki kanepe bulunuyor (Şekil 4.63). Kızının odasına da yine aynı şekilde karşılıklı iki kanepe konulmuştur. Evde oğlunun odasının dışında fotoğraflara rastlanılmamıştır. Oğlunun odasında ise düğün fotoğrafları duvara asılmıştır. Evin geneli dini semboller ile süslenmiştir. Evinde kendine ait özel bir yer olmadığını anlatıyor. Evine gelen misafirlerin bütün odalara girebileceğini söylerken, evinin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını ekliyor.

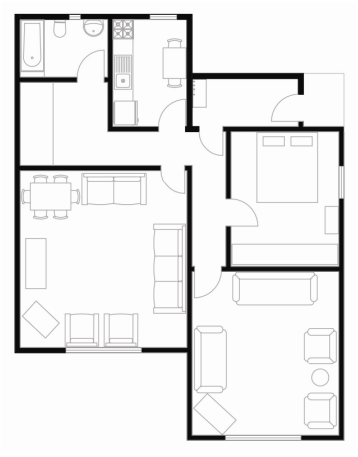
Evinin yetersiz olduğunu söylüyor (Çizelge 4.20). Salonda yemek yediklerini söyleyen Emine Hanım, gündüzleri daha ferah olduğu için kızının odasında oturduklarını söylüyor. İmkanı olsa evine oda ya da kat ekleyeceğini başka yere taşınmayı düşünmediğinden bahsediyor.

Çizelge 4.20 : Planın değerlendirilmesi

Mekan	Büyüklük	Şikayetler	Nasıl olmasını isterdiniz
Salon	Küçük	____	Daha geniş olmasını istiyor.
Mutfak	Küçük	____	Daha geniş olmasını istiyor.
Giriş Holü	Küçük	____	____
Odalar	İdare ediyor.	____	Daha geniş olmasını istiyor.
Banyo/WC	Memnun	____	____

Boş zamanlarında komşularına gittiğini, komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu her gün evde ya da kapı önünde görüştüklerini haftada bir de kur an gittiklerini söylüyor. Komşuları dışında kentte İstanbul un farklı semtlerinde olan akrabaları ve arkadaşları ile görüştüğünün anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediğini ancak o evlerde oturanların kendilerinden rahatsız olup şikayet ettiklerini anlatıyor. Memleketinde kardeşlerinin olduğunu ancak gidip gelmediklerini söylüyor. Orası ile gecekondusunu kıyasladığında memleketi ile aynı olduğunu ifade ediyor.

21. Yosun Sokak, No. 23: Tülay Yalçın

a  b 

Şekil 4.64 : Tülay Yalçın'ın evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Evi 120 m2, iki katlı bahçesiz bir ev (Şekil 4.64). Giriş holünden koridora ulaşılıyor. İki oda ve bir salon olan ev de odalara koridordan ulaşılıyor.

Tülay Yalçın otuz beş yaşında Sivas doğumlu, lise mezunu olan ve ev hanımıdır. Üniversite mezunu ve muhasebeci olan Tülay Hanım'ın kocası Ordu doğumludur. On iki yaşında ilköğretimde okuyan bir kızı ve yedi yaşında yine ilköğretimde okuyan bir oğlu var. Yirmi sekiz senedir İstanbul'da yaşadığını ailesi ile beraber geldiğini ve geldiklerinden beri de Pınar Mahallesi'nde oturduklarını anlatıyor. Ailesinin iş olanakları için İstanbul'a geldiklerini söylüyor. Bu semtte yaşamaktan memnun olduğunu, ulaşımının kolay olması, boğaza yakınlık, akrabaya yakın olması ve havası komşuluk ilişkileri gibi pek çok nedenden dolayı burada yaşamayı tercih ettiğini anlatıyor. Ayrıca başka yerde hiç oturmadığından alışkanlığından oldukça etkisi olduğu görüşündedir. Başka bir yerde oturmak istese düzenli ve çevrenin yeşillik olmasından dolayı Reşitpaşa'yı tercih edeceğini anlatıyor.

Evlerinin kendilerinin olduğunu ve kayınpederinden miras kaldığını söylüyor. On üç senedir bu evde yaşadığını söyleyen Tülay Hanım, imkanı olsa bütün evde değişiklik yapacağını ama öncelikle bir çocuk odası eklemek istediğinden bahsediyor.

a  b 

Şekil 4.65 : Tülay Yalçın'ın salonu (a,b)

a  b 

Şekil 4.66 : Salon duvarındaki resimler (a,b)

Evinin anlamını ailesi ile birlikte olduğu ve kendini güvende hissettiği yer olarak tanımlıyor. Evini güzel, kullanışlı, güvenli, sevimli, sağlam ve ferah olarak tanımlıyor. Evindeki boya ve bakım işleri ile eşinin karar verdiğini, ama evdeki dekoratif düzenlemeleri, malzeme seçimini ve mobilya seçimini kendisinin yapacağını anlatıyor. Oturma odası bir kanepe ve iki tekli koltuk ile düzenlenmiştir. Salonda ise yemek masası, tekli ve ikili koltuk takımı, büfe ve vitrin bulunuyor (Şekil 4.65). Ayrıca kocasının memleketine ait bir resimde salonda duvara asılmış. Evin genelinde dini sembollere rastlanmaktadır (Şekil 4.66).

Evinin en beğendiği yerinin yatak odası olduğunu çünkü kendi istediği gibi değişiklik yaptığını, tuvaletin yanındaki yüklüğün ise iç sevmediğini anlatıyor. Evde kendine özel bir yerin olmadığını söylüyor. Evine gelen misafirlerin evindeki her odaya girebileceğini, evinin dışarıdan görünmesinden ise rahatsız olacağını söylüyor.

Evinin yetersiz olduğunu söyleyen Tülay Hanım'ın evinde salondan başka bir de oturma odası mevcut (Çizelge 4.21). Ancak ayrı bir çocuk odası yok. Evinin yeterli olamamasından kaynaklanıyor. Ayrıca evde de ısınma problemi olduğundan kışın salonu kullanamadıklarını anlatıyor. Mutfakta yemek yenilmediğini kışın oturma odasında yetiklerini yazın ise salonda yediklerini anlatıyor. Çocukların oturma odasında yattıklarını ve kendi odasında ders çalıştıklarını anlatıyor. Evde tuvaleti çocuk odası yapmak istediğini, yüklüğün olduğu yeri de tuvalet yapmak istediğini anlatıyor. İmkanı olsa yine aynı evde oturmak istediğini ve eline para geçse iş kuracağını anlatıyor. Evin anlamını kendini güvende hissettiği yer olarak tanımlıyor.

Çizelge 4.21 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Oturma odasını küçük buluyor.	Isınma problemi var	Biraz daha geniş oturma odası istiyor.
Mutfak	Memnun	____	____
Giriş Holü	____	____	____
Odalar	Memnun	Çocuk odası yok	Bir yatak odası daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	____	____	____

Genelde dini kitaplar okuduğunu arada da gazete okuyan Tülay Hanım internet kullandığında söylüyor. Ailede kararları kocası ile birlikte aldıklarını anlatıyor. Boş zamanlarında eşi ve çocukları ile parka gittiğini anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu ancak onlarla görüşmediğini ayda bir belki görüştüklerini oda yolda falan görürse konuştuklarını anlatıyor. Kentte sadece kendi akrabaları ile görüştüğünü arkadaşlarının olmadığını söylüyor. Tülay Hanım çarşaflı ve muhafazakar bir kadın ve bu nedenle kimse ile ilişkisi yok, ancak komşuları ile ilişkileri olmamasına rağmen komşuları ile bir güven ilişkisi var. Dışarıya kapalı olmasına karşın komşusu ile gelmeme rağmen beni evine aldı. Çevrede yapılan lüks konutların kedilerini hem olumlu hem de olumsuz etkilediğini mahallelerinin kaldıracağından korktuğunu söylüyor. Ancak evlerin güzel yapıldığını ve görünüşlerini sevdiğini de ekliyor.

Memlekette anne ve babasının kardeşlerinin olduğunu senede bir mutlaka gittiklerini, kendisini de oldukça iyi hissettiğini ancak tatil uzayınca sıkıldığını ifade ediyor. Oradaki evi ile kendi evini kıyasladığında gecekondunun daha konforlu olduğu görüşünde.

- **22. Çamlıbel Caddesi, No. 155: Suna Kaya**

a  b 

Şekil 4.67 : Suna Kaya'nın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 50 m2 tek katlı bahçeli bir gecekondu (Şekil 4.67). Bir oda ve bir salon olan ev, giriş holünden oturulan mekana ulaşılmaktadır. Oda ve mutfağa bu odadan geçilmekte, tuvalete ise mutfaktan geçilmektedir.

Suna Kaya elli bir yaşında Sivas doğumlu. Okuma yazması olmayan Suna Hanım ev hanımıdır. Kocası da kendisi ile aynı memleketten, ilkokul mezunu ve Pınar Mahallesi'nin muhtarıdır. Suna Hanım'ın iki kız, iki erkek, dört çocuğu var. Çocuklarının üçü evli eve sadece on dokuz yaşında lise mezunu çalışmayan bir oğlu var. Otuz beş seneye yakın bir zamandır İstanbul'da yaşadığını, İstanbul'a ise iş olanakları için geldiklerini anlatıyor. İlk geldiklerinde on sene kadar Ortabayır'da oturmuşlar ve daha sonra Pınar Mahallesi'ne gelip yerleşmişler. Yirmi beş senedir bu mahallede yaşadığını anlatıyor. Aileden buraya ilk kendileri gelmiş ve kendilerinin gelmesiyle, kocasının on bir kardeşi de gelip buraya yerleşmişler. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu söyleyen Suna Hanım bunun nedenini komşuluk ilişkilerinin iyi olması ve akrabaya yakınlık olarak açıklıyor. İmkanı olsa Sarıyer'de deniz kenarında daha ferah bir yerde oturacağını anlatıyor.

Evleri kendilerine ait ve kendileri yapmışlar. Evine yeni koltuk takımı almak istediğini ancak oda küçük olduğundan alamadığını söylüyor. İmkanı olsa kat çıkmak istediğini ya da mutfak ve banyo-tuvaleti yenilemek istediğini anlatıyor.

a  b 

Şekil 4.68 : Suna Kaya'nın salonu(a,b)

Evini ailesi ile birlikte olduğu yer olarak anlamlandırıyor. Evini güvenli, sağlam, sessiz ancak sağlık olduğunu söylüyor, çirkin ve kullanışsız olarak tanımlıyor. Evinin boya bakım işleri malzeme seçimleri ve dekoratif düzenlemeleri kendisinin yaptığını eşyaları ise kızının seçtiğini anlatıyor. Evinde tekli iki koltuk ve iki kanepe bulunuyor. Portmanto bulunmayan evde kıyafetler salon duvarındaki askıya asılıyor. Televizyon sehpasının camlı bölümünde kocasına verilmiş plaketler, kocasının fotoğrafı ve tabak ve bardaklar sergilenmiş (Şekil 4.68). Evde sadece buzdolabının üzerinde kendi resmi bulunmaktadır.

Aydınlık olduğu için salon evinde en çok sevdiği yer. Hiç sevmediği yerin ise banyo-tuvalet olduğunu söylüyor. Koltuğun köşesinin kendi yeri olduğunu ve hep oraya oturduğunu söylüyor. Evine gelen misafirlerin her yere girebileceğini erkek kadın fark etmeyeceğini söylüyor. Evinin dışarıdan görünmesinden ise rahatsız olacağını anlatıyor.

Evini yetersiz olduğunu söylüyor (Çizelge 4.22). Suna Hanım'lar oturma odasında yemek yiyorlar ve yatıyorlar. Oğlu kendi yatak odalarında yatıyor. Yatak odasının da ayrıca birde ranza var. Çocukları evlenmeden önce orada yattıklarını söylüyor. Kocası ve kendisi salonda yatıyorlar. Evinin dışına strafordan yalıtım yaptırmışlar. Rutubetin azaldığını, ancak yinede tam geçmediğini anlatıyor. İmkanı olsa Sarıyer taraflarından bir apartman dairesine geçmek istediğini ya ikinci kat ya da bahçesini kullanabileceği giriş katı olmasını istiyor.

Çizelge 4.22 : Planın değerlendirmesi

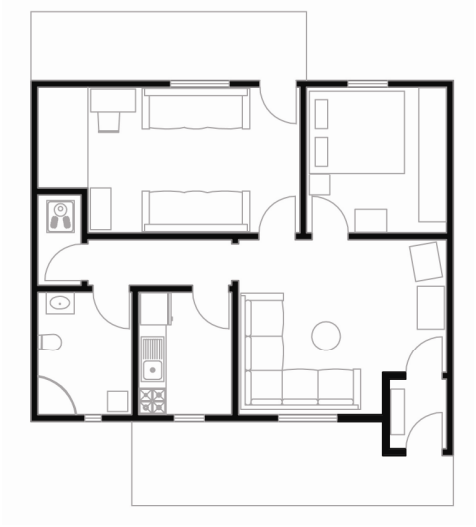
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	Rutubet oluyor	Daha geniş ve rutubetsiz olmasını istiyor.
Mutfak	Küçük	-Işık almıyor -Yeterince dolap yok	Daha geniş aydınlık bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	____	____	____
Odalar	Küçük	-Rutubet oluyor -Oda sayısı yetersiz	Bir yatak odası daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	Küçük	-Birleşik -Akıyor	Daha geniş ve ayrı banyo tuvalet

Komşuları ile ilişkileri oldukça iyi olan suna hanım komşuları ile her gün bahçede, sokakta ya da evde görüştüklerini söylüyor. Komşuları dışında akrabaları ile görüştüğünü anlatıyor. Çevrede yapılan lüks evlerden olumsuz şekilde etkilendiklerini söylüyor. Yıkılma tehlikesinin olacağından korkuyor. Çünkü o evlerde oturanların bu evleri beğenmediğini, Pınar Mahallesi'nin hurda gibi göründüğünü ve haklı olduklarını ifade ediyor. Ayrıca keşke burada o evler gibi olsa diye ekliyor.

Memlekette kardeşlerinin anne ve babasının kuzenlerinin amca dayı, teyze ve halalarının kısacası kendi akrabalarının memlekette olduğunu anlatıyor. Zaten

kendilerinin de birde memlekette evleri olduğunu her yaz oraya gidip yazı orda geçirdiğini anlatıyor. Kendisini çok iyi hissettiğini oradaki evlerinin daha güzel olduğunu çocukları da yanında olsa hiç İstanbul'a gelmek istemediğini anlatıyor. 'Kışı bilmem ama yazın çok güzel. Kayısılar dutlar birde çocuklar olsa hiç gelmem İstanbul'a.' olarak ifade ediyor.

- **23. Çamlıbel Caddesi, No. 194: Türkan Gümüşkaya**

a  b 

Şekil 4.69 : Türkan Gümüşkaya'nın evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Ev 75 m2 ve tek katlı bahçeli bir gecekondudur (Şekil 4.69). Giriş holü oturdukları mekana açılıyor. Odalara ve mutfağın, banyonun ve tuvaletin olduğu koridora bu mekandan ulaşılıyor.

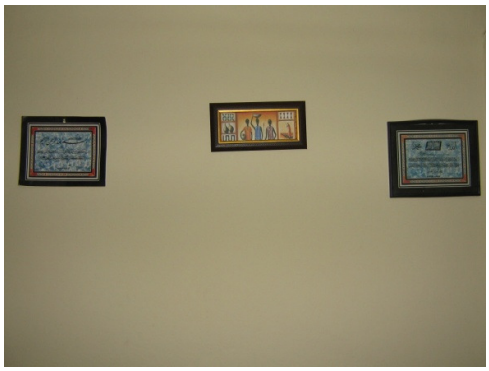
Türkan Gümüşkaya 1956 Sivas doğumludur. İlkokul mezunu olan Türkan Hanım ev hanımı. Kocası da kendisi ile aynı memleketten, oda ilkokul mezunu ve ilaç fabrikasında çalışıyor. Otuz üç yaşında açık öğretim de İşletmede okuyan ve çorap fabrikasında çalışan bir kızı ile yirmi dört yaşında Boğaziçi mezunu, bilgisayar mühendisi olan bir oğlu var. Elli iki senedir İstanbul da yaşadıklarını evlendikten sonra daha iyi ekonomik koşular için İstanbul'a geldiklerini ilk önce Gültepe'de oturduklarını otuz iki senedir de Pınar Mahallesi'nde yaşadıklarını anlatıyor. İstanbul'a geliş nedenini 'köyler doyurmaz.' olarak açıklıyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu buraya alıştığını ve komşuluk ilişkilerinin iyi olduğundan dolayı burayı sevdiğini anlatıyor. Aslında Ayazağa'na gitmek istediğini oranın daha konforlu olmasına rağmen oradaki yüksek binalardan rahatsız olduğunu ve deprem olursa üstüne yıkılacağından korktuğunu anlatıyor.

Evleri kendilerine ait ve kendileri yapmışlar. Otuz iki yıldır bu evde yaşadıklarını söylüyor. İmkanı olsa salonu büyütmek, mutfağı yaptırmak ve oda eklemek istediğinden bahsediyor. Her eşyayı alacak durumları olduğunu, ancak yemek takımı ya da mikro dalga fırını koyacak yer olmadığından dolayı almadıklarının ve onun dışında her eşyalarının da olduğunu söylüyor.

Evinin anlamını sevdikleri ile birlikte olduğu yer olarak açıklıyor. Evini sağlıklı, sessiz ve sevimli, orta derecede güzel, kullanışlı, güvenli ve ferah sıfat çiftleri ile tanımlıyor.

a  b 

Şekil 4.70 : Türkan Gümüşkaya'nın büfesi ve duvardaki resimler (a,b)



Şekil 4.71 : Ayetlerin yazılı olduğu resimler ve ortasında farklı bir resim

Evindeki boya bakım, malzeme seçimlerinde, mobilya seçimlerinde ve dekoratif düzenlemeleri kızının yaptığını ve kendisinin ilgilenmediğini anlatıyor. Salonda iki tane kanepe ve bir büfe bulunmaktadır (Şekil 4.70). Duvarda oğluna iş yerinden

verilmiş bir resim asılmış. Resimler televizyonun üstünde, duvarı köşesine asılmış (Şekil 4.71).

Evinde en çok beğendiği yerin salon olduğunu hiç beğenmediği bir yerin ise olamadığını söylüyor. Kendine ait özel bir yerinin olmadığını anlatıyor. Evine şu anda gelen misafirlerin her yere girilmesinden rahatsız olmadığını fakat önceden mutfağına girilmesinden rahatsız olduğunu anlatıyor. Ayrıca evinin içinin dışarıdan görünmesinden ve evin yol üzeri olmasından da rahatsız olduğunu belirtiyor. Evini çok güzel bulmadığını kullanışsız ve yetersiz olarak tanımlamaktadır (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	____	Daha geniş bir salon istiyor.
Mutfak	Küçük	____	Daha geniş bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	____	____	____
Odalar	Küçük	Oda sayısı yetersiz	Bir yatak odası daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	Memnun	____	____

Türkan Hanım salonda yemek yediklerini ama herkesin kendi yatak odası olduğunu söylüyor. Kızı ile oğlu aynı odada yatıyorlar. Tuvalet ve banyoyu yenilmişler. Eğer tapu olsa evde değişiklik yapacağını ya da kat çıkacağını, ancak bunları yapmadıklarını söylüyor. Bu yüzdende evi yaptırma şansı olsa bu evde yoksa bir apartmana ya da daha iyi bir semtten bahçeli bir eve çıkmak istediklerini söylüyor. Yani tapu olsa pınar mahallesinde ama olmadı için yakın semtlerde İstinye, Tarabya ya da Sarıyer'de oturmak istediğini söylüyor. Evinin onun için anlamı ailesi ve sevdikleri ile birlikte olduğu yer. Ancak evi değerlendirmesinde tek evi mahalle içinde bütün olarak düşünüyor ve mahallenin çok önemli olduğunu vurguluyor.

Boş zamanlarında komşularına giden Türkan Hanım komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu yazın her gün kışın ise haftada iki gün görüştüklerini anlatıyor. Genelde evde görüştüklerini söylerken hava güzel olduğunda kapı önünde oturduklarını anlatıyor. Komşuları dışında kentte akrabaları ile görüştüğünü söylüyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediği görüşünde. Onların kendilerinden

rahatsız olduğunu ve bunda da haklı olduklarını düşünüyor. O taraftan bakılınca gecekonduların kötü göründüklerini söylüyor.

Memlekette kardeşlerinin ve kuzenlerinin olduğunu her yaz gittiklerini söylüyor. Köyleri çok sevdiğini ancak üç haftadan sonra sıkıldığını söylüyor. Gecekondunun oraya göre daha konforlu ve güzel olduğu görüşünde.

- **24. Samyeli Sokak, No. 40: Asiye Akyüzlü**

a  b 

Şekil 4.72 : Asiye Akyüzlü'nün evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev toplam alanı 80 m2, iki katlı apartman dairesi ve en üst katıdır (Şekil 4.72). Bir oda ve bir salondur. Balkonu olan bir evdir. Evde doğal gaz tesisatı olmasına rağmen soba kuludur.

Asiye Akyüzlü 1977 Sivas doğumlu, ilkokul mezunu ve ev hanımıdır. Kocası da kendisi ile aynı memleketten oda ilkokul mezunu ve terzilik yapıyor. On yaşında ilköğretimde okuyan ve bir yaşında iki kız çocuğu var. On bir senedir İstanbul'da yaşadığını söyleyen Asiye Hanım evlenince iş olanakları için İstanbul'a gelmişler. İlk geldiklerinde Serintepe'de oturduklarını, dört senedir de Pınar Mahallesi'nde yaşadıklarını anlatıyor. Eşinin iş yerine yakın olmasından dolayı, havasının güzel olması ve komşulardan dolayı, bu mahallede yaşamaktan memnun olduklarını söylüyor. Serintepe'de de oturabileceklerini orayı da sevdiğini anlatıyor.

Oturdukları ev kendilerine ait değil. Kirada oturuyorlar. Pınar Mahallesi'ne geldiklerinden beri aynı evde oturduklarını söylüyor. Eve oda eklemek istediğini mutfakta ve tuvalette yenilik yapmak istediğinden bahsediyor. Salonu daha büyük

olsa bir koltuk takımı almak istediğini ve küçük birde yamak takımı almak istediğini anlatıyor.

Evinin onun için anlamını ailesi ile birlikte olduğu ve huzur duyduğu yer olarak ifade ediyor. Evini güzel, kullanışlı, güvenli, sağlam, ferah ve sevimli olarak tanımlıyor.

Evdeki boya akım işleri ile kendisinin ilgilenmediğini, ancak dekoratif düzenlemeleri ve malzeme seçimlerinde kendisinin karar verdiğini anlatıyor. Ayrıca mobilyalarının kendi tarafından seçilmediğini de ekliyor. Salonda iki kanepe ve iki kolduk, bir büfe bulunuyor. Soba salonda kurulu, bilgisayar ile iki tanede kuş kafesi de burada bulunuyor. Büfede kızının takdir belgesi sergilenmiş.

Evinde en çok sevdiği yer salon ve hiç beğenmediği yer banyo-tuvalet olduğunu söylüyor. Evde kendine ait özel bir yer olmadığını ancak elişi yaparken aydınlık olması açısından cam kenarına oturduğundan bahsediyor. Evine gelen misafirlerin yatak odasına giremeyeceklerini ve evinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olacağını anlatıyor. Evinde fotoğraf çekilmesine vermemiştir.

Evinin yetersiz olduğunu ifade ediyor (Çizelge 4.24). Salonda yemek yediklerini, ancak sabah kahvaltısını mutfakta yaptıklarını anlatıyor. Kızı yer olmadığından dolayı salonda yatıyor. Yer sıkıntısı olduğundan, çamaşır makinesi girişe kurulmuş ve buradan kullanıldığını söylüyor. Salondaki büfesine kızının okul resimlerini koymuş evde başka bir yerde resim bulunmuyor. Pınar Mahallesi'ni sevdiğini, ancak imkanı olsa Seyrantepe'den bahçeli bir ev almak istediğinden bahsediyor.

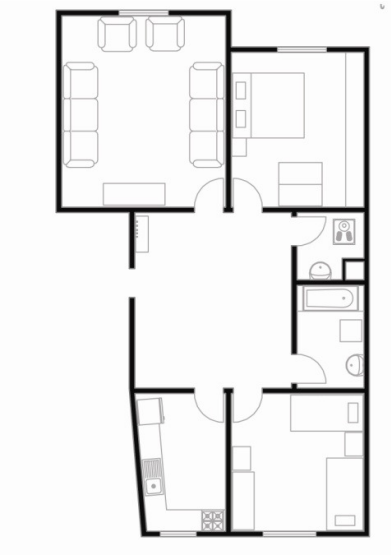
Çizelge 4.24 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	İdare ediyor.	Rutubet	Daha geniş bir salon istiyor.
Mutfak	Küçük	Yemek yaparken koku oluyor.	Daha geniş bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Memnun	____	____
Odalar	Küçük	-Oda sayısı yetersiz	Çocuklar için ayrı bir yatak odası daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	Küçük	Birleşik	Daha geniş ve banyo ve tuvaletin ayrı olmasını istiyor.

Gazete, roman ve dini kitaplar okumaktan hoşlanan Asiye Hanım internet kullandığını söylüyor. Ailedeki kararları ortak aldıklarını söyleyen Asiye Hanımın ailesi çekirdek ailedir. Boş zamanlarında komşularına gittiğini ve el işi yaptığını anlatıyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olduğunu her gün evde ya da kapıda görüştüklerini söylüyor. Kentte komşuları dışında akrabaları, arkadaşları ve kızının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüğünü anlatıyor. Onlarında yakın mahallelerde oturduğunu da ekliyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediği görüşünde.

Memleketinde anne ve babasının olduğunu ve her sene yazları ziyarete gittiklerini söylüyor. Orada kendini iyi hissettiğini yeşilliği olan ve bahçeli yerleri sevdiğini anlatıyor. Memleketteki ev ile kendi evlerini kıyasladığında buranın daha küçük ve sorunlu olduğu görüşünde.

- **25. Samyeli Sokak, No. 24: Emine Koçyiğit**

a  b 

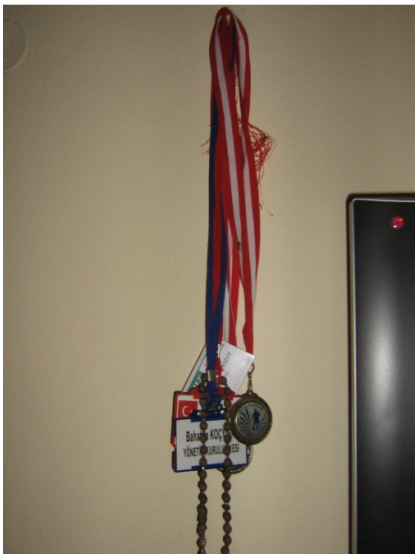
Şekil 4.73 : Emine Koçyiğit'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 110 m2 betonarme bir apartman dairesidir. Giriş katında bulunan ev, iki oda bir salondur (Şekil 4.73). Sokak kapısı orta hole açımlata ve odalara, mutfağa ve banyoya buradan ulaşılmaktadır. Evde doğal tesisatı bulunmaktadır.

Emine Koçyiğit otuz yedi yaşında, Sivas doğumlu ilkokul mezunu bir ev hanımıdır. Kocası da kendisi ile aynı memleketten, ilkokul mezunu ve araba tamirciliği yapıyor. On yedi yaşında lisede okuyan, on yaşında ilköğretime devam eden ve bir yaşında ikiz olan dört kızı ve on beş yaşında lise okuyan bir oğlu var. Evlendiği zaman

kocasının yanına İstanbul'a gelmiş. Eşinin ailesinin ise iş olanakları için geldiğini anlatıyor. Yirmi senedir İstanbul'da ve Pınar Mahallesi'nde yaşadığını anlatıyor. Alışkanlık olması, akrabaya yakınlık, boğaza yakınlık ve kolay ulaşım gibi özelliklerinden dolayı burada yaşmaktan memnun olduğunu ifade ediyor.

Ev kendilerine ait ve geldiklerinden beri bu evde oturuyorlar. Evi kayın pederinden kalmış. İmkanı olsa kendi istediği yapacağı bir kat daha çıkmak istediğini söylüyor.

a  b 

Şekil 4.74 : Fotoğraflar (a) ve madalyalar (b)



Şekil 4.75 : Dini semboller

Evinin anlamını kendini güvende hissettiği yer olarak ifade ediyor ve 'alışkanlıklarımı gerçekleştirdiğim yer' olarak ekliyor. Evinin kullanış ve güzellik açısından orta düzeyde değerlendirirken, evini sağlıklı, güvenli, sağlam, ferah ve sevimli olarak tanımlıyor. Evdeki boya bakım işlerini kocası ile birlikte yaptıklarını, malzeme seçimi gibi şeylerde ise kendisinin karar verdiğini evdeki dekoratif

düzenlemeleri kendisinin yaptığını ve mobilyaları da kendisinin seçtiğini anlatıyor. Salonda duvar köşesine çocuklarının fotoğrafları ve kızının madalyaları yerleştirilmiş (Şekil 4.74). Evde yemek takımı bulunmuyor. Oturma odasında kanepe ve tekli koltuklardan oluşan bir oturma grubu bulunuyor. Evin genelinde dini semboller mevcut (Şekil 4.75).

Evde en çok sevdiği odanın yatak odası olduğunu hiç sevmediği odanın ise mutfak olduğunu, çünkü mutfağın şeklinin eğri büğrü olduğunu anlatıyor. Evinde kendine ait özel bir yer olmadığını söylüyor. Evine gelen misafirlerin her odaya girebileceğini ve evin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olmayacağını ifade ediyor. İkizlerden sonra evin yetersiz olduğunu ve sığmadıklarını da söylüyor (Çizelge 4.25). Evde herhangi bir değişiklik yapmayı düşünmüyorlar. Salonda yemek yediklerini çocukların ise ayrı odaları olduğunu anlatıyor. Pınar Mahallesi'ni sevdiğini, ancak imkanı olsa daha iyi bir semtten bahçeli bir ev almak istediğinden bahsediyor.

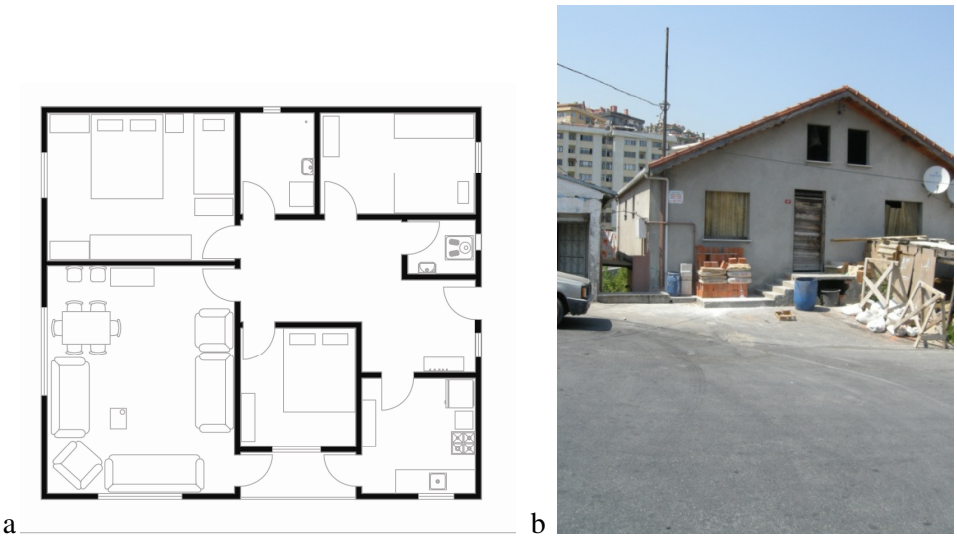
Çizelge 4.25 : Planın değerlendirmesi

Mekan	Büyüklük	Şikayetler	Nasıl olmasını isterdiniz
Salon	İdare ediyor.	____	Daha geniş bir salon istiyor.
Mutfak	Küçük	Şeklinin yamuk olması.	Dikdörtgen ya da kare ve geniş bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Memnun	____	____
Odalar	Küçük	-Oda sayısı yetersiz	Çocukları sığmıyor bu nedenle ayrı bir yatak odası daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	____	____	____

Kitap okuma alışkanlığının olmadığını internet kullanamadığını söylüyor. evdeki kararları kocasının verdiğini söylüyor. Boş zamanlarında komşularına, eşi ve çocukları ile çay bahçesine ve parka gittiğini söylüyor. Komşuları ile ilişkileri iyi olan emine hanım haftada iki gün evde görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında kente akrabaları ile görüştüklerini söylüyor. Çevredeki lüks konutların kendilerini olumsuz etkilediği görüşünde evlerinin yıkılacağından korktuğunu belirtiyor.

Memleketinde kendi akrabaları yokmuş kocasının akrabalarının yanına gidiyorlarmış. Kendini orada çok iyi hissettiğini İstanbul'u hiç beğenmediğini anlatıyor. Memleket ile evlerini kıyasladıklarında iki tarafında aynı durumda olduğunu söylüyor.

- **26. Çamlıbel Caddesi, No. 159: Emine Çap**



a b

Şekil 4.76 : Emine Çap'ın evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Konutları kedilerine ait, betonarme 3 katlı bahçeli bir evdir. Ev 120 m2. En üst katı tamamlamamışlar (Şekil 4.76). En alt katı ise yani içini yaptırmışlar. Oğlu ile gelininin burada oturacağını anlatıyor. Evde doğalgaz tesisatı bulunmuyor.

Emine Çap elli yaşında Rize doğumlu. Okuma yazması yok. Ev hanımı olan Emine Hanım'ın kocası da aynı memlekettendir. İlkokul mezunu olan kocası oto sanayi idare amirliğinden emeklidir. Otuz iki yaşında ortaokul mezunu, yirmi beş yaşında lise mezunu ve yirmi dört yaşında, ortaokul mezunu olan üç kızı ve yirmi sekiz yaşında ortaokul mezunu olan bir oğlu var. Kızlarının ikisi ve oğlu evlidir. Oğlu kendileri ile oturuyorlar. Gelini bir konfeksiyon atölyesinde çalışıyor, oğlu ise aşçılık yapıyor. Otuz üç senedir İstanbul'da oturan Emine Hanım iş olanakları ve akraba yanında olabilmek için evlenince İstanbul'a gelmişler. Önce maslakta oturan Emine Hanım, yirmi yıldır Pınar Mahallesi'nde oturduğunu söylüyor. Bu semtte yaşamaktan memnun olduğunu, bunun nedenini alışkanlık, komşularını sevmesi ve kolay ulaşım olarak açıklıyor. Buraya alıştığı için başka bir yerde oturmak istemiyor.

Evi kocası yapmış ve Pınar Mahallesi'ne geldiklerinden beri bu evde oturduklarını anlatıyor. Doğalgaz çektirmek ve mutfak dolapları yaptırmak istiyor. Evinin anlamını ailesi ile birlikte olduğu yer olarak tanımlıyor. Evini güzel, kullanışlı, sağlıklı, güvenli, sağlam, ferah ve sevimli olarak tanımlıyor. Evdeki eşya seçimi, malzeme seçimi, boya ve bakım işleri ve dekoratif düzenlemeler ile kendisinin ilgilenmediğini anlatıyor.



Şekil 4.77 : Emine Çap'ın salonu



Şekil 4.78 : Emine Çap'ın mutfak rafları

Evin genelinde yöresel resimlere rastlanılıyor. Salonda yemek takımı ve kanepe ve tekli koltuklardan oluşan oturma grubu bulunuyor (Şekil 4.77). Sobada burada kurulu bulunuyor. Mutfakta tabaklar duvardaki raflara yerleştirilmiş (Şekil 4.78). Gelinin kaldığı oda da çocuklar için ranzada bulunuyor. Ayrıca yatak odasında siyasi semboller de bulunuyor. Salon evdeki en çok sevdiği yer olduğunu ferah büyük olduğundan bu odayı çok sevdiğini, hiç sevmediği yerin ise mutfak olduğunu buranında akımsız ve küçük olmasından sevmediğini açılıyor. Salondaki köşenin kendisine ait olduğunu burada elişi yaptığı anlatıyor. Evine gelen misafirlerin bütün odalar girebileceğini ve evinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olmadığını söylüyor.

Evinin geliniyle oturduğu için şimdilik yetersiz olduğunu, ancak onun taşınmasıyla bir sorunun hallolacağını ifade ediyor (Çizelge 4.26). Salonda masada yemek yeniliyor. Herkesin ayrı odası var. Tuvalet banyo ve giriş kısmının ayrı bir yerde olmasını istiyor. Ütün odaların mutfağın ve banyo-tuvaletin orta hole bakmasından rahatsız. İmkanı olsa Ayazağa Köyünde bir apartmana çıkmak istediğini anlatıyor.

Her ne kadar Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu söylese de Ayazağa Köyü'nün ulaşım ve daha farklı imkanlarının olduğunu söylüyor.

Çizelge 4.26 : Planın değerlendirmesi

Mekan	Büyüklük	Şikayetler	Nasıl olmasını isterdiniz
Salon	Memnun	____	____
Mutfak	Küçük	Dolapları ve tezgah yetersiz.	Daha geniş ve dolapları düzgün olan bir mutfak istiyor.
Giriş Holü	Çok büyük	Bütün kapılar buraya açılıyor.	Odalar için ayrı koridor olmasını ve girişin ayrı olmasını istiyor.
Odalar	Sadece bir oda büyük diğer odalar küçük	-Karanlık, güneş almıyor. -Rutubet oluyor.	Daha büyük ve aydınlık odalar istiyor.
Banyo/WC	İdare ediyor.	____	Küvet olmasını istiyor.

Ailede kararları kocasının verdiğini söylüyor. Boş zamanlarında elişi yaptığını ve evde oturduğunu söylüyor. Yazları çocukları ile parka ve çay bahçesine gittiklerini anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu her gün evde, yazları da sokakta görüştüklerini söylüyor. Komşuları dışında kentte akrabaları ile görüştüğünü anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediğini düşünüyor. Ama çevresindeki insanların bu durumdan rahatsız olduklarını buraların değer kazandığını ve yıkılacağından korktuklarını anlatıyor.

Memleketinde oturan akrabaları ile görüştüklerini kuzenleri olduğunu ve 3-4 senede bir gittiklerini anlatıyor. Memlekette kendini iyi hissettiğini havasını sevdiğini anlatıyor. Memleketi ile kendi evlerini kıyasladığında burayı daha güzel ve konforlu olduğunu söylüyor.

- **27. Samyeli Sokak, No. 27: Fatma Gün**

a  b 

Şekil 4.79 : Fatma Gün'ün evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 120m2. Evleri iki katlı betonarme apartmanın, birinci katındadır (Şekil 4.79). Fatma Hanım'ın evinde doğal gaz tesisatı bulunuyor. Ev iki oda ve bir salondur. Balkonlu bir evdir.

Fatma Gün 1980 İstanbul doğumludur. İlkokul mezunu olan Fatma Hanım ev hanımı. Ailesi aslen Sivaslı ve kocası da kendisi ile aynı memleketten. Eşi de ilkokul mezunu ve pazarcı olarak çalışıyor. Sekiz yaşında ilköğretimde okuyan ve altı yaşında anaokuluna giden iki erkek çocuk annesi. Doğduğundan beri Pınar Mahallesi'nde yaşayan Fatma Hanım, sadece ilk evlendiğinde bir süre Ferah evlerde oturmuş ve sonra tekrar buraya taşınmışlar. Dokuz senedir burada olduklarından, Pınar Mahallesi'nde oturmaktan çok memnun en önemli nedeni akrabaya yakın olmasından dolayı burayı seviyor. Kendi ailesinin aynı yerde olmasından dolayı tek aşına gidip gelebildiğini söylüyor. Çünkü kocasının tek başına uzak yerlere gitmesine izin vermediğini anlatıyor.

Evlerinin kendilerine ait olduğunu eşinin yaptığını söylüyor. Dört senedir bu evde oturduğunu anlatıyor. İmkanı olsa oda eklemek istediğini anlatıyor.

a  b 

Şekil 4.80 : Fatma Gün'ün salonu (a) ve çocuk odasındaki yemek takımı (b)

Evini ailesi ve sevdikleri ile birlikte olduğu kendini güvende hissettiği yer olarak anlamlandırıyor. Evini güzel, kullanışlı, sağlıklı, sağlam ferah ve sevimli olarak tanımlarken, evinin güvensiz olduğunu düşünüyor. Evdeki mobilyaları kocası ile beraber seçtiğini bunun dışında boya bakım işleri, malzeme seçimleri ve dekoratif

düzenlemeler ile kendisini ilgilendiğini anlatıyor. Yemek takımı çocukların odasına yerleştirilmiş (Şekil 4.80).

Evinde en çok sevdiği yerin geniş olmasından dolayı yatak odası olduğunu, hiç sevmediği yerin ise dar olmasından dolayı balkon olduğunu söylüyor. Evde kendisine ait özel bir yerin olmadığını ifade ediyor. Evine gelen bayan misafirlerin bütün odalara girebileceğini ancak erkek misafirlerin yatak odasına girmelerinden rahatsız olacağını söylüyor. Evin içinin görünmesinden de rahatsız olacağını ekliyor.

Evinin yeterli olduğunu söylüyor (Çizelge 4.27). Yemek takımını salonda yer olmadığından dolayı çocukların odasına koymuşlar. Salonda yemek yediklerini ancak mutfak yemek yenilmesini isteğinden bahsediyor. Burayı sevdiğini ama ikanı olsa daha iyi bir semtten bahçeli bir ev almak istediğini söylüyor.

Çizelge 4.27 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	____	____
Mutfak	Yeterli	____	____
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Oda büyüklükleri yeterli	____	Çocuklar için bir oda daha istiyor.
Banyo/WC	Yeterli	____	____

Boş zamanlarında komşulara gittiğini kocası ve çocukları ile sinema ve tiyatroya gittiklerini söylüyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu hafta da bir gün evde görüştüklerinden bahsediyor. Komşuları dışında yakın yerlerdeki akraba ve arkadaşları ile görüştüklerini söylüyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilemediği görüşünde.

Memleketinde anne ve babasının kardeşlerinin olduğunu yazları gidip 15 gün kaldıklarını anlatıyor. Kendini çok iyi hissettiğini eşi farklı yerlere gitmeyi teklif etse de kendisi memlekete gitmek istediğini söylüyor. Memleketteki ev ile buradaki evi kıyasladığında kendi evlerini daha güzel ve konforlu bulduğunu ifade ediyor.

- **28. Yosun Sokak, No.42: Gülümser Efe**



Şekil 4.81 : Gülümser Efe'nin evinin planı(a) ve görünüşü(b)

Ev betonarme ve iki katlı bir aile apartmanının birici katıdır (Şekil 4.81). Ev 95 m2. Ev iki oda bir salondur. Giriş holü oturma odası olarak kullanılmakta ve diğer mekanlara buradan ulaşılmaktadır.

Gülümser Efe kırk beş yaşında Sivas doğumlu, ilkokul mezunu bir ev hanımıdır. Kocası da kendisi ile aynı memleketten ve ilkokul mezunu, fabrikada çalıştığını, ancak şu anda işsiz olduğunu söylüyor. Yirmi bir yaşında elektrik bölümünde okuyan bir oğlu ve on dokuz yaşında üniversitede tekstil bölümde okuyan, yirmi dört yaşında da lise mezunu olan iki kızı var. Yirmi yedi senedir İstanbul'da yaşadığını söyleyen Gülümser Hanım, evlenince kocasının yanına İstanbul'a gelmiş ve geldiklerinde beri aynı mahallede oturduklarını anlatıyor. Kocasının ailesinin iş olanakları ve akraba yanında olmak için İstanbul'a geldiklerini söylüyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu, bunun nedenini akrabanın yanında olması açısından iyi olduğunu anlatıyor. Ancak imkanı olsa Beşiktaş ya da Mecidiyeköy de oturmak istediğini anlatıyor.

Evlerinin kayınbiraderine ait olduğunu evi onların yaptığını söylüyor. Yirmi yedi yıldır bu evde oturduklarını söylüyor. İmkanı olsa evde yer döşemesini değiştirmek istediğinden bahsediyor.

Evini güzel, kullanışlı, güvenli, sağlam sevimli ve yeterli olarak tanımlarken, mutfağın ve odaların karanlık olmasından dolayı evini sıkıcı bulduğunu ifade ediyor. Evdeki malzeme seçimi ve boya bakım işleri ile kendisinin ilgilenmediğini, dekoratif düzenlemeleri ve mobilyaları kendisinin seçtiğini söylüyor.

Evinde en çok sevdiği yerin ferah olduğu için oturma odası olduğunu hiç sevmediği yerin ise karanlık olduğu için mutfak olduğunu söylüyor. Evine gelen misafirlerin istedikleri odaya girebileceğini söylerken evinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olmayacağını ifade ediyor. Evde kendisine ait özel bir yer olmadığını söylüyor.

Çizelge 4.28 : Planın değerlendirmesi

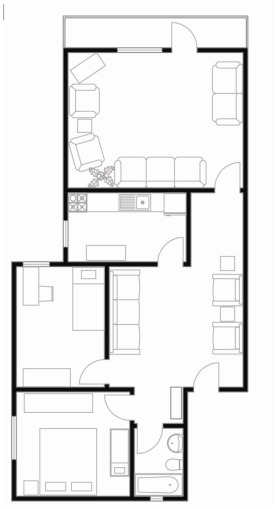
Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	____	____
Mutfak	Yeterli	-Karanlık -Dolaplar yetersiz	Aydınlık olmasını istiyor.
Giriş Holü	Küçük	Karanlık	-Büyük -Aydınlık olmasını istiyor.
Odalar	Yeterli	Karanlık	Daha ferah olmasını istiyor.
Banyo/WC	Küçük	____	Daha büyük olmasını istiyor.

Evin giriş holünü salon olarak kullanıyorlar. Salon odalardan ışık aldığından karanlık ve daha aydınlık olmasını istiyor. Aydınlık olan odayı oturma odası olarak kullanıyorlar. Oğlu evdeyken oturma odasında yattığını söylüyor. Kızların ise ayrı odaları var. Yemeği ise mutfakta yediklerini söylüyorlar. Apartmana geçmek istediğini, ancak imkanı olsa daha iyi bir semtten bahçeli bir ev almak istediğini anlatıyor.

Boş vakitlerinde komşulara gittiğini, evde vakit geçirdiğini ve çay bahçesine gittiğini anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu haftada iki gün evde görüştüklerini anlatıyor. Komşuları dışında İstanbul un başka semtlerindeki arkadaşları ile görüştüklerini anlatıyor. Çevredeki lüks konutların kendilerini olumsuz yönde etkiledikleri görüşündedir.

Memleketinde kuzenlerinin, amca ve teyzelerinin olduğunu ve her sene memlekete gittiklerini anlatıyor. Memlekette kendini iyi hissettiğini ve memleketteki evin daha güzel olduğunu buradaki evlerinin daha küçük ve sorunlu olduğunu anlatıyor.

- **29. Yosun Sokak, No.42: Yurdagül Efe**

a  b 

Şekil 4.82 : Yurdagül Efe'nin evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Evleri 95 m2, iki katlı bir aile apartmanı (Şekil 4.82). Ev iki oda bir salondur. Giriş holü oturma odası olarak kullanılmakta ve diğer mekanlara buradan ulaşılmaktadır.

Yurdagül Efe otuz beş yaşında, ilkokul mezunu bir ev hanımı. Sivas doğumlu olan Yurdagül Hanım eşi ile aynı memleketten, ancak kocası İstanbul doğumludur. Su yalıtım işinde çalışan kocası lise mezunudur. On altı yaşında lisede okuyan bir kızı, on beş yaşında yine lisede okuyan ve beş aylık olan, iki oğlu var. On sekiz yıldır İstanbul'da yaşayan Yurdagül Hanım, evlenince İstanbul'a gelmiş. Geldiğinden beri aynı evde oturduğunu söylüyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu buradan başka bir yerde yaşamamasının ve akraba çevresinde olmasının etkili olduğunu söylüyor. Evleri kendilerine ait ve kocası yapmış. Geldiğinden beri aynı evde oturuyor. İmkanı olsa tuvalet ve banyoyu ve mutfağı yenileyeceğini söylüyor.

a  b 

Şekil 4.83 : Aile fotoğrafları ve takdir belgeleri (a,b)

Yurdagül Hanım için evin anlamı huzur duyduğu, ailesi ile birlikte olduğu ve özgürce yaşadığı yer olarak tanımlıyor. Evini güzel kullanışlı, sağlam, ferah ve sevimli olarak tanımlarken, evinin pek güvenli ve yeterli olmadığı ifade ediyor. Evindeki malzeme seçimleri boya ve bakım işleri ile kocasının ilgilendiğini, mobilya seçimleri ile evdeki dekoratif düzenlemeleri kendisinin yaptığını anlatıyor. Oturma odası ve çocuk odasının duvarları kişisel anlamları olan özel fotoğraflar ve başarı belgeleri ile süslenmiş (Şekil 4.83).

Evinde en sevdiği odanın oturma odası olduğunu hiç sevmediği yerin ise banyo-tuvalet olduğunu söylüyor. Evde televizyon karşısındaki koltuğun kendi yeri olduğunu ifade ediyor. Evine gelen misafirlerin kendi yatak odalarına ve çocukların yatak odalarına girmesini istemediğini ayrıca evinin içerisinin dışarıdan görünmesinden de rahatsız olacağını ifade ediyor.

Çizelge 4.29 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Küçük	____	Daha ferah olmasını istiyor.
Mutfak	Yeterli	____	Yeni dolaplar yaptırmak istiyor.
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	____	Bir oda daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	Küçük	-Birleşik olması -Alafranga olması -Akıyor	Ayrı ve alaturka tuvalet istiyor.

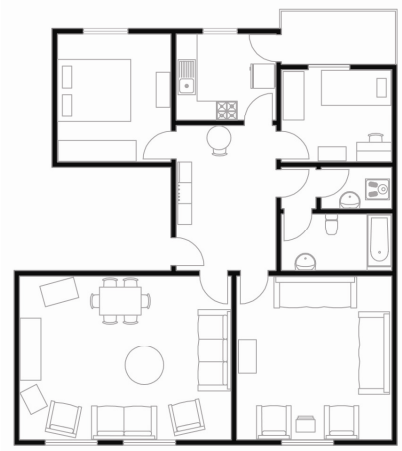
Girişteki orta mekanı günlük oturma odası olarak kullanıyorlar. Yemekleri kalabalık olunca oturma odasında yerde yerken, kendileri yalnızken mutfakta yediklerini söylüyor. Banyo ve tuvaletin bir arada ve tuvaletin alafranga olmasından rahatsız olduğunu anlatıyor. Banyo ve tuvaletin ayrı olmasını istediğini söylüyor. İmkanı olsa yine bu evde oturacağını ancak bir oda eklemek istediğini ifade ediyor

Boş zamanların da komşuları ile görüştüğünü komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu söylüyor. Haftada iki gün evde görüştüklerini anlatıyor. Kentte komşuları dışında akrabaları ve çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştüğünü söylüyor.

Çevrede yapılan lüks konutların kendilerini olumsuz etkilediğini apartmanlaşmadan hoşlanmadığını kalabalığı sevmediğinden bahsediyor.

Memleketinde anne ve babasının, yakın akrabalarının olduğunu ve her sene gittiklerini söylüyor. Memlekette kendini çok iyi hissettiğini rahatlayıp geldiğini anlatıyor. Memleketi ise kıyaslayınca buradaki evin daha küçük ve sorunlu olduğu görüşündedir.

- **30. Yosun Sokak, No. 10: Vesile Güler**

a  b 

Şekil 4.84 : Vesile Güler'in evinin planı (a) ve görünüşü (b)

Ev 120m2 ve üç katlı apartmanın birinci katında oturuyorlar (Şekil 4.84). Evde doğal gaz tesisatı bulunuyor. Ev iki oda ve bir salondan oluşuyor. Giriş holünden odalar ulaşılıyor.

Vesile Güler kırk bir yaşında Sivas doğumlu. İlkokul mezunu ve ev hanımı olan Vesile Hanım'ın kocası vefat etmiş. Yirmi üç yaşında ortaokul mezunu tekstil işinde çalışan bir oğlu ve on sekiz yaşında lise mezunun bir kızı var. Vesile Hanım Sivas doğumlu, ancak doğar doğmaz ailesi İstanbul'a gelmiş. Yaklaşık yirmi beş senedir de yani evlendiğinden beride Pınar Mahallesi'nde oturduğunu söylüyor. Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun olduğunu, çünkü komşuluk ilişkilerinin burada çok iyi olduğunu ifade ediyor. Ama imkanı olsa Kadıköy'de kendi ailesine yakın bir yerde oturmak istediğini söylüyor.

Ev kendilerinin kocası yapmış. Yirmi beş senedir bu evde oturduğunu anlatıyor. Evde imkanı oda ekleyeceğini ve mutfağı yenileyeceğini söylüyor.

Evinin kendisi için anlamını kendini güvende hissettiği ve parasını değerlendirdiği bir yatırım aracı olarak tanımlıyor. Evini orta düzeyde bir güzellikte, ancak kullanışlı, sağlam, güvenli, sevimli, ferah ve yeterli olarak tanımlıyor. Evdeki boya bakım işleri, malzeme seçimlerini hep kendisinin ilgilendiğini, mobilyaları kedisinin seçtiğini ve evdeki dekoratif düzenlemeleri kendisinin yaptığını anlatıyor.



Şekil 4.85 : Vesile Güler'in oturma odası



Şekil 4.86 : Vesile Güler'in salonu

Evinde en çok sevdiği oda eşyalarını sevdiğinden dolayı salondur (Şekil 4.86). En sevmediği yer ise kendi yatak odasıdır. Eşyaların eski ve odanın bakımsız olmasından dolayı sevmediğini ifade ediyor. Evde kendisine ait özel bir yerin olmadığını söylüyor. Evine gelen misafirlerin bütün odalara rahatlıkla girebileceğini ve evinin dışarıdan görünmesinden rahatsız olacağını söylüyor.

Vesile hanım genel olarak evini yeterli olarak değerlendiriyor (Çizelge 4.30). Vesile hanımın salondan ayrı birde oturma odası var (Şekil 4.85). Kızının ayrı odasının

olmasına rağmen oğlu oturma odasında yatıyor. Ancak oğlunun evleneceğini kızının yatak odasını balkon ile birleştirerek yatak odası yapacağını anlatıyor. Tuvaleti ve banyosu ayrı olduğunu tuvaleti de duşa çevireceğini ve odayla birleştireceğini anlatıyor. Kızının ise kendi odasında yatacağını söylüyor. Elinde imkanı olsa daha iyi bir semtten bir apartmana geçmek istediğini anlatıyor.

Çizelge 4.30 : Planın değerlendirmesi

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon	Yeterli	Rutubet	Boya badanası daha düzgün olan bir salon.
Mutfak	Yeterli	____	____
Giriş Holü	Yeterli	____	____
Odalar	Yeterli	____	Bir oda daha olmasını istiyor.
Banyo/WC	Yeterli	____	____

Boş zamanlarında komşularına gittiğini ve evde el işi yaptığını anlatıyor. Komşuları ile ilişkilerinin iyi olduğunu her gün evde ya da bahçede komşuları ile görüştüğünü anlatıyor. Komşuları dışında kentte akrabaları ve aynı mahalledeki arkadaşları ile görüştüğünü anlatıyor. Çevrede yapılan lüks konutların kendilerine bir etkisi olmadığı görüşünde.

Memleketinde anne tarafından akrabalarının olduğunu ve her yaz gittiklerini anlatıyor. Memleketini sevdiğini oraya gittiğinde kendisini iyi hissettiğini ancak küçükken bir süre anne ve babasından ayrı köyde kaldığını ve bu yüzden çok kalınca çok sıkıldığını o günleri hatırladığını ifade ediyor. Memleketteki evleri ile buradaki evini kıyasladığında buranın daha konforlu ve iyi olduğu ekliyor.

5. PINAR MAHALLESİ'NDE YAPILAN ÇALIŞMA BULGULARININ ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

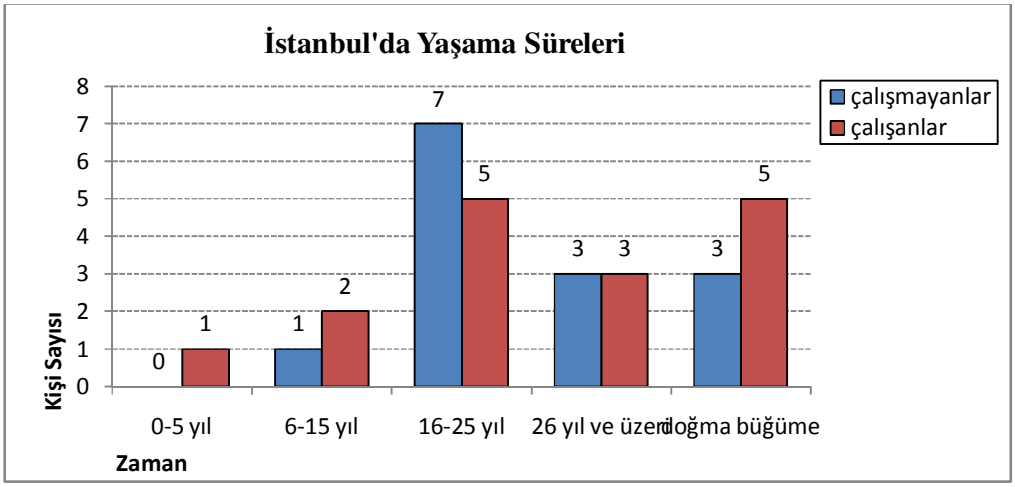
- **Hane halkı yaş dağılımı, eğitim durumu ve meslekleri**

Görüşülen kadınların evlerinde hane halkı yaş dağılımına bakıldığında (Çizelge A.1), hane halkının % 32'si 19-26, % 26'sı 30-39 yaş, % 17'si 7-14 yaş, % 12'si 40-49 yaş ve % 12'si 50-59 yaş arasında ve % 2'si de 60 yaş ve üzeridir.

Görüşülen kadınların evlerinde hane halkının eğitim durumuna bakıldığında (Çizelge A.2), % 37'si ilkokul mezunu, % 12'si ilkokula devam etmektedir. % 21'i lise mezunu ve % 5'i liseye devam etmektedir. % 13'ü ortaokul mezunu ve % 4'ü ortaokula devam etmektedir. % 2'si üniversite mezunu ve % 4'ü üniversitede eğitimine devam etmektedir. % 4'ünün okuma yazması yoktur ve % 3'ünün okuma-yazması vardır.

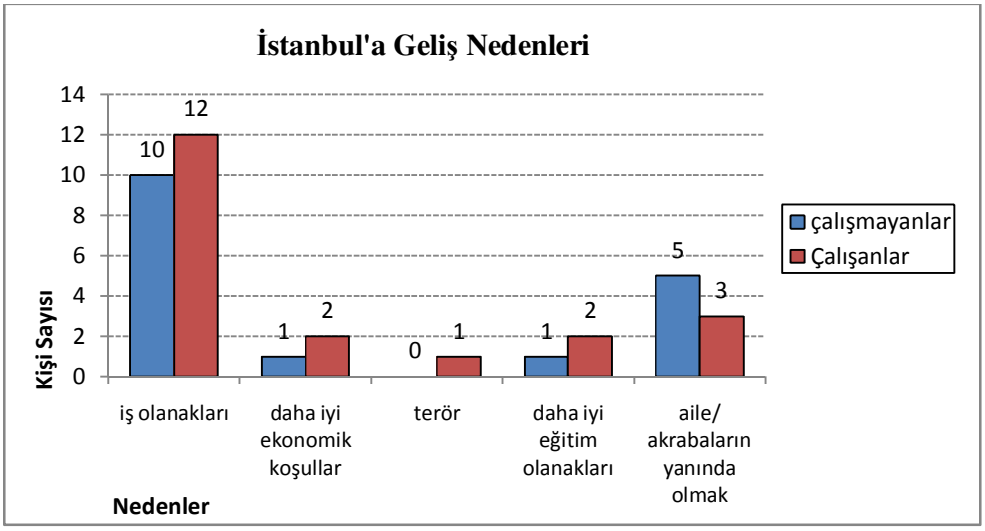
Görüşülen kadınların evlerinde hane halkının meslek durumuna bakıldığında (Çizelge A.3), toplamda hane halkının % 40'ı hizmet sektöründe çalışmaktadır. %18'i ev hanımı, % 16'sı işçi, % 12'si işsiz, % 11'i serbest, % 3'ü emekli ve % 1'i memurdur. İşsiz nüfusunu (% 9) hane içindeki gençler oluşturmaktadır.

- **İstanbul'da ve Pınar Mahallesinde oturma süreleri ve İstanbul'a geliş nedenleri**



Şekil 5.1 : İstanbul'da yaşama süreleri

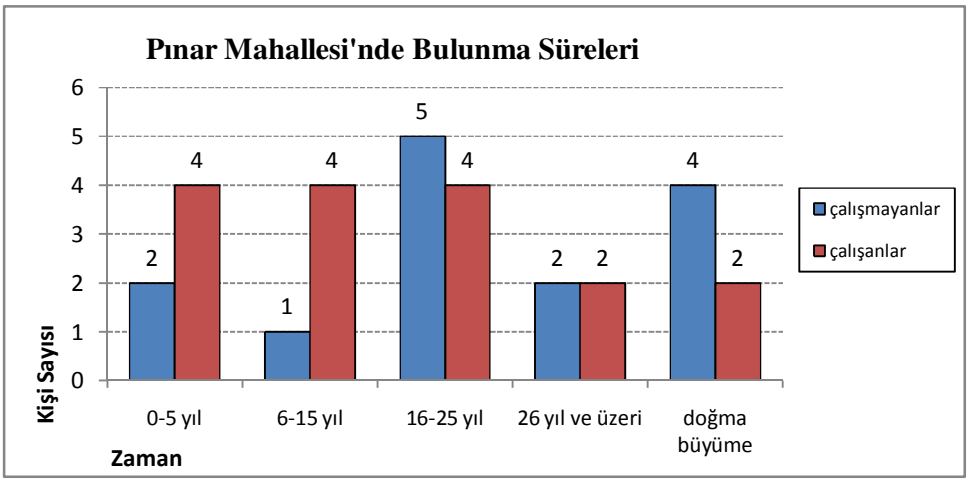
Görüşülen kadınların % 40'ı (on iki kişi) 'Ne kadar zamandır İstanbul'da yaşıyorsunuz?' sorusuna 16-25 yıl cevabını vermiştir. Kadınların % 27'si (sekiz kişi) doğma büyüme, % 20'isi (altı kişi) 26 yıl ve üzeri, % 10'u (üç kişi) 6-15 yıl ve kadınların sadece % 3'ü (bir kişi) 0-5 yıl İstanbul'da yaşadıklarını belirtmiştir (Çizelge A.4). Çalışan kadınlardan beşi doğma büyüme ve yine beşi 16-25 yıla arasında İstanbul'da yaşadıklarını, çalışan kadınlardan üçü 26 yıl ve üzeri, ikisi 6-15 yıl ve bir kadın 0-5 yıl arasında İstanbul'da yaşadığını söylemiştir. Çalışmayan kadınların yarısı (yedi kişi) 16-25 yıl, üçü doğma büyüme ve yine üçü 26 yıl ve üzeri ve biri de 6-15 yıl arasında İstanbul'da olduğunu belirtmiştir (Şekil 5.1).



Şekil 5.2 : İstanbul'a geliş nedenleri

İstanbul'a geliş nedenleri sorulduğunda verilen cevapların hiç birinde kadınların tamamen kendi kararları ile verilmiş bir göç kararı yoktur. Göç nedenlerinin hepsi ailedeki erkeklerin göç nedenleridir. Kadınlar ya ailelerini göç kararı ile ya da evlilik sonucunda İstanbul'a gelmiştir. Görüşülen kadınlardan birden fazla neden belirtmiştir ve kadınların yarısından fazlasının (% 59, yirmi iki kişi) iş olanaklarından dolayı İstanbul'a göç ettikleri görülmüştür. İkinci göç nedeni (% 22, sekiz kişi) 'aile/akraba yanında olmak' şeklinde ortaya çıkmıştır. Kadınların % 8'i (üç kişi) daha iyi ekonomik koşullar, % 8'i (üç kişi) daha iyi eğitim olanakları ve % 3'ü (bir kişi) terör nedeniyle göç etmişlerdir (Çizelge A.5). Çalışan kadınların on tanesinin iş olanakları, üç tanesinin aile ve akraba yanında olmak, iki tanesinin daha iyi ekonomik koşullar, bir tanesinin daha iyi eğitim olanakları için geldikleri görülmektedir. Çalışmayan kadınlarda terör nedeni ile göç yoktur. Çalışmayan

kadınların on tanesi iş olanakları, beş tanesi aile ve akraba yanında olmak, iki tanesi daha iyi ekonomik koşullar, iki tanesi daha iyi eğitim olanakları için geldikleri Şekil 5.2'de görülmektedir. Çalışan kadınlardan sadece bir tanesi terör nedeni ile göç etmiştir.



Şekil 5.3 : Pınar Mahallesi'nde yaşama süreleri

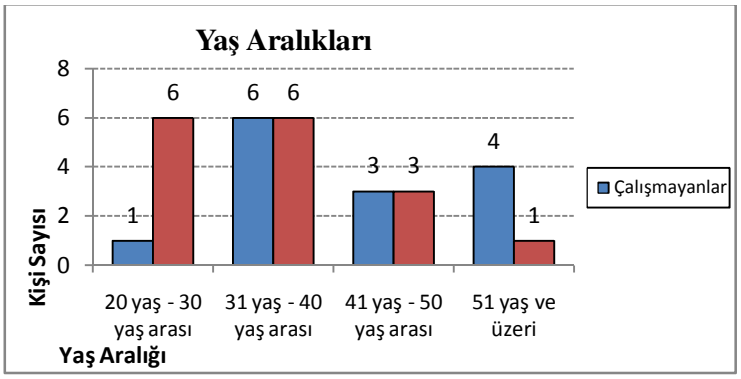
Görüşülen kadınların toplamda yaklaşık üçte biri (% 30, dokuz kişi) Pınar Mahallesi'nde yaşama süreleri sorusuna 16- 25 yıl arasında olarak cevap vermiştir (Çizelge A.6). Kadınların % 20'isi (altı kişi) 0-5 yıl, % 20'isi (altı kişi) doğma büyüme, % 16'sı (beş kişi) 6-15 yıl ve % 14'ü (dördü) 26 yıl ve üzeri zamandır Pınar Mahallesi'nde yaşamaktadırlar. Çalışan kadınların dört tanesi 16-25 yıl, dört tanesi 6-15 yıl, dört tanesi 0-5 yıl, iki tanesi 26 yıl ve üzeri ve iki tanesi doğma büyüme Pınar Mahallesi'nde yaşadıkları Şekil 5.3'te görülmektedir. Çalışmayan kadınların üçte bir (beş kişi) 16-25 yıl, dört tanesi doğma büyüme, iki tanesi 26 yıl ve üzeri, iki tanesi 0-5 yıl ve bir tanesi de 6-15 yıl arasında bir süredir Pınar Mahallesi'nde yaşadıklarını söylemiştir.

Kadınlardan bazıları farklı yerlerde oturduktan sonra Pınar Mahallesi'ne gelmişler ya da önce Pınar Mahallesi'nde oturmuşlar sonra başka yerlere taşınıp en sonunda yine buraya dönmüşlerdir. Çalışan kadınlar İstanbul'da Kasımpaşa, Bahçelievler, Çeliktepe ve Sanayi Mahallesi'nden gelirken, İstanbul dışından gelenler Sivas, Giresun, Amasya, Bursa, Samsun ve Aydın gibi farklı illerden gelip buraya yerleşmişlerdir. Çalışmayan kadınlar ise İstanbul'dan başka bir mahallesinden gelenler Sanayi Mahallesi, Gültepe, Seyrantepe, Maslak gibi semtlerden gelmişlerdir.

İstanbul dışından gelenler ise Sivas'ın farklı ilçelerinden, Rize, Yozgat, Gaziantep'ten gelmişlerdir.

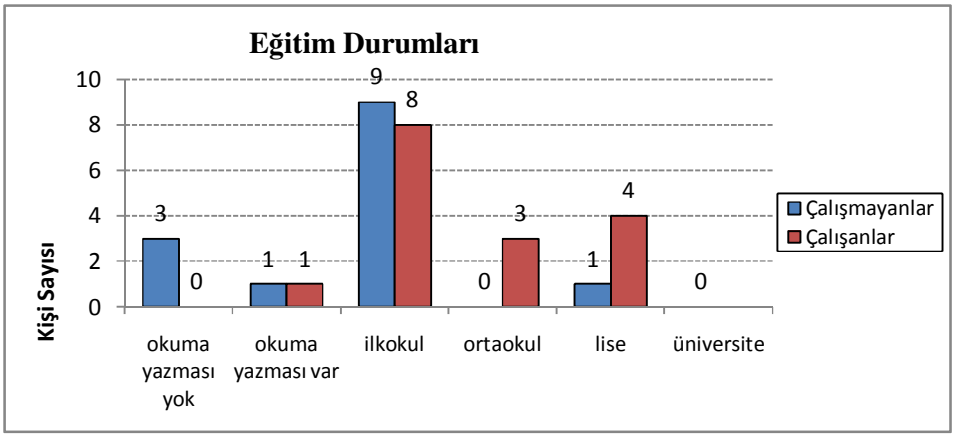
5.1 Görüşülen Kadınların Demografik Özellikleri

Görüşülen kadınlar değişik yaş grubunda ve eğitim durumundadırlar. Yaş ve eğitim kadınların çalışma durumlarını etkileyen önemli faktörlerdendir.



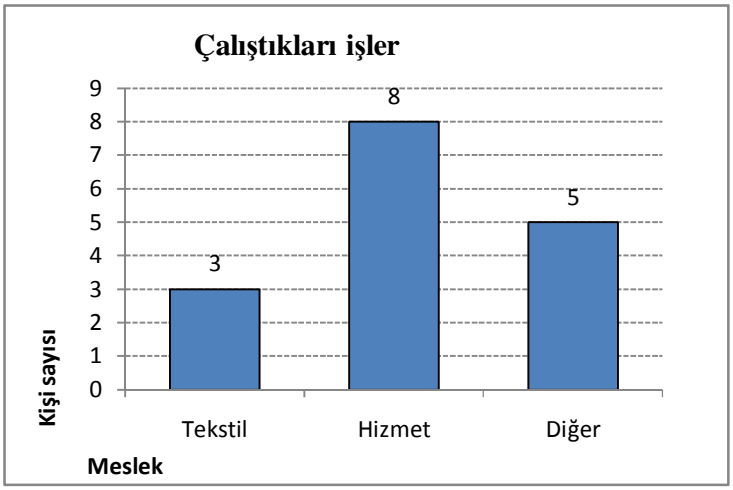
Şekil 5.4 : Yaş grafiği

Görüşülen kadınların yaş aralıklarına bakıldığında, kadınların toplam % 40'ı (on iki kişi) 31-40 yaş, % 23'ü (yedi kişi) 20-30 yaş, % 20'isi (altı kişi) 41-50 yaş ve % 17'si (beş kişi) 51 yaş ve üzerinde olduğu Çizelge A.7'de görülmektedir. Çalışan kadınların altısı 20-30 ve yine altısı 31-40 yaş, üçü 41-50 yaş ve biri de 51 yaş ve üzerinde olduğu Şekil 5.4'te görülmektedir. Çalışmayan kadınların ise altısı 31-40 yaş, dördü 51 yaş ve üzeri, üçü 41-50 yaş arasında ve biri de 20-31 yaş arasında yer almaktadır. 20-30 yaş arasında kadınların çalışma oranının arttığı görülmektedir.



Şekil 5.5 : Eğitim durumu

Eğitim durumlarına bakıldığında toplamda yarısından fazlasının (% 58, on yedi kişi) ilkokul mezunu oldukları Çizelge A.8'de görülmektedir. Kadınların % 16'sı (beş kişi) lise, % 10'u (üç kişi) ortaokul, % 10'u (üç kişi) okuma yazması yok ve % 6'ısı (iki kişi) okur-yazardır. Çalışan kadınların sekizi ilkokul, dördü lise, üçü ortaokul ve biri de okuma yazması vardır. Çalışmayan kadınlar içinde dokuz tanesinin ilkokul, üç tanesinin okuma yazmasının olamadığı, bir tanesinin okuma yazmasının olduğu ve bir tanesinin de lise mezunu olduğu Şekil 5.5'te görülmektedir.



Şekil 5.6 : Çalıştıkları işler

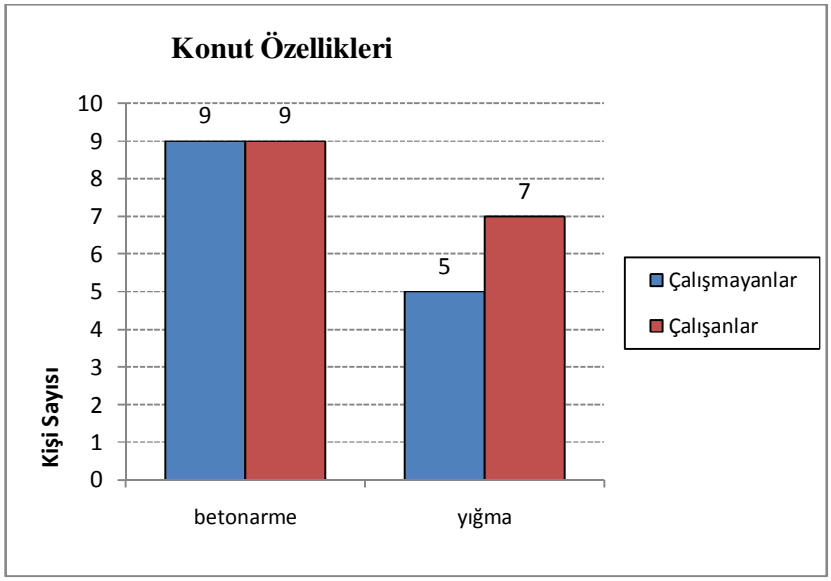
Çalışanların % 56'sı (sekiz kişi) hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. Hizmet sektöründe olanlar gündelik ev temizliği, okullarda temizlik ve çay işlerinde ve çocuk bakımı gibi işlerde çalışmaktadırlar (Şekil 5.6). Kadınların % 19'u (üç kişi) tekstil firmalarında işçi olarak çalışmışlar ya da çalışmaktadırlar. Kadınların % 25'i (beş kişi) ise farklı sektörlerde işçi, tezgahtarlık, sekreterlik, servis hostesliği ve anaokulunda yardımcı öğretmenliği gibi işlerde çalışmaktadırlar Çalışan kadınların işleri sürekli değildir. Bir bölümü çeşitli sebeplerden dolayı çalışmaya başlamış ve bırakmışlardır. Genç kadınlar sektör değiştirseler de çalışma hayatında daha uzun süredir bulunmaktadırlar. Yaş ilerledikçe işe giriş ve çıkış nedenleri değişmektedir. Genç kadınların bazıları geçim sıkıntısından dolayı eşlerine destek olmak için girerken, bazıları ekonomik özgürlüklerini kazanmak adına kocalarını ikna ederek işe girdiklerinden bahsetmişlerdir. Bazı kadınlar evlenmeden önce çalıştıklarını, ancak evlendikten sonra eşleri istemediği için veya çocuk doğunca işten ayrılmışlardır. Kadınlardan biri kocasının ilaç masrafı için evlere temizliğe gittiğini, kocası vefat edince de işten ayrıldığını anlatmıştır. Birisi ise eşinin, ölümüyle işten ayrıldığını

ancak çalışmaya tekrar başlamak istediğini söylemiştir. Kadınların çoğu düzensiz ve geçici işlerde çalışmaktadırlar.

Çalışmayan kadınlarda eşlerinin çalışmama kararında etkili oldukları yapılan görüşmelerde ortaya çıkmaktadır. Anketler sırasında erkeklerin 'Ben karımı çalıştırmam.'ya da çocukların 'Babam izin vermez.' gibi tepkilerinden evdeki erkek egemenliğini anlamak mümkündür ve ayrıca kadınlar da çalışamamaktan şikayetçi de değillerdir. Ancak yaş ilerledikçe 'Kadınlarda keşke okusaydım' ya da 'Çalışsaydım.' gibi yakınmalar ön plana çıkmaktadır.

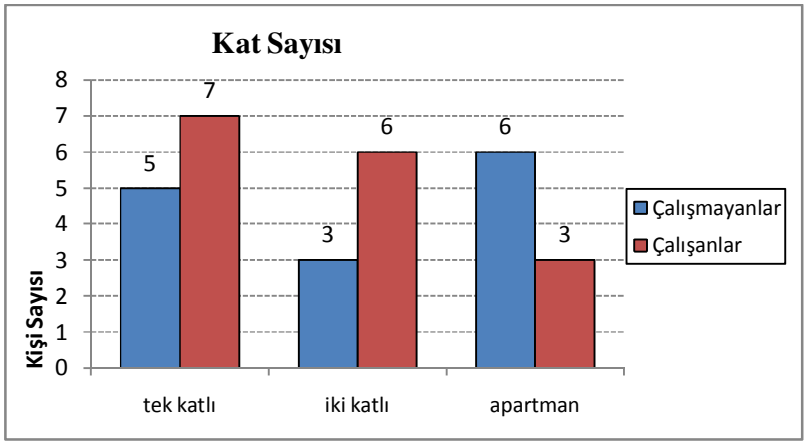
Kadınların çalışma oranları yaşları ilerledikçe azalmaktadır. Ayrıca eğitim durumları da doğal olarak çalışmalarında oldukça etkili bir faktördür. Genç yaştaki kadınlar ileriki yaş grubundakilere oranla daha eğitimli olduklarından yeniliklere açık olmaktadırlar. Değerlendirmeye alınan diğer başlıklardaki farklıların çıkmasında yaş çok önemli bir faktör oluşturmaktadır.

5.2 Konutun Fiziksel Özellikleri



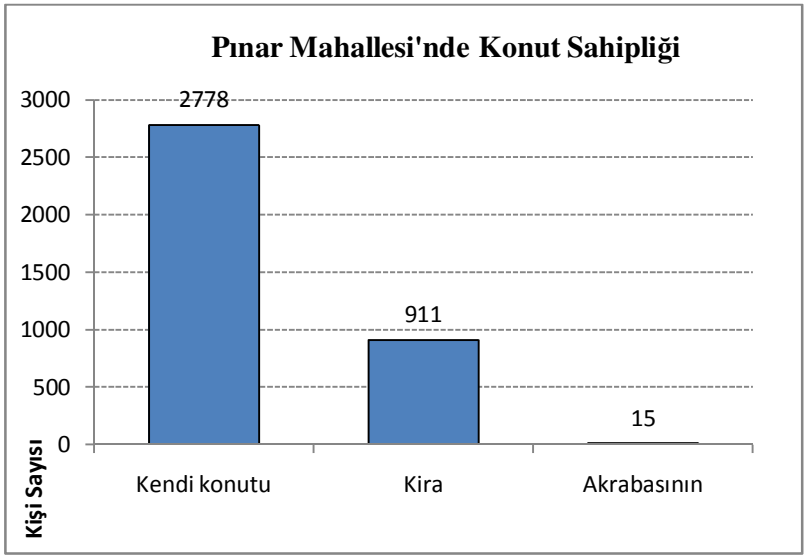
Şekil 5.7 : Konutların yapısal özellikleri

Görüşülen kadınların evlerinin % 53'ü betonarme ve % 40'ı yığmadır (Çizelge A.10). Çalışan kadınlardan dokuzunun evi betonarme ve yedisinin evi yığmadır. Çalışmayanlarda dokuzunu betonarme ve beşin evinin yığma olduğu Şekil 5.7'de görülmektedir.



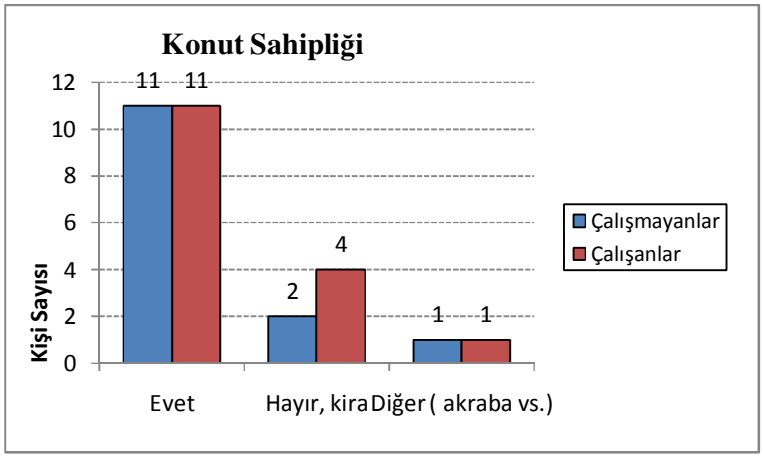
Şekil 5.8 : Konutların kat sayısı

Görüşülen kadınların toplamda % 40'ının (on iki kişi) evleri tek katlı, % 30'u (dokuz kişi) iki katlı ve % 30'u (dokuz kişi) apartman dairesidir (Çizelge A.11). Çalışan kadınların yedisi tek katlı, altısı iki katlı ve üçü ise apartmanda oturmaktadırlar. Çalışmayan kadınların ise altısı apartmanda, beşi tek katlı ve üçü iki katlı bir evde oturmaktadırlar (Şekil 5.8).



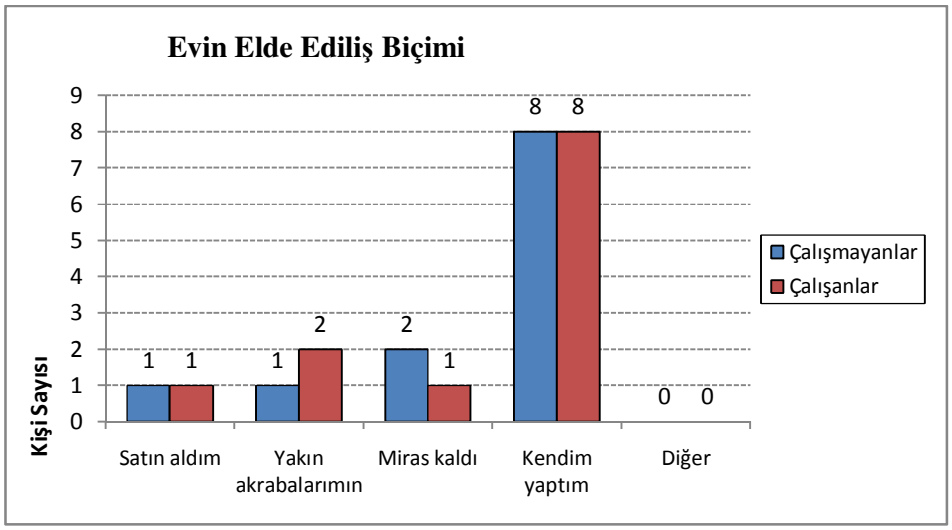
Şekil 5.9 : Pınar Mahallesi'nde konut sahipliği

Pınar Mahallesi genelinde konut sahipliğine bakıldığında (Çizelge A.12) toplamda kayıtlarda 3704 hane bulunduğu bunlardan % 75'inin (iki bin yedi yüz yetmiş sekizi) kendi evinde oturduğu, % 24'ünün (dokuz yüz on bir kişi) kirada oturduğu ve % 1'sinin (on beş kişi) de herhangi bir bedel ödemeden akrabalarının evlerinde oturduğu muhtarlık kayıtlarından tespit edilmiştir (Şekil 5.9).



Şekil 5.10 : Konut sahipliği

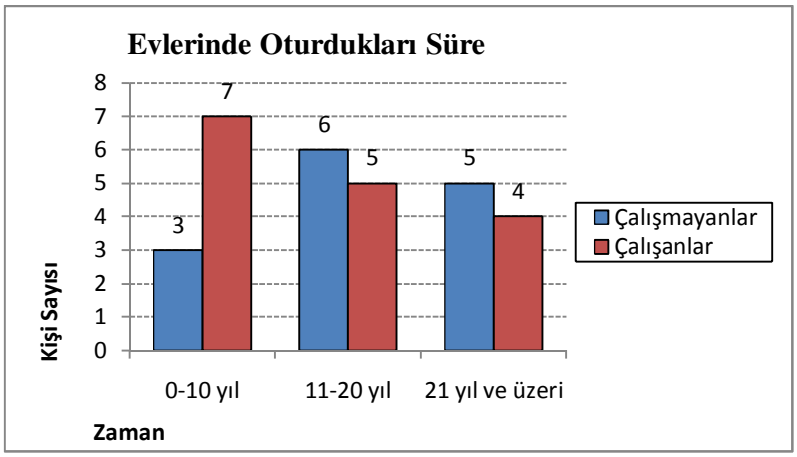
Görüşülen kadınların konut sahipliğine bakıldığında, toplamda % 74'ü (yirmi iki kişi) kendi evlerine sahiplerdir. Kadınların % 20'isi (altı kişi) kirada ve % 6'sı (iki kişi) akraba gibi başkalarının evlerinde oturmakta oldukları Şekil 5.10'da görülmektedir. Çalışanlardan on biri kendi evinde, dördü kirada ve biri de akrabalarının evinde oturmaktadır. Çalışmayan kadınların on biri kendi evinde, ikisi kirada ve biri de akrabalarının evinde oturmaktadırlar (Çizelge A.13).



Şekil 5.11 : Evlerin elde ediliş biçimi

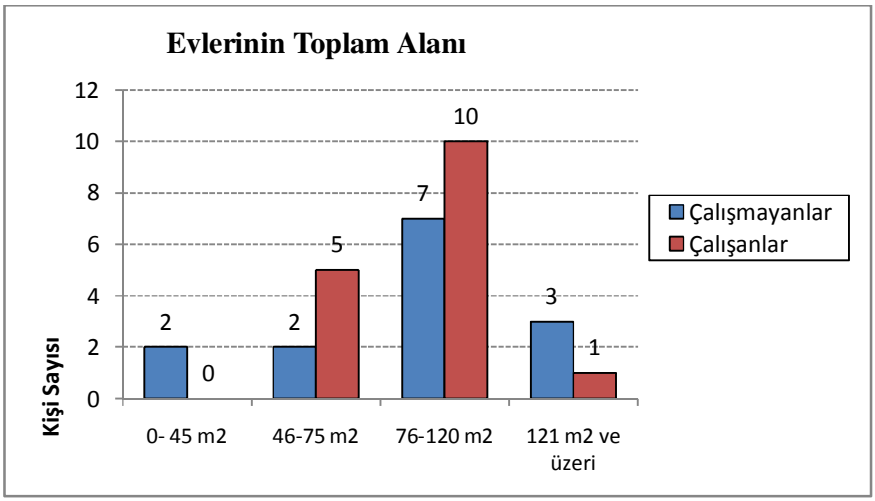
Ev sahibi olan kadınların % 68'i (on altı kişi) evlerini kendilerinin yaptıkları Çizelge A.14'te görülmektedir. Kadınların % 12'isi (üç kişi) evlerinin yakın akrabalarının, % 12'isi (üç kişi) miras kaldığını ve % 8'inin (iki kişi) de satın aldıklarını söylemiştir. Çalışmayan kadınların sekizi evlerini kendilerinin yaptığını, ikisinin yakın akrabalarının olduğunu, biri miras kaldığını ve biri de satın aldıklarını söylemiştir.

Çalışmayan kadınların sekiz tanesi evlerini kendilerinin yaptıklarını, iki tanesi satın aldıklarını ve birisi de yakın akrabalarının oldukları Şekil 5.11'de görülmektedir.



Şekil 5.12 : Evde oturma süreleri

Görüşülen kadınların üçte birinden fazlası (% 37, on biri) evlerinde 11-20 yıl arası, üçte biri (%33, on kişi) 10 yıl ya da daha az ve üçte birine yakını (% 30, dokuz kişi) 21 ve daha üzeri bir zamandır oturduklarını söylemiştir (Çizelge A.15). Çalışan kadınların yedisi 0-10 yıl, beşi 11-20 yıl ve dördü de 21 yıl ve üzeri bir zamandır evlerinde oturdukları Şekil 4.96'da görülmektedir. Çalışamayan kadınların altısı 11-20 yıl, beşi 21 yıl ve üzeri ve üçü 0-10 yıl arasında bir süredir evlerinde oturduklarını belirtmiştir (Şekil 5.12).

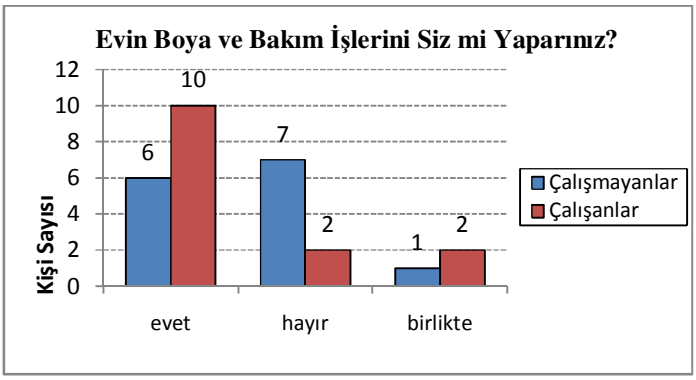


Şekil 5.13 : Evlerin alanı

Görüşülen kadınların yarısından fazlasının (% 56, on yedi kişi) evleri 75-120m2, % 24'ünün (yedi kişi) 45-75m2, % 13'ünün (dört kişi) 120 m2 üzeri ve % 7'isinin (iki

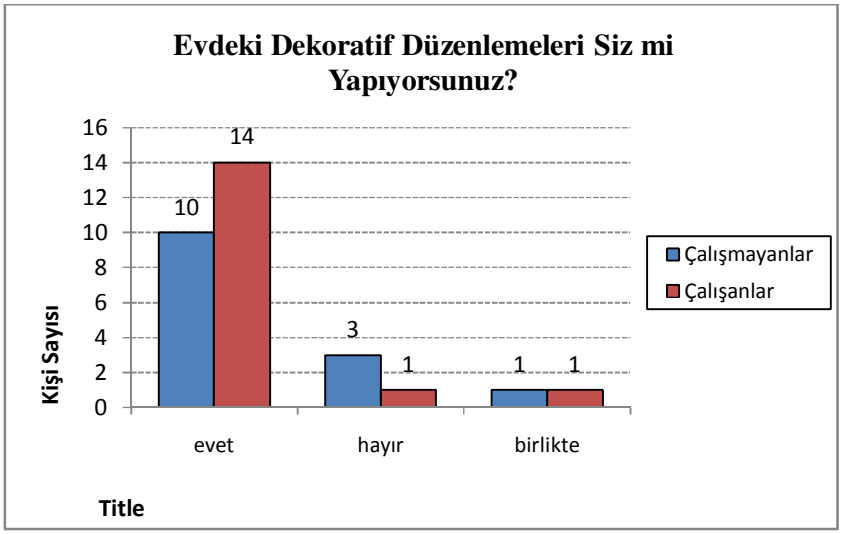
kişi) 0-45m2 arasındadır (Çizelge A.16). Çalışan kadınların onunun 76-120m2, beşinin 46-75m2 ve birinin evleri 120m2 üzerindedir. Çalışmayan kadınların yedisinin 76-120m2, üçünün 120m2 üzeri, ikisinin 46-75m2 ve ikisinin evleri 0-45m2 arasındadır (Şekil 5.13).

5.2.1 Konut içindeki düzenlemeler



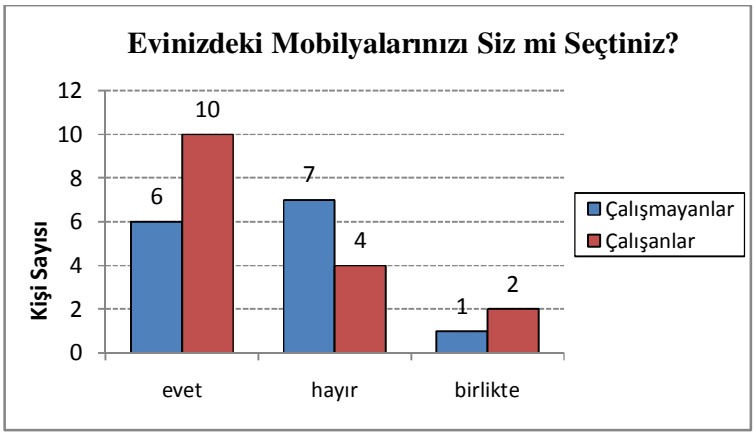
Şekil 5.14 : Boya ve bakım işlerini kimin yaptığına ilişkin değerlendirmeler

Görüşülen kadınların toplamda yarısından fazlası (% 54, on altı kişi) evlerindeki boya bakım işlerinin kendilerinin yaptığı, % 30'u (dokuz kişi) kendilerinin yapmadığı ve % 16'ısı (üçü) eşleri ile beraber yaptıkları Şekil 5.14'te görülmektedir. Çalışan kadınların onu kendilerinin, ikisi başkasının ve diğer ikisi de birlikte yaptıklarını söylemiştir. Çalışmayan kadınların yedisi boya bakım işlerini başkasının, altısı kendilerinin ve biri beraber yaptıklarını söylemiştir (Çizelge A.17).



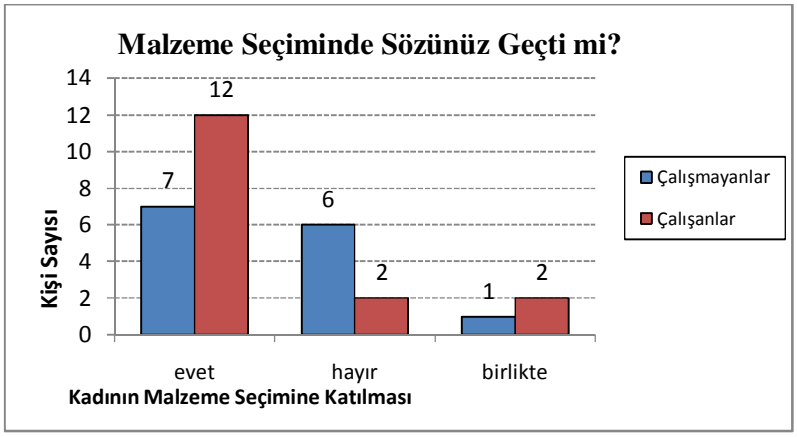
Şekil 5.15 : Evdeki dekoratif düzenlemeleri kimin yaptığına ilişkin değerlendirmeler

Görüşülen kadınlar evdeki dekoratif düzenlemeleri kimin yaptığına ilişkin soruya toplamda % 81'i (yirmi dört kişi) kendilerinin, % 13'ü (dört kişi) başkasının ve % 6'sı (iki kişi) beraber cevabını verdikleri Çizelge A.18'de görülmektedir. Çalışan kadınların on dördü evdeki düzenlemelerin kendisini, biri başkasının ve biriside evdekilerle beraber yaptıklarını belirtmiştir. Çalışmayanlar kadınların onu kendisinin, üçü başkasının ve biri ise evdekilerle beraber yaptıklarını söyledikleri Şekil 5.15'te görülmektedir.



Şekil 5.16 : Evlerindeki mobilyaları kimin seçtiğine ilişkin değerlendirmeler

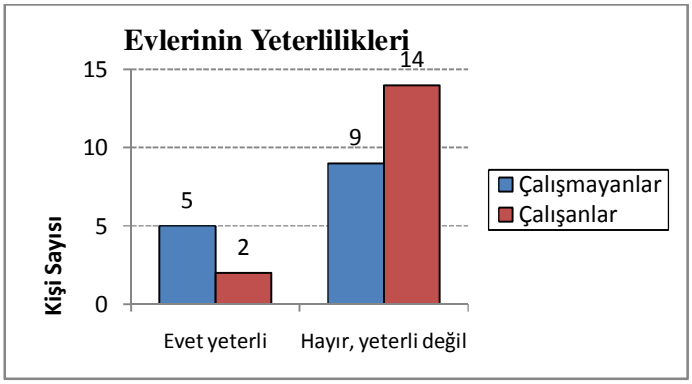
Görüşülen kadınların evdeki mobilyaları kimlerin seçtiğine ilişkin soruda toplamda % 54'ü (on altı kişi) kendilerinin seçtiği, % 36'sı (on bir kişi) başkasının ve % 10'u (üç kişi) beraber cevabını vermiştir (Çizelge A.19). Çalışan kadınların onu beraber, dördü başkasının ve ikisi de evdekiler ile beraber seçtikleri cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların yedisi başkasının, altısı kendisinin ve biri de evdekiler ile beraber seçtikleri Şekil 5.16'da görülmektedir.



Şekil 5.17 : Malzeme seçimine katılması

Görüşülen kadınlar malzeme seçiminde sözlerinin geçti mi sorusuna toplamda % 63'ü (on dokuz kişi) evet, % 27'isi (sekiz kişi) hayır ve % 10'u (üç kişi) evdekilerle beraber cevabını vermiştir (Çizelge A.20). Çalışan kadınların on ikisi evet, ikisi hayır ve ikisi birlikte seçtikleri Şekil 5.17'de görülmektedir. Çalışmayan kadınların yarısı (yedi kişi) evet, altısı hayır ve biri birlikte cevabını vermiştir.

5.2.2 Mekan büyüklüğü/yeterliliği



Şekil 5.18 : Evin yeterliliği

Görüşülen kadınların toplamda % 76'sı (yirmi üç kişi) evlerinin yetersiz olduğunu söylerken, % 24'ü (yedi kişi) yeterli olduğu cevabını vermiştir (Çizelge A.21). Çalışan kadınlardan on dördü evlerini yetersiz olarak değerlendirirken, ikisi yeterli olduğunu söylemiştir. Çalışmayan kadınlarda ise dokuz kadın evlerini yetersiz olduğunu söylerken, beşi yeterli cevabını vermiştir (Şekil 5.18).

Salon: Görüşülen kadınların toplamda % 63'ü (on dokuz kişi) evlerinde salonlarını yetersiz ve % 37'ü (on bir kişi) yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışan kadınların on biri salonu yetersiz bulurken, beşi yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışamayan kadınların sekizi salonun yetersiz ve altısı yeterli bulduğu cevabını vermiştir (Çizelge A.22).

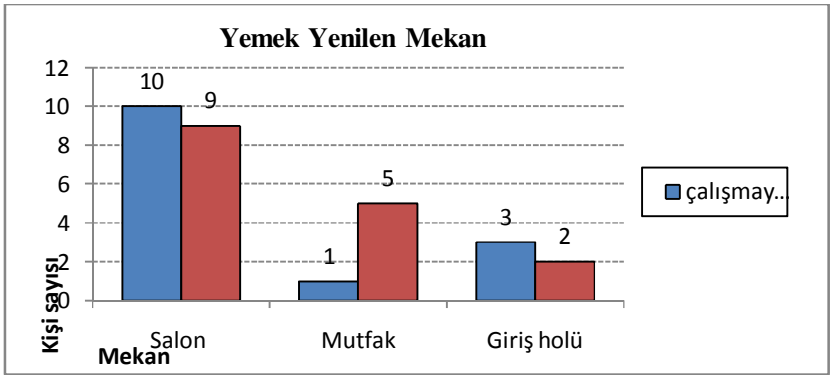
Mutfak: Görüşülen kadınların toplamda % 67'si (yirmi kişi) evlerinde mutfaklarını yetersiz ve % 33'ü (on kişi) yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışan kadınların on ikisi mutfağı yetersiz bulurken, dördü yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışamayan kadınların sekizi mutfağını yetersiz ve altısı yeterli bulduğu cevabını vermiştir. Bu büyüklükteki yetersizliğin dışında rutubet, karanlık olması, mekanın şekilsizliği ve koku gibi farklı şikayetler de dile getirilmektedir (Çizelge A.22).

Giriş Holü: Görüşülen kadınların toplamda % 84'ü (yirmi beş kişi) evlerinde giriş hollerini yeterli ve % 16'sı (beş kişi) yetersiz bulduklarını söylemiştir. Çalışan kadınların on ikisi giriş holünü yeterli bulurken, dördü yetersiz bulduğunu söylemiştir. Çalışamayan kadınların on üçü giriş holünü yeterli ve biri yetersiz bulduğu cevabını vermiştir (Çizelge A.22).

Odalar: Görüşülen kadınların toplamda % 60'ı (on sekiz kişi) evlerinde odalarını yetersiz ve % 40'ı (on iki kişi) yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışan kadınların onu odalarını yetersiz bulurken, altısı yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışamayan kadınların sekizi odalarını yetersiz ve altısı yeterli bulduğu cevabını vermiştir. Bu büyüklükteki yetersizliğin dışında rutubet, karanlık olması gibi farklı şikayetler de dile getirilmektedir (Çizelge A.22).

Banyo/Wc: Görüşülen kadınların toplamda % 63'ü (on dokuz kişi) evlerinde banyo/tuvalet'ini yetersiz ve % 37'si (on bir kişi) yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışan kadınların on üçü banyo/ tuvalet'ini yetersiz bulurken, üçü yeterli bulduklarını söylemiştir. Çalışamayan kadınların sekizi banyo/ tuvalet'ini yeterli ve altısı yetersiz bulduğu cevabını vermiştir. Bu büyüklükteki yetersizliğin dışında tuvalet ve banyonun beraber olması ve alaturka olması gibi şikayetleri de dile getirmektedirler (Çizelge A.22).

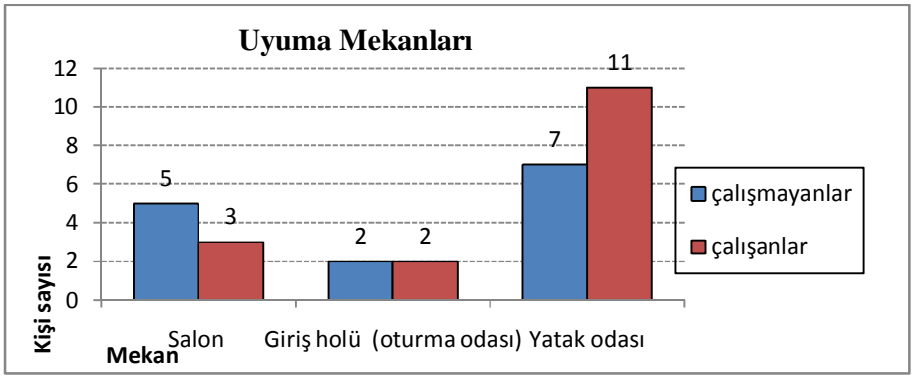
5.2.3 Mekan kullanımı



Şekil 5.19 : Yemek yedikleri mekan

Kadınların evlerini değerlendirmelerindeki en önemli kriterlerden bir tanesi mekansal büyüklük ile ihtiyaçlara yönelik değerlendirmedir. Yapılan çalışmada kadınların genel olarak evlerinin yeterliliklerini nasıl değerlendirdikleri araştırılmıştır. Burada sadece evin büyüklüğü değil, ayrı ayrı her mekandan memnun

olup olmama incelenmiştir. Bunu yaparken aynı zamanda bu mekanların nasıl kullanıldıkları ve bu kullanım tarzının mekandaki istekleri nasıl etkilediği incelenmiştir.



Şekil 5.20 : Uyudukları mekanlar

Salon: Salon ya da oturma odalarının; kadınların ve ailenin zamanını geçirdiği misafirlerini ağırladığı, yemek yenilen ve hatta geceleri yatma işlevinin gerçekleştiği çok kullanımlı bir mekan olma özelliği vardır. Bazı evlerin günlük oturma ile misafir geldiğinde misafiri ağırladıkları ayrı salonları bulunmaktadır.

Görüşme yapılan kadınların yirmi dördünün (% 80) evlerinde salon, yedisinin (% 20) ise ayrı salon ve oturma odaları bulunmaktadır. Çalışan kadınların on dördü (% 46) salon ve ikisi (% 7) ayrı salon ve oturma odasına sahip oldukları cevabını vermişlerdir. Çalışmayan kadınların onunun (% 34) bir oturma odası, dördünün (% 14) hem oturma odası hem de salonları bulunmaktadır. Çalışmayan kadınlardan iki tanesi gün içinde zamanlarını genelde oturma odasında geçirdiklerini eşleri gelince salonu da kullandıklarını söylemişlerdir.

Görüşülen kadınların toplamda % 27'si salonda yatmaktadırlar (Çizelge A.23). Bu kadınlardan % 17'si çalışan, % 10'u çalışmayan kadınlardır. Çalışmayan kadınların ikisi ayrı salon ve oturma odaları bulunmasına rağmen çocuklar için ayrı oda hazırlanmamıştır.

Kadınlardan bazıları mutfaktaki alan yetersizliğinden dolayı ya da yemek yeme alışkanlıklarının olmamasından dolayı salonda yemek yenilmektedir. Kadınlar yemeklerini, görüldüğü gibi toplamda kadınların % 64 salonda yemektedirler. Bu kadınların % 30'u çalışan kadınlar ve % 34'ü çalışmayan kadınlardır (Çizelge A.23). Yemeklerini salonda yiyen çalışan kadınlardan üçü yemeklerini yerde yemektedirler. Çalışmayan kadınlarda ise yedisi yemeklerini yerde yemektedir. Bu sonuçlardan da

görüldüğü gibi çalışan kadınlardan çoğu geleneksel alışkanlıklarını bıraktıkları görülmektedir. Geriye kalanlar evin diğer mekanlarını kullanmaktadırlar.

Mutfak: Kadınlar açısından ev işlerinde önemli bir yere sahip olan yemek hazırlama ve bulaşık işleri kadınların oldukça fazla zamanını aldığından bu mekanın önemi büyüktür. Genel olarak alan yetersizliği hemen hepsinin ortak şikayetlerindendir. Kadınlar özellikle sabit donatıların yetersizliklerinden şikayetçilerdir. Yeni çıkan elektrikli aletler alınmakta, ama yer olmadığından her şeyin üst üste ve düzensiz olduğunu ifade etmektedirler. Kadınların altısı (% 20) yemeklerini mutfakta yemektedirler (Şekil 5.19). Bu kadınların beşi (% 17) çalışan kadınlar, biri (% 3) ise çalışmayan kadınlar oluşturmaktadır. Çalışan kadınlar açısından mutfak yemek yemek için kullanılmaktadır. Yemeği mutfakta yemeyenler alna yetersizliğinden dolayı yemediklerini söylemektedirler.

Giriş Holü: Görüşülen kadınların beş tanesinin evinde geçiş mekanı olmanın dışında farklı eylemler içinde kullanılmaktadır. Kadınların % 16'unun evinde giriş holü oturma odası ve mutfak olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu kadınların % 6'ısı çalışan kadınlardır. Bu kadınlardan birisi giriş holünü yatak odası bir diğeri ise salon olarak kullanmaktadır. % 10'ü ise çalışmayan kadınlardır. Bu kadınlardan ikisi giriş holünü salon, birisi ise mutfak olarak kullanmaktadır.

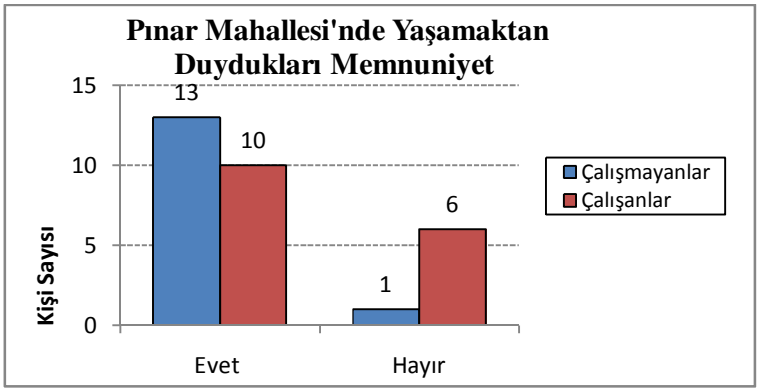
Görüşülen kadınların % 16'ısı giriş holünde yemeklerini yemektedirler (Çizelge A.23). Bu kadınların % 6'ısı çalışan, % 10'u ise çalışmayan kadınlardır. Kadınların % 14'ü ise giriş holünde yatma eylemini gerçekleştirmektedir. Bu kadınları yarısı çalışan, yarısı çalışmayan kadınlardır.

Odalar: Kadınların on sekizinin evinde (% 59) ebeveynlerin ve çocukların ayrı yatak odaları bulunduğu görülmektedir (Şekil 5.20). Bu kadınların on biri (% 36) çalışan, yedisi (% 23) ise çalışmayan kadınlardır. Oranlardan da görüldüğü üzere çalışan kadınlarda yatak odalarının ayrılması, çalışmayanlara oranla daha yüksektir.

Banyo/Wc: Görüşülen kadınların yirmi dört kişinin tuvalet ve banyosu bir arada ve altı kişinin de banyo ve tuvaleti ayrıdır. Çalışan kadınların hepsinin (on altı kişi) tuvalet ve banyosu bir arada bulunurken bu kadınların onunun tuvaletinde hela taşı ve altısının evinde klozet bulunmaktadır. Çalışmayan kadınların sekizinin evinde banyo ve tuvalet bir arada, altısının tuvalet ve banyosu ayrı bulunmaktadır. Banyosu ve tuvaleti bir arada olan kadınların dördü klozet dördü de hela taşı kullanmaktadır.

Çalışmayan kadınların neredeyse hepsi klozet kullanmaktan rahatsız olduklarını söylemiştir. Çalışanlarda ise klozet kullanımından rahatsızlık olmadığı gibi hela taşı kullananlardan bazıları klozet kullanmayı tercih edeceklerini belirtmiştir.

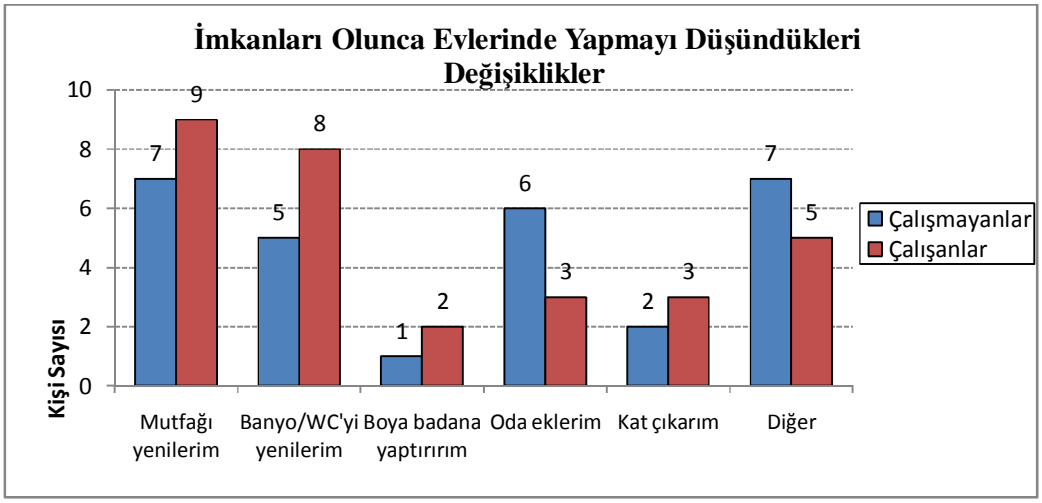
- **Konut ve çevre memnuniyeti**



Şekil 5.21 : Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan duydukları memnuniyet

Görüşülen kadınların toplamda % 77'si (yirmi üç kişi) 'Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan memnun musunuz?' sorusuna evet cevabını verirken, % 23'ü (yedi kişi) hayır cevabını vermiştir (Çizelge A.26). Çalışan kadınların onu evet, altısı soruya hayır cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların ise on üçü evet cevabını verirken sadece biri hayır cevabını verdiği Şekil 5.23'te görülmektedir.

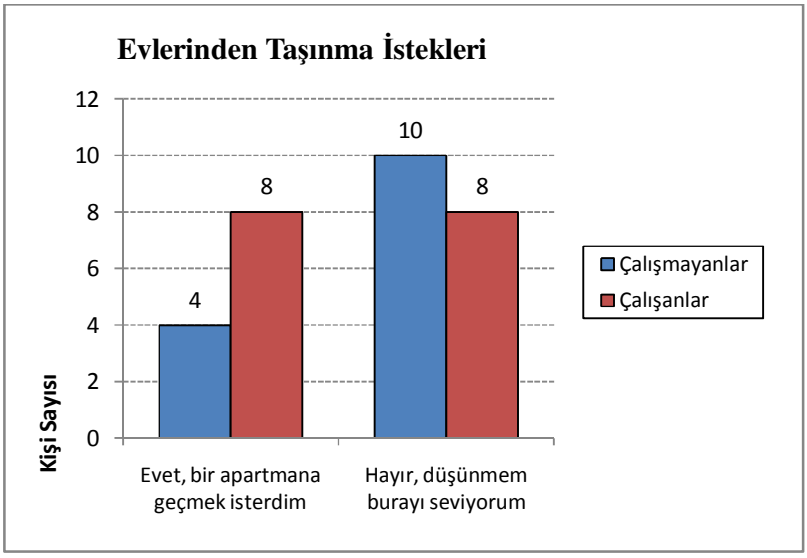
5.2.4 Kadınların evlerinde yapmak istedikleri değişiklikler



Şekil 5.22 : İmkanları olunca evlerinde yapmayı düşündükleri değişiklikler

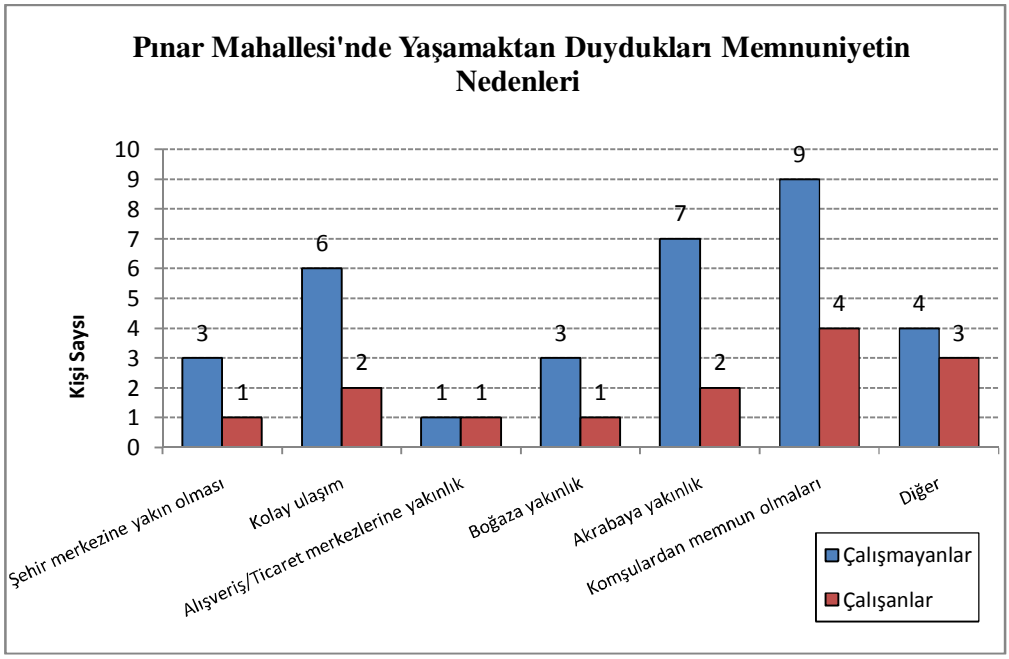
Evde yapılan değişikliklerde kadınların seçimlerindeki yığılmanın görülmesi açısından birden fazla seçenek işaretlenmiştir. Görüşülen kadınların toplamda % 28'i

(on altı kişi) mutfakta yenilik yapmak, % 23'ü (on üç kişi) banyo/tuvalette yenilik yapmak, % 21'i (on iki kişi) balkon yaptırmak, pencere kapı yenileme gibi farklı yenilikler yapmak, % 15'i (dokuz kişi) oda eklemek, % 8'i (beş kişi) kat çıkmak ve % 5'i (üç kişi) boya badana yaptırmak istediğini söylemiştir (Çizelge A.24). Çalışanlardan dokuzu mutfakta yenilik, sekizi banyo/tuvalette yenilik yapmak, üçü kat çıkmak, üçü oda eklemek ve ikisi de boya badana yaptırmak istedikleri Şekil 5.22'de görülmektedir. Çalışmayan kadınların yedisi mutfakta yenilik yapmak, altısı oda eklemek, beşi banyo/tuvaleti yenilemek, ikisi kat çıkmak ve biri de boya badana yaptırmak istediği cevabını vermiştir. Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi çalışan kadınların en sorunlu olduğu mekanları mutfak ve tuvalet olduğu, çalışmayanların ise mutfak ve oda ihtiyacı olduğu ortaya çıkmaktadır. Çalışmayan kadınlar oda ihtiyacını salon yapmak için ya da evlenecek çocukları için talep etmektedirler.



Şekil 5.23 : Evlerinden taşınma istekleri

Görüşülen kadınlardan toplamda % 60 (on sekiz kişi) 'Evinizden taşınmayı düşünür müsünüz?' sorusuna hayır, burayı seviyorum, % 40 (on iki kişi) evet bir apartmana geçmek isterim cevabını verdiği Şekil 5.23'te görülmektedir. Çalışan kadınların yarısı (sekiz kişi) taşınmak istediğini, diğer yarısı ise (sekiz kişi) taşınmak istemediklerini söylemiştir. Çalışmayan kadınların on tanesi başka bir yere taşınmak istemediklerini, dört tanesi ise apartmana taşımak istediklerini söylemiştir (Çizelge A.25).



Şekil 5.24 : Pınar Mahallesi'nde yaşamaktan duydukları memnuniyetin nedenleri

Görüşülen kadınlar Pınar Mahallesi'nden memnun olma nedenlerini birden neden belirtmiştir. Toplamda kadınların yaklaşık üçte biri (%29, on üç kişi) memnuniyet nedenini komşular olarak açıklarken, % 19'u (dokuz kişi) akrabaya yakınlık, %17'si(sekiz kişi) kolay ulaşım, % 8'i(dört kişi) boğaza yakınlık ve % 8'i(dört kişi) şehir merkezine yakın olması ve % 4'ü(iki kişi) alışveriş merkezlerine yakınlık olarak açıklamıştır (Çizelge A.27). Cevaplara bakıldığında çalışan kadınların daha az neden belirttiği görülmektedir. Çalışan kadınlardan dört kişi komşularından memnun olduklarını, iki kişi akrabaya yakınlık, iki kişi kolay ulaşım bir kişi şehir merkezine yakınlık, bir kişi alışveriş merkezine yakınlık ve bir kişi de boğaza yakınlık olduğunu belirmiştir. Çalışmayan kadınlarda dokuz kişi komşulardan memnun olduklarını, yedi kişi akrabaya yakın olmaları, altı kişi kolay ulaşım, üç kişi şehir merkezine yakın olması, üç kişi boğaza yakın olması ve bir kişi de alışveriş merkezine yakın olması olarak belirtmiştir (Şekil 5.24).

5.3 Sosyo-kültürel Özellikler

5.3.1 Evin Anlamı

Evin anlamı fiziksel, sosyal, kişisel, duygusal ve güvenlik gibi anlamlar içermektedir. Yapılan çalışmada aşağıda bulunan seçenekler bu anlamlara göre seçilmiştir.

Evim ailemle birlikte olduğum yerdir **(sosyal)** Evim kendimi ifade ettiğim yerdir **(kişisel)** Evim bana ve aileme ait bir dünyadır **(sosyal)** Evim özgürce yaşadığım yerdir **(kişisel)** Evim kendimi güvende hissettiğim yerdir **(güven)** Evim sevdiklerimle birlikte olduğum yerdir **(sosyal)** Evim huzur duyduğum yerdir **(huzur)** Evim istediğim gibi davrandığım yerdir **(kişisel)** Evim aileme ve çocuklarıma gelecek sağlayan bir yerdir **(ekonomik)** Evim paramı değerlendirdiğim bir yatırım aracıdır **(ekonomik)** Evim başımı sokacak bir damdır **(güven)**

Anketteki bu cevaplar izlenilmesinin kolay olması açısından çizelgeye ve grafiğe aşağıdaki başlıklar şeklinde aktarılmıştır.

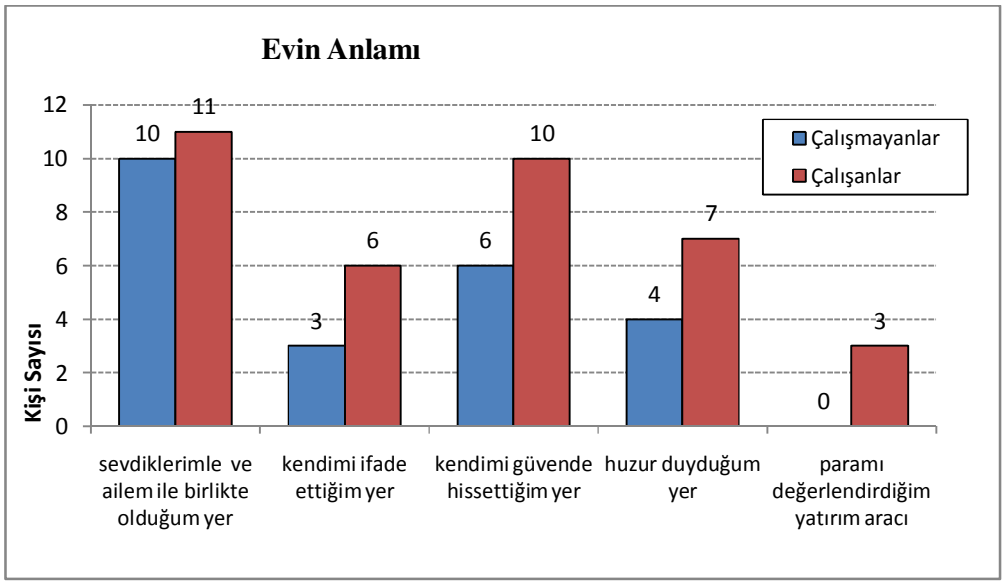
Evim ailemle ve sevdiklerimle birlikte olduğum yerdir (sosyal)

Evim kendimi ifade ettiğim ve özgürce yaşadığım yerdir(kişisel)

Evim kendimi güvende hissettiğim yerdir (güven)

Evim huzur duyduğum yerdir (huzur)

Evim paramı değerlendirdiğim bir yatırım aracıdır (ekonomik)



Şekil 5.25 : Evin anlamı

Görüşülen kadınların 'Evinizin sizce anlamı nedir?' sorusuna birden fazla cevap verilmiş, böylece anlamsal olarak hangi cevapta yoğunlaşmanın olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Toplamda kadınlar birinci sırada (% 35, yirmi bir kişi) evim ailem ve sevdiklerimle birlikte olduğum yerdir cevabını verdikleri Şekil 5.25'te görülmektedir. İkinci sırada (% 27, on altı kişi) evim kendimi güvende hissettiğim

yerdir, üçüncü sırada (% 18, on bir kişi) huzur duyduğum yerdir, dördüncü sırada (%15, dokuz kişi) evim kendimi ifade ettiği ve özgürce yaşadığım yerdir ve beşinci sırada (%5, üç kişi) evim paramı değerlendirdiğim bir yatırım aracıdır cevabı verilmiştir. Çalışan kadınların on biri evim sevdiklerimle ve ailemle birlikte olduğum yerdir cevabını, onu kendimi güvende hissettiğim yer, yedisi huzur duyduğum yer, altısı kendimi ifade ettiğim yer ve üçü evlerini bir yatırım aracı olarak gördüklerini söylemiştir. Çalışmayan kadınların onu evlerini sevdikleri ile birlikte oldukları yer, altısı kendimi güvende hissettiğim yer, dördü huzur duyduğum yer ve üçü kendimi ifade ettiğim yer olarak soruyu cevaplamıştır (Çizelge A.28). Çalışmayan kadınlarda evim yatırım aracıdır cevabı verilmemiştir. Bu sonuçlara göre çalışmayan kadınların daha fazla seçeneği tercih ettiği görülmektedir. Sonuçlara baktığımızda kadınlar açısından evin sosyal ve güvenlik anlamının ön plana çıktığı görülmektedir.

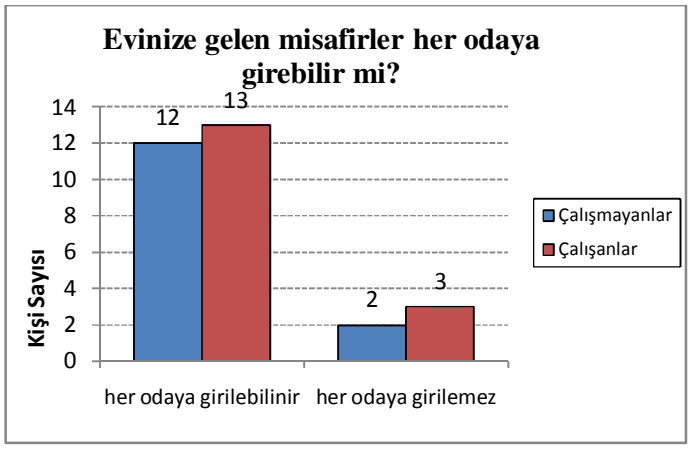
- **Evlerini tanımlamaları**



Şekil 5.26 : Evlerine ilişkin düşüncelerini yansıtan sıfat çiftleri

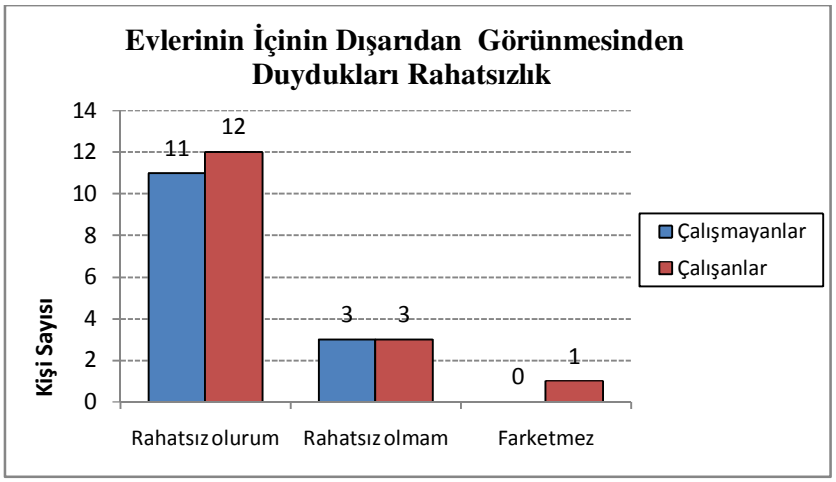
Şekil 5.26'da kadınların genelinde evlerini hakkındaki düşünceleri olumlu yönde olduğu görülmektedir. Özellikle çalışmayan kadınlar evlerinde görüşmeler sırasında şikayetler etseler de çoğunluk olumlu şekilde değerlendirmiştir. Ancak çalışan (% 15) kadınlar her ne kadar onlara da olumlu değerlendirme de bulunsalar da evlerinin kullanışı ve yeterliliği açısından oran çalışmayanlara (% 30) kıyasla daha düşüktür.

5.3.2 Mahremiyet



Şekil 5.27 : Evlerine gelen misafirlerin odalara girilip girilemeyeceğinin değerlendirilmesi

Görüşülen kadınlara 'Evinize gelen misafirler evinizin her yerine girebilir mi?' sorusuna toplamda kadınların yirmi beşi (% 83) evlerinde her odaya girilebileceğini, beşi (% 17) girilemeyeceğini söylemiştir (Çizelge A.29). Çalışan kadınların on üçü her odaya girilebileceğini ve üçü girilemeyeceğini söylemiştir. Çalışmayan kadınların on üçünün evdeki odalara girilebileceğini, üçünün girilemeyeceği cevabını verdiği Şekil 5.27'de görülmektedir.



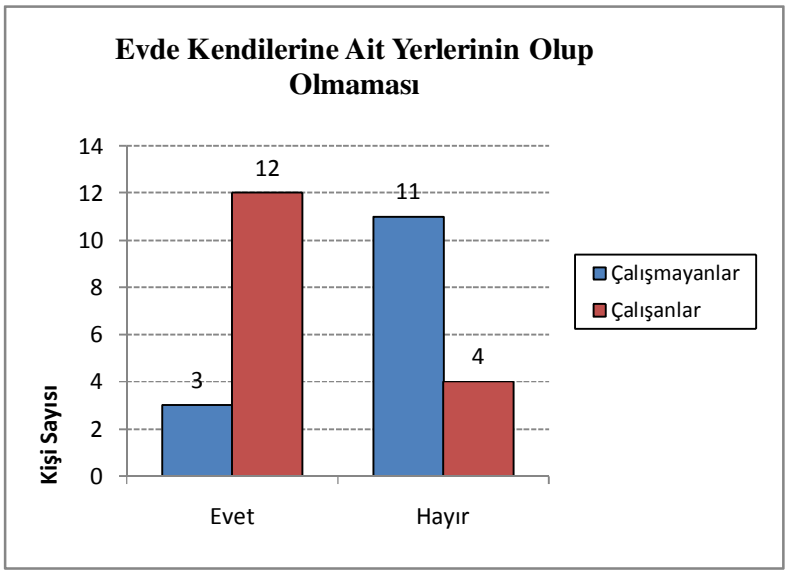
Şekil 5.28 : Evlerinin içinin dışarıdan görünmesinden duydukları rahatsızlık

Görüşülen kadınlar 'Evinizin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsızlık duyar mısınız?' sorusuna toplamda yirmi üçü (% 75) rahatsız olacaklarını, altısı (% 20) rahatsız olmayacağını ve biri (% 3) de fark etmeyeceği cevabını vermiştir (Çizelge A.30). Çalışan kadınların on ikisi rahatsız olacağı, üçü olmayacağı ve biri de fark

etmeyeceği cevabını verdiği Şekil 5.28'de görülmektedir. Çalışmayan kadınların on biri rahatsız olacağını ve üçü de rahatsız olmayacağını söylemişlerdir. Çalışmayan kadınlarda fark etmez cevabı verilmemiştir.

5.3.3 Kişiselleştirme ve kişisel alan

Kadınların mekanı değiştirmelerinde konut sahipliği bir etken oluşturmaktadırlar. Kirada olan kadınlar bazı isteklerini ve alacaklarını ev sahibi olunca gerçekleştirmeyi planlamaktadırlar.

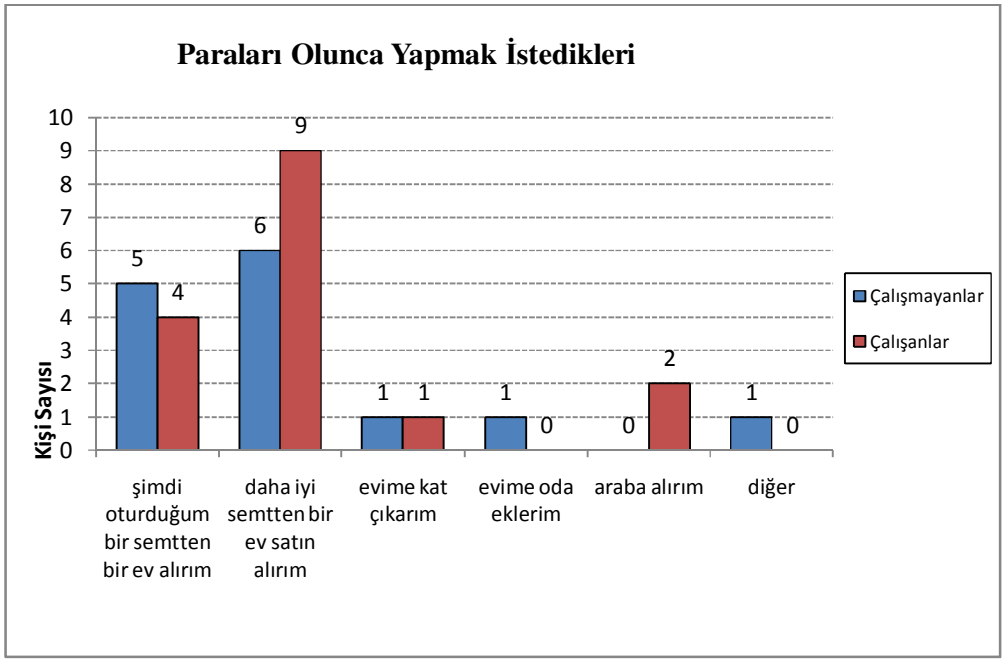


Şekil 5.29 : Evde kendilerine ait yerlerinin olup olmaması

Görüşülen kadınlardan yarısı (% 50, 15 kişi) 'Evde kendinize ait özel bir var mı?' sorusuna evet, diğer yarısı ise kendilerine özel bir yerin olmadığını söylemiştir (Çizelge A.31). Genel olarak kendi alanları olarak gösterilen alanlarda onlara ait eşyalara rastlanamamıştır. Kadınlarda ikisi evde özel bir yerin olmadığını ancak bütün evin kendisine ait olduğunu dile getirmektedirler. Çalışan kadınların on ikisi evlerinde özel bir yerin olduğunu, dördü özel bir yerin olmadığı cevabını vermiştir (Şekil 5.29). Bu kadınlar genelde salondaki oturdukları köşeyi kendi alanları olarak göstermektedirler. Bu en yaygın olarak verilen cevaptır. Kadınlardan sadece biri salondan farklı olarak kendine özel bir yer söylemiştir. Mutfakta kendi oturma köşesi olduğundan bahsetmiştir. Çalışan kadınların üçü kendi mekanları olarak belirledikleri köşeye ilgilendikleri şeylerle ilgili eşyaları yerleştirmişler ya da şahsi eşyalarını koymuşlardır. Çalışmayan kadınların on biri evde kendilerine özel mekanın varlığına ilişkin soruya hayır, kadınlardan sadece üçü evet cevabını vermiştir (Şekil 5.29).

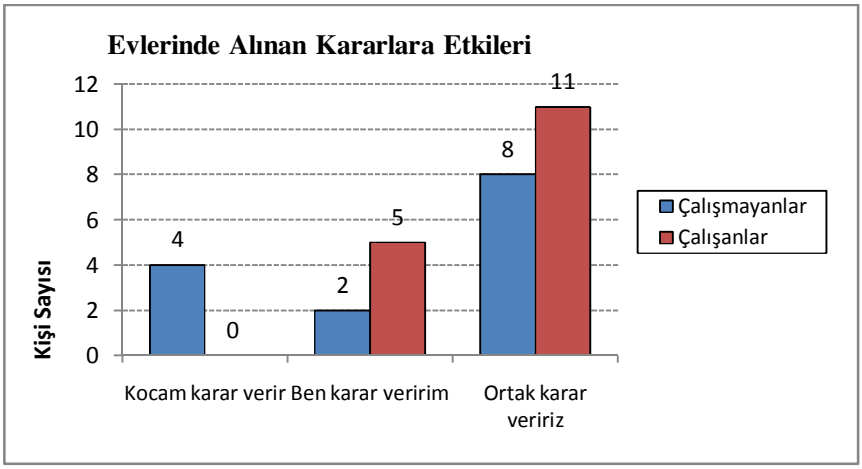
Çalışmayan kadınlar genelde el işi yaptıkları ya da televizyon izledikleri köşeyi kendi köşeleri olarak göstermişlerdir. Çalışmayan kadınların hiç birinde kendi köşeleri olarak gösterdikleri yerde herhangi bir kişiselleştirmeye rastlanılmamıştır.

5.3.4 Sosyal ve aile ilişkileri ve sosyal statü



Şekil 5.30 : Paraları olunca yapmak istedikleri

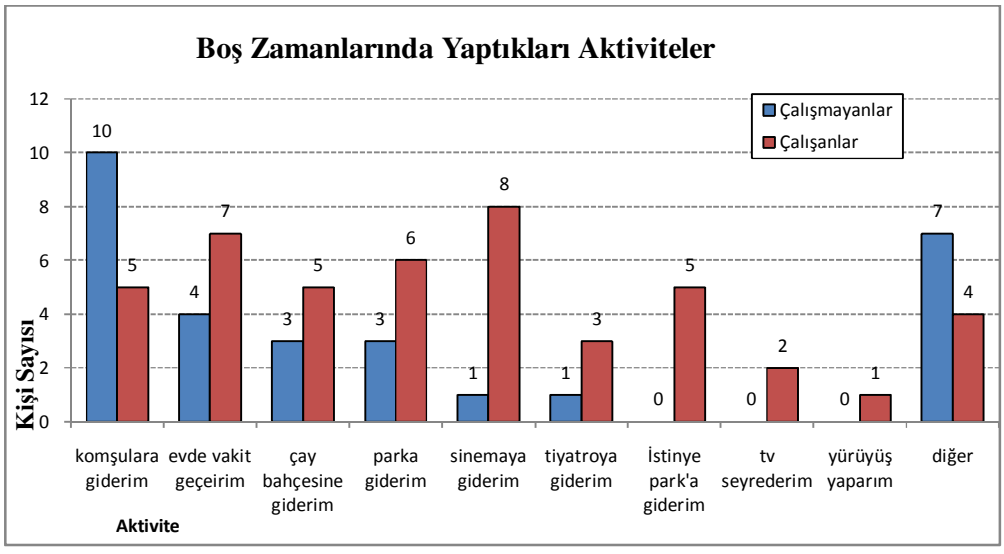
Görüşülen kadınların toplamda yarısı (% 51, 15 kişi) Elinize yüksek miktarda para geçse ne yapardınız?' sorusuna daha iyi bir semtten ev satın alırım cevabını vermiştir. İkinci sırada (% 30) kadınlar şimdi oturdukları semtten bir ev alacaklarını, % 9'u evlerine oda ya da kat ekleyeceklerini, % 7'si araba alacaklarını ve % 3'ü farklı tercihlerini dile getirmiştir (Çizelge A.32). Çalışan kadınların dokuzu daha iyi bir semtten ev almak istediğini, dördü şimdi oturdukları semtten ev almak istediklerini, ikisi araba almak istediklerini ve birisi evlerine kat çıkacaklarını söylemiştir. Çalışmayan kadınlarda altı kişi daha iyi bir semtten, beş kişi şimdi oturdukları semtten ev almak istediklerini, bir kişi de evine kat çıkmak istediğini, bir kişi evine oda eklemek istediğini ve bir kişi de iş kuracağı cevabını vermiştir (Şekil 5.30). Sonuçlara bakıldığında çalışan kadınların daha iyi bir semte oturmak isterlerken, çalışmayan kadınlar daha çok kendi semtlerinden bir ev almak ile daha iyi bir semtten ev almak benzer yakın sayıda cevap verilmiştir.



Şekil 5.31 : Evde alınan kararlara etkileri

Görüşülen kadınlara 'Ailede kararları nasıl alıyorsunuz?' sorusu sorulduğunda toplamda kadınların % 63'ü (on dokuz kişi) ortak karar verdiklerini, % 24'ü (yedi kişi) kendilerinin karar verdiğini ve % 13'ü (dört kişi) kocasının karar verdiği cevabını vermiştir (Çizelge A.33). Çalışan kadınlardan on biri ortak karar verdiklerini ve beşi kendilerinin karar verdiklerini söylemiştir. Çalışan kadınlarda kararları sadece kocaları veren bulunmamaktadır. Çalışmayan kadınların sekizi ortak karar verdiklerini, dördü kocalarının karar verdiğini ve ikisi ise kendilerinin karar verdiğini söylemiştir (Şekil 5.31). Ancak kendi kararını verenlerin birinin eşi ölmüş, diğeri ise eşi ile ayrı yaşamaktadır.

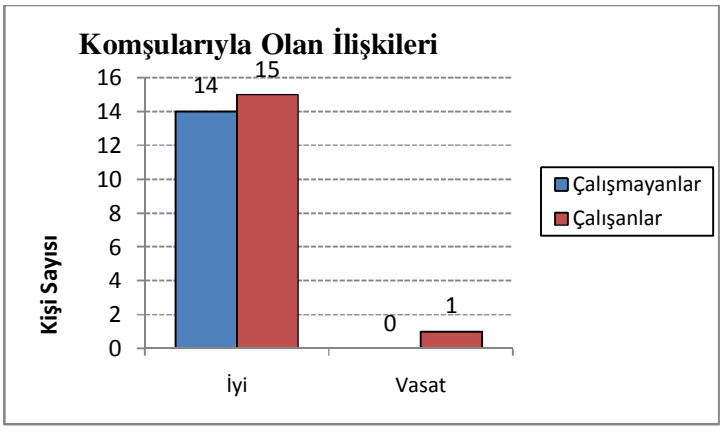
- **Boş zamanları değerlendirme**



Şekil 5.32 : Boş zamanlarda yapılan aktiviteler

Görüşülen kadınlardan boş zamanlarında yaptıkları aktivitelere ilişkin soruda kadınlar birden fazla tercihte bulunmuşlardır. Buna göre toplamda kadınların % 20'isi (on beş kişi) komşularıma giderim, % 14'ü (on bir kişi) evde vakit geçiririm,% 14'ü diğer (el işi, balık tutma vb.), % 12'si parka giderim, % 12'si sinemaya giderim, % 11'i çay bahçesine giderim, % 7'si İstinye Park'a giderim, % 5'i tiyatroya giderim, % 4'ü televizyon izlerim ve % 1'i yürüyüş yaparım cevabını vermiştir (Çizelge A.34). Çalışan kadınların sekizi sinemaya gittiklerini, yedisi evde vakit geçirdiklerini, altısı parka gittiklerini, beş tanesi komşularına gittiklerini, beş tanesi çay bahçesine gittiklerini, beş tanesi İstinye Park'a gittiklerini, üç tanesi tiyatroya gittiklerini, iki tanesi televizyon izlediklerini ve bir tanesi yürüyüş yaptığını söylemiştir. Çalışmayan kadınlarda en çok seçilen (on kişi) cevap komşulara giderim cevabı olmuştur. İkinci sırada (yedi kişi) diğer (elişi yaparım), üçüncü sırada (dört kişi) evde vakit geçiririm, beşinci sırada (üç kişi) çay bahçesine giderim ve (üç kişi) parka giderim, altıncı sırada (bir kişi) tiyatroya giderim ve (bir kişi) sinemaya giderim cevaplarını vermiştir (Şekil 5.32). Bunun yanında çalışan ve çalışmayan kadınlar boş vakitlerinde el işi yaptıklarını söylemişlerdir. Sinema, tiyatro, İstinye Park'a gitmek gibi aktiviteler çalışanlar tarafından tercih edilen aktivite iken, komşuları ziyaret çalışmayan bayanların daha çok tercih ettiği boş zaman aktivitesidir.

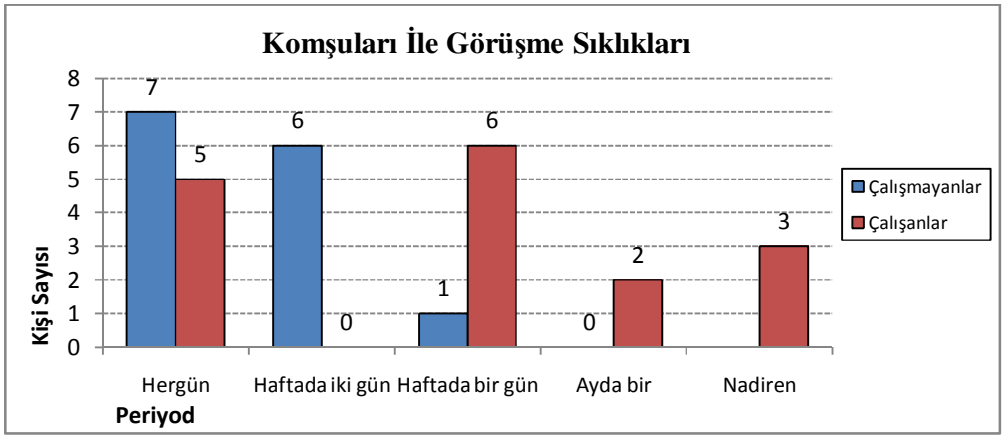
- **Komşularla ilişkiler**



Şekil 5.33 : Komşularla ilişkiler

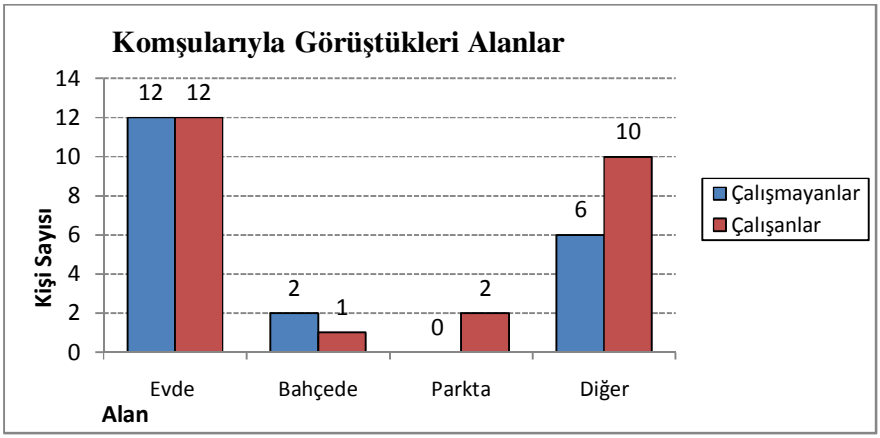
Görüşülen kadınların 'Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?' sorusuna genelde kadınlardan iyi cevabı verildiği Şekil 5.33'te görülmektedir. Toplamda kadınların % 97'si (yirmi dokuz kişi) ilişkilerinin iyi olduğunu, % 3'ü ilişkilerinin vasat olduğunu

söylemiştir. Çalışan kadınların tamamına yakını (on beş kişi) komşuları ile olan ilişkileri iyi olarak değerlendirirken sadece bir kişi vasat olduğunu söylemiştir. Çalışmayan kadınların tamamı (on dört kişi) komşuları ile olan ilişkilerini iyi olarak değerlendirmiştir (Çizelge A.35).



Şekil 5.34 : Komşuları ile görüşme sıklıkları

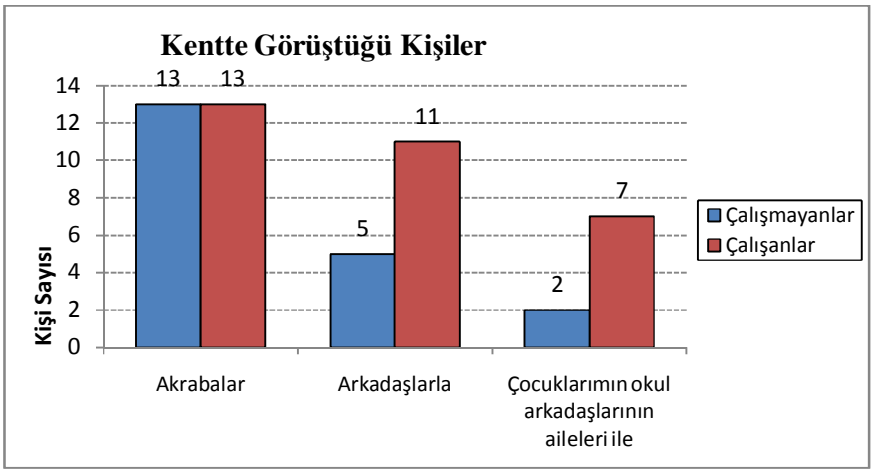
Görüşülen kadınların 'Komşularınızla hangi sıklıkta görüşürsünüz?' sorusuna toplamda % 40'ı (on iki kişi) her gün cevabını vermiştir. Kadınların % 23'ü (yedi kişi) haftada bir cevabını, % 20'isi (altı kişi) haftada iki gün, % 10'u (üç kişi) nadiren ve % 7'si (iki kişi) ayda bir görüştüklerini söylemiştir (Çizelge A.36). Çalışan kadınların altısı haftada bir gün, beşi her gün, üçü nadiren ve ikisi ayda bir cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların yedisi her gün, altısı haftada bir gün ve biri haftada bir gün görüştüğü cevabını vermiştir (Şekil 5.34).



Şekil 5.35 : Kadınların komşularıyla görüştükleri alanlar

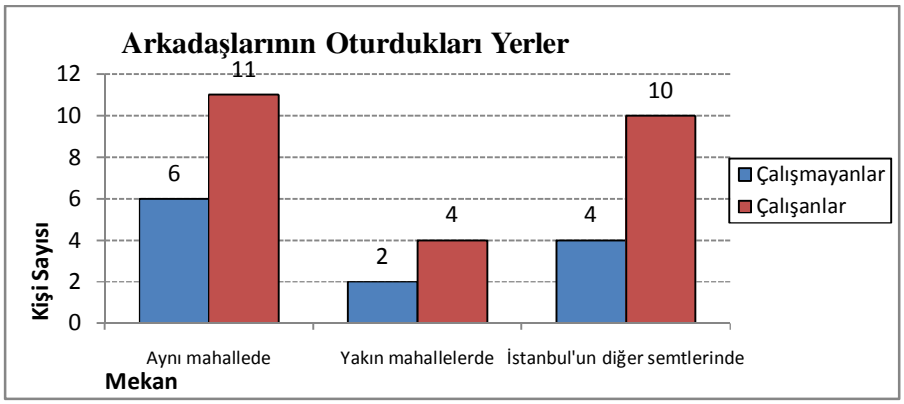
Görüşülen kadınların 'Komşularınızla nerede görüşürsünüz' sorusuna (kadınlar birden fazla cevap vermiştir) toplamda yarıdan fazlası (%56, on iki kişi) evde, %

34'ü diğer(sokakta, kapı önünde, kafede), % 6'sı bahçede ve % 4'ü de parkta cevabını vermiştir (Çizelge A.37). Çalışan kadınların on ikisi evde, onu diğer (yolda, kafede vb.), ikisi parkta ve biride bahçede cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların on ikisi evde, onu yolda vb. yerlerde ve ikisi bahçede görüştüklerini söylemiştir (Şekil 5.35).



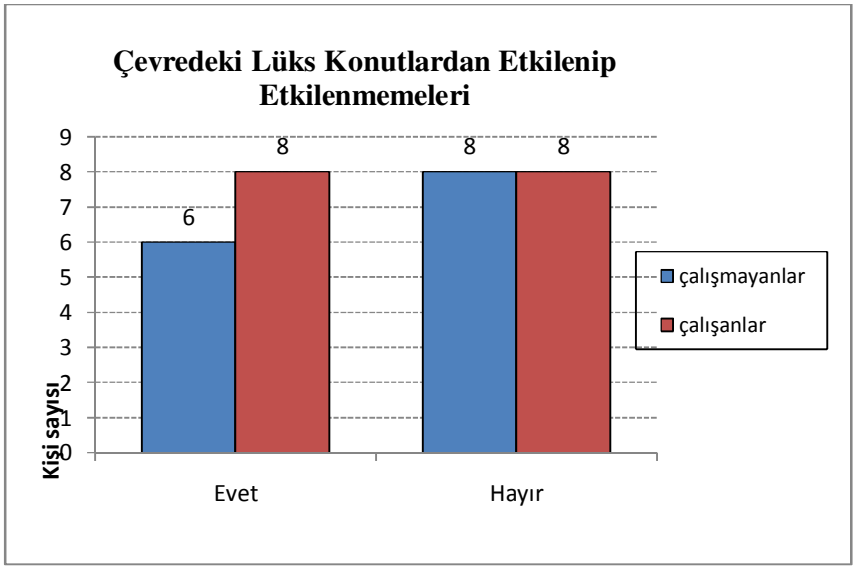
Şekil 5.36 : Kentte görüştükleri kişiler

Görüşülen kadınlara 'Komşularınız dışında kentte kimlerle görüşüyorsunuz' sorusuna kadınlar birden fazla cevap vermiştir. Buna göre toplamda kadınların yarısı (% 50, yirmi altı kişi) akrabalarım ile, % 32'si (on altı kişi) arkadaşlarım ile ve % 12'si çocuklarımın okul arkadaşlarının aileleri cevabını verdiği Şekil 5.36'da görülmektedir. Çalışan kadınların on üçü kentte akrabaları, on biri arkadaşları ve yedisi çocuklarının okul arkadaşlarının aileleri ile görüştükleri cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınlarda on üç kişi akrabaları, beş kişi arkadaşları ve iki kişi de çocuklarının okul aileleri ile görüştüklerini söylemiştir (Çizelge A.38).



Şekil 5.37 : Arkadaşlarının oturdukları yerler

Görüşülen kadınlardan 'Arkadaşlarınız nerede oturuyor?' sorusuna birden fazla cevap verilmiştir. Buna göre toplamda kadınların yarıya yakını (% 46, on yedi kişi) aynı mahallede, % 38'i (on dört kişi) İstanbul'un diğer semtlerinde ve % 16'sı (altı kişi) yakın mahallelerde oturduğu cevabını vermiştir (Çizelge A.39). Çalışan kadınların on biri aynı mahalle, onu İstanbul'un diğer semtleri ve dördü yakın mahalle cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların arkadaşlarının altısının aynı mahallede, dördünün İstanbul'un diğer semtlerinde ve ikisi yakın mahallelerde olduğu Şekil 5.37'de görülmektedir.

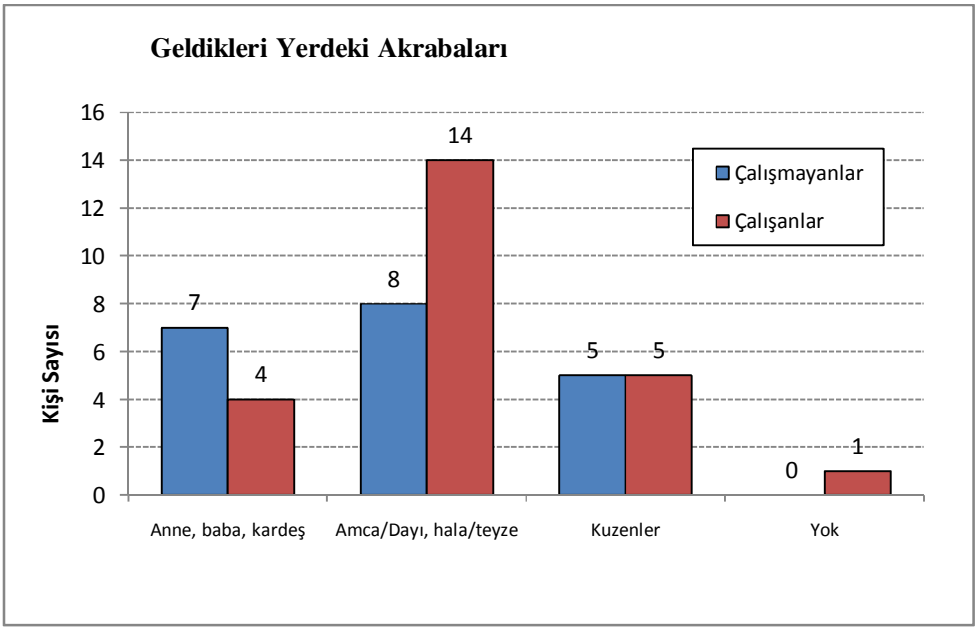


Şekil 5.38 : Çevredeki lüks konutlardan etkilenip etkilenmemeleri

Görüşülen kadınların toplamda yaklaşık yarısından fazlasının (% 53, on altı kişi) çevreye yapılan lüks konutlardan etkilenmedikleri Şekil 5.38'de görülmektedir. Kadınların % 47'si (on dört kişi) ise bu konutlardan etkilendiklerini söylemiştir. Çalışan kadınların yarısı etkilendiklerini (sekiz kişi), diğer yarsı ise etkilenmediklerini belirtmiştir (Çizelge A.40). Çalışan kadınlardan çevrede yapılan lüks konutların kendilerini etkilediklerini söyleyenlerin üçü olumlu, beşi ise olumsuz olarak değerlendirmektedir. Olumsuz değerlendirmeleri yıkılma korkusunun yanında farklı nedenlerden kaynaklanmaktadır. Kadınlar gelir ve yaşam tarzı arasındaki uçurumdan rahatsız olmakta ve çocuklarının bu durumdan kötü etkilenebileceğinden korkmaktadırlar. Ayrıca mahallede kiraların artması ve pahalılığın bu yeni yapılan konutlar ve İstinye Park'tan kaynakladığı düşünülmektedir. Bunun yanında olumlu olarak değerlendirmelerinin nedeni ise yaşam şartları gördüklerini ve bundan etkilendiklerini ifade etmektedirler. Kadınlardan birisi 'İnsanca şartlarda nasıl

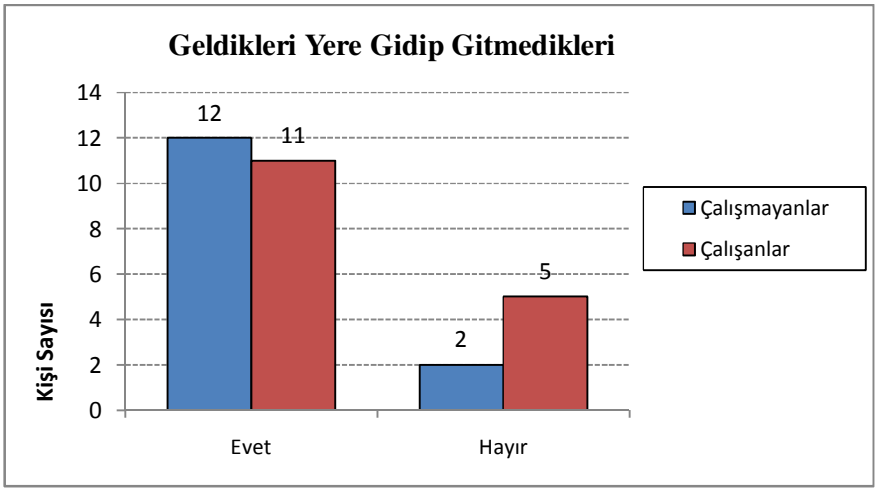
yaşandığı herkes tarafından görülmüş oldu.' olarak durumu anlatmıştır. Çalışmayan kadınların lüks evleri olumsuz olarak değerlendirmelerindeki en büyük neden Pınar Mahallesi'nin de yıkılacağından korkmalarıdır. Pınar Mahallesi'ni bırakmak istememektedirler ve bu üzerlerinde ciddi bir stres yaratmaktadır. Etkilerin farkında olmalarının nedenleri eşlerinin de aynı korkuyu yaşamaları ve bunu kendilerine söylemelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca lüks evlerdekilerin evlerinin görüntüsünü bozduğunu söylediklerini ve bu mahallede yaşayanları beğenmediklerini söylemektedirler. Bu nedenden de tepkileri daha da artmaktadır. Diğer sebepler ise trafik ve gürültünün artması olarak ifade edilmiştir.

- **Gelinen yer ile ilişkiler**



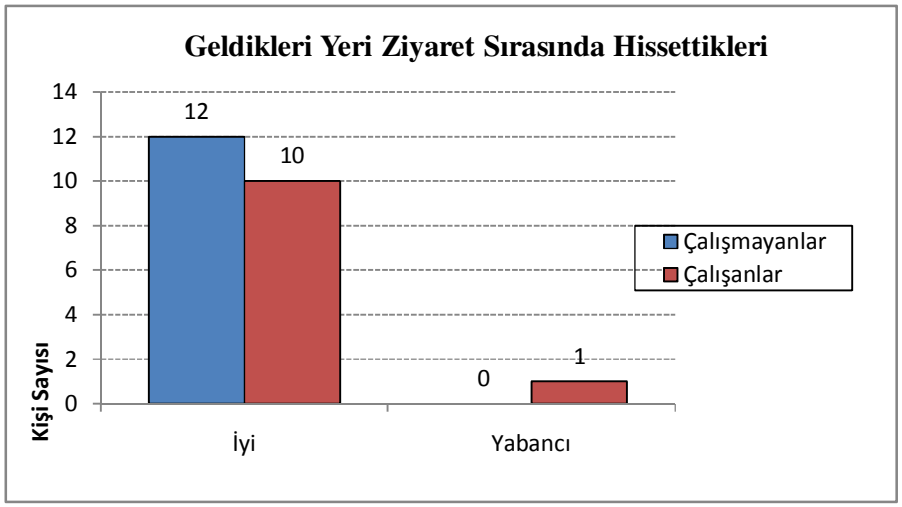
Şekil 5.39 : Geldikleri yerdeki akrabalar

Görüşülen kadınlara 'Geldiğiniz yerde akrabalarınız var mı?' sorusuna toplamda kadınların yarısının (%51, yirmi iki kişi) amca/dayı, teyze/hala gibi akrabalarının bulunduğunu söylemiştir. Kadınların % 25'inin (on bir kişi) anne/baba, kardeş gibi akrabaları, % 22'sinin (on kişi) kuzenleri ve % 2'sinin de (bir kişi) akrabası bulunmamaktadır (Çizelge A.41). Çalışan kadınların on dördünün amca/dayı, teyze/hala gibi akrabaları, beşinin kuzenleri, dördünün anne/baba, kardeş gibi akrabaları ve birinin akrabası bulunmamaktadır. Çalışmayan kadınların sekizinin amca/dayı, teyze/hala gibi akrabaları, yedisinin anne/baba, kardeş gibi akrabaları ve beşinin de kuzenleri bulunmaktadır (Şekil 5.39).



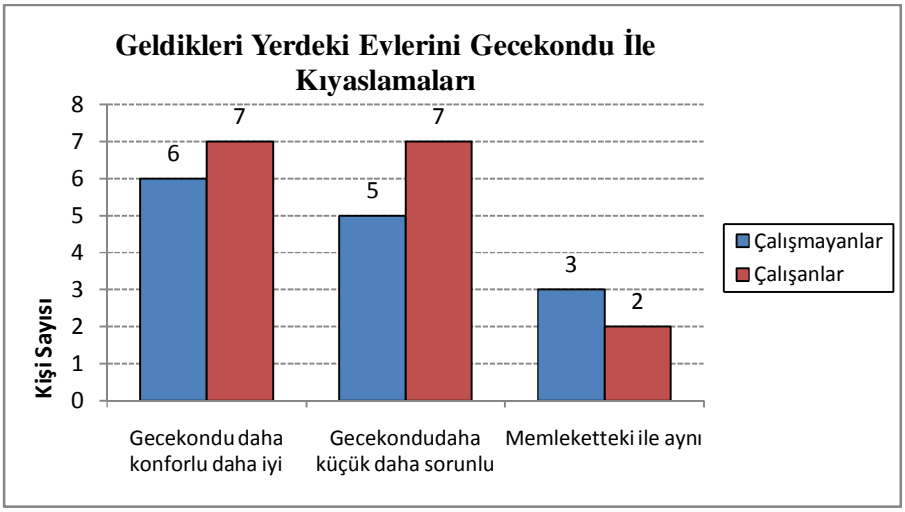
Şekil 5.40 : Geldikleri yere gidip gitmedikleri

Şekil 5.40'ta görüşülen kadınlara 'Geldiğiniz yere gidiyor musunuz?' sorusuna toplamda % 76'sı (yirmi üç kişi) evet ve % 24'ü (yedi kişi) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Çalışan kadınların on biri evet ve beşi hayır cevabını vermiştir. Çalışmayan kadınların on ikisi evet ve ikisi hayır cevabını vermiştir (Çizelge A.42).



Şekil 5.41 : Geldikleri yeri ziyaret sırasında hissettikleri

Şekil 5.41'de görüldüğü gibi 'Geldiğiniz yeri ziyaret sırasında nasıl hissediyorsunuz?' sorusuna görüşülen kadınların toplamda % 96'sı (yirmi iki kişi) iyi ve sadece % 4'ü (bir kişi) yabancı hissettiğini söylemiştir. Çalışan kadınların onu kendilerini iyi hissettiğini ve sadece biri kendisini yabancı hissettiğini söylemiştir. Çalışmayan kadınlardan geldikleri gidenlerin hepsi (on iki kişi) kendilerini iyi hissettiklerini söylemiştir (Çizelge A.43).



Şekil 5.42 : Geldikleri yerdeki evlerini gecekondu ile kıyaslamaları

Şekil 5.42'de 'Eski yaşadığınız yer ile karşılaştırıldığında buradaki evinizin ne durumda olduğunu düşünüyorsunuz?' sorusuna kadınların % 43'ü (on üç kişi) gecekonduyu daha konforlu, % 40'ı (on iki kişi) gecekonduyu daha sorunlu ve % 17'si (beş kişi) geldikleri yer ile aynı olduğu cevabını verdiği görülmektedir. Çalışan kadınların yedisi gecekonduyu daha sorunlu, yedisi daha konforlu bulurken, beş kişi aynı olduğunu söylemiştir (Çizelge A.44).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm dünyada gecekonduda yaşayan kadınlar üzerine çeşitli araştırmalar yapılmakta, kadının evine ve ailesine katkıları incelenmektedir. Gecekondulu kadının evin düzenine, bakımına, onarımına, yeni ilavelere katılımı ve aileye ekonomik katkısı büyüktür. Bazıları evde yaptığı işlerle, bazıları zengin evlere temizliğe giderek, bazıları kentte çeşitli işlerde çalışarak aile bütçesine katılmakta, bazen ailenin tamamen sorumluluğunu yüklenmektedir.

Konut içi mekanların düzeni sadece fiziksel ihtiyaçlara göre değil, aynı zamanda aile içi ilişkiler, kurallar ve bireylerin yükümlülükleri gibi sosyal ihtiyaçlar ile de şekillenmektedir. Kadın ailede olduğu gibi konut içinde ve konut oluşumunda da oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de kadınlarda sosyal çevre komşu ve akrabalardan oluşmaktadır. Bu nedenle kadınlar için günlük yaşamlarında evleri çok daha önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle evde oturan ve çalışmayan kadının yaşamının büyük bir bölümü evde geçmekte, günlük sosyal yaşam ev-çocuklar ve komşularla olan ilişkilerle biçimlenmektedir. Gecekonduda yaşayan kadın için özellikle kente yeni gelmiş ise daha kapalı ve sınırlı bir yaşamdır. Kentle henüz ilişki kuramamaktadır ve kentle ilişkisini eşi ve çocukları aracılığıyla dolaylı bir biçimde gerçekleşmektedir. Bu kapalı yaşamdan ötürü gecekonduda yaşayan ve çalışmayan kadın için, konut ve çevresi sosyalleşebilmesi açısından çok önemli bir mekan olmaktadır. Dünyada, büyük kentlerde yasal olmayan konutlarda yaşayan kadınların yaşamı, konut kullanımı ve tercihlerini inceleyen çalışmalar başlamıştır. Bu çalışmalarda kadının iş kadını ya da ev hanımı olmasının, konutu ve çevresi ile ilişkilerinde oynadığı rol ele alınmakta ve konutta üretim yaparak ailesine katkıda bulunan kadının bu ekonomik katkısının kente ve ülkeye olumlu getirileri tartışılmaktadır.

Bu çalışmada gecekondulu kadının konutun açık ve kapalı mekanlarına katkıları, mekanı kullanımı, değerlendirmesi, tercih ve istekleri araştırılmıştır. Bunlar araştırılırken çalışan ve çalışmayan kadın arasında fark olup olmadığını saptamak üzere her iki gruptan kadınla görüşme yapılmıştır. Çalışma alanı olarak Pınar

Mahallesi seçilmiş, mahallede çalışan ve çalışmayan otuz kadın ile evlerinde görüşülmüştür.

Çalışmada öncelikle tezde ele alınacak kavramlar üzerinde durulmuş, kadınların konut ve yakın çevrelerini değerlendirmesi ve kullanımındaki etkili olan sosyo-kültürel özellikler ve fiziksel özellikler anlatılmıştır. Bu bölümde kişinin çevresi ile ilişkisinde kullandığı mekanizmaları ve davranışlarını etkileyen sosyo-kültürel özellikler içerisinde kimlik, anlam, mahremiyet, sosyal ilişkiler, sosyal statü, kişisel alan ve kişiselleştirme kavramları tartışılarak, mekandaki davranış özelliklerinin bir sonucu olarak mekan organizasyonu, mekan gereksinimi, iç mekan/dış mekan kullanımı, mekanın yeterliliği ve kullanıcı memnuniyeti gibi kavramlar incelenmiştir.

Alan çalışması öncesi Pınar Mahallesi'nde daha önce yapılan çalışmalar araştırılmış analiz edilmiş ve derlenmiştir. Sonra alana gidilerek muhtarla görüşülmüş, ardından pilot çalışma yapılarak anket soruları denenmiştir. Görüşmelerde soru formunun yanı sıra gözlem, plan şemalarının çizimleri ve fotoğraflama yöntemleri kullanılarak veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda sorulara verilen yanıtlar tablolaştırılmış, grafikler çizilmiş ve yanıtlar analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Yapılan görüşmelerde elde edilen bilgilerin tümünün kullanılabilmesi için evlerin ve kişilerin tek tek anlatıldığı bir yöntem izlenmiştir..

Sonuçta alan çalışmasından elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ortaya çıkan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Çalışmada görüşülen kadınların yaşları küçüldükçe çalışma oranının arttığı, çalışan kadınların eğitim düzeylerinin çalışmayan kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışan kadınların bazılarının aralıklı olarak işe girip çıktıkları, sürekli çalışmadıkları tespit edilmiştir. Genç çalışan kadınların daha düzenli çalıştıkları, işsiz kalmak istemedikleri ve çalışmaktan memnun oldukları görülmüştür. Ancak kadınların yaşları yükseldikçe, parasal ihtiyaçları olduğu zaman işe girme ve sonradan işten ayrılma oranları daha yüksektir. Bu da gençlerin çalışma hayatını daha çok benimsedikleri ve hem çalışma hayatlarının kendilerine kazandırdığı ekonomik özgürlük ve ailede özel statünün onlar için oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Çalışmayan genç kadınlar genellikle eşlerinin istememesinden dolayı çalışmamaktadırlar. Ayrıca çalışmayan kadınların ekonomik açıdan daha iyi durumda olduğu görülmüştür. Ancak kadınlar yaş ilerledikçe çalışma

hayatına girmeyi tercih edeceklerini belirtmektedirler ve ev hanımı kadınların evdeki kızlarının çoğu çalışmaktadır.

- Görüşülenlerin çoğunun geldikleri yer ile ilişkileri devam etmektedir. Geldikleri yere ilişkin duyguları oldukça olumlu olsa da kadınlar burada yaşamayı tercih etmektedirler.
- Çalışan kadınlar yaşadıkları mahalledeki eksiklikleri değerlendirmede, özellikle kamu hizmetlerine ulaşım, alışveriş, sağlık ve sosyal merkez eksikliklerini vurgularken çalışmayanlara göre daha dikkatli oldukları gözlenmiştir, çalışmayan kadınlar yaşadıkları çevreyi akraba ve komşularına göre değerlendirmektedirler. Mahalledeki eksiklikler kadınların konutlarını değerlendirmelerini olumsuz olarak etkilemektedir.
- Mahallede yaşamaktan duyulan memnuniyet, çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında farklılaşmaktadır. Çalışmayan kadınlar için mahallenin olumlu bazı özellikleri çalışanlar için önemli bir özellik olarak görülmemektedir. Bu farkın çalışmayan kadınların çalışan kadınlardan daha sınırlı bir yaşantıları olmasından dolayı olduğu yorumu yapılabilir. Çalışan kadınlar daha bilinçli oldukları, eksiklerin farkında oldukları görülmektedir, işe gidip gelmelerinden dolayı kent ile daha fazla bir iletişim içindedirler ve mahalledeki eksiklikleri ve olumlu yönleri kıyaslama yoluyla değerlendirebilmektedirler. İki tarafında ortak olduğu en önemli özellik komşuluk ilişkileridir. Bu da gecekondulu kadın için çalışsa da çalışmasa da sosyal etkileşimin önemli olduğunu göstermektedir.
- Çevrede yapılan lüks konutları değerlendirmeleri iki grup arasında farklılıklar içermektedir. Çalışmayan kadınlar bu konutlarda yaşayanların çevrelerinde gecekondu yerleşmelerini istemeyeceği ve dolayısıyla gelecekte kendi evlerinin yıkılması olasılığından korktukları için bu konutların kendi mahallelerine olumsuz etkileri olduğu görüşündedirler. Çalışan kadınlar bu konutların yapılmasından sonra açılan iş imkanlarının farkındadırlar ve bu konutların yapılmasıyla çevrelerinin ve mahallenin değerlendiğini düşünmektedir. Onlar da mahallelerine olumsuz etkileri olduğunu düşünseler de, bu konutları modern kentin yapıları olarak görmekte ve beğenmektedirler. Çalışanlardan kiracı olanlar iki farklı türden cevap vermişlerdir. Birinci grup bu konutlardan etkilenmediklerini söyleyenler, kiracı olduklarından dolayı mahallenin yıkılma ihtimalini önemsemeyenlerdir. İkinci grup ise mahallenin

değerlenmesinden dolayı kira artışlarından olumsuz etkilenmişlerdir ve bu sıkıntılarını dile getirmektedirler.

- Çalışmayan kadınların çoğunun en önemli sosyal etkinliği komşuları ile görüşmektir. Komşular ile genelde evde görüşülmekte, yazları ise bahçede ya da sokakta oturulmaktadırlar. Çalışan kadınlarda ise komşularla görüşme benzer şekilde evde yapılmakta, ancak daha az gerçekleşmektedir, ayrıca çalıştıkları yerden veya okuldan arkadaşlarıyla mahalle dışında görüşmektedirler. Çalışan kadınlarda farklı olarak boş zamanlarını değerlendirme parka veya yakındaki alışveriş merkezine gitme ve tiyatro, sinema gibi sosyal aktivitelere katılma oranı daha fazladır. Buradan çalışan kadınların kent imkanlarından daha fazla yararlandığı ve sosyal ilişkilerinin mahalle ile sınırlı kalmadığı söylenebilir.
- Yaşamak istedikleri yer sorulduğunda çalışmayan kadınların aynı mahalle ya da yakın mahallelerde, daha iyi bir eve ya da apartmana çıkmak istedikleri, çalışan kadınların ise daha iyi semtlerde yaşamak istedikleri görülmüştür. Çalışan kadınların temizlik için gittikleri ev ve mahallelerden etkilendikleri ve bu nedenle bu semtlerde oturmayı istedikleri düşünülmektedir. Çalışmayanlarda ise, genelde konut ve yer tercihleri, çocuklar ya da komşularla olan iyi ilişkiler düşünülerek verilmiştir. Kadınlar genel olarak şimdi oturdukları mahallede olduğu gibi bahçeli evleri tercih etmektedirler. Apartmanda oturmayı tercih edenler ise bahçeyi kullanabilecekleri bir apartman olmasını, giriş katı ya da en fazla ikinci katta bir evde oturmak istemektedirler.
- Ev sahibi olanlar evlerinde daha çok değişiklik yapma isteklerini belirtirken, kiracılar kendi evleri olmamasından dolayı evle ilgili pek fazla değişiklik yapma isteklerinin olmadıklarını söylemektedirler. Hatta bazıları kendi evlerinde kullanmak için bazı mobilya ve eşyalarını sakladıklarını söylemiştir.
- Çalışan kadınlar evlerini istekleri daha çeşitli olduğundan dolayı çalışmayanlara göre evlerini daha yetersiz olarak değerlendirmektedirler. Bu çalışan kadınların çalışmayanlara göre evlerinde daha çok eksikliklerin etkisi olsa da, çalışan kadınlar evleri için daha ince detaylara özen göstermektedirler. Çalışmayan kadınlar, çalışanlara oranla şartları kabullenme eğiliminde oldukları ve var olan ile yetindikleri gözlemlenmiştir. Ancak çalışan kadınlarda eyleme göre alan yetersizliği ve mekanın eyleme göre özelleşmemesinden memnun olmadıklarından evlerini yetersiz buldukları söylenebilir.

- Çalışan kadınların evlerinde mekanın eyleme göre özelleşmesi daha net görülmektedir. Evlerinde günlük eylemleri gerçekleştirmek için yeterli yeri olmayanlar bu eksikliği özellikle vurgulamakta, özellikle çocuklar için özel yatak odası veya oturma odası gibi oda ihtiyaçlarını dile getirmekte, mekanların eyleme göre ayrılmasının önemli olduğu söylemektedirler. Pek çoğunun evinde çocuklar için ayrı yatak odası olmasına özen gösterilmiştir. Çalışan kadınlar yemeklerini mutfakta yemeği tercih etmekte, mutfakta yeterli yeri olmayanlar salonu kullanmakta ve büyük çoğunluğu masada yemeklerini yemektedirler. Çalışmayan kadınların evlerinde günlük eylemler için yeterli alan olmasına karşın mekanlardaki özelleşmenin daha az olduğu görülmektedir. Bu ailelerde yemek yeme eylemi oturma odasında ve çoğunluğu yer sofrasında gerçekleştirilmektedir. Evlerinde yeterli sayıda oda olmasına karşın çalışmayanlarda çocuklar için ayrı bir oda ayırma eğiliminin daha az olduğu görülmüştür.
- Her iki grupta da kadınlar genel olarak evlerinin mutfak, banyo ve tuvaletlerinden şikayet etmektedir. Mutfak için alan ve sabit donatılardaki yetersizlik ve düzensizlikten kaynaklanan şikayetleri olmaktadır. Tüm kadınlar aynı mekanlardaki sorunlardan bahsetseler de nedenleri ve çözümleri farklılaşmaktadır. Çalışan kadınların genel olarak rahatsızlıkları tuvaleti banyo olarak kullanmaktan kaynaklanmakta, çözüm olarak geniş bir banyo içinde klozet olmasını tercih ettiklerini söylemektedirler. Çalışmayan kadınlar ise tuvalet ve banyonun ayrı olmasını istediklerini ve klozet yerine hela taşını tercih ettiklerini ifade etmektedirler.
- Evlerin hareketli mobilya düzenlemeleri açısından bakıldığında, çalışan kadınların evleri ile daha fazla ilgilendiği, çalışmayan kadınlarda bu eğilimin daha az olduğu görülmüştür. Çalışmayan kadınlarda yetişkin genç kızları olanlar bu işi daha çok onlara bırakmışlar ya da beraber yapmaktadırlar. Çalışan kadınların evlerinde yaptıkları mobilya değişiklikleri ya da yapmak istedikleri değişikliklerde çalıştıkları evlerden etkilendikleri görülmüştür. Genç kadınlar yenilikleri daha fazla takip etmekte, Ev için seçilen mobilyalar ya da dekorasyon için tercih edilen nesneler (yatak ve oturma odası takımı, koltuk, masa gibi eşyalar, duvardaki tablolar ve resimler) çalıştıkları evlerden esinlenerek seçilmiş ya da çalıştıkları işverenlerinin kendilerine verdiği eşyalardır. Kadınların evlerindeki dekorasyon biçimleri iş durumları olduğu kadar yaşa bağlı olarak da farklılık göstermektedir. Görüşülen orta yaşlı kadınlarda evde yaşayan ve çalışan genç kızın etkisinin evin organizasyonu, mobilya seçimi, alımı ve yerleştirilmesi, evin düzeninin oluşturulması gibi konularda

oldukça fazla olduğu izlenmektedir. Kızlar zaman zaman iş yerlerinden kendilerine verilen eşya ve nesneleri eve getirmekte ve kendilerine göre bir düzenleme oluşturmakta, anne ve aile bu düzeni kabullenmektedir. Bu durum görüşülen evlerin pek çoğunda görülmektedir.

- Evin anlamı kişinin iş durumu, eğitim ve yaş gibi özelliklerinden farklılaşmaktadır. Genç kadınlar 'Evim özgürce yaşadığım yerdir' gibi yanıtları tercih ederken,. Çalışan kadınlar evlerini "kendilerini güvende hissettikleri yer" veya, 'kendimi huzurlu hissettiğim yerdir' şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu durum çalışan kadınların iş hayatında ve kentte işe gidip gelirken yaşadıkları günlük koşuşturmanın ve stresin sonunda evlerine geldiklerinde buldukları aile ortamı ve kendine ait güvenli, sakin ve huzurlu ortam olarak algılamaları olarak yorumlanabilir. Çünkü görüşmelerde çalışan kadınların çoğu evlerine geldiklerinde rahat bir nefes aldıkları nı söylemektedirler. Yaş ilerledikçe veya eğitim düzeyi arttıkça evin maddi değeri önemli olmakta, kadınlarda evlerini çocukları için maddi bir güvence olarak görme eğilimi artmaktadır. Evin anlamına yönelik sorularda güven ve huzur içeren anlatımlar ile evin maddi değerinin vurgulanması çoğunlukla çalışan kadınlar tarafından yapılmıştır.
- Görüşmeciler evlerine gelen kadın misafirlerinin evdeki bütün odalara girilebileceğini belirtmişlerdir. İçlerinden sadece birkaç tanesi yatak odasına girilmesini istemediklerini söylemektedirler. Çalışmayan kadınların çalışan kadınlara göre birbirlerinin evlerine girip çıkarken ve evlerin içinde oldukça rahat hareket ettikleri gözlenmiştir. Misafir erkeklerin evdeki odalara girmesi söz konusu olunca, özellikle çalışmayan kadınlar yatak odalarına girilmesinden rahatsız olacaklarını belirtmektedirler. Bu da kadınların karşı cinsten misafire karşı mahremiyet düzeyinin arttığı ve yatak odalarının özel bir mekan olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.
- Çalışan kadınların içinde evlerinde kendilerine özel mekanı olanlar, çalışmayanlara göre, daha fazladır ve genelde kadınlar televizyon karşısındaki koltuğu kendi özel köşeleri olarak göstermişlerdir. Çalışmayan kadınlarda salondaki televizyon karşısı dışında başka bir mekan özel alan olarak gösterilmezken, özel köşeleri olarak gösterilen mekanlarda herhangi bir özel eşyaya rastlanılmamıştır. Çalışan kadınlarda evin farklı yerlerinde kendilerine ait özel mekan olduğu ifade edilmiş ve bu köşeye özel eşyaları yerleştirildiği görülmüştür. Özellikle yatak odalarında kendilerinin ve eşlerinin fotoğrafları ile düzenleme yapılmış olup

mekandaki özelleşme oldukça hissedilmektedir. Özel mekanda kişiselleştirmenin artması çalışan kadınlarda bireyselleşmenin ön plana çıktığının bir göstergesidir.

Genel olarak gecekondudaki çalışan ve çalışmayan kadınların evleri ve yakın çevreleri ile kurdukları ilişkilere karşılaştırmalı olarak bakıldığında, kentlileşme süresi içerisinde değişimlerden etkilenmesi ve bunu yaşam alanlarına yansıtması arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Burada yaş faktörü de göz önüne alındığında bu farklılık çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Çalışan kadınların çalışmayanlara göre kentle bütünleşmenin bir sonucu olarak mekandaki davranışları ve mekana ilişkin talepleri değişmekte, kentle kurdukları ilişkiler doğrultusunda kadınların cemaat yaşamından bireysel yaşama doğru bir geçiş içinde oldukları görülmektedir. Kadının çalışma yaşamına katılımı kent ile ilişkisini attırmakta, çalıştıkları evlerde gördükleri kültür, yaşam tarzları, aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve o evdeki kadının evdeki konumu, giyim tarzı ve kültürü kadının kimliğinde farklılaşmalara neden olmakta ve bu değişim düşünce yapısına, dünyaya, kente ve kendi ailesine bakışına, aile ilişkilerine, kendi giyim tarzına, evini değerlendirmesine ve evindeki mekan kullanımına, düzenlemesine ve ihtiyaçlarını belirlemesine yansımaktadır. Ayrıca çalışma hayatı kadının ev içindeki konumunu ve etkinliğini arttırmakta, aile içindeki statüsünü yükseltmektedir. Zaten kadınların çevreleri ve evlerine yönelik düzen kurma çabaları ve bağlılıkları erkeklere göre daha fazla olduğundan konuta yönelik değerlendirmeleri de daha önemli olmaktadır. Ayrıca kadınlar yenilikleri takip etme ve yansıtma istekleri ile evlerindeki değişimlerde oldukça etkili bir durumda bulunmaktadır. Kadının kentle bütünleşmesi beraberinde ailesinin de bütünleşmesini getirmektedir. Bu nedenle gecekondu alanlarının iyileştirilmesi için hazırlanacak projelerde gecekonduda yaşayan kadınların tasarım sürecine katılımının sağlanması önemli görülmektedir. Böyle bir proje sürecinde kadınların mevcut konularına ilişkin değerlendirmeleri tespit edilmeli ve gecekondu iyileştirme projesi tasarımında veri olarak kullanılmalıdır., Ayrıca kadının eğitim düzeyinin arttırılması ve çalışma yaşamına katılımının sağlanması ailenin kentle bütünleşme sürecine olumlu katkı oluşturacağından gecekondu alanlarında yaşayan kadınların eğitimini sağlayacak ve iş bulmasını kolaylaştıracak projeler geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

Altman, I., 1980. Culture and Environment, Cambridege University Press, Cambridge.

Aksoylu, Y., 1986. Bir Gecekondu Bölgesinde Mahalle Donatısı İçin Organizasyon, *Birleşmiş Milletler (Habitat) 9. Konferansı*, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul.

Altman, I., Rapoport, A. and Wohlwill, J.F., 1980. Human Behavior and Environment: Advances in Theory and Research, Plenum Press, New York.

Altman, I., Werner, Oxley D., 1985. Temporal Aspects of Homes: A Transactional Perspective, in *Home Environments: Human Behavior and Environment*, ed:Altman and C. Werner, Vol. **8**, pp. 1-28, Plenum Press, New York.

Asomoah, P., Ealiwa, M., Kamara, J., Malenga., 1994. Squatter Settlements in Istanbul, Turkey: A Case Study Of Pınar, The University of Newcastle, July

Arifin, L.S., Dale, R., 2005. Housing needs of migrant women industrial workers in Surabaya: insight from a life story approach, *Habitat Internatianal* **29**, pp.215-226.

Ayata, A., Ayata, S., 1996. Konut Alanları, Cemaat İlişkileri ve Kent Kültüründe Kadınlar:Ankara Araştırmasının Sonuçları, *Diğerlerinin Konut Sorunları*, ed. Komut E., sf. 65-70, *TMMOB Mimarlar Odası Habitat II Ön Konferansı*.

Bauer, U., 1996. Bir Umut Işığı: Viyana'da Kadınlardan Kadınlara Konut Projeleri, *Diğerlerinin Konut Sorunları,* ed. Komut E, sf.100-109, *TMMOB Mimarlar Odası Habitat II Ön Konferansı*.

Bernard, Y., Bonnes, M., Giuliani, M.V., 1993.'The Interior Use of Home: Behaviour Principles Across and within European Cultures, in *The Meaning and use of housing : international perspectives, approaches, and their applications*, ed. Arias E., pp. 81-101, Avebury.

Bora, A., 2005. Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emeği ve Kadın öznelliğinin İnşası, İletşim Yayınları, İstanbul.

Bose, M., 1999. Women's Work and The Built Environment: Lessons From the Slums of Calcuta, India, *Habitat International*, Vol. **23**, no.1, pp. 5-18.

Calio, S.A., 1998. Women in The City, *Women inThe Third World: An encyclopedia of Contemporary Issues*, eds. Stromquist N.P, pp. 213-217, Garland Publishing, New York.

Chant, S., 1996. 'Konut Varolma Stratejileri: Kalkınmakta Olan Ülkelerde Dikkate alınması Gereken Konular'*, Diğerlerinin Konut Sorunları*, ed. Komut E., sf. 121-139, *TMMOB Mimarlar Odası Habitat II Ön Konferansı*.

Chant, S., Brydon, L., 2008. Women in The Third World: An Overview,in *Women in The Third World: Gender Issues in Rural and Urban Areas*, pp. 1-46, Rutgers University Press, New Jersey.

Cooper, C., 1974. The Housing as Symbol of the Self, in *Designing for Human Behavior,* ed. Lang, J., Brunette, C., Moleski, W., Vachon, D., Dowden, pp.130-147, Hutchinson & Ross, Pennsylvania.

Davis, M., 2007. Gecekondu Gezegeni, Metis Yayınları, İstanbul.

Dankelman, I., Davidson, J., 1988. Land: Women at The Centre of The Food Crisis, in *Women and The Environment: A Reader Crisis and Development in The Third World*, pp.3-31, London.

Dovey, K., 1985. Home and Homelessnes, *Home Environments: Human Behavior and Environment*, Vol. **8,** ed: Altman ve Werner, pp.33-62, Plenum Press, New York.

Dülgeroğlu, Y., 1991. Trends in Physical Changes in a Low-Income Housing Area: Pınar Revisted*, Open House International*, Vol.**16**, no.2, s.17-28,

Erman, T., 1996. Women and The Housing Environment: The Experiences of Turkish Migrant Women in Squatter (Gecekondu) and Apartment Housing, *Environment and Behavior*, Vol. **28**, no.6, pp. 764-798.

Erman, T., 1997. The Meaning of City Living For Rural Migrant Women and Their Role in Migration: The Case of Turkey, *Women's Studies International Forum*, **20**, pp. 1-11.

Erman, T., 2001. The Politics of Squatter (Gecekondu) Studies in Turkey: The Changing Representations of Rural Migrants in the Academic Discourse, *Urban Studies*, Vol. **38**, no:7, pp. 983-1002.

Erman, T., 2004. Gecekondu Çalışmalarında 'Öteki' Olarak Gecekondulu Kurguları, *European Journal Of Turkish Studies*.

El-Rayef, M., Sutton, S.E., 1993. Egyptian Norms, women's Lives: A New Form And Content For Housing, in *The Meaning and use of housing : international perspectives, approaches, and their applications*, , ed. Ernesto Arias, pp. 515-537, Avebury.

Gilbert, A., Gugler, J., 1989. Cities, Poverty, and Development : Urbanization in The Third World, Oxford University Press, Oxford.

Gruber, D., 2005. Living and Working in Slums of Mumbai, *Otto-von-Guericke-Universitat Magdeburg*, Fakultat für Geistes-, Sozial-, und Erzeihungswissenshaften Institut für Soziologie.

Francestcato, G., 1993. Meaning and Use: A Conceptual Basis, in *The Meaning and use of housing : international perspectives, approaches, and their applications*, eds. Arias E., pp. 35-47, Avebury.

Hondagneu-Stelo, P., 1998. Women And Migration, in *Women inThe Third World: An encyclopedia of Contemporary Issues*, eds. Stromquist, N., pp. 202-209, Garland Publishing, New York.

Hummon, D.M., 1984. House, Home and Identity: Sociological Observations on Recent Research, *The International Conference on Built Form And Culture Research*, University of Cansas.

Işık, O., 2001. Nöbetleşe Yoksulluk, Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği, İletişim Yayınları, İstanbul.

İlkkaracan, İ., 1998, 1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç, *Bilanço 98:75 Yılda Köylerden Şehirlere*, sf. 305-322, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Kalaycıoğlu, S., 1997. Göçmenlerde Sosyal Hareketlilik ile İlgili Beklentilerin Din Görüşü ve Cinsiyete Göre Farklılaşması: Ankara'dan Bir Örneklem, *II. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*, DİE Yayınları, Ankara.

Kalaycıoğlu, S., 2001. Tılıç, H.R., Cömert Ablaların Sadık Hanımları: Evlerimizdeki Gündelikçi Kadınlar, Su Yayınları, Ankara.

Karpatlı, K., 2003. 'Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm', İmge Kitapevi, Ankara.

Keleş, R., 1998. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitapevi, İstanbul.

Kızılçelik, S., 1997, Mersin'e Göç Etmiş İnsanların Sağlık Koşulları Üzerine Bir Çalışma, *II. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*, DİE Yayınları, Ankara.

Kongar, E., 1982, Kentleşen Gecekondular ya da Gecekondulaşan Kentler, Kentsel Bütünleşme, *Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı*, Yayın no:4, Ankara.

Kuban, D., 1973. Mimarlık Kavramları, İstanbul Teknik Üniversitesi Baskı Atölyesi, İstanbul,

Kümbetoğlu, B., 1996. Gecekondu'da Kadın ve Yaşam Alanları, *Diğerlerinin Konut Sorunları*, ed. Komut E., sf. 90-99, *TMMOB Mimarlar Odası Habitat II Ön Konferansı.*

Lang, J., 1987. Creating Architectural Theory: The Role of The Behavioral Science in Environmental Design, Van Nostrand Reinhold, New York.

Lawrence, R.J., 1987. Housing, dwelling and Homes, Design Theory, Research and Practice, John Wiley&Sons, New York.

von Meiss P., 1992. Elements of Architecture, From Form to Place, Van Nostrand Reinhold, London.

Miraftab, F., 2007. Space, Gender and Work: Home-based Worker in Mexico, in Women and Migration in the U.S.- Mexico Borderlines, eds. Segura D.A. and Zavella P., pp. 269-284, Duke University Press, Durham.

Moser, C.O.N., 1987. Women, Human Settlements, and Housing, eds. Caroline Moser, C.**,** Peake, L., pp. 1-12, Tavistock Publication, London and New York.

Özbay, F., 1996. Evler, Kadınlar ve Ev Kadınları, *Diğerlerinin Konut Sorunları*, ed. Komut E., sf. 52-64, *TMMOB Mimarlar Odası Habitat II Ön Konferansı.*

Özsoy, A., 1994. Konutu Anlamak, Kuram Kitap Dizisi, no:**6**.

Özyeğin, G., 2005. Başkalarını Kiri, İletişim Yayınları, İstanbul.

Perin, C., 1974. The Social Order of Environmental Design, ed. Lang, J., Brunette, C., Moleski, W., Vachon, D., Dowden, Hutchinson & Ross.

Preiser W.F.E., Rabinowitz H.Z., White E.T., 1988. Post Occupancy Evaluation, Van Nostrand Reinhold, New York

Pulat, G., 1992. Dar Gelirli kentlilerin Konut Sorunu ve Soruna Sosyal içerikli Mekansal Çözüm Arayışları, *Kent-Koop Yayınları*, Ankara.

Rapoport, A., 1969. House Form and Culture, Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall.

Rapoport, A., 1977, Human Aspects of Urban Form : Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design, Pergamon Press, Oxfort.

Rapoport, A., 1981. Identity and Environment:A Cross Cultural Perspective, Groom Hell Ltd., London.

Rapoport, A., 1990. The Meaning of The Built Environment: a nonverbal communication approach, University of Arizona Press, Tucson.

Rapoport, A., 2001. Theory, Culture and Housing, *Housing, Theory and Society*, Vol:**17**, pp. 145-165.

Şenyapılı, T., 1982. Economic Change and the Gecekondu Family, *Sex Roles, Family and Community in Turkey,* ed. Kağıtçıbaşı Ç., Bloomington, India University Turkish Studies 3.

Şenyapılı, T., 2004. Barakadan Gecekonduya: Ankara'da Kentsel Mekanın Dönüşümü:1923-1960, İletişim Yayınları, İstanbul.

Şenyapılı, T., 2006. Gecekondu Olgusuna Dönemsel Yaklaşımlar, *Değişen Mekan: Mekanlara İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003,* ed. Eraydın A., sf. 84-122, Dost Kitapevi, Ankara.

Sherestha, G., 2002. The House As A Workplace: Women, Work and Housing In Kathmandu Valley, Nepal, *United Nations Urban Management Programme*, UMP- Asia Occasional Paper no:55.

Sommer, R., 1969. Personal Space: The Behavioral Basis of Design, Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall,

Sommer, R., 2002. Personal Space in a Digital Age, in *Hand Book of Environmental Psychology*, ed. Bechtel, R.B., pp. 647-660, New York.

Spain, D., 1992. Gendered Spaces, University of North Carolina Press, Chapel Hill.

Stromquist, N.P., 1998. Roles and Status of Women, in *Women in The Third World: An encyclopedia of Contemporary Issues*, eds. Stromquist N.P., pp. 3-12, Garland Publishing, New York.

Tatlıdil, E., 1989. Kentleşme ve Gecekondu, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir.

TDK, 1998. Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.

Tekeli, İ., 2006. Yerleşme Yapıları ve Göç Araştırmaları, *Değişen Mekan: Mekanlara İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003*, ed. Eraydın A., Dost Kitapevi, Ankara.

Turgut,H., 1996. Gecekondu Yerleşimlerinde Kültür ve Mekan Etkileşiminin Saptanması:Pınar Mahallesi, İTÜ Araştırma Fonu, İstanbul.

Turgut, H. ve Uraz. U., 1997. Culture, Space and Change: Turkish House under The Rapid Urbanization Process, *Culture & Space in The Home Environment*, ed. S.M. Ünügür, O. Hacıhasanoğlu and H. Turgut, Dünya yayıncılık, İstanbul.

Turgut, H. ve Inalhan, G., 2007. Cultural and Spatial Dynamics of Istanbul: New Housing Trends'', *ENHR 2007 International Conference' Sustainable Urban Areas.*

Turner, J.F., 1991. Housing by People: Towards Autonomy in Building Environment, Rizolli International Publication, New York.

Wells, M.M., 2000. Office Clutter or Meaningful Personal Displays: The Office Personalization in Employee and Organizational Well-being, *Journal of Environmental Psychology*. pp. 239-255

Willats, S., 2001. Beyond The Plan : The Transformation of Personal Space in Housing, Chichester, Wiley-Academy, West Sussex.

Yürekli, F., 1977. Çevre Görsel Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.

Yasa, İ., 1966. Ankara'da Gecekondu Aileleri, Akın Matbaası, Ankara.

EKLER

EK A : Çizelgeler

EK B : Harita

EK C : Anket çalışması örneği

Ek A

Çizelge A. 1: Hane halkı yaş grafiği

Yaş grubu	Kadın		Erkek		Eğitimi tamamlayan çocuk		Eğitime devam eden çocuk		Okul öncesi Çocuk		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-6 yaş									9	8	**9**	**8**
7-14 yaş					4	3	17	14			**21**	**17**
15-18 yaş					17	14	4	3			**21**	**17**
19-29 yaş	9	8	1	1	2	2	5	4			**17**	**15**
30-39 yaş	10	8	14	13							**24**	**21**
40-49 yaş	7	6	5	4							**12**	**11**
50-59 yaş	7	6	5	4							**12**	**11**
60 +	1	1	1	1							**2**	**2**
Toplam	**34**	**29**	**26**	**23**	**23**	**19**	**26**	**21**	**9**	**8**	**118**	**100**

Çizelge A. 2: Hane halkı eğitim durumu

Eğitim durumu	Kadın		Erkek		Eğitimi tamamlayan çocuk		Eğitime devam eden çocuk		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Okuma-yazması yok	4	4							**4**	**4**
Okuma yazması var	2	2	1	1					**3**	**3**
İlkokul	18	16	17	15	2	2	13	11	**50**	**44**
Ortaokul	3	3	2	2	9	8	4	4	**18**	**17**
Lise	7	6	5	5	11	10	5	5	**28**	**26**
Üniversite	-	-	1	1	1	1	4	4	**6**	**6**
Toplam	**34**	**31**	**26**	**24**	**23**	**21**	**26**	**24**	**109**	**100**

Çizelge A. 3: Hane halkı meslek durumu

Meslek	Kadın		Erkek		Eğitimi tamamlayan çocuk		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ev hanımı	16	18					**16**	**18**
İşçi	3	3	5	6	5	6	**13**	**15**
Memur			1	1			**1**	**1**
Emekli			3	3			**3**	**3**
Serbest			5	6	5	5	**10**	**11**
Hizmet	14	15	14	15	9	10	**37**	**40**
İşsiz	1	1	2	2	8	9	**11**	**12**
Toplam	**34**	**37**	**26**	**33**	**23**	**30**	**118**	**100**

Çizelge A. 4 : Ne kadar zamandır İstanbul'da yaşadıklarına ilişkin değerler

Ne kadar zamandır İstanbul'da yaşıyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
0-5 yıl	-	-	1	3	**1**	**3**
6-15 yıl	1	4	2	6	**3**	**10**
16-25 yıl	7	24	5	17	**12**	**40**
26 yıl ve üzeri	3	10	3	10	**6**	**20**
Doğma büyüme	3	10	5	17	**8**	**27**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 5 : İstanbul'a geliş nedenlerine ilişkin değerler

Neden geldiniz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
İş olanakları	10	27	12	32	**22**	**59**
Daha iyi ekonomik koşullar	1	3	2	5	**3**	**8**
Terör	-	-	1	3	**1**	**3**
Daha iyi eğitim olanakları	1	3	2	5	**3**	**8**
Aile/Akrabaların yanında olmak	5	14	3	8	**8**	**22**
Toplam	**17**	**47**	**20**	**53**	**37**	**100**

Çizelge A. 6 : Pınar Mahallesi'nde yaşama sürelerine ilişkin değerler

Ne kadar zamandır bu semtte yaşıyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
0- 5yıl	2	7	4	13	**6**	**20**
6-15 yıl	1	3	4	13	**5**	**16**
16-25 yıl	5	17	4	13	**9**	**30**
26 yıl ve üzeri	2	7	2	7	**4**	**14**
Doğma büyüme	4	13	2	7	**6**	**20**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 7 : Yaş grafiğine ilişkin değerler

Yaş	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
20-30 yaş	1	3	6	20	**7**	**23**
31-40 yaş	6	20	6	20	**12**	**40**
41-50 yaş	3	10	3	10	**6**	**20**
51 yaş ve üzeri	4	14	1	3	**5**	**17**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 8 : Eğitim durumuna ilişkin değerler

Eğitim Durumu	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Okuma-yazması yok	3	10	-	-	**3**	**10**
Okur-yazar	1	3	1	3	**2**	**6**
İlkokul	9	31	8	27	**17**	**58**
Ortaokul	-	-	3	10	**3**	**10**
Lise	1	3	4	13	**5**	**16**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 9 : Çalıştıkları işlere ilişkin değerler

Çalıştıkları Sektör	Tekstil		Hizmet		Diğer	
	N	%	N	%	N	%
Çalışanlar	3	19	8	50	5	31

Çizelge A. 10 : Konutun yapısal özellikleri

Konut özellikleri	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Betonarme	9	30	9	30	**18**	**60**
Yığma	5	17	7	23	**12**	**40**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 11 : Konutların kat sayısı

Konut kat sayısı	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Tek katlı	5	17	7	23	**12**	**40**
İki katlı	3	10	6	20	**9**	**30**
Apartman	6	20	3	10	**9**	**30**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 12 : Pınar Mahallesi'nde konut sahipliği

Pınar Mahallesi'nde konut sahipliği	N	%
Kendi konutu	**2778**	**75**
Kira	**911**	**23**
Akrabasının	**15**	**2**
Toplam	**3704**	**100**

Çizelge A. 13 : Konut sahipliğine ilişkin değerler

Konutunuz size mi ait?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	11	37	11	37	**22**	**74**
Hayır	2	7	4	13	**6**	**20**
Diğer(akraba vs.)	1	3	1	3	**2**	**6**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 14 : Evlerin elde ediliş biçimine ilişkin değerler

Evin elde ediliş biçimi	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Satın aldım	1	4	1	4	**2**	**8**
Kendim yaptım	8	34	8	34	**16**	**68**
Yakın akrabalarımın	1	4	2	8	**3**	**12**
Miras kaldı	2	8	1	4	**3**	**12**
Toplam	**12**	**50**	**12**	**50**	**24**	**100**

Çizelge A. 15 : Evde oturma sürelerine ilişkin değerler

Ne kadar zamandır bu evde oturuyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
10 yıl ya da daha az	3	10	7	23	**10**	**33**
11-20 yıl	6	20	5	17	**11**	**37**
21 ve daha üzeri	5	17	4	13	**9**	**30**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 16 : Evlerin alanına ilişkin değerler

Evin toplam alanı kaç m2'dir?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
0-45m2	2	7	-	-	**2**	**7**
45-75m2	2	7	5	17	**7**	**24**
75-120m2	7	23	10	33	**17**	**56**
120m2 üzeri	3	10	1	3	**4**	**13**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 17 : Boya ve bakım işlerini kimin yaptığına ilişkin değerler

Boyasını bakımını siz mi yapıyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	6	20	10	34	**16**	**54**
Hayır	7	24	2	6	**9**	**30**
Beraber	1	3	2	13	**3**	**16**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 18 : Evdeki dekoratif düzenlemeleri kimin yaptığına ilişkin değerler

Evdeki dekoratif düzenlemeleri (resim, çiçek, vazo, vs.) siz mi yaparsınız?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	10	34	14	47	**24**	**81**
Hayır	3	10	1	3	**4**	**13**
Beraber	1	3	1	3	**2**	**6**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 19 : Evlerindeki mobilyaları kimin seçtiğine ilişkin değerler

Mobilyaları siz mi seçtiniz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	6	20	10	34	**16**	**54**
Hayır	7	24	4	12	**11**	**36**
Beraber	1	3	2	7	**3**	**10**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 20 : Malzeme seçimine katılmasına ilişkin değerler

Malzeme seçiminde sözünüz geçti mi?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	7	23	12	40	**19**	**63**
Hayır	6	21	2	6	**8**	**27**
Beraber	1	4	2	6	**3**	**10**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 21 : Evin yeterliliğine ilişkin değerler

Eviniz sizce yeterli mi?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	5	17	2	7	**7**	**24**
Hayır	9	30	14	46	**23**	**76**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 22 : Evdeki mekan büyüklüklerine ilişkin değerler

Evdeki mekanların büyüklerinden memnun musunuz?		Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Salon Büyüklüğü	Yeterli	6	20	5	17	**11**	**37**
	Yeterli değil	8	27	11	36	**19**	**63**
Mutfak Büyüklüğü	Yeterli	6	20	4	13	**10**	**33**
	Yeterli değil	8	27	12	40	**20**	**67**
Giriş Holü Büyüklüğü	Yeterli	13	44	12	40	**25**	**84**
	Yeterli değil	1	3	4	13	**5**	**16**
Odaların Büyüklüğü	Yeterli	6	20	6	20	**12**	**40**
	Yeterli değil	8	27	10	33	**18**	**60**
Banyo/Wc Büyüklüğü	Yeterli	8	27	3	10	**11**	**37**
	Yeterli değil	6	20	13	43	**19**	**63**

Çizelge A. 23 : Mekan kullanımı

Eylem	Mekan	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Yemek	Salon	10	34	9	30	**19**	**64**
	Mutfak	1	3	5	17	**6**	**20**
	Giriş holü	3	10	2	6	**5**	**16**
Toplam		**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**
Yatma	Salon	5	17	3	10	**8**	**27**
	Giriş holü	2	7	2	7	**4**	**14**
	Sadece kendi yatak odalarında	7	23	11	36	**18**	**59**
Toplam		**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 24 : İmkanları olunca evlerinde yapmayı düşündükleri değişiklikler

İmkanınız olunca evde değişiklik yapmayı düşünüyor musunuz?	**Çalışmayanlar**		**Çalışanlar**		**Toplam**	
	N	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Mutfağı yenilerim	7	12	9	16	**16**	**28**
Banyo/Wc'yi yenilerim	5	9	8	14	**13**	**23**
Boya badana yaptırırım	1	2	2	3	**3**	**5**
Oda eklerim	6	10	3	5	**9**	**15**
Kat çıkarım	2	3	3	5	**5**	**8**
Diğer	7	12	5	9	**12**	**21**
Toplam	**28**	**48**	**30**	**52**	**58**	**100**

Çizelge A. 25 : Evlerinden taşınma isteklerine ilişkin değerler

Olanağınız olsa evinizden taşınmayı düşünür müydünüz?	**Çalışmayanlar**		**Çalışanlar**		**Toplam**	
	N	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Evet, bir apartmana geçmek isterdim	4	13	8	27	**12**	**40**
Hayır, düşünmem burayı seviyorum	10	34	8	26	**18**	**60**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 26 : Pınar Mahallesinde yaşamaktan duydukları memnuniyet

Bu semtte yaşamaktan memnun musunuz?	**Çalışmayanlar**		**Çalışanlar**		**Toplam**	
	N	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Evet	13	44	10	33	**23**	**77**
Hayır	1	3	6	20	**7**	**23**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**10**

Çizelge A. 27 : Pınar Mahallesinde yaşamaktan duydukları memnuniyetin nedenlerine ilişkin değerler

Bu semtte yaşamaktan duydukları memnuniyetin nedenleri?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Şehir merkezine yakın olması	3	6	1	2	**4**	**8**
Kolay ulaşım	6	13	2	4	**8**	**17**
Alışveriş/Ticaret merkezine yakınlık	1	2	1	2	**2**	**4**
Boğaza yakınlık	3	6	1	2	**4**	**8**
Akrabaya yakınlık	7	15	2	4	**9**	**19**
Komşular	9	20	4	9	**13**	**29**
Diğer	4	9	3	6	**7**	**15**
Toplam	**33**	**71**	**14**	**29**	**47**	**100**

Çizelge A. 28 : Evin anlamı

Evinizin sizce anlamı nedir?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evim ailemle ve sevdiklerimle birlikte olduğum yerdir	10	17	11	18		**35**
Evim kendimi ifade ettiğim ve özgürce yaşadığım yerdir	3	5	6	10		**15**
Evim kendimi güvende hissettiğim yerdir	6	10	10	17		**27**
Evim huzur duyduğum yerdir	4	7	7	11		**18**
Evim paramı değerlendirdiğim bir yatırım aracıdır	-	-	3	5		**5**
Toplam	**23**	**39**	**37**	**61**	**60**	**100**

Çizelge A. 29 : Eve gelen misafirlerin odalara girip giremeyeceğinin değerlendirilmesi

Evinize gelen misafirler evinizin her yerine girebilir mi?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her odaya girilebilir	12	40	13	43	**25**	**83**
Her odaya girilemez	2	7	3	10	**5**	**17**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 30 : Evlerin içinin dışarıdan görünmesinden duydukları rahatsızlığa ilişkin değerler

Evinizin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsızlık duyar mısınız?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Rahatsız olurum	11	37	12	40	**23**	**77**
Rahatsız olmam	3	10	3	10	**6**	**20**
Fark etmez	-	-	1	3	**1**	**3**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 31 : Evde kendilerine ait yerlerinin olup olmamasına ilişkin değerler

Evinizde kendinize ait bir yer var mı?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	3	10	12	40	**15**	**50**
Hayır	11	37	4	13	**15**	**50**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 32 : Paraları olunca yapmak istediklerine ilişkin değerler

Elinize yüksek miktarda bir para geçse ne yapardınız?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Şimdi oturduğum semtten bir ev alırım	5	18	4	12	**9**	**30**
Daha iyi semtten bir ev satın alırım	6	20	9	31	**15**	**51**
Evime oda/ kat eklerim	2	6	1	3	**3**	**9**
Araba alırım	-	-	2	7	**2**	**7**
Diğer	1	3	-	-	**1**	**3**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 33 : Evde alınan kararlara etkileri

Ailede kararları nasıl alıyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kocam karar verir	4	13	-	-	**4**	**13**
Ben karar veririm	2	7	5	17	**7**	**24**
Ortak karar veririz	8	27	11	36	**19**	**63**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 34 : Boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler

Boş zamanlarınızda neler yaparsınız?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Komşularıma giderim	10	13	5	7	15	**20**
Evde vakit geçiririm	4	5	7	9	11	**14**
Tv seyrederim	-	-	2	4	2	**4**
İstinye Park'a giderim	-	-	5	7	5	**7**
Yürüyüş yaparım	-	-	1	1	1	**1**
Çay bahçesine giderim	3	4	5	7	8	**11**
Parka giderim	3	4	6	8	9	**12**
Sinemaya giderim	1	1	8	11	9	**12**
Tiyatroya giderim	1	1	3	4	4	**5**
Diğerleri	7	9	4	5	11	**14**
Toplam	**29**	**37**	**46**	**63**	**75**	**100**

Çizelge A. 35 : Komşularla olan ilişkiler

Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
İyi	14	47	15	50	**29**	**97**
Kötü	-	-	-	-	**-**	**-**
Vasat	-	-	1	3	**1**	**3**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 36 : Komşuları ile görüşme sıklıklarına ilişkin değerler

Komşularınızla hangi sıklıkta görüşürsünüz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her gün	7	24	5	16	**12**	**40**
Haftada iki gün	6	20	-	-	**6**	**20**
Haftada bir gün	1	3	6	20	**7**	**23**
Ayda bir	-	-	2	7	**2**	**7**
Nadiren	-	-	3	10	**3**	**10**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 37 : Komşularıyla görüştükleri alanlar

Komşularınızla nerede görüşürsünüz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evde	12	28	12	28	**24**	**56**
Bahçede	2	4	1	2	**3**	**6**
Park	-	-	2	4	**2**	**4**
Diğer	6	13	10	21	**16**	**34**
Toplam	**20**	**45**	**25**	**55**	**45**	**100**

Çizelge A. 38 : Kentte görüştükleri kişiler

Komşularınız dışında kentte kimlerle görüşüyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Akrabalar	13	25	13	25	**26**	**50**
Arkadaşlarla	5	10	11	22	**16**	**32**
Çocuklarımın okul arkadaşlarının aileleri ile	2	4	7	14	**9**	**12**
Toplam	**20**	**39**	**31**	**61**	**51**	**100**

Çizelge A. 39 : Arkadaşlarının oturdukları yerler

Arkadaşlarınız nerede oturuyor?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Aynı mahallede	6	16	11	30	**17**	**46**
Yakın mahallelerde	2	5	4	11	**6**	**16**
İstanbul'un diğer semtlerinde	4	11	10	27	**14**	**38**
Toplam	**12**	**32**	**25**	**68**	**37**	**100**

Çizelge A. 40 : Çevredeki lüks konutlardan etkilenip etkilenmemeleri

Çevrede yapılan lüks konutlar evinizi ve mahallenizi etkiliyor mu?		Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Evet	*Olumlu*	-	-	3	10		
	Olumsuz	6	20	5	17	**14**	**47**
Hayır		8	27	8	26	**16**	**53**
Toplam		**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

Çizelge A. 41 : Geldikleri yerdeki akrabalarına ilişkin değerler

Memleketinizde oturan akrabalarınız var mı?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Anne, baba, kardeş	7	16	4	9	**11**	**25**
Amca/dayı, hala/teyze	8	18	14	33	**22**	**51**
Kuzenler	5	11	5	11	**10**	**22**
Yok	-	-	1	2	**1**	**2**
Toplam	**20**	**45**	**24**	**55**	**44**	**100**

Çizelge A. 42 : Geldikleri yere gidip gitmediklerine ilişkin değerler

Geldiğiniz yere gidiyor musunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	12	39	11	37	**23**	**76**
Hayır	2	7	5	17	**7**	**24**
Toplam	**14**	**46**	**16**	**54**	**30**	**100**

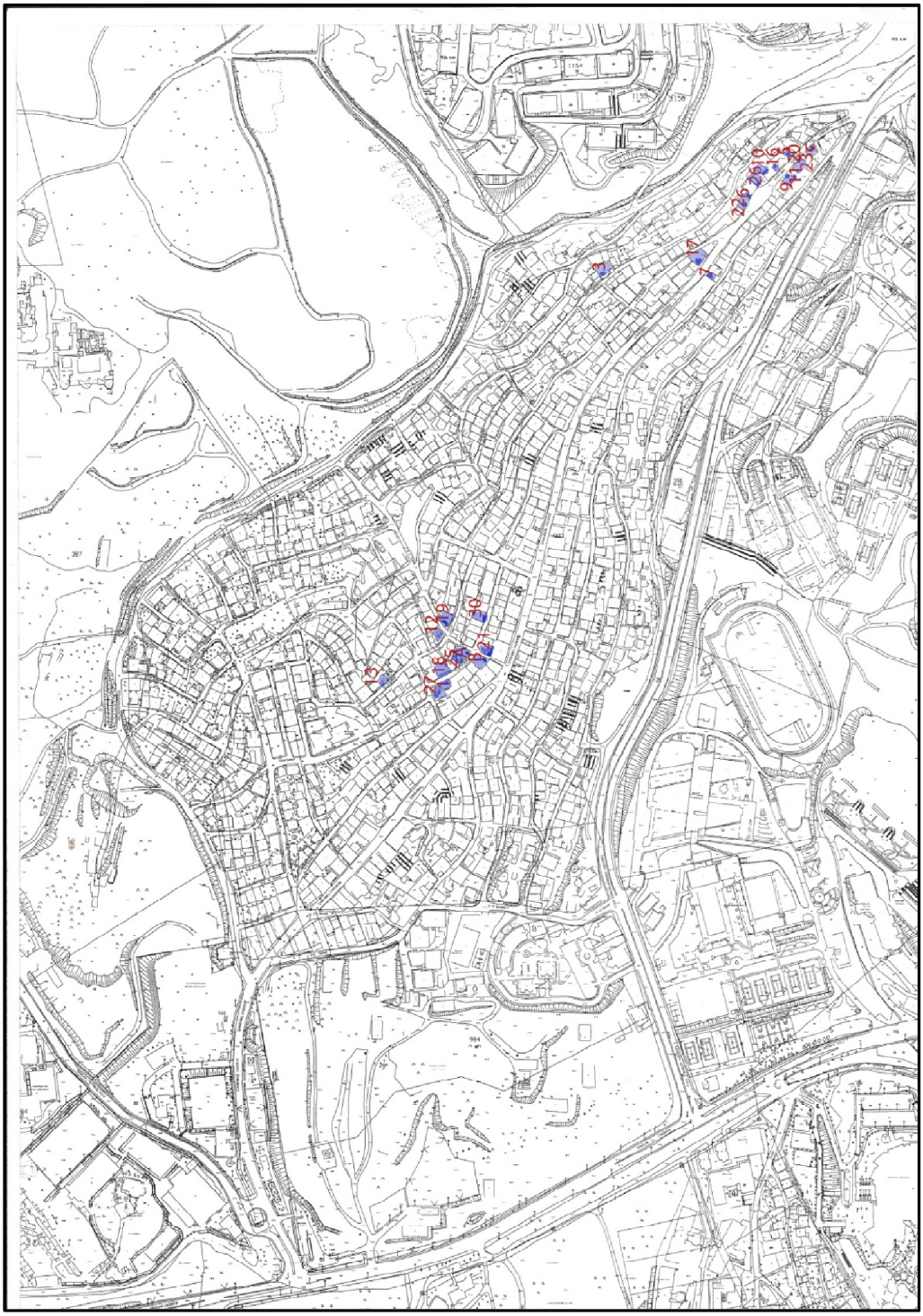
Çizelge A. 43 : Geldikleri yeri ziyaret sırasında nasıl hissettiklerine ilişkin değerler

Geldiğiniz yeri ziyaret sırasında nasıl hissediyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
İyi	12	54	10	42	22	**96**
Yabancı	-	-	1	4	1	**4**
Toplam	**12**	**54**	**11**	**46**	**23**	**100**

Çizelge A. 44 : Geldikleri yerdeki evlerini gecekondu ile kıyaslamalarına ilişkin değerler

Eski yaşadığınız yerle karşılaştırıldığında buradaki evinizin ne durumda olduğunu düşünüyorsunuz?	Çalışmayanlar		Çalışanlar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Gecekondu daha konforlu daha iyi	6	20	7	23	**13**	**43**
Gecekondu daha küçük daha sorunlu	5	17	7	23	**12**	**40**
Geldikleri yer ile aynı	3	10	2	7	**5**	**17**
Toplam	**14**	**47**	**16**	**53**	**30**	**100**

EK B



Şekil B. 1 : Pınar mahallesinde çalışılan evler (A: 2,9,24 nolu evler, B: 28,29 nolu evler, C:14,15 nolu evler)

EK C

ANKET ÇALIŞMASININ ÖRNEĞİ

1. Görüşme yapılan kişi:.....

Hane Halkı	Cinsiyet	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Eğitim Düzeyi	İş Durumu
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

2. Bir işte çalışıyor musunuz? Hangi sektörde çalışıyorsunuz?
( ) Evet ( )Tekstil **( ) Hayır**
( ) Hizmet(nerede?).....
( ) Diğer .....

3. Aylık eve giren net gelir ne kadar?
.....
.....
.....

4. Ne kadar zamandır İstanbul da yaşıyorsunuz?
( ) 0- 5yıl
( ) 5-15 yıl
( ) 15-25 yıl
( ) 26 yıl ve üzeri
( ) doğma büyüme

5. Ne zamandır bu semtte yaşıyorsunuz?
( ) 0- 5yıl
( ) 5-15 yıl
( ) 15-25 yıl
( ) 26 yıl ve üzeri
( ) doğma büyüme

6. Nereden geldiniz? (Nerelisiniz?)
.....
.....
.....

7. Neden geldiniz?
( ) iş olanakları
( ) daha iyi ekonomik koşullar
( ) terör
( ) daha iyi eğitim olanakları
( ) aile/ akrabaların yanında olmak

8. Bu semtte yaşamaktan memnun musunuz?
( ) Evet (Neden?)
( ) Şehir merkezine yakın olması
( ) Kolay ulaşım
( ) Alışveriş/ Ticaret merkezlerine yakınlık
( ) Boğaza yakınlık
( ) Akrabaya yakınlık
( ) Diğer.....
( ) Hayır

9. Eğer imkanınız olsa hangi semtte oturmak istersiniz? Neden?
.....
.....
.....

10.1. Konutunuz size mi ait?
( ) Evet
( ) Hayır, kira
( ) Diğer (akraba vs.).....

10.2. Evin elde ediliş biçimi:
( ) satın aldım
( ) yakın akrabalarımın
( ) miras kaldı
( ) kendim yaptım
( ) diğer.....

11. Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz?
( ) 10 ve daha az
( ) 11-20 yıl
( ) 21 ve daha üzeri

12. Evin toplam alanı kaç m2' dir?
( ) 0 – 45 m2
( ) 45 – 75 m2
( ) 75 – 120 m2
( ) 120 m2 - .....

13. (Çalışan) Çalışmaya başladığınızdan bu yana evinizde değişiklik yapıldı mı?(Yapılan değişiklikler)**
.....
.....
.....
.....

14. Olanağınız olunca evde değişiklik yapmayı düşünüyor musunuz?(imkanınız olsa ne değişiklikler yapardınız?)
( ) mutfağı yenilerim

( ) banyo/ wc yi yenilerim
( ) boya badana yaptırırım
( ) oda eklerim
( ) kat çıkarım
( ) diğer.....

15. Evinizde olmasını istediğiniz neler var? (televizyondan yada başka evlerden görüp etkilendiğiz)

	Mevcut	**Olsa İyi Olur**
Dayanıklı Tüketim Malları		
Radyo Buzdolabı Fırın Çamaşır Makinesi Mikrodalga Fırın Bulaşık Makinesi Kurutma Makinesi Dikiş makinesi		
Elektrikli Ev Aletleri		
Ekmek kızartıcı Su ısıtıcı Mutfak robotu Mikser Elektrikli ızgara Elektrik sobası Elektrik süpürgesi		
Elektronik Aletler		
Bilgisayar Televizyon Video Dvd/vcd Oynatıcısı Play station Laptop Müzik seti Kamera Fotoğraf makinesi		
Ev eşyaları		

Çekyat Büfe –vitrin Sandık Kütüphane Koltuk takımı Yemek takımı Portmanto		
İletişim		
Kablolu tv Uydu anten Anten İnternet		

16. Evinizi nasıl anlatırsınız?

	1 2 3 4 5	
Güzel	.....	Çirkin
Kullanışlı	.....	Kullanışsız
Sağlıklı	.....	Sağlıksız
Güvenli	.....	Tehlikeli
Sağlam	.....	Zayıf
Sessiz	.....	Gürültülü
Yeterli	.....	Yetersiz
Ferah	.....	Sıkıcı
Sevimli	.....	İtici

17. Evinizin en beğendiğiniz yeri/ odası neresidir?

.....
.....
.....

18. Evinizin hiç beğenmediğiniz yeri/ odası neresidir?

.....
.....
.....

19. Evinizde kendinize ait bir yer (oda, mekan, köşe) var mı?

( ) Evet Neresi?.....
( ) Hayır

20. Konutunuzdaki düzenlemeleri siz mi yaptınız?

20.1. Boyasını bakımını siz mi yapıyorsunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
20.2. Resim, çiçek vazo vs şeyleri siz mi düzenlersiniz? ( ) Evet ( ) Hayır
20.3. Mobilyaları siz mi seçtiniz? ( ) Evet ( ) Hayır
20.4. Malzeme seçiminde sözünüz geçti mi? (yer, duvar kaplaması yada rengi vb..)

( ) Evet ( ) Hayır

21. Eviniz sizce yeterli mi? (Planla ilgili düzenlemeler)
( ) Evet
( ) Hayır

Mekan	**Büyüklük**	**Şikayetler**	**Nasıl olmasını isterdiniz**
Salon			
Mutfak			
Giriş Holü			
Odalar			
Banyo/WC			

22. Olanağınız olsa evinizden taşınmayı düşünür müydünüz?
( ) Evet, bir apartmana geçmek isterdim
( ) Hayır, düşünmem burayı seviyorum

23. Evinizin sizce anlamı nedir?
( ) evim ailemle birlikte olduğum yerdir
( ) evim kendimi ifade ettiğim yerdir
( ) evim bana ve aileme ait bir dünyadır
( ) evim özgürce yaşadığım yerdir
( ) evim kendimi güvende hissettiğim yerdir
( ) evim sevdiklerimle birlikte olduğum yerdir
( ) evim huzur duyduğum yerdir
( ) evim istediğim gibi davrandığım yerdir
( ) evim aileme ve çocuklarıma gelecek sağlayan bir yerdir
( ) evim paramı değerlendirdiğim bir yatırım aracıdır
( ) evim başımı sokacak bir damdır
( ) evim sadece uyuduğum bir yerdir

24. Beklemediğiniz bir anda elinize yüksek miktarda bir para geçse aşağıdakilerden hangisini yapardınız?(tek seçenek işaretlenecek)
( ) şimdi oturduğum semtten bir ev alırım ..... apartman/ bahçeli
( ) daha iyi semtten bir ev satın alırım ..... apartman/ bahçeli
( ) ailecek dünya seyahati yaparım
( ) badana boya yaptırırım
( ) evime oda eklerim
( ) araba alırım
( ) evime kat eklerim
( ) diğer .....

25. Kitap okuyor musunuz?

( ) Evet

( )roman
( )hikaye
( )magazin dergisi
( )dini kitaplar.....
( )gazete
( )diğer.....

( ) Hayır

26. İnternet kullanıyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

27. Ailede kararları nasıl alıyorsunuz?

( ) Kocam karar verir
( ) Ben karar veririm
( ) Ortak karar veririz
( ) Diğer.....

28. Televizyon izliyor musunuz?

( ) Evet

( ) kadın programları
( ) dizi
( ) film
( ) müzik eğlence programları
( ) dini programlar
( ) haberler
( ) açık oturum
( ) diğer.....

( ) Hayır

29. Boş zamanlarınızda neler yaparsınız?

( ) komşularıma giderim
( ) evde vakit geçiririm
( ) tv seyrederim
( ) İstinye Park a giderim
( ) yürüyüş yaparım
( ) spor yaparım
( ) çay bahçesine giderim
( ) parka giderim (kiminle)
( ) sinemaya giderim
( ) tiyatroya giderim
( ) diğerleri.....

30. Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?

( ) İyi
( ) Kötü
( ) Vasat

31. Komşularınızla hangi sıklıkta görüşürsünüz?

( ) Her gün
( ) Haftada iki gün

( ) Haftada bir gün
( ) Ayda bir
( ) Nadiren

32. Komşularınızla nerede görüşürsünüz?
( ) Evde
( ) Bahçede
( ) Parkta
( ) Diğer.....

33. Komşularınız dışında kentte kimlerle görüşüyorsunuz?
( ) Akrabalar
( ) Arkadaşlarla
( ) Çocuklarımın okul arkadaşlarının aileleri ile
( ) Hiç kimseyle

34. Arkadaşlarınız nerede oturuyor?
( ) Aynı mahallede
( ) Yakın mahallelerde
( ) İstanbul'un diğer semtlerinde

35. Çevrede yapılan lüks konutlar evinizi ve mahallenizi etkiliyor mu?
( ) Evet ..... ( ) Olumlu
( ) Olumsuz
( ) Hayır

36. O konutlarda yaşayanlar ile bir araya geldiğiniz yerler var mı?
( ) Var..... ( ) Park
( ) Pazar yeri (Cumartesi pazarı)
( ) İstinye Park
( ) Yok

37. Memleketinizde oturan akrabalarınız var mı?
( ) Çocukları
( ) Anne baba kardeş
( ) Amca/dayı, hala/teyze
( ) Kuzenler
( ) Yok

38. Memleketinize gidiyor musunuz?
( ) Evet Ne sıklıkta gidiyorsunuz?.....
( ) Hayır

39. Memleketinize ziyaret sırasında nasıl hissediyorsunuz?
( ) İyi ( ) Kötü ( ) Yabancı
Neden.....
.....

40. Eski yaşadığınız yerle karşılaştırıldığında buradaki evinizin ne durumda olduğunu düşünüyorsunuz?

( ) Gecekondu daha konforlu daha iyi
( ) Gecekondu daha küçük daha sorunlu
( ) Memleketteki ile aynı

41. Evinize gelen misafirler evinizin her yerine girebilir mi?

Girilebilecek yerler	Girilemeyecek yerler
.....	.....
.....	.....

42. Evinizin içinin dışarıdan görünmesinden rahatsızlık duyar mısınız?

( ) rahatsız olurum
( ) rahatsız olmam
( ) fark etmez

43. Konutun özellikleri:

( ) Betonarme
( ) Ahşap
( ) Yığma

44. Konutun tipi:

( ) Tek katlı
( ) İki katlı ev
( ) Apartman

( ) Bahçeli
( ) Bahçesiz

45. Konutun durumu:

46. Kendilerine ait mekan var ise bu mekandaki düzenlemeler(objeler, eşyalar vs.)

.....
.....

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Semin Erkenez

Doğum Yeri ve Tarihi: Kahramanmaraş, 1981

Lisans Üniversite: Yıldız Teknik Üniversitesi - Mimarlık Fakültesi - Mimarlık Bölümü